

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**BAYRAMIÇ (ÇANAKKALE) YÖRESİNDE
ETNOBOTANİK ARAŞTIRMALAR**

GİZEM EMRE BULUT
DOKTORA TEZİ

FARMASÖTİK BOTANİK
ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Prof. Dr. ERTAN TUZLACI

İSTANBUL-2008

TEŞEKKÜR

Büyük bir sabırla çalışmamı yönlendiren, her aşamasında bana destek veren titizliği, bilgi ve tecrübesinden her zaman yararlandığım değerli hocam sayın Prof. Dr. Ertan Tuzlacı'ya çok teşekkür ederim.

Bitkilerde bulunan kimyasal maddelerin tez kapsamında değerlendirilmesi konusunda ve onların düzenlenmesinde yardımcı olan hocam sayın Prof. Dr. Elçin Gürkan'a ve ayrıca bu konudaki literatür araştırmaları sırasında yol gösterici yaklaşımları ve yardımları dolayısıyla sayın hocalarım Prof. Dr. A. Hikmet Meriçli'ye ve Prof. Dr. Nurhayat Sütülpınar'a teşekkür ederim.

Araştırma yöresindeki çalışmalarım esnasında bana her zaman yardımcı olan dayım Fehmi Yel'e ve kuzenim Nedim Yel'e teşekkür ederim.

Özellikle Kaz Dağları'ndaki araştırmalarımıza desteklerinden dolayı Bayramiç Orman İşletme Müdürlüğü personeline teşekkür ederim.

Yörede yaptığım çalışmalar sırasında bana çok yardımcı olan, bilgilerinden yararlandığım Evciler Köyü'nden Fatma, Ali, Nurettin Topaloğlu ve ailelerine, Çavuşköy'den Elife Özbay, Pınarbaşı Köyü'nden Huriye Daşkın ve eşine, Beşikköy'den Musa Düşkün'e, Akçakıl Köyü'nden Sebahat Aydın'a ve Koşuburnu Köyü'nden Yeter Teyze'ye, Zeytinli Köyü Muhtarı Salih Kuşcuoğlu ve eşine ayrıca yardımlarını benden esirgemeyen Bayramiç halkına teşekkür ederim.

Her zaman yanımda olan ve beni destekleyen eşime ve aileme de teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

1. ÖZET.....	1
2. SUMMARY.....	2
3. GİRİŞ VE AMAÇ.....	3
4. GENEL BİLGİLER	
4.1. Coğrafik ve Jeolojik Bilgiler.....	5
4.2. Bayramiç Yöresinin Flora ve Vegetasyonu.....	7
4.2.1. Bayramiç'in Florası.....	8
4.2.2. Bayramiç'in Vegetasyonu.....	19
4.3. Tarihi, Kültürel, Sosyal ve Turistik Bilgiler.....	21
5. GEREÇ VE YÖNTEM.....	25
6. BULGULAR.....	31
6.1. Bayramiç Yöresinde Etnobotanik Araştırmalar Sonucunda Saptanan Bitkiler ve Kullanılışları	
PTERIDOPHYTA	
ASPIDIACEAE	
6.1.1 <i>Dryopteris pallida</i>	32
ASPLENIACEAE	
6.1.2. <i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	34
6.1.3. <i>Ceterach officinarum</i>	35
HYPOLEPIDIACEAE	
6.1.4. <i>Pteridium aquilinum</i>	37
SPERMATOPHYTA-GYMNOSPERMAE	
CUPRESSACEAE	
6.1.5. <i>Cupressus sempervirens</i> var. <i>sempervirens</i>	39
6.1.6. <i>Juniperus excelsa</i> subsp. <i>excelsa</i>	41
6.1.7. <i>Juniperus foetidissima</i>	42
6.1.8. <i>Juniperus oxycedrus</i> subsp. <i>oxycedrus</i>	43
PINACEAE	

6.1.9. <i>Abies nordmanniana</i> subsp. <i>equi-trojani</i>	46
6.1.10. <i>Pinus brutia</i>	48
6.1.11. <i>Pinus nigra</i> subsp. <i>nigra</i> var. <i>caramanica</i>	54
6.1.12. <i>Pinus pinea</i>	56
SPERMATOPHYTA-ANGIOSPERMAE	
AMARANTHACEAE	
6.1.13. <i>Amaranthus retroflexus</i>	57
ANACARDIACEAE	
6.1.14. <i>Pistacia terebinthus</i> subsp. <i>palaestina</i>	58
6.1.15. <i>Pistacia terebinthus</i> subsp. <i>terebinthus</i>	59
6.1.16. <i>Rhus coriaria</i>	60
APOCYNACEAE	
6.1.17. <i>Nerium oleander</i>	61
ARACEAE	
6.1.18. <i>Dracunculus vulgaris</i>	63
ARALIACEAE	
6.1.19. <i>Hedera helix</i>	66
BETULACEAE	
6.1.20. <i>Alnus glutinosa</i> subsp. <i>glutinosa</i>	68
BORAGINACEAE	
6.1.21. <i>Alkanna tinctoria</i> subsp. <i>tinctoria</i>	69
6.1.22. <i>Anchusa undulata</i> subsp. <i>hybrida</i>	71
CAMPANULACEAE	
6.1.23. <i>Campanula lyrata</i> subsp. <i>lyrata</i>	72
CAPRIFOLIACEAE	
6.1.24. <i>Sambucus ebulus</i>	73
6.1.25. <i>Sambucus nigra</i>	75
CARYOPHYLLACEAE	
6.1.26. <i>Minuartia juniperina</i>	77
6.1.27. <i>Silene vulgaris</i> var. <i>vulgaris</i>	78
6.1.28. <i>Stellaria media</i> subsp. <i>media</i>	79
CHENOPODIACEAE	

6.1.29. <i>Beta trojana</i>	80
CISTACEAE	
6.1.30. <i>Cistus creticus</i>	81
6.1.31. <i>Cistus salviifolius</i>	83
COMPOSITAE	
6.1.32. <i>Achillea nobilis</i> subsp. <i>neilreichii</i>	85
6.1.33. <i>Achillea nobilis</i> subsp. <i>sipylea</i>	87
6.1.34. <i>Anthemis tinctoria</i> var. <i>tinctoria</i>	89
6.1.35. <i>Carthamus dentatus</i>	91
6.1.36. <i>Centaurea solstitialis</i> subsp. <i>solstitialis</i>	92
6.1.37. <i>Cichorium pumilum</i>	94
6.1.38. <i>Cnicus benedictus</i> var. <i>benedictus</i>	95
6.1.39. <i>Matricaria chamomilla</i> var. <i>chamomilla</i>	97
6.1.40. <i>Matricaria chamomilla</i> var. <i>recutita</i>	99
6.1.41. <i>Notobasis syriaca</i>	101
6.1.42. <i>Scolymus hispanicus</i>	102
6.1.43. <i>Sonchus asper</i> subsp. <i>glaucescens</i>	103
6.1.44. <i>Sonchus oleraceus</i>	104
6.1.45. <i>Tussilago farfara</i>	105
CORYLACEAE	
6.1.46. <i>Carpinus betulus</i>	107
6.1.47. <i>Corylus avellana</i> var. <i>avellana</i>	108
CRUCIFERAE	
6.1.48. <i>Lepidium sativum</i> subsp. <i>sativum</i>	110
6.1.49. <i>Raphanus raphanistrum</i>	111
CUCURBITACEAE	
6.1.50. <i>Cucurbita pepo</i>	112
6.1.51. <i>Ecballium elaterium</i>	113
6.1.52. <i>Lagenaria siceraria</i> var. <i>clavata</i>	116
CYPERACEAE	
6.1.53. <i>Scirpoides holoschoenus</i>	118
DIOSCOREACEAE	

6.1.54. <i>Tamus communis</i> subsp. <i>cretica</i>	119
ELAEAGNACEAE	
6.1.55. <i>Elaeagnus angustifolia</i>	121
ERICACEAE	
6.1.56. <i>Arbutus andrachne</i>	123
6.1.57. <i>Arbutus x andrachnoides</i>	124
6.1.58. <i>Arbutus unedo</i>	125
6.1.59. <i>Erica manipuliflora</i>	127
EUPHORBIACEAE	
6.1.60. <i>Euphorbia seguieriana</i> subsp. <i>seguieriana</i>	128
FAGACEAE	
6.1.61. <i>Castanea sativa</i>	130
6.1.62. <i>Quercus cerris</i> var. <i>cerris</i>	132
6.1.63. <i>Quercus coccifera</i>	134
6.1.64. <i>Quercus frainetto</i>	136
6.1.65. <i>Quercus infectoria</i> subsp. <i>infectoria</i>	137
6.1.66. <i>Quercus ithaburensis</i> subsp. <i>macrolepis</i>	138
GERANIACEAE	
6.1.67. <i>Geranium purpureum</i>	139
6.1.68. <i>Pelargonium graveolens</i>	140
GRAMINEAE	
6.1.69. <i>Avena wiestii</i>	141
6.1.70. <i>Briza maxima</i>	142
6.1.71. <i>Bromus hordeaceus</i> subsp. <i>molliformis</i>	143
6.1.72. <i>Bromus tectorum</i>	144
6.1.73. <i>Cynodon dactylon</i> var. <i>villosus</i>	145
6.1.74. <i>Phragmites australis</i>	146
6.1.75. <i>Zea mays</i> subsp. <i>mays</i>	147
GUTTIFERAE	
6.1.76. <i>Hypericum perforatum</i>	149
6.1.77. <i>Hypericum triquetrifolium</i>	153
ILLECEBRACEAE	

6.1.78. *Herniaria hirsuta*154

JUGLANDACEAE

6.1.79. *Juglans regia*155

JUNCACEAE

6.1.80. *Juncus effusus*158

6.1.81. *Juncus inflexus*159

LABIATAE

6.1.82. *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas*160

6.1.83. *Melissa officinalis*163

6.1.84. *Mentha longifolia* subsp. *thyphoides* var. *thyphoides*166

6.1.85. *Mentha pulegium*168

6.1.86. *Mentha spicata* subsp. *spicata*170

6.1.87. *Mentha spicata* subsp. *tomentosa*172

6.1.88. *Micromeria juliana*174

6.1.89. *Micromeria myrtifolia*176

6.1.90. *Origanum majorana*178

6.1.91. *Origanum onites*180

6.1.92. *Origanum vulgare* subsp. *hirtum*182

6.1.93. *Prunella vulgaris*185

6.1.94. *Rosmarinus officinalis*186

6.1.95. *Salvia fruticosa*188

6.1.96. *Salvia tomentosa*191

6.1.97. *Sideritis perfoliata*193

6.1.98. *Sideritis trojana*195

6.1.99. *Stachys cretica* subsp. *lesbiaca*198

6.1.100. *Teucrium chamaedrys* subsp. *lydium*200

6.1.101. *Teucrium polium*202

6.1.102. *Thymbra spicata* var. *spicata*205

6.1.103. *Thymus longicaulis* subsp. *chaubardii* var. *chaubardii*207

6.1.104. *Thymus zygioides* var. *lycaonicus*209

LAURACEAE

6.1.105. <i>Laurus nobilis</i>	211
LEGUMINOSAE	
6.1.106. <i>Adenocarpus complicatus</i>	214
6.1.107. <i>Anthyllis hermanniae</i>	216
6.1.108. <i>Arachis hypogaea</i>	217
6.1.109. <i>Chamaecytisus hirsutus</i>	218
6.1.110. <i>Cicer montbretii</i>	219
6.1.111. <i>Dorycnium graecum</i>	220
6.1.112. <i>Genista carinalis</i>	221
6.1.113. <i>Ornithopus compressus</i>	222
6.1.114. <i>Spartium junceum</i>	224
6.1.115. <i>Trifolium arvense</i> var. <i>arvense</i>	226
6.1.116. <i>Trifolium nigrescens</i> subsp. <i>petrisavii</i>	227
6.1.117. <i>Trifolium spumosum</i>	228
6.1.118. <i>Trigonella foenum-graecum</i>	229
LILIACEAE	
6.1.119. <i>Allium sativum</i>	230
6.1.120. <i>Asparagus aphyllus</i> subsp. <i>orientalis</i>	232
6.1.121. <i>Asphodelus aestivus</i>	234
6.1.122. <i>Tulipa sylvestris</i>	236
LORANTHACEAE	
6.1.123. <i>Viscum album</i> subsp. <i>album</i>	237
MALVACEAE	
6.1.124. <i>Malva nicaeensis</i>	239
6.1.125. <i>Malva sylvestris</i>	241
MELIACEAE	
6.1.126. <i>Melia azedarach</i>	244
MORACEAE	
6.1.127. <i>Ficus carica</i> subsp. <i>carica</i>	245
6.1.128. <i>Morus alba</i>	248
MYRTACEAE	

6.1.129. <i>Myrtus communis</i> subsp. <i>communis</i>	250
OLEACEAE	
6.1.130. <i>Olea europaea</i> var. <i>europaea</i>	251
6.1.131. <i>Phillyrea latifolia</i>	254
ORCHIDACEAE	
6.1.132. <i>Cephalanthera rubra</i>	256
PAEONIACEAE	
6.1.133. <i>Paeonia mascula</i> subsp. <i>arietina</i>	257
PAPAVERACEAE	
6.1.134. <i>Papaver rhoeas</i>	259
PLANTAGINACEAE	
6.1.135. <i>Plantago major</i> subsp. <i>intermedia</i>	262
PLATANACEAE	
6.1.136. <i>Platanus orientalis</i>	264
PLUMBAGINACEAE	
6.1.137. <i>Plumbago europaea</i>	267
POLYGONACEAE	
6.1.138. <i>Rumex acetosella</i>	269
6.1.139. <i>Rumex crispus</i>	270
6.1.140. <i>Rumex pulcher</i>	272
6.1.141. <i>Rumex tuberosus</i> subsp. <i>tuberosus</i>	273
PORTULACACEAE	
6.1.142. <i>Portulaca oleracea</i>	274
PRIMULACEAE	
6.1.143. <i>Anagallis arvensis</i> var. <i>arvensis</i>	275
PUNICACEAE	
6.1.144. <i>Punica granatum</i>	276
RAFFLESIAEAE	
6.1.145. <i>Cytinus hypocistis</i> subsp. <i>kermesinus</i>	277
RANUNCULACEAE	
6.1.146. <i>Clematis vitalba</i>	279
RHAMNACEAE	

6.1.147. <i>Paliurus spina-christi</i>	281
--	-----

ROSACEAE

6.1.148. <i>Amygdalus communis</i>	285
6.1.149. <i>Cerasus avium</i>	287
6.1.150. <i>Crataegus monogyna</i> subsp. <i>monogyna</i>	289
6.1.151. <i>Cydonia oblonga</i>	291
6.1.152. <i>Fragaria vesca</i>	293
6.1.153. <i>Malus sylvestris</i> subsp. <i>mitis</i>	295
6.1.154. <i>Prunus divaricata</i> subsp. <i>divaricata</i>	296
6.1.155. <i>Prunus</i> x <i>domestica</i>	297
6.1.156. <i>Prunus spinosa</i> subsp. <i>dasyphylla</i>	298
6.1.157. <i>Pyrus amygdaliformis</i> var. <i>amygdaliformis</i>	299
6.1.158. <i>Pyrus communis</i> subsp. <i>sativa</i>	301
6.1.159. <i>Rosa canina</i>	302
6.1.160. <i>Rosa pulverulenta</i>	305
6.1.161. <i>Rubus canescens</i> var. <i>canescens</i>	307
6.1.162. <i>Rubus canescens</i> var. <i>glabratus</i>	309
6.1.163. <i>Rubus discolor</i>	311
6.1.164. <i>Rubus idaeus</i>	312
6.1.165. <i>Rubus sanctus</i>	313
6.1.166. <i>Sorbus torminalis</i> var. <i>torminalis</i>	315

RUBIACEAE

6.1.167. <i>Rubia tinctorum</i>	317
---------------------------------------	-----

RUTACEAE

6.1.168. <i>Ruta chalepensis</i>	319
--	-----

SALICACEAE

6.1.169. <i>Populus nigra</i> subsp. <i>nigra</i> cv. <i>italica</i>	321
6.1.170. <i>Salix alba</i>	322

SCROPHULARIACEAE

6.1.171. <i>Verbascum parviflorum</i>	325
6.1.172. <i>Verbascum sinuatum</i> var. <i>sinuatum</i>	326

SOLANACEAE

6.1.173. <i>Hyoscyamus niger</i>	327
6.1.174. <i>Solanum nigrum</i> subsp. <i>schultesii</i>	329
STYRACACEAE	
6.1.175. <i>Styrax officinalis</i>	330
TILIACEAE	
6.1.176. <i>Tilia argentea</i>	332
6.1.177. <i>Tilia rubra</i> subsp. <i>caucasica</i>	334
THYPHACEAE	
6.1.178. <i>Typha latifolia</i>	336
ULMACEAE	
6.1.179. <i>Celtis australis</i>	337
UMBELLIFERAE	
6.1.180. <i>Conium maculatum</i>	338
6.1.181. <i>Daucus carota</i>	339
6.1.182. <i>Ferulago macrosciadia</i>	341
6.1.183. <i>Foeniculum vulgare</i>	342
6.1.184. <i>Lagoecia cuminoides</i>	343
6.1.185. <i>Laser trilobum</i>	344
6.1.186. <i>Oenanthe pimpinelloides</i>	345
URTICACEAE	
6.1.187. <i>Urtica dioica</i>	346
6.1.188. <i>Urtica pilulifera</i>	350
6.1.189. <i>Urtica urens</i>	352
VERBENACEAE	
6.1.190. <i>Vitex agnus-castus</i>	355
VIOLACEAE	
6.1.191. <i>Viola tricolor</i>	358
VITACEAE	
6.1.192. <i>Vitis vinifera</i>	359
ZYGOPHYLLACEAE	
6.1.193. <i>Peganum harmala</i>	360
6.2. Tedavide Yararlanılan Özel Bitkisel Karışımlar	362

6.3. Bitkilerin Yöresel Adları	364
6.4. Bitkilerle İlgili Bazı Yöresel Folklorik Bilgiler	388
7. TARTIŞMA VE SONUÇ	393
8. EKLER	426
9. KAYNAKLAR	428
10. ÖZGEÇMİŞ	440

KISALTMALAR VE SİMGELER

MARE : Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Herbaryumu

subsp. : Alttür

var. : Varyete

* : Bayramiç yöresinde yetiştirilen bitkileri belirtir.

R. : Resim

ŞEKİL, RESİM VE TABLOLARIN LİSTESİ

Şekil 1 :Bayramiç Haritası

Şekil 2 : Bayramiç yöresinde etnobotanik yönden en çok takson içeren familyalar

Resim 1: DSI Barajı ve çevresi

Resim 2: *Verbascum scamandrii*

Resim 3: *Silene compacta*

Resim 4: *Hypericum olympicum* subsp. *olympicum*

Resim 5: *Alcea pallida*

Resim 6: Kaz Dağı'ndan bir görüntü

Resim 7: Bayramiç pazarında yabani bitkiler satan bir köylü

Resim 8: Bayramiç pazarında bitki satan bir köylü ile görüşme

Resim 9: Araştırmamıza yardımcı olan Fatma Topaloğlu ile birlikte (Evciler Köyü)

Resim 10: *Abies nordmanniana* subsp. *equi-trojani* topluluğu

Resim 11: *Dryopteris pallida*

Resim 12: *Ceterach officinarum*

Resim 13: *Pteridium aquilinum*

Resim 14: *Cupressus sempervirens* var. *sempervirens*

Resim 15: *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus*

Resim 16: *Abies nordmanniana* subsp. *equi-trojani*

Resim 17: *Pinus brutia* dalları ile örtülmüş çatı

Resim 18: *Pinus brutia* gövde kabuğundan yapılan oyuncaklar

Resim 19: *Pinus brutia* sakızı

Resim 20: Pineyit

Resim 21: Pineyit (içinde ekmek hamuru ile)

Resim 22: Oluk

Resim 23: *Pinus brutia* yapraklarından yapılan kolye

Resim 24: Merdiven ve üzerinde meyve toplayan köylü

Resim 25: Tokaç

Resim 26: *Pinus nigra* subsp. *nigra* var. *caramanica*

- Resim 27: *Dracunculus vulgaris*
Resim 28: *Hedera helix*
Resim 29: *Sambucus ebulus*
Resim 30: *Sambucus nigra*
Resim 31: *Silene vulgaris* var. *vulgaris*
Resim 32: *Cistus creticus*
Resim 33: *Cistus salviifolius*
Resim 34: *Anthemis tinctoria* var. *tinctoria*
Resim 35: *Centaurea solstitialis* subsp. *solstitialis*
Resim 36: *Matricaria chamomilla*
Resim 37: *Scolymus hispanicus*
Resim 38: *Corylus avellana* var. *avellana*
Resim 39: *Cucurbita pepo*
Resim40: *Ecballium elaterium*
Resim 41: *Lagenaria siceraria* var. *clavata*
Resim 42: Maşrapa olarak kullanılan meyve
Resim 43: *Tamus communis* subsp. *cretica*
Resim 44: *Elaeagnus angustifolia*
Resim 45: *Arbutus unedo*
Resim 46: *Castanea sativa*
Resim 47: *Quercus cerris* var. *cerris*
Resim 48: *Quercus coccifera*
Resim 49: Mangal kömürü yapımı
Resim 50: Mangal kömürü
Resim 51: *Pelargonium graveolens*
Resim 52: *Briza maxima*
Resim 53: *Hypericum perforatum*
Resim 54: *Juglans regia*
Resim 55: *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas*
Resim 56: *Melissa officinalis*
Resim 57: *Mentha longifolia* subsp. *thyphoides* var. *thyphoides*
Resim 58: Doğadan toplanmış *Micromeria juliana* bitkileri ve Çalıdağ'lı bir köylü

- Resim 59: Uçucu yağ elde etmek için kullanılan imbik ve bu imbiği yapan Nurettin Topaloğlu (Evciler Köyü)
- Resim 60: *Salvia fruticosa*
- Resim 61: *Salvia tomentosa*
- Resim 62: *Sideritis perfoliata*
- Resim 63: *Sideritis trojana*
- Resim 64: *Teucrium polium*
- Resim 65: *Laurus nobilis*
- Resim 66: *Adenocarpus complicatus*
- Resim 67: *Anthyllis hermanniae*
- Resim 68: *Cicer montbretii*
- Resim 69: Çocuk oyununda kullanılan ve birbirinin içine geçirilmiş meyveler
- Resim 70: *Spartium junceum*
- Resim 71: *Asparagus aphyllus* subsp. *orientalis*
- Resim 72: *Asphodelus aestivus*
- Resim 73: *Malva sylvestris*
- Resim 74: *Ficus carica* subsp. *carica*
- Resim 75: *Morus alba*
- Resim 76: *Olea europaea* var. *europaea*
- Resim 77: Tohumlardan yapılaş kolye
- Resim 78: Bahçede yetiştirilmiş *Paeonia* bitkisi ve bir Bayramiç’li (İlçe merkezi)
- Resim 79: *Papaver rhoeas*
- Resim 80: Çiçekten yapılmış oyuncak bebek (I)
- Resim 81: Çiçekten yapılmış oyuncak bebek (II)
- Resim 82: *Platanus orientalis*
- Resim 83: Çınardan yapılmış semer
- Resim 84: Çınardan yapılmış meyve kasası
- Resim 85: *Punica granatum*
- Resim 86: *Cytinus hypocistus* subsp. *kermesinus*
- Resim 87 : *Paliurus spina-christi*
- Resim 88 : Çatı üzerine konulmuş dallar
- Resim 89 : Çit oluşturan dallar

- Resim 90 : *Amygdalus commnis*
- Resim 91 : *Cerasus avium*
- Resim 92 : *Crataegus monogyna* subsp. *monogyna*
- Resim 93 : *Cydonia oblonga*
- Resim 94 : *Fragaria vesca*
- Resim 95: Kurutulan pestiller
- Resim 96 : *Prunus amygdaliformis* var. *amygdaliformis*
- Resim 97 : *Rosa canina*
- Resim 98 : *Rosa pulverulenta*
- Resim 99 : *Sorbus torminalis* var. *torminalis*
- Resim 100 : *Rubia tinctorum*
- Resim 101 : Halı (ortadaki kırmızı kısım kökboya ile boyanmış ipliklerden yapılmıştır)
- Resim 102 : Sepet yapımı (I)
- Resim 103 : Sepet yapımı (II)
- Resim 104 : Sepet yapımı (III)
- Resim 105 : Sepet yapımı (IV)
- Resim 106 : Sepet yapımı (V)
- Resim 107 : Süs sepeti ve onu yapan Zeytinli Köyü Muhtarı Salih Kuşcuoğlu
- Resim 108 : *Hyoscyamus niger*
- Resim 109 : *Solanum nigrum* subsp. *schultesii*
- Resim 110 : *Styrax officinalis*
- Resim 111: Tespiklik çiçeği ile köylü (Zeytinli Köyü)
- Resim 112 : *Tilia argentea*
- Resim 113 : *Celtis australis*
- Resim 114 : *Urtica dioica* bitkisinden yapılmış çırpma
- Resim 115 : *Urtica pilulifera*
- Resim 116 : *Vitex agnus-castus*
- Resim 117: *Vitis vinifera*
- Resim 118 : *Peganum harmala*
- Resim 119 : Bitki motifli örtü ve yastıklar
- Resim 120 : Bitki motifli işlemeli özel giysi
- Resim 121 : Bitki motifli oya

Resim 122 : *Lactarius deliciosus*

Tablo 1 : Bayramiç'te saptadığımız yöresel bitki adları I Latince-Türkçe

Tablo 2 : Bayramiç'te saptadığımız yöresel bitki adları II Türkçe-Latince

Tablo 3. Bayramiç, Ezine, Bozcaada, Kaz Dağı, Gönen ve Balıkesir yörelerinde geleneksel halk ilacı olarak yararlanılan ortak bitkiler ve bunların karşılaştırması

Bulgular içinde yer alan cinsler (alfabetik)

Cinsler	Tür Sayısı	Sayfa	Cinsler	Tür Sayısı	Sayfa
<i>Abies</i>	1	46	<i>Ceterach</i>	1	35
<i>Achillea</i>	2	85-87	<i>Centaurea</i>	1	92
<i>Adenocarpus</i>	1	214	<i>Cephalanthera</i>	1	256
<i>Alkanna</i>	1	69	<i>Chamaecytisus</i>	1	218
<i>Allium</i>	1	230	<i>Cicer</i>	1	219
<i>Alnus</i>	1	68	<i>Cichorium</i>	1	94
<i>Amaranthus</i>	1	57	<i>Cistus</i>	2	81-83
<i>Amygdalus</i>	1	285	<i>Clematis</i>	1	279
<i>Anagallis</i>	1	275	<i>Cnicus</i>	1	95
<i>Anchusa</i>	1	71	<i>Conium</i>	1	338
<i>Anthemis</i>	1	89	<i>Corylus</i>	1	108
<i>Anthyllis</i>	1	216	<i>Crataegus</i>	1	289
<i>Arachis</i>	1	217	<i>Cucurbita</i>	1	112
<i>Arbutus</i>	3	123-125	<i>Cupressus</i>	1	39
<i>Asparagus</i>	1	232	<i>Cydonia</i>	1	291
<i>Asphodelus</i>	1	234	<i>Cynodon</i>	1	145
<i>Asplenium</i>	1	34	<i>Cytinus</i>	1	277
<i>Avena</i>	1	141	<i>Daucus</i>	1	339
<i>Beta</i>	1	80	<i>Dorycnium</i>	1	220
<i>Briza</i>	1	142	<i>Dracunculus</i>	1	63
<i>Bromus</i>	2	143-144	<i>Dryopteris</i>	1	32
<i>Campanula</i>	1	72	<i>Ecballium</i>	1	113
<i>Carpinus</i>	1	107	<i>Elaeagnus</i>	1	121
<i>Carthamus</i>	1	91	<i>Erica</i>	1	127
<i>Castanea</i>	1	130	<i>Euphorbia</i>	1	128
<i>Celtis</i>	1	337	<i>Ferulago</i>	1	341
<i>Cerasus</i>	1	287	<i>Ficus</i>	1	245

Cinsler	Tür sayısı	Sayfa	Cinsler	Tür sayısı	Sayfa
<i>Foeniculum</i>	1	342	<i>Notobasis</i>	1	101
<i>Fragaria</i>	1	293	<i>Ornithopus</i>	1	222
<i>Genista</i>	1	221	<i>Oenanthe</i>	1	345
<i>Geranium</i>	1	139	<i>Olea</i>	1	251
<i>Hedera</i>	1	66	<i>Origanum</i>	3	178-182
<i>Herniaria</i>	1	154	<i>Paeonia</i>	1	257
<i>Hyoscyamus</i>	1	327	<i>Papaver</i>	1	259
<i>Hypericum</i>	2	149-153	<i>Paliurus</i>	1	281
<i>Juglans</i>	1	155	<i>Peganum</i>	1	360
<i>Juncus</i>	2	158-159	<i>Pelargonium</i>	1	140
<i>Juniperus</i>	3	41-43	<i>Phillyrea</i>	1	254
<i>Lagenaria</i>	1	116	<i>Phragmites</i>	1	146
<i>Lagoecia</i>	1	343	<i>Pinus</i>	3	48-56
<i>Laser</i>	1	344	<i>Pistacia</i>	2	58-59
<i>Laurus</i>	1	211	<i>Plantago</i>	1	262
<i>Lavandula</i>	1	160	<i>Platanus</i>	1	264
<i>Lepidium</i>	1	110	<i>Plumbago</i>	1	267
<i>Malus</i>	1	295	<i>Populus</i>	1	321
<i>Malva</i>	2	239-241	<i>Portulaca</i>	1	274
<i>Matricaria</i>	2	97-99	<i>Prunella</i>	1	185
<i>Melia</i>	1	244	<i>Prunus</i>	3	296-298
<i>Melissa</i>	1	163	<i>Pteridium</i>	1	37
<i>Mentha</i>	4	166-172	<i>Punica</i>	1	276
<i>Micromeria</i>	2	174-176	<i>Pyrus</i>	2	299-301
<i>Minuartia</i>	1	77	<i>Quercus</i>	5	132-138
<i>Morus</i>	1	248	<i>Raphanus</i>	1	111
<i>Myrtus</i>	1	250	<i>Rhus</i>	1	60
<i>Nerium</i>	1	61	<i>Rosa</i>	2	302-305

Cinsler	Tür sayısı	Sayfa	Cinsler	Tür sayısı	Sayfa
<i>Rosmarinus</i>	1	186	<i>Urtica</i>	3	346-352
<i>Rubia</i>	1	317	<i>Verbascum</i>	2	325-326
<i>Rubus</i>	5	307-313	<i>Viola</i>	1	358
<i>Rumex</i>	4	269-273	<i>Viscum</i>	1	237
<i>Ruta</i>	1	319	<i>Vitex</i>	1	355
<i>Salix</i>	1	322	<i>Vitis</i>	1	359
<i>Salvia</i>	2	188-191	<i>Zea</i>	1	147
<i>Sambucus</i>	2	73-75			
<i>Scirpoides</i>	1	118			
<i>Scolymus</i>	1	102			
<i>Sideritis</i>	2	193-195			
<i>Silene</i>	1	78			
<i>Solanum</i>	1	329			
<i>Sonchus</i>	2	103-104			
<i>Sorbus</i>	1	315			
<i>Spartium</i>	1	224			
<i>Stachys</i>	1	198			
<i>Stellaria</i>	1	79			
<i>Styrax</i>	1	330			
<i>Tamus</i>	1	119			
<i>Teucrium</i>	2	200-202			
<i>Thymbra</i>	1	205			
<i>Thymus</i>	2	207-209			
<i>Tilia</i>	2	332-334			
<i>Trifolium</i>	3	226-228			
<i>Trigonella</i>	1	229			
<i>Tulipa</i>	1	236			
<i>Tussilago</i>	1	105			
<i>Typha</i>	1	336			

1. ÖZET

Bayramiç (Çanakkale) yöresinde halkın yararlandığı ve yaşamında geleneksel yeri olan bitkileri belirlemek üzere etnobotanik araştırmalar yapıldı. Bu amaçla, Nisan 2004-Haziran 2007 tarihleri arasında Bayramiç ilçe merkezine ve 76 köyünün hepsine gidildi. Arazi çalışmaları esnasında yöreden 364 bitki örneği toplandı ve bu bitkilere ait çeşitli etnobotanik bilgiler derlendi.

Bu araştırmanın bulguları metin içinde ayrıntılı olarak sunulmaktadır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre yörede etnobotanik kullanımı olan 193 bitki (takson) saptandı. Bunların 161'i yabani, 32'si ise yörede yetiştirilen bitkilerdir. Bu bitkiler en çok sırasıyla halk ilacı (90 takson), besin (68 takson), hayvan yemi (27 takson), çay (17 takson), süs (15 takson), yakacak (14 takson), süpürge (9 takson), baston (9 takson), baharat (9 takson), çit (6 takson) ve boya (6 takson) olarak kullanılmaktadır.

Bayramiç yöresinde 185 bitkinin kullanılışı ilk kez kaydedilmektedir. Bunların içinden 120 bitki Çanakkale ilinde, 28 bitki ise yurdumuzda etnobotanik bakımdan ilk kez kaydedilmektedir. .

Bu çalışmamızda ayrıca yörede yetişen veya yetiştirilen 277 bitkiye ait toplam 354 yöresel ad sunulmaktadır. 188 bitkinin Bayramiç ilçesinde, 131 bitkinin Çanakkale ilinde ve 16 bitkinin ise yurdumuzda yöresel adı ilk kez kaydedilmektedir.

Anahtar Kelimeler : Etnobotanik, Bayramiç, Çanakkale, Türkiye.

2. SUMMARY

ETHNOBOTANICAL INVESTIGATIONS IN BAYRAMIÇ (ÇANAKKALE)

The ethnobotanical investigations were made in order to determine the plants used by the people in the locality of Bayramiç (Çanakkale) and which have a traditional function in their life. For this purpose, the center of Bayramiç and all of the 76 villages have been visited between April 2004-June 2007. During the field works, 364 plant specimens were collected and the various ethnobotanical information belonging to these plants was provided.

The findings of the research are presented in detail in the text. According to the results of this study total 193 taxa which have ethnobotanical usage, were identified. Among them 161 taxa are wild and 32 taxa are cultivated. The plants are mostly used as folk medicine (90 taxa), food (68 taxa), animal food (27 taxa), tea (17 taxa), ornament (15 taxa), fuel (14 taxa), broom (9 taxa), cane (9 taxa), spice (9 taxa), hedge (6 taxa) and dye (6 taxa).

The usages of 185 taxa are recorded in Bayramiç for the first time. Among them 120 taxa in Çanakkale, 28 taxa in Turkey are also recorded for the first time from ethnobotanical aspect.

In addition, total 354 vernacular names belonging to wild or cultivated 277 taxa are presented in this study. The vernacular names are recorded for the first time for 188 taxa in Bayramiç, 131 taxa in Çanakkale and 16 taxa in Turkey.

Key Words : Ethnobotany, Bayramiç, Çanakkale, Turkey.

3. GİRİŞ VE AMAÇ

Etnobotanik genel olarak bir yörede bitkilerle ilgili halk kültürünü, o yörede yaşayan insanların bitkilerle olan ilişkisini, halkın yaşamında rolü bulunan bitkileri inceleyen bir bilim dalıdır. Bu alan dünya üzerinde günümüzde botaniğin en çok ilgi duyulan ve araştırılan konularından birini oluşturmaktadır ve bu alanı bilimsel olarak tanıtan çeşitli kitaplar yayımlanmaktadır (1-4). Özellikle zengin bitki örtüsü bulunan ve folklorik zenginliğe sahip ülkelerde bu araştırmalar oldukça önem kazanmıştır. Böylece halkın kültürel birikimi bilimsel ve gerçekçi bir şekilde saptanmakta ve bu konudaki bilgilerin zamanla unutulması, yok olması önlenmiş olmaktadır.

Geçmişte ve günümüzde bitkilerin insan yaşamında ne kadar önemli rollerinin bulunduğu bilinen bir gerçektir. İlk çağlardan beri bitkilerden başta besin ve tedavi olmak üzere birçok amaçla yararlanılmıştır.

Çeşitli hastalıkların tedavisinde başvurulan doğal kaynakların en önemlisini bitkilerin oluşturduğu M.Ö. 3000 yılına kadar uzanan kayıtlardan ve bu dönemlerden kalan kil tabletlerden, tapınak ve mezar duvarlarındaki resimlerden anlaşılmaktadır. Ondokuzuncu yüzyıla kadar tedavide bitkilerden doğrudan veya çeşitli preparatlar hazırlanarak yararlanılmıştır. Bugün dünyada özellikle, modern sağlık hizmetlerinin yeterli olmadığı yerlerde geleneksel halk ilaçları ile tedavi eski önemini sürdürmektedir. Bu geleneksel halk ilaçlarının büyük çoğunluğu bitkisel kökenlidir. Dünya sağlık örgütü [World Health Organization (WHO)] tarafından dünya popülasyonunun % 80'ninin geleneksel halk ilaçlarından büyük ölçüde yararlandığı belirtilmiştir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki rolü çok önemlidir. Bununla birlikte gelişmiş ülkelerde de birçok insanın bu tedavi yönteminden yararlandığı bir gerçektir (5). Sentetik ilaçların çeşitli yan etkilerinin görülüşü, üretimlerinin güç, maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle bitkilerle tedavi günümüzde yeniden önem kazanmış, bitkisel kökenli ilaçlara yöneliş başlamıştır.

Türkiye, tarihsel bakımdan birçok uygarlığın etkisinin görüldüğü bir bölgede yer almaktadır. Bu nedenle, zengin bir geleneksel kültüre sahiptir. Bu kültürün önemli bir kısmını geleneksel halk ilaçları oluşturmaktadır. Ayrıca yurdumuz buna kaynak oluşturacak zengin bir bitki örtüsüne sahiptir. Nesilden nesile aktararak önemini

sürdüren bu geleneksel halk ilaçları aynı zamanda modern tedavinin de temelini oluşturmuştur.

Etnobotanikle ilgili çalışmalarda verilen bilgilerin en önemli bilimsel dayanağını bitkilerin Latince adları oluşturur. Bu nedenle bitkilerin bu alanda uzmanlaşmış kişiler tarafından teşhis edilmesi ve bitkilerle ilgili çalışmaların botanikle ilgili kişi veya kurumlarca yapılması derlemelerin güvenilirliği bakımından çok önemlidir.

Etnobotanik bilgilerin zaman geçirilmeden saptanmasının bu alandaki bilgilerin kalıcılığını sağlamak yönünden çok önemlidir.

Yurdumuzda etnobotanikle ilgili bilimsel araştırmaların özellikle son zamanlarda çoğaldığı ve bu konuda çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmektedir (6-7). Yurdumuzdaki çalışmaların bazıları tümüyle etnobotanik kapsamda, bazıları ise etnobotaniğin belirli bir alanında gerçekleştirilmiştir (8-93).

Eczacılık Fakültelerinin Farmasötik Botanik Anabilim Dalları bilimsel araştırma projeleri kapsamında özellikle bitkisel halk ilaçları konusundaki yöresel araştırmalarla etnobotanik alanına önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu alandaki çalışmaların sürdürülmesinde ve Türkiye'nin bu konudaki bilgi birikiminin bilimsel olarak saptanmasında yarar vardır (94).

Anabilim Dalımızın bilimsel politikası gereğince özellikle halk ilacı olarak yararlanılan bitkilere yönelik araştırmalar yüksek lisans tezi, etnobotaniğin tüm alanlarını içeren yöresel araştırmalar ise doktora tezi kapsamında değerlendirilmektedir. Buna uygun olarak etnobotanik bakımdan çok az bilinen, Çanakkale iline bağlı Bayramiç ilçesi araştırma alanı olarak seçilmiştir.

Bu çalışmanın amacı Bayramiç yöresinin etnobotanik yönden araştırılması olup, bu yörede halkın başlıca tedavi ve besin kaynağı olmak üzere çeşitli alanlarda yararlandığı bitkileri bilimsel olarak saptamak ve bunlarla ilgili yöresel bilgileri derlemektir. Ayrıca yörede bitkilerin halk kültüründeki önemini ve rolünü incelemektir. Böylece bu konudaki bilgilerin unutulmadan gelecek kuşaklara aktarılması mümkün olabilecek ve bitkilerle ilgili halk kültürümüzün daha iyi bilinmesine de katkıda bulunacaktır.

4. GENEL BİLGİLER

4. 1. Coğrafi ve Jeolojik Bilgiler :

Bayramiç Marmara Bölgesi'nin güneybatısında yer alan, Ege Bölgesi ile sınır oluşturan ve Çanakkale iline bağlı bir ilçedir. Biga Yarımadası'nın (Eski Troas) orta bölümünü oluşturan Bayramiç, 38-40 kuzey enlemleri ile 26-28 doğu boylamları arasında bulunur ve ilçe merkezi denizden 76-100 m yüksekliktedir. Doğuda Çan ve Yenice, batıda Ezine, güneyde Ayvacık ve Balıkesir'e bağlı Edremit ilçeleri ve kuzeyde Çanakkale Merkez İlçesi ile çevrili Bayramiç'in yüzölçümü 1275 km²'dir. Bayramiç sınırları içindeki alan batıdan doğuya doğru yükselme gösterir ve yer yer 1500 m'nin üstüne çıkan dağlık kısımları kapsar (95). Bayramiç yöresi, akarsu çevresindeki düzlükler ile ovalar, alçak platolar, yüksek platolar, dağlık alanlar ve bunlar arasındaki geçiş yüzeylerinden oluşmaktadır (96). İlçenin ortalarına doğru yayılan yükseltilerden güneyde ve doğuda bir seri meydana getiren Kuruahlat-Dede Dağı (765 m) ve Çalıdağ (540 m) ile Kaz Dağı (1767 m) kütlesi bölgenin en önemli yükseltisi durumundadır. Kaz Dağı, güneydeki Edremit Körfezi boyunca dik bir duvar gibi yükselmiş ve eteklerinde kıyı yer yer vadi ve derelerle kesilmiş girinti-çıkıntısı az yüksek kıyıları halindedir. Baba Dağı, Gürgen ve Öldüren Dağları, Koca-Küçük Katran Dağları (1039 m) ve Elmakıran Dağı ile Eğrikabaağaç Dağı (755 m), Bayramiç'in doğu sınırını meydana getirirler. İlçenin kuzey ve batısı, güney ve doğuya göre daha alçaktır. Kuzeydeki en önemli yükseltiyi Kayalı Dağı (879 m) oluşturur (95).

Bayramiç'i güney, doğu ve kuzeyden bir yay biçiminde kuşatan dağlık alanın ortasında Eski Menderes Çayı ve vadisi yer alır. İlçe merkezi, doğu-batı yönünde genişleyen Menderes vadisinin tabanında ve çayın 500 m kadar güneyindeki küçük tepe eteğine kurulmuştur. Eski Menderes'in şekillendirdiği Orta ve Aşağı Menderes vadileri, çayın suladığı Bayramiç ve Ezine arasında büyük bir ova oluşturmuştur. Ezine-Bayramiç Ovası, yansıttığı uygun iklim şartlarıyla sürekli yaşanılabilir bir yapı göstermektedir. Ovayı sulayan Menderes'in meydana getirdiği delta ve yakın çevresi, yeşilin değişik tonlarının görüldüğü geniş tarım alanlarını oluşturmuştur. Bayramiç ve çevresi, yerleşim açısından Marmara ile Ege Bölgesi arasında önemli bir geçiş bölgesi konumundadır (95).

IV. Jeolojik Zaman'ın başında, derin bir vadiyi denizin doldurmasıyla oluşmuş Çanakkale Boğazı'nın yaslandığı Kaz Dağı, kristalin şistler ve paleozoik kalıntılara ait

bölgelerden meydana gelmiş bir üst örtüye sahiptir. Bu yüzden dağ ve çevresinde killi, kalkerli, kireçli beyaz ve demirli kırmızı topraklar yoğun bulunmaktadır. Yaşı Üst Paleozoik Döneme dek uzanan Kaz Dağı'nın, II. Zaman yüzeyleri mermerleşmiş kalker, kum, kil ve şistlerden oluşmuştur (95).

Bayramiç çöküntüsünün kuzeyinde, batıdan başlayarak doğuya doğru sıralanan dağ ve tepeler, Büyük Hayrettin Tepesi (492 m), Küçük Hayrettin Tepesi (420 m), Aktaş Tepe (429 m), Hacı Hasan Tepesi (436 m) ve Kuşaklı Dağı (538 m)'dir. Güneye göre daha az yükseklikteki bu tepeler, billuri şistler ve onlar arasında interstratifiye olarak bulunan mermerlerden oluşmuştur. Bu nedenle kuzey ve güney bölgeler arasında bir meyil kırıklığına sebep olmuşlardır. Bu tepecikler dizisi pliosen döneme ait Kayalı Dağ (879 m) ve Aladağ (585 m) ile kuzeye doğru devam etmektedir (95).

Ezine-Bayramiç çöküntüsü kuzeyde bir plato halindedir ve düzlükteki oviden ayrılmıştır. Plato üzerindeki sırtlarda küçük köyler sıralanmıştır. Vadi içlerinde ve yamaçlarda meyve bahçeleri ve üzüm bağları kurulmuştur (95).

Ezine-Bayramiç ovasının doğudaki yakın çevresini neojen depolarından oluşan alçak bir plato meydana getirmiştir. Yine neojen arazisi üzerine kurulu alçak plato, ovayı güney yönde de kuşatmaktadır. Ezine-Bayramiç ovası ve yakın çevresi, tektonik bir havzanın dolması, sonradan kazınarak boşalması ve yeniden dolması sonucu bugünkü topoğrafik yapıyı kazanmıştır. "Menderes Havzası" olarak da anılan kuzey ve orta bölümünün (Bayramiç ve çevresi) toprakları kırmızı renklidir ve bu kırmızı renkli topraklar, bazı köylerde boyalı-sıva olarak da kullanılmaktadır (95).

İlçenin en önemli akarsuyu Kaz Dağı'ndan çıkan çeşitli kolların birleşimiyle meydana gelen Menderes Çayı'dır. Bazı kaynaklarda Kara Menderes veya Küçük Menderes olarak da geçen bu çay, adını eski Skamandros'dan almıştır. Doğduğu Kaz Dağı'nda oldukça dar ve derin vadiler oluşturan bu akarsu, Bayramiç Ovası'nda genişlemekte ve 25-30 m'lik bir yatak içerisinden doğu-batı yönünde akmaktadır. Toplam uzunluğu 110 km'yi bulan Menderes, Ezine yakınlarında Akçin Çayı ile birleşerek kuzeye doğru yönelmekte ve Çanakkale Boğazı'nın girişinde Ege Denizi'ne dökülmektedir. Menderes çayı üzerine 1995 yılında kurulan Bayramiç DSİ Barajı Bayramiç ve Ezine arasındaki verimli arazilerin sulanmasını sağlamaktadır (95).

R.1. DSI Barajı ve çevresi

Bayramiç toprakları jeolojik yapısı nedeniyle çok sayıda doğal su kaynaklarına sahiptir. Ancak yörenin kuzey bölümünde kaynaklar azdır (95).

Bayramiç yöresinin iklimi, genelde Güney Marmara Bölgesi'nin iklim özelliklerini yansıtmaya karşın, Ege ikliminden de bazı etkiler almaktadır. Bu özellikler altında Bayramiç ve çevresinde yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise yağışlıdır. Ancak kış ayları Akdeniz ve Ege kıyı iklimlerine göre daha soğuk geçmektedir. Yıllık toplam yağış miktarı metrekareye 472 mm'dir. Dağlık kesimlerde bu rakam 1000 mm'yi aşmaktadır. Yıllık sıcaklık ortalaması 14. 2 °C'dir. Yıllık nem ortalaması ise % 65'dir (95).

4.2. Bayramiç Yöresinin Flora ve Vejetasyonu :

Bayramiç florası ile ilgili yapılmış özel bir araştırma bulunmamaktadır. Bununla birlikte kuzey tarafı Bayramiç sınırları içinde yer alan Kaz Dağı ise floristik yönden iyi bilinen, yaklaşık 800 taksonun kayıtlı olduğu önemli bitki alanlarından biridir (97). Florasının %26'sı Akdeniz elementi, %17.6'sı Avrupa-Sibirya elementi ve %1.3'ü İran-Turan elementi olduğu belirlenmiştir. Kaz Dağı florasında 23'ü yalnız bu dağa özgü olmak üzere en az 68 nadir (ülke çapında) bilinen bitki bulunmaktadır. Bu dağa özgü bitkiler aşağıda liste halinde sunulmuştur (97):

Abies nordmanniana subsp. *equi-trojani*, *Achillea fraasii* var. *trojana*, *Allium kurtzianum*, *Armeria trojana*, *Asperula sintenisii*, *Astragalus idae*, *Centaurea odyssei*, *Cirsium steirolepis*, *Erysimum idae*, *Ferulago idae*, *Festuca ustulata*, *Galium trojanum*, *Hesperis theoprastii* subsp. *sintenisii*, *Hieracium idae*, *H. phaeochristum*, *H. scamandris*, *Hypericum kazdaghensis*, *Jasione idaea*, *Peucedanum arenarium* subsp. *urbani*, *Sideritis trojana*, *Silene bolanthoides*, *Thymus pulvinatus* ve *Verbascum scamandrii*.

R. 2. *Verbascum scamandrii*

Paul Sintenis'in Kaz Dağı yöresinden topladığı bitki örnekleri yörenin ilk bitki kayıtları olması bakımından tarihsel bir öneme sahiptir. Bu araştırmacının adı Kaz Dağı'na özgü iki taksona verilmiştir. *Asperula sintenisii*, *Hesperis theoprastii* subsp. *sintenisii* (97).

Yurdumuzda önemli bitki alanlarından biri olan Kaz Dağı yöresinde doğayı koruma ile ilgili bazı önlemler alınmıştır. Kaz Dağı'nın güney yamaçları milli park sınırları içinde bulunmaktadır. *Abies nordmanniana* subsp. *equi-trojani* topluluğunun bulunduğu yerler ise Tabiatı Koruma Alanı olarak belirlenmiştir (97). Bu bitki ile ilgili olarak 1973 yılında İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi tarafından "Kaz Dağı Göknaarı ve Türkiye Florası Uluslararası Simpozyumu" başlıklı bilimsel bir toplantı da düzenlenmiştir (98).

4.2. 1. Bayramiç'in Florası :

Bayramiç yöresinin florasında bulunan bitkilerin belirlenmesinde başlıca yörede yaptığımız etnobotanik araştırmalar esnasında topladığımız bitkilerden yararlanılmıştır. Ayrıca araştırma yöremiz kapsamında olan literatür kayıtları (56, 99, 100, 101) da katılarak floristik bir liste hazırlanmıştır.

Bayramiç yöresinin florası ile ilgili ön araştırma sonuçlarını belirten bu listede toplam 280 takson bulunmaktadır. Bu listede yer alan bitkiler familya, cins ve türlerine göre alfabetik olarak aşağıda sunulmuştur. Kendi topladığımız örneklerin herbaryum (MARE) numaraları parantez içinde belirtilmiştir. Bu listede yer alan taksonlar yörenin

doğal bitki örtüsünde bulunan bitkilerin belirli bir kısmını yansıtmaktadır. Yörede yetiştirildiğini belirlediğimiz toplam 32 bitki (bunlar çalışmamızın 422. sayfasında bulunmaktadır) ise bu liste kapsamına alınmamıştır.

PTERIDOPHYTA

ASPIDIACEAE

Dryopteris pallida (Bory) Fomin (MARE 10132, 10196)

Polystichum setiferum (Forsk.) Woyнар (MARE 10976)

ASPLENIACEAE

Asplenium adiantum-nigrum L. (MARE 9552)

Ceterach officinarum DC. (MARE 11159)

EQUISETACEAE

Equisetum ramosissium Desf. (MARE 10995)

E. telmateia Ehrh. (MARE 10920)

HYPOLEPIDACEAE

Pteridium aquilinum (L.) Kuhn (MARE 9530, 9621, 10551, 10903)

SPERMATOPHYTA

GYMNOSPERMAE

CUPRESSACEAE

Juniperus excelsa Bieb. subsp. *excelsa* (MARE 9529)

J. foetidissima Willd. (MARE 10157)

J. communis L. var. *saxatilis* Pall. (MARE 10889)

J. oxycedrus L. subsp. *oxycedrus* (MARE 9528, 10112, 10185, 10455, 10989)

PINACEAE

Abies nordmanniana (Stev.) Spach subsp. *equi-trojani* (Aschers. et Sint. ex Boiss.)

Coode et Cullen (MARE 10877)

Pinus brutia Ten. (MARE 9493, 9506, 10040)

P.nigra J.F. Arnold subsp. *nigra* var. *caramanica* (Loudon) Rehder (MARE 10851, 10888)

ANGIOSPERMAE

ACERACEAE

Acer campestre L. subsp. *campestre* (99)

A. hyrcanum Fisch. et Mey. (99)

AMARANTHACEAE

Amaranthus retroflexus L. (MARE 9630, 9687, 10998)

ANACARDIACEAE

Pistacia terebinthus L. subsp. *palaestina* (Boiss.) Engler (MARE 9564, 9609, 10117)

P. terebinthus L. subsp. *terebinthus* (MARE 10221)

Rhus coriaria L. (MARE 10222, 10437)

ARACEAE

Dracunculus vulgaris Schott (MARE 9600, 10548)

ARALIACEAE

Hedera helix L. (MARE 10911)

BETULACEAE

Alnus glutinosa (L.) Gaertner subsp. *glutinosa* (MARE 10094, 10152, 10988)

BORAGINACEAE

Alkanna tinctoria (L.) Tausch subsp. *tinctoria* (MARE 9594, 10061)

Anchusa undulata L. subsp. *hybrida* (Ten.) Coutinho (MARE 9502, 9633, 10088, 10217)

Cynoglossum montanum L. (MARE 10967)

CAMPANULACEAE

Asyneuma limonifolium (L.) Janchen subsp. *limonifolium* (MARE 10887)

A. virgatum (Labill.) Bornm. subsp. *choriiforme* (Boiss.) Damboldt (99)

Campanula lyrata Lam. subsp. *lyrata* (MARE 10068, 10130)

Jasione idaea Stoj. (99)

CAPRIFOLIACEAE

Lonicera etrusca Santi var. *etrusca* (MARE 11012)

Sambucus ebulus L. (MARE 10119)

S. nigra Miller (MARE 9480)

CARYOPHYLLACEAE

Dianthus giganteus d'Urv. (MARE 10837, 10854)

Minuartia erythrosepala Boiss. var. *erythrosepala* (99)

M. juniperina (L.) Maire et Petitm. (MARE 10184)

Petrorhagia alpina (Habl.) Ball et Heywood subsp. *olympica* (Boiss.) Ball et Heywood (99)

Silene compacta Fischer (MARE 10969)

S. lydia Boiss. (99)

S. vulgaris (Moench) Garcke var. *vulgaris* (MARE 10125)

Stellaria media (L.) Vill. subsp. *media* (MARE 9508, 9523, 9555)

R. 3. *Silene compacta*

CELASTRACEAE

Euonymus latifolius (L.) Miller subsp. *latifolius* (MARE 10979)

CHENOPODIACEAE

Beta trojana Pamuk. apud. Aellen (MARE 10115)

CISTACEAE

Cistus creticus L. (MARE 9556, 9682, 10062, 10100, 10162, 10543, 10906)

C. salviifolius L. (MARE 9553, 10917)

COMPOSITAE

Achillea frasioi Schultz var. *trojana* Aschers. et Heimerl (99)

A. nobilis L. subsp. *neilreichii* (Kerner) Formánek (MARE 9521, 9680)

A. nobilis L. subsp. *sipylea* (O.Schwarz) Bässler (MARE 10002)

Anthemis aciphylla Boiss. subsp. *aciphylla* (MARE 10956)

A. austriaca Jacq. (MARE 11007)

A. tinctoria L. var. *tinctoria* (MARE 9626, 10146, 10909, 10950)

Carduus nutans L. subsp. *falcato-incurvus* P.H.Davis (MARE 10190)

Carthamus dentatus Vahl (MARE 9678)

Centaurea cuneifolia Sm. (99)

C. cyanus L. (MARE 10863)

C. solstitialis L. subsp. *solstitialis* (MARE 9610, 9642, 10106, 10124, 10999)

C. urvillei DC. subsp. *urvillei* (MARE 10188)

C. virgata Lam. (MARE 10862)

Cichorium pumilum Jacq. (MARE 10079)

Cnicus benedictus L. var. *benedictus* (MARE 9571)

Crepis macropus Boiss et Heldr. (99)

Echinops viscosus DC. (MARE 10899)

Hieracium crinitum Sibth. et Sm. (101)

Inula britannica L. (MARE 10197)

Jurinea consanguinea DC. (MARE 10860)

Lapsana communis L. subsp. *intermedia* (Bieb.) Hayek (MARE 10944)

L. communis L. subsp. *pisidica* (Boiss.et Heldr.) Rech. fil.

Matricaria chamomilla L. var. *chamomilla* (MARE 9575, 9679)

M. chamomilla L. var. *recutita* (L.) Grierson (MARE 9494, 9500, 10063, 10569, 10577, 10589)

Notobasis syriaca (L.) Cass. (MARE 10064)

Onopordum illyricum L. (MARE 10901)

Pilosella hoppeana (Schultes) C.H. et F.W.Schultz subsp. *trioca* (Zahn) Sell et West

(MARE 10985)

Scolymus hispanicus L. (MARE 10114)

Sonchus asper (L.) Hill subsp. *glaucescens* (Jordan) Ball (MARE 9613, 10072)

S. oleraceus L. (MARE 9551)

Tanacetum parthenium (L.) Schultz (MARE 10949)

Tussilago farfara L. (MARE 10924)

CONVOLVULACEAE

Convolvulus arvensis L. (MARE 10075, 10555)

CORYLACEAE

Carpinus betulus L. (MARE 10232, 10438)

Corylus avellana L. var. *avellana* (MARE 10145)

CRASSULACEAE

Sedum album L. (MARE 10841)

S. cepaea L. (MARE 10840)

S. lydium Boiss. (MARE 10955)

S. pallidum Bieb. var. *bithynicum* (Boiss.) Chamberlain (MARE 10963)

S. telephium L. subsp. *maximum* (L.) Krocke (MARE 10229)

CRUCIFERAE

Erysimum idae Polatschek (101)

Hesperis theophrasti Borbás subsp. *sintenisii* Dvořák (100)

Raphanus raphanistrum L. (MARE 9518, 9536, 9558)

CUCURBITACEAE

Ecballium elaterium (L.) A. Rich. (MARE 9638)

CYPERACEAE

Scirpoides holoschoenus (L.) Sojak (MARE 10116)

DATISCAEAE

Datisca cannabina L. (MARE 10230)

DIOSCOREACEAE

Tamus communis L. subsp. *cretica* (L.) Kit Tan (MARE 9560, 10212)

ERICACEAE

Arbutus andrachne L. (MARE 10227)

A. x andrachnoides Link (MARE 9535)

A. unedo L. (MARE 10209)

Erica arborea L. (MARE 10923)

E. manipuliflora Salisb. (MARE 9606)

Rhododendron luteum Sweet (MARE 9562)

EUPHORBIACEAE

Euphorbia amygdaloides L. var. *amygdaloides* (MARE 10154, 10912)

E. nicaeensis All. subsp. *glareosa* (Pallas ex Bieb.) A. Radcliffe-Smith (MARE 10160, 10193)

E. oblongata Griseb. (99)

E. seguieriana Necker subsp. *seguieriana* (MARE 9505, 9629, 10088)

FAGACEAE

Castanea sativa Miller (MARE 9625, 9676, 10151, 10984)

Fagus orientalis Lipsky (MARE 10894)

F. sylvatica L. (99)

Quercus cerris L. var. *cerris* (MARE 9636, 10093, 10450, 10566, 10844, 10915, 10993)

Q. coccifera L. (MARE 10534, 10583)

Q. frainetto Ten. (MARE 10973)

Q. infectoria Oliver subsp. *infectoria* (MARE 9568, 10051)

Q. ithaburensis Decne. subsp. *macrolepis* (Kotschy) Hedge et Yalt. (MARE 9654)

Q. petraea (Mattuschka) Liebl. subsp. *iberica* (Steven ex Bieb.) Krassiln. (MARE 10147)

GERANIACEAE

Erodium ciconium (L.) L' Hèrit. (MARE 10539)

Geranium purpureum Vill. (MARE 10143)

GRAMINEAE

Avena wiestii Steudel (MARE 10077)

Briza maxima L. (MARE 10009)

B. media L. (99)

Bromus hordeaceus L. subsp. *molliformis* (Lloyd) Maire et Weiller (MARE 10044)

B. tectorum L. (MARE 10078)

Calamagrostis epigejos (L.) Roth. (99)

Cynodon dactylon (L.) Pers var. *villosus* Regel (MARE 9675)

Gastridium phleoides (Nees et Meyen) C.E. Hubbard (99)

Holcus lanatus L. (MARE 10445)

Phalaris coerulescens Desf. (99)

Phragmites australis (Cav.) Trin. ex Steudel (MARE 9643)

GUTTIFERAE

- Hypericum atomarium* Boiss. (MARE 10845)
H. cerastoides (Spach) Robson (MARE 10850, 10175)
H. montbretii Spach (MARE 10144, 10849)
H. olympicum L. subsp. *olympicum* (MARE 10879,
10964)
H. perforatum L. (MARE 9503, 9524, 9567, 9580,
9588, 9592, 9620, 9677, 10161, 10905)
H. triquetrifolium Turra (MARE 10120)

R.4. *Hypericum olympicum*
subsp. *olympicum*

ILLECEBRACEAE

- Herniaria hirsuta* L. (MARE 10092)
Scleranthus perennis L. subsp. *marginatus* (Guss.) Arc. (MARE 10957, 10965)

JUNCACEAE

- Juncus effusus* L. (MARE 10069, 10934)
J. inflexus L. (MARE 100987)

LABIATAE

- Lamium cariense* R. Mill (MARE 10966)
Lavandula stoechas L. subsp. *stoechas* (MARE 9496, 9596, 9618, 10590)
Melissa officinalis L. (MARE 9487, 9507, 9563, 9590, 9602, 9652, 10040, 10449, 10155)
Mentha longifolia (L.) Hudson subsp. *thyphoides* (Briq.) Harley var. *thyphoides*
(MARE 9662, 10207)
M. pulegium L. (MARE 9681)
M. spicata L. subsp. *spicata* (MARE 10105)
M. spicata L. subsp. *tomentosa* (Briq.) Harley (MARE 9666, 11008)
Micromeria juliana (L.) Bentham ex Reichb. (MARE 9585, 9598, 9605)
M. myrtifolia Boiss. et Hohen. (MARE 9659)
Origanum onites L. (MARE 9488, 9599, 10039)
O. vulgare L. subsp. *hirtum* (Link) Ietswaart (MARE 9545, 9548, 9550, 9576,
9589, 9614, 9631, 10102, 10104, 10134, 10904)
Prunella vulgaris L. (MARE 10058)
Salvia argentea L. (99)
S. tomentosa Miller (MARE 9674, 10057, 10098, 10163)

Sideritis perfoliata L. (MARE 9478, 9541, 9542, 10198)
S. trojana Bornm. (MARE 9516, 9628, 9615, 10182)
Stachys cretica L. subsp. *lesbiaca* Reichb. fil. (MARE 9601, 10053)
S. cretica L. subsp. *smyrnaea* Rech. fil. (MARE 10861)
S. tmolea Boiss. (99)
Teucrium chamaedrys L. subsp. *lydium* O. Schwarz (MARE 10054, 10163)
T. flavum L. subsp. *hellenicum* Rech. fil. (99)
T. lamiifolium d'Urv. subsp. *lamiifolium* (99)
T. montanum L. (99)
T. polium L. (MARE 9566, 9640)
Thymbra spicata L. var. *spicata* (MARE 9547, 9591)
Thymus longicaulis C. Presl subsp. *chaubardii* (Boiss. et Heldr. ex Reichb. fil.) Jalas
 var. *chaubardii* (MARE 9683)
T. zygoides Griseb. var. *lycaonicus* (Čelak.) Ronniger (MARE 9479, 10593)
T. zygoides Griseb. var. *zygoides* (MARE 10878, 10892)

LEGUMINOSAE

Adenocarpus complicatus (L.) Gay (MARE 10126, 10958)
Anthyllis hermanniae L. (MARE 10052, 10113)
Astragalus glycyphyllos L. subsp. *glycyphylloides* (DC.) Matthews (MARE 10896)
Chamaecytisus hirsutus (L.) Link (MARE 10141)
Cicer montbretii Jaub. et Spach (MARE 10138, 10434, 10974)
Dorycnium graecum (L.) Ser. (MARE 10137, 10927)
Genista carinalis Gris. (MARE 10139, 10971)
Lathyrus aureus (Stev.) Brandza (99)
Ornithopus compressus L. (MARE 10071, 10563, 10916)
Spartium junceum L. (MARE 9578, 10544)
Trifolium arvense L. var. *arvense* (MARE 10076, 10928)
T. nigrescens Viv. subsp. *petrisavii* (Clem.) Holmboe (MARE 10083)
T. spumosum L. (MARE 10081)
Vicia cracca L. subsp. *stenophylla* Vel. (MARE 10128)
V. grandiflora Scop. var. *grandiflora* (MARE 10565)
V. villosa Roth subsp. *eriocarpa* (Hausskn.) P. W. Ball (MARE 10074)

LILIACEAE

Allium ampeloprasum L. (MARE 10451)
A. kurtzianum [Ascherson et Sint. ex] Kollmann (99)

A. scorodoprasmum L. subsp. *rotundum* (L.) Stearn (MARE 10158)
Asparagus aphyllus L. subsp. *orientalis* (Baker) P.H.Davis (MARE 10111)
Asphodelus aestivus Brot. (MARE 9488, 10060)
Muscari latifolium Kirk (101)
Ruscus hypoglossum L. (99)
Tulipa orphanidea Boiss. ex Heldr. (100)
T. sylvestris L. (MARE 9557)

LORANTHACEAE

Viscum album L. subsp. *album* (MARE 9648, 10594)

LYTHRACEAE

Lythrum volgense D.A. Webb (99)

MALVACEAE

Alcea pallida Waldst. et Kit. (MARE 10842)
Malva nicaeensis All. (MARE 9484)
Malva sylvestris L. (MARE 9669, 10073, 10538, 10549, 10556, 10592, 11002)

MORACEAE

Ficus carica L. subsp. *carica* (MARE 10537, 19552, 10561, 10580)

MYRTACEAE

Myrtus communis L. subsp. *communis* (MARE 9538)

OLEACEAE

Fontanesia philliraeoides Labill. subsp. *philliraeoides* (99)
Phillyrea latifolia L. (MARE 9492, 9532, 9572, 10118)

ONAGRACEAE

Epilobium angustifolium L. (MARE 10153)
E. hirsutum L. (MARE 10205, 10433)

ORCHIDACEAE

Cephalanthera rubra (L.) L.C.M Richard (MARE 10172)
Epipactis helleborine (L.) Crantz (MARE 10866)

OROBANCHACEAE

Orobanche minor Sm.(MARE 10188)

PAEONIACEAE

Paeonia mascula (L.) Miller subsp. *arietina* (Anders.) Cullen et Heywood (MARE 9651,10171)

PAPAVERACEAE

Papaver rhoeas L. (MARE 10070, 10536, 10542, 10546, 10560, 10578, 10591)

R. 5. *Alcea pallida*

P. pilosum Sibth. et Sm. subsp. *strictum* (Boiss. et Bal.) Wendt ex Kadereit (MARE 10187)

PLANTAGINACEAE

Plantago holosteum Scop. (MARE 10891)

P. lanseolata L. (56)

P. major L. subsp. *intermedia* (Gilib.) Lange (MARE 9584, 10936)

PLATANACEAE

Platanus orientalis L. (MARE 9515, 10996)

PLUMBAGINACEAE

Plumbago europaea L. (MARE 9658, 10588)

POLYGONACEAE

Rumex acetosella L. (MARE 10201)

R. crispus L. (MARE 10231, 10935, 11004)

R. pulcher L. (MARE 9661, 10446)

R. tuberosus L. subsp. *tuberosus* (MARE 9509)

PORTULACACEAE

Portulaca oleracea L. (MARE 9616)

PRIMULACEAE

Anagallis arvensis L. var. *arvensis* (MARE 10080)

A. arvensis L. var. *caeruleae* (L.) Gouan (99)

RAFFLESIAEAE

Cytinus hypocistis L. subsp. *kermesinus* (Guss.) Wettst. (MARE 9514, 10559)

RANUNCULACEAE

Clematis vitalba L. (MARE 10223, 10444, 11006)

Ranunculus marginatus d'Urv (56)

RHAMNACEAE

Paliurus spina-christi Miller (MARE 9481, 9581, 10991)

ROSACEAE

Alchemilla hirsutiflora (Buser) Rothm. (MARE 10875)

Crataegus monogyna Jacq. subsp. *azarella* (Gris.) Franco (MARE 10573)

C. monogyna Jacq. subsp. *monogyna* (MARE 9517, 9635, 10214)

Fragaria vesca L. (MARE 10169, 10972)

Geum urbanum L. (MARE 10895)

Potentilla inclinata Vill. (MARE 10947)

Prunus divaricata Ledeb. subsp. *divaricata* (MARE 9619, 10921, 10933)

P. spinosa L. subsp. *dasyphylla* (Schur) Domin (MARE 10219)

Pyrus amygdaliformis Vill. var. *amygdaliformis* (MARE 9667, 10557, 10992)
Rosa canina L. (MARE 9531, 10550)
R. pulverulenta Bieb. (MARE 10174)
Rubus canescens DC. var. *canescens* (MARE 9644, 10140)
R. canescens DC. var. *glabratus* (Gordon) Davis et Meikle (MARE 10913, 10940, 11001)
R. discolor Weihe et Nees (MARE 10224)
R. hirtus Waldst. et Kit (MARE 10942 b)
R. sanctus Schreber (MARE 9634, 9655)
Sorbus torminalis (L.) Crantz var. *torminalis* (MARE 10929, 10970)

RUBIACEAE

Rubia tinctorum L. (MARE 9485, 10049, 10109, 10452)

RUTACEAE

Ruta chalepensis L. (MARE 10121)

SALICACEAE

Populus tremula L. (MARE 10997)
Salix alba L. (MARE 9649, 10208, 10585)
S. caprea L. (MARE 10869)

SCROPHULARIACEAE

Digitalis ferruginea L. subsp. *ferruginea* (MARE 10926)
D. trojana Ivan. (MARE 10839)
Scrophularia scopolii [Hoppe ex] Pers var. *scopolii* (MARE 10952, 10968)
Verbascum parviflorum Lam. (MARE 10089)
V. sinuatum L. var. *sinuatum* (MARE 9653)
V. scamandrii Murb. (MARE 10127)
V. vacillans Murb. (99)

SOLANACEAE

Atropa belladonna L. (MARE 10953)
Hyoscyamus niger L. (MARE 9574)
Solanum nigrum L. subsp. *schultesii* (Opiz) Wessely (MARE 9672)

STYRACACEAE

Styrax officinalis L. (MARE 9611, 10053, 10581, 10587)

TILIACEAE

Tilia argentea Desf. ex DC. (99)
T. rubra DC. subsp. *caucasica* (Rupr.) V. Engler (99)
T. platyphllos Scop. (99)

TYPHACEAE

Typha latifolia L. (MARE 9645, 9646)

UMBELLIFERAE

Apium graveolens L. (99)

Chaerophyllum aromaticum L. (MARE 10981)

Conium maculatum L. (MARE 9497)

Daucus carota L. (MARE 9554, 9685, 10218, 10443)

D. guttatus Sm. (MARE 9632)

Ferula communis L. (MARE 10902)

Ferulago macroscadia Boiss. et Bal. (MARE 10170)

Foeniculum vulgare Miller (MARE 9670)

Lagoecia cuminoides L. (MARE 10046)

Laser trilobum (L.) Borkh. (MARE 10211, 10448)

Malabaila aurea (Sm.)Boiss. (99)

Oenanthe pimpinelloides L. (MARE 9520)

Opopanax hispidus (Friv.) Gris. (56)

Sanicula europaea L. (MARE 10932)

URTICACEAE

Urtica dioica L. (MARE 9511, 9622, 10148, 10564, 10918)

U. pilulifera L. (MARE 10575)

U. urens L. (MARE 9483, 9510, 9582, 10048, 10456, 10545, 10588)

VALERIANACEAE

Valeriana alliariifolia Adams (MARE 10880)

VERBENACEAE

Vitex agnus-castus L. (MARE 9577, 9647, 9660)

VIOLACEAE

Viola gracilis Sibth. et Sm. (MARE 10961)

V. tricolor L. (MARE 10176)

ZYGOPHYLLACEAE

Peganum harmala L. (MARE 9565, 9604, 10108)

Tribulus terrestris L. (56)

4. 2.2. Bayramiç'in Vejetasyonu :

Bayramiç yöresinin vejetasyonu başlıca kendi gözlemlerimize ve bulgularımıza dayanarak aşağıda sunulmuştur.

Bayramiç yöresinin en alçak kısımlarını (100-150 m) oluşturan ve geniş çapta tarlalık alanların bulunduğu düzlükler, çoğunlukla otsu bitkilerin yaygın olduğu yerlerdir. Buradaki düzlüklerde *Scolymus hispanicus*, *Echinops viscosus*, *Ferula comunis* subsp. *communis*, *Onopordum illyricum*, *Papaver rhoeas*, sulak ve nemli yerlerde ise *Typha latifolia*, *Vitex agnus-castus* ve *Salix alba* başlıca göze çarpan bitkiler olarak sayılabilir. Buralarda yer yer *Paliurus spina-christi*, *Quercus infectoria* subsp. *infectoria*, *Q. coccifera*, *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus*, *Rosa canina*, *Pyrus amygdaliformis* var. *amygdaliformis* gibi bitkilerin oluşturduğu saf veya karışık topluluklara rastlanır.

Kaz Dağı eteklerinde ve dağın 650 m'ye kadar olan yükseklikteki kısımlarında *Pinus brutia* toplulukları yer alır. Bu bölgelerde, özellikle orman açıklıklarında çok bol çalı veya otsu bitki çeşidine rastlanır. *Erica arborea*, *E. manipuliflora*, *Cistus creticus*, *C. salviifolius*, *Rubus canescens*, *Paliurus spina-christi*, *Pyrus amygdaliformis* var. *amygdaliformis*, *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus*, *Crataegus monogyna* subsp. *monogyna*, *Rhus coriaria*, *Arbutus andrachne*, *A. unedo*, *Quercus coccifera*, *Phillyrea latifolia* gibi çalılar ile *Campanula lyrata* subsp. *lyrata*, *Silene vulgaris* var. *vulgaris*, *Pteridium aquilinum*, *Origanum vulgare* subsp. *hirtum*, *Urtica dioica*, *U. urens*, *U. pilulifera*, *Equisetum ramosissimum*, *Anthemis tinctoria* var. *tinctoria*, *Clinopodium vulgare*, *Sedum album*, *Hypericum cerastoides*, *H. atomarinum*, *H. montbretii*, *H. perforatum*, *Datisca cannabina*, *Melissa officinalis* gibi otsu bitkiler bu yükseklikteki alanlarda en yaygın olarak rastlananlar arasında yer alır. Ayrıca bu yüksekliklerde *Quercus cerris* var. *cerris*, *Q. frainetto*, *Q. infectoria* subsp. *infectoria*, *Castanea sativa*, *Pistacia terebinthus* subsp. *terebinthus* ile dere kenarlarında ve sulak yerlerde *Platanus orientalis* ve *Alnus glutinosa* subsp. *glutinosa*'nın bulunduğu topluluklara rastlanır.

Kaz Dağı'nda 650 m'nin üzerindeki kesimlerde *Pinus nigra* subsp. *nigra* var. *caramanica* saf ormanlar halinde veya diğer orman ağaçları ile karışık olarak 1400 m'ye kadar görülür. Karaköy ve Çırpılar üzerinde Kaz Dağı'nın en önemli orman ağaçlarından biri olan *Abies nordmanniana* subsp. *equi-trojani* bulunur. 600 m'den itibaren görülmeye başlayan bu bitkinin yüksek kesimlerde, özellikle 1000 m'nin üzerinde yaygın topluluklarına rastlanır.

R. 6. Kaz Dağı'ndan bir görüntü

Kaz Dağı'nın diğer yaygın bir türünü *Fagus orientalis* oluşturur ve bu bitki özellikle 1000 m'nin üzerindeki yerlerde saf veya karışık ormanlar halinde bulunur.

Kaz Dağı'nda 1400 m'ye kadar olan orman açıklıklarında rastladığımız en yaygın bitkiler arasında *Hypericum olympicum* subsp. *olympicum*, *Salvia tomentosa*, *Thymus zygoides* var. *zygoides*, *Micromeria myrtifolia*, *Populus tremula*, *Castanea sativa*, *Digitalis ferruginea*, *Epilobium angustifolium*, *Verbascum scamandrii*, *Cicer montbretii*, *Adenocarpus complicatus*, *Silene compacta*, *Sambucus ebulus*, *Rumex crispus*, *Juniperus foetidissima*, *Quercus petraea* subsp. *iberica*, *Genista carinalis*, *Valeriana alliariifolia* sayılabilir.

Yörenin yüksek kesimlerinde 1300-1400 m arasındaki taşlık, kayalık yerlerde *Papaver pilosum* subsp. *strictum*, *Minuartia juniperina*, *Juniperus communis* subsp. *saxatilis*, *Sideritis perfoliata* ve *S. trojana* gibi bitkilere rastlanmıştır.

Bayramiç yöresinde genel olarak Akdeniz elementlerinin çoğunlukta olduğu bir bitki örtüsü bulunmaktadır.

4.3. Tarihi, Kültürel, Sosyal ve Turistik Bilgiler :

Bayramiç'in tarihi Troai Krallığına kadar gitmektedir. Bayramiç ve çevresindeki yerleşimler oldukça erken döneme gitmesine karşın, bugüne kadar gelebilen ve gezilip görülebilecek kalıntılar çok azdır. İlçe sınırları içerisinde yer alan Kebrene (Çalıdağ) ve Skepsis'deki az da olsa yüzeyden izlenebilen kalıntılar tarih olarak İ.Ö. 3 bin yıla kadar

gitmektedir. Bayramiç'in daha çok Osmanlılar Dönemine ait kalıntıları günümüze kadar gelmiştir. Hacı Bali Camii (Tepe Camii), Cami-i Cedid (Karşıyaka Camii), Çarşı Camii, Mustafa Aslan Efendi Türbesi, Hadımoğlu Konağı (bu konak artık Bayramiç Hadımoğlu Etnoğrafya Müzesi olarak düzenlenmiştir), Taş Köprü, Çan Yolu Köprüsü, Keklice Köprüsü, Dede Çeşmesi, Tepecik Çeşmesi, Eski Hükümet Alanı Çeşmesi, Garip Çeşmesi, Pıtreli Köyü Çeşmesi yöredeki başlıca tarihi eserler olarak sayılabilir (95).

İlçenin toplam nüfusu 2000 yılı nüfus sayımına göre 32.314'dür. Yöre halkı içinde 1951 yılında Bulgaristan'dan gelen göçmenler de (başlıca Bayramiç ilçe merkezi ve Ağačköy'de) bulunmaktadır (102). Ayrıca yörede Türkmenlerin yoğunlukta olduğu bazı köyler (Koşuburnu, Karıncalı) ve ilçe merkezinde bir Türkmen mahallesi bulunmaktadır.

İlçede ve köylerde toplam 15 ilköğretim okulu, 3 lise ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'ne bağlı bir Meslek Yüksekokulu vardır. Ayrıca yörede Halk Eğitim Merkezi, Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi ve bir de Halk Kütüphanesi bulunmaktadır (95).

Bayramiç merkezinde bir hastane ve bir sağlık ocağı bulunmaktadır. Ayrıca Evciler, Türkmenli ve Muratlar köylerinde de birer sağlık ocağı vardır (95).

Bayramiç yöresinde genellikle tarım ve hayvancılık yapılmaktadır. Tarım sektöründe çalışanlar ilçe nüfusunun yaklaşık yüzde 90'nını oluşturmaktadır. İlçede çiftçilik yapmaya elverişli toplam 32.000 hektar arazinin yaklaşık 21.000 hektarlık bölümü kuru tarıma, yaklaşık 11.000 hektarlık bölümü ise sulu tarım ve meyvecilik-sebzeciliğe ayrılmıştır. İlçe dahilindeki tarım arazilerinin 17.000 hektarlık alanına buğday, arpa, yulaf, bakla, fasulye, nohut, susam, ayçiçeği ve patates gibi bitkilerin ekimi yapılmakta ve bunlardan yaklaşık 33.000 ton ürün alınmaktadır. Meyvecilikte en çok elma, şeftali, üzüm, erik, incir, ayva, armut, kayısı ve kivi yetiştirilmektedir. Yörede özellikle Evciler ve yakın çevresi kaliteli ürünler vermektedir. Burada yetiştirilen elma İstanbul, İzmir ve Balıkesir pazarlarında alıcı bulmaktadır. İç tüketime yönelik olarak ürünlerin depolanması amacıyla Evciler, Türkmenli, Tongurlu ve Bayramiç yakın çevresinde soğuk hava depoları kurulmuştur. Bağcılığın biliçli yapıldığı Evciler, Çavuşlu, Üzümlü, Beşik ve Serhat köylerinin üzümleri yerli piyasaya sunulduğu gibi, işlenmek üzere şarap fabrikalarına da gönderilmektedir. İlçenin ovalık kesimlerindeki

sulanabilir arazilerinde pamuk ve tütün de yetiştirilmektedir. Özellikle Ahmetçeli, Zeytinli ve Palamutoba köylerinde zeytincilik de yapılmaktadır. Bölge köyleri arasında özellikle Tongurlu balkabağıyla ünlenmiştir. İlçe merkezinin ovalık kesimlerinde üretilen susamlardan yapılmış “Tahin Helvası” Bayramiç’in meşhur bir ürünüdür (95).

Yörede hayvancılık tarımdan sonra ikinci gelir kaynağı olarak gelmektedir. Üreticiler tarafından ilçede yetiştirilen küçük ve büyükbaş hayvan sayısı yılda yaklaşık 150. 000’dir. Bazı yörelerde arıcılık da yapılmakta ve yılda yaklaşık 30-35 tona yakın bal elde edilmektedir. İpek böcekçiliği özellikle Mollahasanlar, Gedik, Tongurlu, Sarıot, Külcüler ve Çırpılar’da uygulanarak 10.000 kg’ın üzerinde koza üretilmektedir (95). Ayrıca yörede 5 adet alabalık üretim tesisi bulunmaktadır. Bu işletmelerden yıllık ortalama 135 ton ürün elde edilmektedir (103).

Bayramiç’de ilçe ekonomisine katkısı olan önemli sanayi işletmeleri bulunmamakla birlikte, bazı küçük sanayi tesisleri de vardır. Bunların en önemlileri olarak kereste işletme atölyeleri, bir meşrubat atölyesi, küçük dokuma tezgahları, süt işleyen ve peynir üreten mandıralar, zeytinyağı çıkaran küçük yağhaneler, kireç, odun kömürü ve seramik sanayinde kullanılan hammadde ocakları ile az da olsa su değirmenleri ve un değirmenleri, salça fabrikası ve Çavuşlu Köy’de bulunan üzüm işletme fabrikası sayılabilir (95).

Bayramiç ve yakın çevresinde varlığı bilinen madenler arasında molipten, maden kömürü, demir, kurşun, bakır, amyant, perlit, çinko, pirit, civa, altın ve manganez başta gelmektedir. Kaz Dağı’nda işletilen kireç ve mermer ocakları da vardır (95). Özellikle son zamanlarda Kaz Dağı’ndaki altın arama faaliyetleri ve bunların doğaya verebileceği zararlar yöresel bir sorun haline gelmiştir.

Bayramiç ve çevresi tarihi zenginliklerin araştırılıp tanıtılmamasına rağmen, doğal güzellikleriyle yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir. Külcüler Köyü’nde “Türkiye Ilıcalar ve Kaplıcalar Rehberi”ne giren bir ılıca bulunmaktadır. Buradaki kükürtlü suyun ve çamurun cilt hastalıkları, romatizma, siyatik ve kireçlenmeye karşı iyi geldiği belirtilmektedir. Doğal güzelliğiyle bilinen ve yörenin en önemli mesire yerlerinden biri olan Ayazma, Evciler Köyü sınırları içerisinde Kaz Dağı eteklerinde yer almaktadır. Ayazma’nın tarihi oldukça eskilere gitmektedir. Aynı zamanda Menderes Çayı’nın kaynağı da burada bulunmaktadır. Dünyadaki ilk güzellik yarışmasının yapıldığı yer olarak da mitolojik değere sahip Ayazma’da her yıl Ağustos

ayında “Kaz Dağı (İda) Güzellik Yarışması” düzenlenmektedir. Ayazma'nın yanı sıra Kaz Dağı'nın doruğundaki Sarıkız, yöredeki önemli turistik alanlardan birini oluşturur ve Sarıkız efsanesi ile ünlüdür (95).

Bayramiç ilçe merkezinde çarşamba ve cumartesi günleri pazar kurulmakta ve burada yetiştirilen bitkilerle birlikte mevsimine göre çeşitli yabancı bitkiler de satılmaktadır. Özellikle Bayramiç köylerinden getirilen ürünlerin bu pazarda topluca görülebilmesi mümkündür.

Bayramiç yöresinde tarhana çorbası, keşkek, bulgurlu mantı, nohut ekmeği, kabak böreği ve hoşmerim tatlısı halkın en çok severek yediği geleneksel yiyecekler arasında sayılabilir.

R. 7. Bayramiç pazarında yabancı bitkiler satan bir köylü

R. 8. Bayramiç pazarında bitki satan bir köylü ile görüşme

5. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmamızın materyalini Bayramiç yöresinden Nisan 2004-Haziran 2007 tarihleri arasında toplanan bitki örnekleri oluşturmaktadır. Yöreden derlenen etnobotanik bilgilerin dayanağını oluşturan bu örnekler M.Ü. Eczacılık Fakültesi Herbaryumu'nda bulunmaktadır.

Tezle ilgili çalışmalarımız başlıca üç aşamada yürütülmüştür :

- Araştırma yöresinde yapılan çalışmalar
- Herbaryum çalışmaları
- Bulguların değerlendirilmesi

Araştırma Yöresinde Yapılan Çalışmalar :

Bayramiç yöresinde halkın çeşitli amaçlarla yararlandığı, kullandığı veya yaşamında rolü olan bitkilerle ilgili bilgilerin yörede derlendiği ve bunların örneklerinin toplandığı çalışmalardır. Bu amaçla bitkilerin özellikle yetişme dönemlerinde olmak üzere çeşitli aylarda yöreye dokuz kez gidilerek toplam 58 günlük bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma esnasında Bayramiç merkezi ile 76 köyün hepsine gidilmiştir (Şekil 1). Bu köyler aşağıda belirtilmiştir :

Köyler : Ağačköy, Ahmetçeli, Akçakıl, Akpınar, Alakeçi, Alikabaklar, Aşağışapçı, Aşağışevik, Bekirler, Beşik, Bezirganlar, Bıyıklı, Cazgırlar, Çalıdağ, Çatalçam, Çavuşköy, Çavuşlu, Çırpılar, Çiftlikköy, Dağahmetçe, Dağoba, Daloba, Doğancı, Evciler, Gedik, Gökçeici, Güvemcik, Güzeltepe, Hacıbekirler, Hacıdervişler, Hacıköy, Işıklı, Karabrahimler, Karaköy, Karıncalı, Kayıklar, Korucak, Koşuburnu, Köseler, Köylü, Kurşunlu, Kuşçayır, Kutluoba, Külcüler, Mollahasanlar, Muratlar, Nebiler, Osmaniye, Örenli, Palamutoba, Pınarbaşı, Pıtreli, Saçaklı, Saraycık, Sarıdüz, Sarıot, Serhat, Söğütgediği, Toluklar, Tongurlu, Tülüler, Türkmenli, Üçyol, Üzümlü, Yahşeli, Yanıklar, Yassıbağ, Yaylacık, Yenice, Yeniköy, Yeşilköy, Yiğitler, Yukarışapçı, Yukarışevik, Zerdalilik, Zeytinli.

Şekil 1 Bayramiç Haritası

Ayrıca yörede yararlanılan bazı bitkilerin kaynağını oluşturan Kaz Dağı'na da araştırma gezileri yapılmış ve bu dağın Bayramiç sınırları içinde yer alan bölümünden de bitki örnekleri toplanmıştır.

Araştırma konumuz ile ilgili bilgiler, özellikle yörede yaşayan yerli halktan, yüz yüze yapılan görüşmelerle sağlanmıştır. Yöresel halk ilaçları ile ilgili bilgilerin toplanmasında yörede halk hekimliği yapan veya bu konuda bilgi ve deneyimi olan kişilere başvurulmuştur. Araştırmalarımız esnasında tedavide yararlanılan bitkilerle ilgili bilgilerin derlenmesinde Anabilim Dalımızda hazırlanmış olan “Bitkisel Halk İlaçları Formu I” (Anket Formu-1) ve “Bitkisel Halk İlaçları Formu II” (Anket Formu-2)’den ve folklorik derlemelerle ilgili çalışmalardan da (1, 2, 3, 4, 104, 105) yararlanılmıştır. Ayrıca yörede yaptığımız araştırmalar esnasında çeşitli fotoğraflar çekilmiş, bunların 122 tanesi çalışmamızda ilgili oldukları yerlerde sunulmuştur. Tezde yer alan bütün fotoğraflar (içinde kendisinin yer aldıkları hariç) G. Bulut tarafından çekilmiştir.

R. 9. Araştırmamıza yardımcı olan Fatma Topaloğlu ile birlikte (Evciler Köyü).

Herbaryum Çalışmaları :

Bayramiç yöresinden toplanan bitki örneklerinin herbaryum örneği haline getirilmesi ve bunların teşhisi ile ilgili çalışmalardır. Araştırma yöresinden toplanan bitki örneklerine Fakültemizin Herbaryumunun özel numaraları verilmiş, kurutulup derin dondurucuda (-18 °C) en az iki gün bekletildikten sonra kartonlara yapıştırılmış ve etiketleri hazırlanarak herbaryum örneği haline getirilmişlerdir. Bu bitkiler, çalışmamızın bulgular bölümünde Herbaryumumuzun kodu “MARE” ve numarası ile birlikte belirtilmiştir. Bitki örneklerinin teşhisinde başlıca “Flora of Turkey and the East Aegean Islands” (99, 100, 101) olmak üzere çeşitli kaynaklardan (106, 107, 108, 109, 110) ve Fakültemizin Herbaryumu’ndan yararlanılmıştır.

Bulguların Değerlendirilmesi :

Bayramiç yöresinde yaptığımız etnobotanik araştırmaların sonucunda saptadığımız bitkiler, bulgular bölümünde kullanılışları ile ilgili herhangi bir sınıflandırma yapılmadan topluca sunulmuştur. Bu bölümde bitkiler sırasıyla Pteridophyta ve Spermatophyta bölümleri halinde; Spermatophyta bölümünde ise Gymnospermae ve Angiospermae altbölümleri kapsamında yer almıştır. Familyalar, cinsler ve türler bu bölümler içinde alfabetik olarak belirtilmiştir.

Yörede yetiştirilen bitkiler, adının başına (*) konularak işaretlenmiştir.

Bulgular bölümünde yer alan bitkilerin deskripsiyonu, çiçek açma dönemi, yetişme ortamı ve bulunduğu yükseklik, Türkiye’de kayıtlı olduğu iller, herbaryum örneği kayıtları, yöresel adı, yöresel kullanılışı belirtilmiş, ayrıca her bitki için ek literatür bilgisi başlığı altında çeşitli bilgiler sunulmuştur.

Bitkilerin deskripsiyonu, çiçek açma dönemi, yetişme ortamı ve bulunduğu yükseklik ve Türkiye’de kayıtlı olduğu iller için başlıca “Flora of Turkey and the East Aegean Islands” (99, 100, 101) adlı eser olmak üzere, “Dekoratif Türkiye Bitkileri” (110) adlı eserden ve Fakültemiz Herbaryumundaki örneklerden yararlanılmıştır. Ayrıca kendi gözlemlerimiz de bu bilgilere katılmıştır. Deskripsiyonların yazılışında, Latince ve diğer yabancı dil kökenli kelime ve terimler Türkçe okunuşlarına göre belirtilmiştir.

Yurdumuzda doğal olarak bulunan ancak yörede yetiştirildiğini belirlediğimiz bitkiler yabancı bitkiler kapsamında değerlendirilmiş ve bunların bilgileri de yabancı bitkilerle aynı şekilde verilmiştir.

Bayramiç, “Flora of Turkey”deki kareleme sistemine göre “B1” karesinde bulunur ve tez kapsamındaki örneklerin hepsi bu karede yer alırlar. Bu nedenle herbaryum örneği kayıtlarında bu durum ayrıca belirtilmemiştir.

Bitkilerin yöresel adları araştırma yöresinden derlenmiş, bu konuda literatürden herhangi bir alıntı yapılmamıştır.

Eğer bir bitkinin çeşitli kullanılışları varsa öncelikle tedavideki kullanılışı, daha sonra besin ve diğer kullanılışları belirtilmiştir. Ayrıca Anabilim Dalımızın başlıca araştırma konularından birini oluşturması nedeniyle de tedavide kullanılan bitkilerle ilgili tezde ayrıntılı bilgi verilmesine özen gösterilmiştir.

Besin kaynağı olarak yabancı bitkilerin yanı sıra yörede yetiştirilen ve folklorik önemi olduğu düşünülen bazı bitkiler de tez kapsamına alınmıştır. Bunlar genellikle yetiştirme mevsimleri dışında tüketilmek üzere meyveleri reçel, marmelat, pestil, turşu halinde veya kurutulularak yararlanılan ve herbaryum örnekleri bulunan bitkilerdir.

Yörede hayvan beslenmesinde yararlanan birçok bitki bulunmakla birlikte hayvanların çok severek yediği bitkiler ile halk tarafından çok besleyici olduğu bildirilen bitkiler tez kapsamında belirtilmiştir.

Bitkilerin kullanılışları ile herhangi bir olumsuz etki, bitkilerle ilgili bir gözlem veya özel bir bilgi varsa kullanım hemen arkasında bu bilgi belirtilmiştir

Ek literatür kısmında, bitkilerin yurdumuzdaki diğer yerli adları, tedavi alanında kullanılan bitkilerin ayrıca benzer ve diğer kullanılışları yer almaktadır. Bitkisel karışımların tedavideki kullanılışları ise benzer kullanılışların yorumlanmasında sorunlar oluşturabileceğinden değerlendirmeye katılmamıştır.

Bitkilerin diğer yerli adları kapsamında başlıca Türkiye Bitkileri Sözlüğü (111) ve Türkçe Bitki Adları Sözlüğü (112) adlı eserlerden, bu sözlüklerde adı geçmeyen ve bu konuda bilgi içeren diğer yayınlardan (10, 16, 20, 25, 29, 30, 31, 32, 33, 36, 40, 41, 47, 55, 60, 61, 62, 63, 68, 70, 71, 73, 83, 87, 88) yararlanılmıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavideki benzer ve diğer kullanılışları kapsamında yurdumuzda özellikle bu alanda yapılmış bilimsel çalışmalar değerlendirmeye alınmıştır. Bilimsel dayanaktan yoksun folklorik çalışmalar bu kapsam dışında tutulmuştur. Bitkinin tedavide kullanılışları sunulurken mümkün olabildiğince yakın ve benzer olanlar bir araya getirilmeye çalışılmıştır.

Bitkilerde bulunan başlıca kimyasal maddeler bu konu ile ilgili çeşitli kaynaklardan (113-146) sağlanmıştır.

Tartışma ve sonuç bölümünde bulgularla ilgili karşılaştırmalar yalnız bilimsel nitelikte olan çalışmalarla yapılmıştır. Bu çalışmalarda yöresel bilgiler bitkilerin Latince adına dayanarak verildiğinden daha güvenilirlerdir. Yurdumuzda etnobotanik kapsamda yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunun bitkisel halk ilaçlarına ve bitkilerin yöresel adlarına yönelik olması nedeniyle de bu alanlardaki karşılaştırmalarımız diğer alanlardakine oranla daha kapsamlı olarak yapılmıştır.

6. BULGULAR

R. 10. *Abies nordmanniana* subsp. *equi-trojani* topluluğu

6. 1. BAYRAMIÇ YÖRESİNDE ETNOBOTANİK ARAŞTIRMALAR SONUCUNDA SAPTANAN BİTKİLER VE KULLANILIŞLARI

PTERIDOPHYTA

ASPIDIACEAE

6.1.1. *Dryopteris pallida* (Bory) Fomin

R. 11. *Dryopteris pallida*

60-100 cm uzunluğunda bitkiler. Yapraklar lanseolat, sap yaprak boyunun 1/3'ü kadar; yaprak sapı ve ana eksenı saman rengi-sarı, seyrekçe geniş, soluk kahverengi, samansı pullarla örtülü. Lamina 2 pennat, pinnulalar tam veya pennatifid, alt pinnula çok indirgenmiş, oldukça mavimsi-yeşil. Soruslar pinnula eksenin kenarında tek sıra halinde, başta oldukça sert yapılı morumsu-kahverengi indusyum ile tamamen kaplı, indusyum ve lamina az sayıda seyrek sarı glandlı veya az çok çıplak (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Nemli yerler, akarsu kenarındaki yamaçlar; 200-3000 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Antalya, Aydın, Bitlis, Bursa, Denizli, Isparta, İçel, İzmir, Kahramanmaraş (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı Evciler Köyü üstü, 850 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10132. Bayramiç, Kaz Dağı

Evciler Köyü üstü, 1330 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10196.

Yöresel Adı : Su eğreltisi

Yöresel Kullanılışı:

- a) Toprak üstü kısmı çay içine tat verici olarak katılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Eğrelti, Kaya eğreltisi, Taş eğreltisi (111).

6.1.2. *Asplenium adiantum-nigrum* L.

Yaprakları 10-25 cm, üçgenimsi-lanseolat, çoğunlukla bipennat. Yaprak sapı çoğunlukla laminadan daha kısa, üst kısmında yeşil alt yarısında siyah, tabanda şişkin. Lamina koyu yeşil, parlak oldukça etli, üst segmentler ovat veya lanseolat, sivri dişli. Sorus 2-4 mm uzunluğunda, kenardan çok orta damara daha yakın, indusyum uzunca, zarımsı, beyazımsı, tam (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Akarsu yamaçları, gölge kayalıklar, duvarlar üzerinde; 0-1700 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Artvin, Balıkesir, Hatay, İstanbul, İzmir, Kars, Trabzon, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Gedik Köyü, 310 m, 29.IV.2004, G. Bulut, MARE 9552.

Yöresel Adı : Mayasıl otu

Yöresel Kullanılışı:

- a) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, bir hafta boyunca sabah-akşam 1 çay bardağı dolusu içilerek, hemoroidlere karşı kullanılır (Gedik).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Baldırıkara, Karabacak, Taş eğreltisi (60, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanında benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Böbrek taşı düşürmek amacıyla (76), diüretik olarak (76), mide ağrısının giderilmesinde (76), nefes darlığı tedavisinde (76), menstruasyon düzensizliklerinde (17) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : —

6.1.3. *Ceterach officinarum* DC.

R.12. *Ceterach officinarum*

Rizom kısa, dik. Yapraklar kalıcı, 8-20 cm, pennatifit. Petiol, lamina uzunluğunun dörtte birinden daha kısa; parçalar oblong, tabanda daha geniş, tepede yuvarlak, kenarda tam veya krenat. Soruslar linear; indusyum yok (99)

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Taşlık kayalık yerler, duvar üstleri; 10-1300 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Artvin, Aydın, Bolu, Isparta, İstanbul, İzmir, Muğla, Sinop (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 27.XII.2007, Fatma Topaloğlu, MARE 11159.

Yöresel Adı : Altın otu

Yöresel Kullanılışı:

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, böbrek rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Altın otu, Dalak otu, Eğrelti otu, Kaya marulu, Keklik otu, Mayasıl otu (20, 30, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanında benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanılışına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : İdrar yolu rahatsızlıklarının giderilmesinde (56), böbrek kumu ve taşlarının düşürmek amacıyla (20, 57, 74, 76, 79, 82), diüretik olarak (74), soğuk algınlığı tedavisinde (57), bronşit tedavisinde (57), nefes darlığına karşı (76), mide ağrısının giderilmesinde (57, 74), karın ağrısının giderilmesinde (79), hemoroidlere karşı (57), yara tedavisinde (74, 75) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, tanen, müsilaj flavonalglikozitler (118, 128).

6.1.4. *Pteridium aquilinum* (L.) KuhnR. 13. *Pteridium aquilinum*

100 cm'ye kadar uzunlukta bitkiler. Toprak altında rizomu sert yapılı, tüylü. Yapraklar tek, 3 pennat, üçgenimsi şekilli, sap sert, dik, düz, lamina boyu kadar. Laminanın ana eksenini az çok sapa 90 derece eğik bağıntılı, pennalar 10-20 çift halinde, pinnulalar oblong, pektinat, az çok akut, üst yüzde çıplak, alt yüzde az veya çok yünümsü. Soruslar segmentlerin kenarları boyunca devamlı. Indusyum zarımsı, kenarları siliat, segmentlerin geriye kıvrık kenarlarına bağlı (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çeşitli ortamlarda yetişir; 0-1900 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Amasya, Antalya, Artvin, Aydın, Balıkesir, Denizli, İstanbul, Muğla, Ordu, Trabzon, Yalova, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Daloba Köyü, 300 m, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9530. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 17.VI.2004, G. Bulut, MARE 9621. Bayramiç, Beşikköy, 250 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10551. Bayramiç, Karaköy, Kaz Dağı etekleri, 570 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10903.

Yöresel Adı : Akıllı eğrelti, Eğrelti

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, haricen, egzama tedavisinde kullanılır (Daloba).
- b) Yaprakları kışın bal kovanlarının dışına arıları korumak amacıyla konulur (Serhat).
- c) Genç yaprak sürgünleri haşlanıp yenir (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Eğrelti, Evratı, Eylentü, Güllük, İfteri, İfteri otu, Kartal eğreltisi, Kendir otu, Kızıl ot, Kovan otu, Kuzgun otu, Papra, Tatlı papra (47, 68, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Romatizma tedavisinde (47) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Flavonlar, glikozitler, saponin, tanen (124, 127).

SPERMATOPHYTA

GYMNOSPERMAE

CUPRESSACEAE

6.1.5. * *Cupressus sempervirens* L. var. *sempervirens*

R. 14. *Cupressus sempervirens* var. *sempervirens*

Uzun, düz gövdeli, dalları dört köşeli ve dik ağaçlar. Uçtaki dalların yaprakları 0.5–1 mm, rombik, obtus, sırtta eliptik, basık glandlı. Erkek kozalaklar 7 x 1.5–2 mm boyutlarında, 10–15 puldan oluşmuş. Olgun dişi kozalak 2–3 x 2–2.5 cm boyutlarında, pullar kahverengimsi–gri, düzensiz (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Mersin (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kutluoba Köyü, 180 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10571.

Yöresel Adı : Selvi

Yöresel Kullanılışı :

- a) Kozalaklarının yakılıp elde edilen külü zeytinyağı ile karıştırıldıktan sonra saç diplerine uygulanarak saç dökülmesine karşı kullanılır (Evciler).
- b) Reçinesi güzel koku vermek amacıyla ve güvelerden koruyucu olarak çeyiz sandıkların içine konulur (Karıncalı).
- c) Kerestesi mobilya yapımında kullanılır (Ağaçköy).

Karışım 1: Bitkinin kozalakları ve *Pinus brutia*'nın çirasından hazırlanan dekoksilyon, gargara yapılarak diş ağrısının giderilmesinde kullanılır (Külcüler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Kara çam, Kara selvi, Mazi ağacı, Selvi, Servi (111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Soğuk algınlığı tedavisinde (18), kan şekerini düşürmek amacıyla (17, 27), yara tedavisinde (81), yanık tedavisinde (80), zayıf çocukların kuvvetlenmesi amacıyla (34), laksatif olarak (17), mide rahatsızlıklarının giderilmesinde, diş ağrısının giderilmesinde (50), hayvan sağlığında barsak gazlarının giderilmesinde (23), hayvan sağlığında parazitlere karşı (23), hayvan sağlığında mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (80) kullanıldığı saptanmıştır.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, diterpenler, tanen, (118, 127).

6.1.6. *Juniperus excelsa* Bieb. subsp. *excelsa*

20 m'ye kadar uzunlukta çalılar veya ağaçlar. Uçtaki sürgünler çok ince, 0.7-1 mm çapında, çoğunlukla yassı bir dağılım gösterir. Uçtaki sürgünlerdeki yetişkin yapraklar üçgenimsi-rombik, pulsus, çok küçük, 0.6-1 mm, basık, sırtta belirgin eliptik veya dairemsi glandlı. Kozalak küresel, 6-11mm çapında, morumsu-kahverenginden siyahımsı-mora kadar değişen renklerde, çoğunlukla donuk mavimsi-yeşil. Tohumlar (2-)3-6(-8) serbest (101).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Kurak kayalık ve dağlık yamaçlar; 150–2700 m (101).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Artvin, Aydın, Balıkesir, Bilecik, Bitlis, Erzurum, Gümüşhane, Hakkari, İçel, Kahramanmaraş, Kastamonu, Kayseri, Kütahya, Muğla, Niğde, Sinop, Van (101).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Daloba Köyü, 300 m, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9529.

Yöresel Adı : Dikensiz ardıç

Yöresel Kullanılışı :

- a) Düzgün dalları veya genç gövdeleri baston yapımında kullanılır (Daloba).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ardıç, Boylu ardıç, Boz ardıç, Çerkem, Emir ardıç, Kaba ardıç, Kara ardıç, Kokar ardıç (111, 112).

6.1.7. *Juniperus foetidissima* Willd.

10 nadiren 20 m'ye kadar uzunlukta, dik ağaçlar veya çalılar. Sürgünler keskince dört köşeli. Olgun yapraklar üçgenimsi, akut veya akuminat, 1-9 mm, sırtta belirsiz glandlı. Kozalaklar küresel, 6-9 mm, dik saplar üzerinde, koyu kahverengi veya siyah. Tohumlar 1-2(-3) adet, serbest (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Kayalık, dağlık yamaçlar; 700-2000 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller: Amasya, Ankara, Antalya, Artvin, Balıkesir, Denizli, Gümüşhane, Isparta, Kahramanmaraş, Konya, Kütahya, Muğla, Niğde (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1080 m, 04.VII. 2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10157.

Yöresel Adı : Kara ardıç

Yöresel Kullanılışı :

- a) Kozalaklar ezildikten sonra balla karıştırılıp yenerek tansiyon düşürücü olarak kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ardıç, Kaba ardıç, Kar ardıcı, Kara ardıç, Kokar ardıç, Yağ ardıcı, Yağlı ardıç, Yayla ardıcı (10, 111, 112)

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin tedavi alanında yudumuzdaki diğer kullanılışları : Mide ağrısının giderilmesinde (74), kan şekerini düşürmek amacıyla (74), eklem kireçlenmelerine karşı (74), doğum sonrası biriken kanın vücuttan atılması için (74) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Diterpenler (118).

6.1.8. *Juniperus oxycedrus* L. subsp. *oxycedrus*R.15. *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus*

Dioik çalı veya ağaçlar. Yapraklar lanseolat, üçlü çevrel dizilişli, seyrek, 6–25 mm uzunluğunda, 11.5 mm'ye kadar genişlikte, akuminat–mukronat, yeşil, üst yüzey üzerinde iki belirgin stoma çizgili. Olgun kozalaklar az çok küresel, 6–8 mm çapında, koyu kırmızı veya mordan parlak kahverengiye kadar değişen renklerde (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çam ormanları, meşe çalılıkları, maki; 0–1800 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Adıyaman, Ankara, Antalya, Artvin, Aydın, Bitlis, Çanakkale, Isparta, İçel, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kütahya, Sakarya, Samsun, Sinop, Sivas, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Daloba Köyü, 300 m, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9528. Bayramiç, Pınarbaşı Köyü, 160 m, 28.VI.2005, G. Bulut, MARE 10112. Bayramiç, Kaz Dağı Evciler Köyü üstü, 1330 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10185. Bayramiç, Köylü, 200 m, 11.XI.2006, G. Bulut, MARE 10455. Bayramiç, Karaköy, Kaz Dağı etekleri, 350 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10989.

Yöresel Adı : Ardıç, Bodur ardıç, Dikenli ardıç

Yöresel Kullanılışı :

- a) Kozalaklarından hazırlanan dekoksasyon, sabahları aç karnına 1 çay bardağı dolusu içilerek nefes darlığına karşı kullanılır (Akçakıl, Çatalçam, Daloba, Evciler, Köylü, Yeniceköy).
- b) Kozalaklarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen, diüretik olarak kullanılır (Bezirgenler).
- c) Kozalaklarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen, romatizma tedavisinde kullanılır (Pınarbaşı).
Ardıç Katranı : Dalları bir toprak kap içine doldurulup toprak altına gömülür ve üzeri samanla örtülüp sonra ateşlenir, bir gün sonra testinin dibinde biriken katran alınır.
- d) Katranı bir bezle sarılarak, haricen, vücuttaki eziklerin tedavisinde kullanılır (Pınarbaşı).
- e) Katranı, bir bezle sarılarak, haricen, iltihaplı yaraların tedavisinde kullanılır (Pınarbaşı).
- f) Düzgün gövdeleri baston yapımında kullanılır (Akçakıl, Daloba).
- g) Gövdeleri çit yapımında kullanılır (Palamutoba, Söğütgediği, Türkmenli).
- h) Gövdeleri ve dalları yakacak olarak kullanılır (Doğancıköy).
- i) Kozalakları çocuk oyunlarında misket olarak veya bir tüp içinde üflenip mermi gibi fırlatılarak kullanılır (Karaköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ak ardıç, Akar ardıç, Ardıç, Bodur ardıç, Cicamuk, Çırtı, Çırtımık, Diken ardıcı, Diken ardıç, Diken çalısı, Dikenli ardıç, Ervist ağacı, Katran ardıcı, Kokar ardıç, Mal ardıcı, Mamılcı, Menengiç, Sarı ardıç, Tiken ardıcı, Yama, Yapılğan (10, 30, 35, 41, 46, 61, 62, 63, 88,111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin nefes darlığına karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (24, 33, 35, 36, 43, 44, 76, 80).
- b) Bitkinin diüretik olarak kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (14, 46, 61).

c) Bitkinin romatizma tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (62, 74, 76).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Astım tedavisinde (74), soğuk algınlığı tedavisinde (23, 33, 35, 57, 63, 74), öksürük kesici olarak (18, 36, 58, 74, 88), verem tedavisinde (74), boğaz ağrısının giderilmesinde (88), altını ıslatan çocukların tedavisinde (75, 88), böbrek taşlarını düşürmek amacıyla (27, 36, 74), prostat tedavisinde (12, 27, 58), sistit tedavisinde (36), mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (24, 80, 85), midevi olarak (34, 43), mide ağrısının giderilmesinde (74), karın ağrısının giderilmesinde (10, 74), ülser tedavisinde (17, 74), safra kesesi hastalıklarının tedavisinde (27, 31), hemoroidlere karşı (31, 33, 34, 36, 38, 61, 63, 88), barsak parazitlerine karşı (27), kan şekerini düşürmek amacıyla (10, 11, 27, 57, 74), kalp yetmezliği tedavisinde (85), damar kireçlenmesini önleyici olarak (14), kadın hastalıklarının tedavisinde (63), iltihaplı yara tedavisinde (47), cilt hastalıklarının tedavisinde (23, 52), uyuz tedavisinde (52), egzama tedavisinde (17, 47, 52, 88), saçkıran tedavisinde (52), ayaktaki mantarlara karşı (63), eklem ağrılarına karşı (14), kırık-çıkık tedavisinde (62), çıban tedavisinde (33), kanser tedavisinde (80), rahatlatıcı olarak (43), hayvan sağlığında cilt hastalıklarının tedavisinde (80), hayvan sağlığında soğuk algınlığına karşı (33), hayvan sağlığında öksürük tedavisinde (62) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, reçine, fenol türevleri (118, 127, 138).

6.1.9. *Abies nordmanniana* (Stev.) Spachsubsp. *equi-trojani* (Aschers. et Sint. ex Boiss.) Coode et CullenR.16. *Abies nordmanniana* subsp. *equi-trojani*

35 m'ye kadar uzunlukta ağaçlar. Genç sürgünlerin kabukları grimsi, daha sonra grimsi-siyah olur, çıplak. Yapraklar linear veya linear-oblong, biraz trunkat-emerginat, tomurcuklar reçinesiz. Kozalak silindirik, reçineli, brakteler pulların boyunu aşmış, uçlara doğru kıvrılmış (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Dağlık yerler, çoğunlukla kuzey yamaçları; 1000-1700 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Balıkesir Endemik (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Ayazma-Uzunoluk arası, 1210 m, 27.VII.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10877.

Yöresel Adı : Andız çam, Kazdağı Köknarı

Yöresel Kullanılışı :

- a) Kozalaklarından hazırlanan dekoksion, sabahları aç karnına içilerek, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır (Beşikköy).
- b) Kozalaklarından hazırlanan dekoksion, dahilen, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Mollahasanlar, Zeytinli).
- c) Kozalaklarından hazırlanan dekoksion, dahilen, bronşit tedavisinde kullanılır (Çatalçam, Doğancıköy, Evciler, Külcüler).
- d) Olgunlaşmamış kozalaklarından çay yapılır (Beşikköy, Çavuşköy).
- e) Kozalakları evlerde süs olarak kullanılır (Beşikköy, Evciler).

Karışım 2: Bitkinin kozalak pulları ile *Tilia argentea*'nın çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, bronşit tedavisinde kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Andız çam, Andız çamı (111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Midevi ve nefes açıcı olarak (56) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Diterpenler (136).

6.1.10. *Pinus brutia* Ten.

25 m'ye kadar uzunlukta ağaçlar. Genç sürgünler çıplak, ilk yılda çoğunlukla kızılımsı, daha sonra grimsi–kahverengi, nadiren hepsi grimsi. Tomurcuklar reçinesiz, pullar geri kıvrık ve saçaklı. Yapraklar 180 x 0.5–1.5 mm'ye kadar boyutlarında, soluk yeşil. Kozalaklar uzun, kahverengi, çoğunlukla ikiden fazla kozalak birlikte bulunur. Pullar çoğunlukla basık umbonat. Pedunküller çok kısa veya az çok yok. Kozalaklar dik veya yükselici, geri kıvrık değil (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çeşitli yetiştirme ortamlarında karışık veya saf ormanlar halinde bulunur; 0-1200 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bilecik, Çanakkale, Denizli, Hatay, Isparta, İçel, İstanbul, İzmir, Kütahya, Malatya, Muğla, Sinop, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Sarıdüz Köyü, 240 m, 25.IV.2004, G. Bulut, MARE 9493. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9506. Bayramiç, Evciler Köyü, Ayazma mesire yeri, 500 m, 05.VII.2006, G. Bulut, MARE 10440.

Yöresel Adı : Çam, Kızıl çam

Yöresel Kullanılışı :

- Gövdenin yaralanması sonucunda oluşan reçinesinden hazırlanan dekoksilyon bir tülbent yardımıyla süzöldükten sonra geriye kalan kısım (sakız olarak adlandırılır), dahilen, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Alikabaklar, Köylü, Külcüler, Palamutoba, Söğütgediği, Üzümlü, Zeytinli).
- Reçinesi, haricen, kesik tedavisinde kullanılır (Beşikköy, Evciler, Külcüler, Yeşilköy).
- Reçinesi, bal ile karıştırılıp, sabahları aç karnına yenerek, mide ülseri tedavisinde kullanılır (Gedik).
- Reçinesi, haricen, ayaktaki çatlak ve yaraların tedavisinde kullanılır (Karıncalı).
- Reçinesi kaynatılmış tavuk suyu ile birlikte haricen, yanık tedavisinde kullanılır (Gedik).

- f) Yaprakların suda kaynatılması ile oluşan buhar üzerine yeni doğum yapmış hayvan oturtularak doğum sonrası rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Yeniceköy).
- g) Reçinesi sakız olarak kullanılır (Çavuşköy, Köylü). (R.19).
- h) Gövde ve dalları maşa yapımında kullanılır (Alikabaklar).
- i) Gövdesi tokaç (çamaşır döveceği) yapımında kullanılır (Akpınar, Beşikköy, Çatalçam, Karaibrahimler, Külcüler, Saraycık, Sarıdüz, Zeytinli).(R. 25).
- j) İnce dallar fırınlanıp sapan yapımında kullanılır (Evciler).
- k) Dalları sırık olarak (asmalar için) kullanılır (Alikabaklar).
- l) Yapraklarından kolye ve bilezik yapılır (Karaköy). (R. 23).
- m) Gövde kabuğu işlenerek çocuklar tarafından oyuncak (özellikle araba) yapımında kullanılır (Bayramiç merkezi, Beşikköy, Daloba, Doğancıköy, Evciler, Kutluoba, Külcüler, Pıtireli, Söğütgediği, Üçyol, Yeniceköy, Zeytinli). (R.18).
- n) Gövdesinden elde edilen kereste kanepede oturak yapımında kullanılır (Bezirgenler, Kutluoba, Palamutoba, Pıtireli).
- o) Gövdesinden elde edilen kerestesinden sebze-meyve kasası yapımında kullanılır (Evciler).
- p) Gövdesinden elde edilen kereste pineyit (ekmek hamuru konulan kasa) yapımında kullanılır (Evciler, Palamutoba, Yukarı Palamutoba). (R. 20, R. 21).
- q) Gövdesinden elde edilen kereste ekmek teknesi (ekmek hamuru yoğrulur) yapımında kullanılır (Bayramiç merkezi, Evciler, Palamutoba, Zeytinli).
- r) Gövdesinden elde edilen kereste yastağaç (üzerinde hamur açılır) yapımında kullanılır (Evciler).
- s) Gövdesi elektrik-telefon direği yapılır (Evciler).
- t) Düzgün dalları kürek sapı yapımında kullanılır (Yassıbağ).
- u) Gövdesinden elde edilen kereste salıncak yapımında kullanılır (Karaibrahimler).
- v) Gövdesinden elde edilen kereste merdiven yapımında kullanılır (Çatalçam, Evciler, Pınarbaşı). (R. 24).
- y) Gövdesinden elde edilen kereste içinde hayvanların yem yediği “oluk” yapımında kullanılır (Zeytinli). (R. 22).

- z) Gövdesinden elde edilen kereste mezar yerinin belirlenmesinde kullanılır (Türkmenli).
- aa) Gövdesinden elde edilen kereste kılıç adı verilen ve dokuma yapılırken ipleri ayırmaya yarayan aletin yapımında kullanılır (Bayramiç merkezii).
- bb) Odunu yakacak olarak kullanılır (Ağaçköy, Akçakıl, Bayramiç merkezi, Beşikköy, Bezirgenler, Çatalçam, Çavuşköy, Daloba, Doğancıköy, Karaibrahimler, Karıncalı, Koşuburnu, Köylü, Kutluoba, Külcüler, Mollahasanlar, Palamutoba, Pıtireli, Söğütgediği, Türkmenli, Üçyol, Üzümlü, Yanıklar, Yeniköy, Yeniceköy, Yeşilköy, Yiğitler, Zeytinli).
- cc) Kozalakları ateş tutuşturucu olarak kullanılır (Çalıdağ, Çatalçam, Çavuşköy, Karaibrahimler, Muratlar, Pınarbaşı, Saraycık).
- dd) Çırası ateş tutuşturucu olarak kullanılır (Ağaçköy, Akçakıl, Bayramiç merkezi, Beşikköy, Bezirgenler, Çatalçam, Çavuşköy, Daloba, Doğancıköy, Karaibrahimler, Karıncalı, Koşuburnu, Köylü, Kutluoba, Külcüler, Mollahasanlar, Palamutoba, Pıtireli, Söğütgediği, Türkmenli, Üçyol, Üzümlü, Yanıklar, Yeniköy, Yeniceköy, Yeşilköy, Yiğitler, Zeytinli).
- ee) Yapraklı dalları çardak ve çatı üzerine sıcaktan ve güneşten koruyucu olarak konur (Sarıdüz).(R.17).
- ff) Yapraklı dalları bacaları süpürmede kullanılır (Bayramiç merkezi).
- gg) Yaş gövdeleri şeritler haline getirildikten sonra örülerek sepet yapımında kullanılır (Beşikköy, Köylü, Üçyol).
- hh) Yapraklı çam dalı peynir mayasının konulduğu cam şişenin kapağı (aynı zamanda koruyucu ve koku verici) olarak eskiden kullanılmıştır (Evciler).
- ii) Birkaç küçük dal parçası suda kaynatılır ve bu su kırk günlük bebeklerin ilk banyo suyu (buna “kırk suyu” denilir, içine çam dalı ile birlikte kırk taş ve bazen kekik konur) olarak kullanılır (Bayramiç merkezi).
- jj) Yapraklı dalları ölü defnedildikten hemen sonra (Türkmen köylerinde ölen kimse kendi giysisi ile gömülür yanına yastığı yorganı konur) mezar üzerine konur ve bu dallar 40 gün sonra ağıtlar yakılarak özel bir törenle alınır (Bayramiç merkezi, Dağahmetçe, Koşuburnu, Zeytinli).

kk) Dalları ölü defnedildikten hemen sonra mezarın üzerine bırakılır. Bu dallar aynı zamanda mezar yerinin hoş kokmasını sağlamasının yanı sıra mezarı hayvanların eşelemesini de engelleyicidir (Pınarbaşı, Tongurlu).

ll) Tam olgunlaşmamış çam kozalağı testi ağzını kapatmak için kullanılır (Evciler).

Karışım 1 : Bitkinin çırası ile *Cupressus sempervirens* var. *sempervirens*'in kozalaklarından hazırlanan dekoksiyon, gargara yapılarak diş ağrısının giderilmesinde kullanılır (Külcüler).

Karışım 3 : Reçinesi *Cistus creticus*'un yaprakları, *Asphodelus aestivus*'un kökü, *Alkanna tinctoria* subsp. *tinctoria*'nın kökü, balmumu ve zeytinyağı ile birlikte kaynatılıp merhem haline getirilir. Bu merhem haricen el ve ayaklardaki kesik ve çatlakların tedavisinde kullanılır (Koşuburnu).

Karışım 4 : Reçinesi, *Asphodelus aestivus*'un doğranmış kökleri ve balmumu ile birlikte merhem haline getirilip haricen ciltteki yaraların tedavisinde kullanılır (Bayramiç merkezi).

Karışım 5: Reçinesi ve *Hypericum perforatum*'un çiçekli dalları ile zeytinyağ içinde bir müddet bekletildikten sonra bu zeytinyağı el ve ayaklarda oluşan yara ve çatlakların tedavisinde kullanılır (Evciler).

R. 17. *Pinus brutia* dalları ile örtülmüş çatı

R. 18. *Pinus brutia* gövde kabuğundan yapılan oyuncaklar

R. 19. *Pinus brutia* sakızı

R. 20. Pineyit

R. 21. Pineyit (içinde ekmek hamuru ile)

R. 22 . Oluk

R. 23. *Pinus brutia* yapraklarından yapılan kolye

R.24. Merdiven ve üzerinde meyve toplayan köylü

R.25 . Tokaç

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Andız çam, Çam, Kızıl çam, İşam, Pür çam, Şam (60, 63, 111, 112)

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- Bitkinin mide ülseri tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (27, 79, 80).
- Bitkinin ayak çatlak ve yarıklarının tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (23, 79).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Mide ağrısının giderilmesinde (8, 27, 76), midevi olarak (56), karın ağrılarının giderilmesinde (23), barsak rahatsızlıklarının giderilmesinde (8), ishale karşı (17), hemoroidlere karşı (17, 38), ağrı kesici olarak (23), yatıştırıcı olarak (23), akciğer hastalıkları tedavisinde (74), öksürük kesici olarak (17, 56, 74), astım ve ses kısıklığının tedavisinde (74, 79), bronşit tedavisinde (27, 74), nefes darlığına karşı (18, 19, 56), soğuk algınlığı tedavisinde (18, 79), balgam söktürücü olarak (17, 23, 56, 79), yılan sokmasına karşı (79), çıban tedavisinde (63, 80), yara tedavisinde (80), kan temizleyici olarak (17), bel ağrısının giderilmesinde (17), antiseptik olarak (60), diş çürümesine karşı (74), ağız kokusuna karşı (80) hayvan sağlığında şap hastalığına karşı (79) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Reçine, uçucu yağ (118).

6.1.11. *Pinus nigra* J.F. Arnold subsp. *nigra*var. *caramanica* (Loudon) RehderR. 26 . *Pinus nigra* subsp. *nigra* var. *caramanica*

30 m'ye kadar uzunlukta ağaçlar. Kabuklar koyu griden siyaha kadar değişen renklerde. Genç sürgünler çıplak. Yapraklar 70-180 x 2 mm boyutlarında, koyu yeşil, sert, çoğunlukla geriye kıvrık. Tomurcuklar reçineli. Kozalak ovoid, dik veya yükselici. Pullar düz, apofiz az çok düz. Umbo mukronat (101).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çeşitli yetiştirme ortamlarında çoğunlukla dağlık yerlerde karışık veya saf ormanlar halinde bulunur; 300-1800 m (101).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Denizli, Hatay, İçel, İzmir, Kahramanmaraş, Kastamonu, Kütahya, Manisa, Muğla, Sinop, Yozgat (101).

Herbarium Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Ayazma-Uzunoluk arası, 630 m, 27.VII.2007, E.Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10851.

Yöresel Adı : Kara çam

Yöresel Kullanılışı :

- a) Olgunlaşmamış kozalaklarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen, nefes darlığı tedavisinde kullanılır (Evciler).
- b) Reçinesi, haricen, yara tedavisinde kullanılır (Evciler).
- c) Genç dalları sapan yapımında kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Çam, Kara çam, Toros çamı (31, 46, 70, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Nasır tedavisinde (31), siğillerin yok edilmesi amacıyla (31), çıban tedavisinde (33), kırık tedavisinde (31), gaz giderici olarak (43), mide ağrısının giderilmesinde (33), anthelmentik olarak (13, 33), astım tedavisinde (43, 70), hemoroidlere karşı (33, 38, 63), bronşit tedavisinde (33), solunum yolları antiseptiği olarak (46), karaciğer hastalıklarının tedavisinde (33) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Reçine, uçucu yağ (118).

6.1.12. **Pinus pinea* L.

25 m'ye kadar uzunlukta, büyük, şemsiye şeklinde taçlı ağaçlar. Dallar çıplak, çok pürüzlü, genç dallar sarımsı, daha yaşlı olanlar gri-kahverengi. Tomurcuklar reçinesiz, pullar saçaklı. Yapraklar (60)-80-160 x 1-1.5 mm boyutlarında. Kozalak çok büyük, 8-14 x yaklaşık 10 cm büyüklükte, kahverengi, sapsız. Tohumlar kanatsız veya çok kısa kanatlı (99).

Yetiştirme ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çeşitli yetiştirme ortamlarında, çoğunlukla ormanlık alanlarda; 0-1200 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Artvin, Aydın, Bursa, Çanakkale, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Palamutoba Köyü, 250 m, 15.VI.2004, G. Bulut, MARE 9612.

Yöresel Adı : Fıstık çamı, Künar

Yöresel Kullanılışı :

- Tohumlar kavrulduktan sonra balla birlikte, sabahları aç karnına yenilerek, bronşit tedavisinde kullanılır (Zeytinli).
- Tohumları doğrudan yenir (Beşikköy, Palamutoba).
- Tohumlar dolmaya, pilava ve irmik helvasına katılır (Beşikköy, Çatalçam, Evciler, Külcüler, Palamutoba, Zeytinli).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Fıstık çamı, Küna, Künar, Küner, Küner çamı, Püste (111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Mide rahatsızlıklarının tedavisinde (57), hayvan hastalıklarında yara tedavisinde (57) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Reçine, uçucu yağ (118).

SPERMATOPHYTA

ANGIOSPERMAE

AMARANTHACEAE

6.1.13. *Amaranthus retroflexus* L.

15-100 cm uzunluğunda, dik, tek yıllık bitkiler. Gövde kısaca ve sıkça tüylü. Yapraklar 3-7 x 2-4 mm boyutlarında, rombik-ovate, az çok her iki uca doğru daralır, biraz undulat, çıplak. Çiçek kurulu yoğun çiçekli, az çok braktesiz, yalancı spikalı, uçtaki spikalar yandakilerden çok daha uzun değil. Brakteoller sert sivri uçlu, 3-6 mm. Dişi çiçeklerin periant parçası 5 adet, linear-spatulat, çoğunlukla girik, kısaca mukronat Meyve kırışık kapaklı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Yol kenarları, ekilmiş veya ekilmemiş alanlar, yerleşim alanları çevresi; 0-1900 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Ankara, Antalya, Bitlis, Bursa, Çanakkale, İstanbul, Muğla, Sakarya (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 17.VI.2004, G. Bulut, MARE 9630. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE 9687. Bayramiç, Karaköy, 300 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10998.

Yöresel Adı : Kızılback, Kocabaş otu

Yöresel Kullanışı:

- Bitkinin körpe toprak üstü kısımları yağda soğanla birlikte kavrulup yemek yapılır (Evciler, Karaköy).
- Bitkinin körpe toprak üstü kısımları börek yapılır (Evciler).
- Yapraklar haşlanıp zeytinyağı, limon suyu katılıp salata yapılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Adı pazı, Darı mancarı, Deli sirken, Horoz çiçeği, Kızıl sirken, Pancar otu, Sirken, Yabani kadife çiçeği (29, 46, 111).

6.1.14. *Pistacia terebinthus* L. subsp. *palaestina* (Boiss.) Engler

6 m'ye kadar uzunlukta çalılar veya küçük ağaçlar. Yapraklar düşücü, paripennat veya imparipennat, folioller (1-)2-4(-6) çift, ovat-oblong veya oblong-lanseolat, 3-7(-8) x 1.8-3(-4) cm boyutlarında, obtus, akut veya akuminat, mukronat, çıplak, üstte koyu yeşil, altta daha soluk renkte, ortadaki yaprakların uçtaki foliolü daima yandakilerden daha küçük veya küçük bir uzantıya indirgenmiş; yandaki folioller oblong-lanseolat, akuminat, yaprak eksenini kanatlı değil, çıplak. Meyveler panikula halinde, küresel veya genişçe obovat, 5-6 x 4-6 mm boyutlarında (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Mayıs (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Kayalık yamaçlar, maki, *Pinus brutia* ormanı; 0-1500 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Amasya, Antalya, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kayseri, Kocaeli, Malatya, Manisa, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Tokat, Zonguldak, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Saraycık Köyü, 300 m, 29.IV.2004, G. Bulut, MARE 9564. Bayramiç, Palamutoba Köyü, 250 m, 15.VI.2004, G. Bulut, MARE 9609. Bayramiç, Pınarbaşı Köyü, 160 m, 28.VI.2005, G. Bulut, MARE 10117.

Yöresel Adı : Çetlemik

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yapraklı küçük bir sürgünü çocuklara süs ve nazarlık olarak asılır (Akpınar, Beşikköy, Evciler, Karıncalı, Köylü, Kutluoba, Pınarbaşı, Palamutoba, Saraycık, Tülüler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Çetemük, Çetimek, Çetemek ağacı, Çetimek ağacı, Çıtırık, Çıtlık, Çitlenbik, Çitlenbik ağacı, Çöğre, Çöre, Melengeç, Melengiç, Menengeç, Menengiç, Menekeş, Meneş, Meniş, Mineç, Yabani fıstık ağacı (41, 111, 112).

6.1.15. *Pistacia terebinthus* L. subsp. *terebinthus*

6 m'ye kadar uzunlukta çalılar veya küçük ağaçlar. Yapraklar düşücü, imparipennat; folioller (1-)2-4(-6) çift, ovat-oblong veya oblong-lanseolat, 3-7(-8) x 1.8-3(-4) cm boyutlarında, obtus, akut veya akuminat, mukronat, çıplak, üstte koyu yeşil, altta daha soluk renkte, ortadaki yaprakların uçtaki foliolleri yandakiler kadar; yanlardaki folioller ovat-oblong, obtus; yaprak eksenini kanatlı değil, çıplak. Meyveler panikula halinde, küresel veya genişçe obovat, 5-6 x 4-6 mm boyutlarında (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Mayıs (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Maki; deniz seviyesi yakını (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Balıkesir, Bursa, Çanakkale, İstanbul, Kırklareli, Tekirdağ, Zonguldak (99).

Herbarium Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, Ayazma mesire yeri, 520 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparsalan, MARE 10221.

Yöresel Adı : Çetlemik, Deli çetlemik

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yapraklı küçük bir sürgünü çocuklara süs ve nazarlık olarak asılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Çetlemik, Melengeç, Tetere, Tetre (111).

6.1.16. *Rhus coriaria* L.

Genç dalları, sıkça kahverengi tomentoz, 0.5-3 m uzunluğunda çalılar. Yapraklar 9-15 adet foliollü, folioller genişçe lanseolattan eliptiğe kadar değişen şekillerde, serrat veya derince serrat kenarlı, üst ve alt yüzlerde seyrek piloz, alt yüzde damarlar boyunca küçük kılsı tüylü. Petaller yeşilimsi beyaz, 3-4.5 mm. Drupa küresel, villoz, kırmızımsı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Temmuz (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çalılıklar, ormanlık alanlar, dağ yamaçları; 0-1900 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Amasya, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Denizli, Gaziantep, Gümüşhane, Hakkari, Isparta, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kütahya, Muğla, Sakarya, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, Ayazma mesire yeri, 520 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10222. Bayramiç, Evciler Köyü, Ayazma mesire yeri, 500 m, 05.VII.2006, G. Bulut, MARE 10437.

Yöresel Adı : Somak

Yöresel Kullanılışı:

- a) Meyvelerinin dış kısmı çıkartılıp kurutulduktan sonra toz edilip salata ve yemeklere baharat olarak katılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Alben, Boya otu, Derici susağı, Mavru, Sımak, Somak, Sumak, Tadım, Tahri, Tahru, Tatari, Tetra ağacı, Teteri, Teteni, Tetirli, Tetre, Tirimli, Titre, Tutuba, Tutum, Tutluba (16, 41, 69, 111).

6.1.17. **Nerium oleander* L.

6 m'ye kadar uzunlukta çalılar. Yapraklar çoğunlukla çevrel, çok darca eliptik, akut, tabanda kısa bir yaprak sapı şeklinde daralmış, 6-30 x 1-3 cm boyutlarında, derimsi, belirgin orta damarlı ve çok sayıda ince, paralel yan damarlı. Kaliks 5-7 mm, puberulent. Korolla pembe veya kırmızı, huni şeklinde, 2.5-4.5 cm. Foliküller 10-18 cm. Tohumlar yaklaşık 4 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Eylül (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Akarsu kenarları, dere yatakları, nemli yerler; 0-800 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Adıyaman, Antalya, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Isparta, Hatay, Mersin, Muğla (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Serhat Köyü, 280 m, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9526. Bayramiç, Serhat Köyü, 280 m, 13.VI.2004, G. Bulut, MARE 9579.

Yöresel Adı : Ağıdalı, Zakkum

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yaprakları ezilip, haricen, romatizma tedavisinde kullanılır (Serhat).

Olumsuz etki : Bitkiyi bu şekilde kullanan hastanın vücuduna uyguladığı yerde cilt yaraları oluşmuştur.

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Acangeç, Acı ağaç, Ağan ağacı, Ağcı, Ağı, Ağı ağacı, Ağı çalısı, Ağı çiçeği, Ağıdalı, Ağü, Ağü ağacı, Angaç, Avu, Ay ağacı, Ayan, Aycı, Ayıcı, Fattak, Gobşan, Kan ağacı, Kanağısı, Kanarcı, Potlağaç, Söğüt gülü, Topluk, Zakkum, Zekkum (111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin romatizma tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (74).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Çıban tedavisinde (74), egzama tedavisinde (57, 82), akrep sokmasına karşı (79), ağrı kesici olarak (56), bacak ağrılarının giderilesinde (50), hemoroidlere karşı (72), diüretik olarak (82), kanser tedavisinde (80) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Glikozitler (kardiyatonik glikozitler), flavonozitler, triterpenler, kumarin, tanen, C vitamini (118, 122, 125, 127, 138, 140).

6.1.18. *Dracunculus vulgaris* SchottR.27. *Dracunculus vulgaris*

1.5 m'ye kadar uzunlukta bitkiler. Yapraklar uzun-saplı, yaprak kını mor-benekli; lamina az çok dıştan böbrek şeklinde, 10–20 x 11–25 cm boyutlarında, segmentler 9–3(-15), lanseolat, akut. Skapus çoğunlukla beneksiz, sağlam yapılı, alt kısmında yaprak kınlarıyla örtülmüş. Spata 20–50(-56) cm, çıplak veya nadiren beyaz kısa tüylerle kaplı; aşağı kısmı yeşilimsi veya koyu mor; üst kısmının eksene uzak olan yüzeyi yeşilimsi, eksene bakan kısmı koyu mor veya morumsu-kahverengi; kenarlar undulat. Spadiks spataya az çok eşit uzunlukta, 22–40 cm veya daha uzun; erkek ve dişi bölümler az çok bitişik; verimsiz çiçekler az sayıda veya hiç yok; apendiks soluk kahverengi, kısa saplı, üstte daha uzun, koyu mor çomaklı. Bakka turuncu-kırmızı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Haziran (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Tarla kenarları, harabeler, çalılıklar, yerleşim alanları çevresi; 0-500 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Denizli, İstanbul, İzmir, Manisa, Muğla, Tekirdağ (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Çalıdağ Köyü, 400 m, 14.VI.2004, G. Bulut, MARE 9600. Bayramiç, Serhat Köyü, 280 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10548.

Yöresel Adı : Kabarcık, Yılankamçısı, Yılankılıcı, Yılan burçağı, Yılan mısırı

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyveler, sabahları aç karnına yutularak, egzama tedavisinde kullanılır (Sarıdüz).
- b) Meyveler, ezilip, haricen, ayakta egzamadan dolayı oluşan çatlak ve yarıkların tedavisinde kullanılır (Sarıdüz).
- c) Meyveler, doğrudan yutularak, kanserden korunmak amacıyla kullanılır (Tülüler).
- d) Meyveler, doğrudan yutularak, hemoroidlere karşı kullanılır (Doğancıköy, Köylü, Kutluoba, Pınarbaşı).
- e) Yumrulardan hazırlanan dekoksasyon, haricen, egzama tedavisinde kullanılır (Akçakıl).
- f) Yumrular dilimlendikten sonra, haricen, romatizma tedavisinde kullanılır (Ahmetçeli).
- g) Yumrular, ispirotoda 1 hafta bekletildikten sonra dilimlenir, haricen, romatizma tedavisinde kullanılır (Köylü).
- h) Yapraklar, bir bezle sarılarak, haricen, baş ağrısının giderilmesinde kullanılır (Muratlar).
- i) Yumrular dövülüp sütle kaynatıldıktan sonra lapa halinde, haricen, hayvanlardaki bacak şişmelerine karşı kullanılır (Kutluoba).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Bökek, Kabarcık, Kara kabak, Yılan ağsı, Yılan burçağı, Yılan otu, Yılanbıçağı, Yılancık, Yılancık otu, Yılancır otu, Yılancücüğü, Yılanekmeği, Yılankabağı, Yılankamçısı, Yılankılıcı, Yılanyastığı (20, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin egzama tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde katdedilmiştir (27, 57, 82).

- b) Bitkinin egzamadan dolayı oluşan çatlak ve yarıkların tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (79).
- c) Bitkinin hemoroidlere karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (27, 38, 56, 76, 79, 82).
- d) Bitkinin romatizma tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (18, 20, 57).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Sedef hastalığı tedavisinde (57), yara tedavisinde (82), akrep sokmasına karşı (79, 80), yılan sokmasına karşı (80), mide ağrısının giderilmesinde (18), kelliğe karşı (82) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Flavonlar (114).

6.1.19. *Hedera helix* L.R. 28. *Hedera helix*

30 m'ye kadar uzunlukta, odunsu çok yıllık bitkiler. Gövdeler sürünücü veya tırmanıcı. Genç sürgünler ve çiçek kurulları 0.15-0.4 mm genişlikte yıldız tüylerle kaplı. Yapraklar çıplak, yaz-kış yapraklı, çiçekli sürgünler üzerindeki darca eliptikten az çok dairemsi kordata kadar değişen şekillerde, çoğunlukla tam, 5-8 x 5-10 cm boyutlarında; steril sürgünler üzerindeki palmat 3-5 loblu, (2-)4-8 x 2-6 cm boyutlarında. Petaller 3-5 mm, yeşilimsi, önce yayık daha sonra geri kıvrık. Bakka sarı veya mavimsi-siyah, 6-12 mm çapında (99).

Çiçek Açma Dönemi : Ağustos-Eylül (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık veya çalılık alanlar, yerleşim merkezleri çevresi, yerde, ağaçlar veya duvarlar üzerinde tırmanır; 0-1500 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Ankara, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Denizli, Edine, Giresun, Hatay, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Muğla, Ordu, Rize, Sakarya, Sinop, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Karaköy, Kaz Dağı etekleri, 570 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10911.

Yöresel Adı : Sarmaşık, Sarmaşlık

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, iltihaplı böbrek hastalıklarının tedavisinde kullanılır (Karaköy).
- b) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, böbrek taşı düşürmek amacıyla kullanılır (Karaköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ağaç sarmaşığı, Duvar sarmaşığı, Karayaprak, Kaya sarmaşığı, Orman sarmaşığı, Sarmaşık, Sarmaşık (47, 60, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Baş ağrısının giderilmesinde (50), yara tedavisinde (81), çıban tedavisinde (75), abortif olarak (88), kan şekerini düşürmek amacıyla (47), kan temizleyici olarak (47), anthementik olarak (60, 84), romatizma tedavisinde (44), müshil olarak (60) kullanıldığı saptanmıştır.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Triterpenik saponinler, flavonlar, glikozitler (hederagenin glikozitleri), reçine, tannik ve oleik asit (118, 119, 121, 122, 123, 125, 127, 138).

6.1.20. *Alnus glutinosa* (L.) Gaertner subsp. *glutinosa*

20(-30) m uzunluğa kadar boyda, koyu kahverengi, kabuğu çatlak ağaçlar. Genç sürgünler yapışkan, çıplak veya az çok tomentoz. Yapraklar obovattan az çok dairemsiye kadar değişen şekillerde, 3.5-13 x 3-11 cm boyutlarında, hafifçe girintili, tepede yuvarlak veya hafifçe akut, tabanda genişçe kuneat, biserrate, damarların koltuklarındaki tüy kümeleri hariç az çok çıplak, 4-8(-9) çift yan damarlı; yaprak sapı az çok çıplak, 0.7-3 m uzunlukta. Meyve zamanında amentum 1-1.8 x 0.6-1.1 cm boyutlarında, belirgin olarak saplı. Nuks koyu veya kırmızımsı kahverengi, 2-3 mm, darca kanatlı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık alanlar, nemli yerler, akarsu kenarları; 0-1600 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Artvin, Balıkesir, Bitlis, Bolu, Çanakkale, Giresun, Gümüşhane, İstanbul, Kahramanmaraş, Kastamonu, Kırklareli, Kütahya, Muş, Rize, Sinop, Tokat, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10094. Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 850 m, 04.VII.2005, E.Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparsalan, MARE 10152. Bayramiç, Kaz Dağı, Karaköy üstü, Karagöl çayı çevresi, 550 m, 28.VII.2007, E.Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10988.

Yöresel Adı: Kabakızıl, Kızılağaç

Yöresel Kullanılışı :

- a) Kerestesi meyve-sebze kasası, sandık ve dolap yapımında kullanılır (Evciler, Karaköy).
- b) Meyveler halı, kilim ipliklerinin ve bazı giyisilerin boyanmasında (kırmızı renk verir) kullanılır (Beşikköy, Yeniceköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Kara ağaç, Kızıl ağaç (111, 112).

6.1.21. *Alkanna tinctoria* (L.) Tausch subsp. *tinctoria*

(5-)10-30(-40) cm uzunluğunda bitkiler. Tüy örtüsü yayılıcı setiform ve kısa pubesent tüylerden oluşmuş. Yapraklar yeşilimsi veya kanesent, lineardan oblong lanseolta kadar değişen şekillerde, 1-7 x 0.3-1 cm boyutlarında. Meyve halindeyken çiçek kurulu simoz 5-10(-15) cm. Brakteler lineardan oblong-lanseolta kadar değişen şekillerde, 0.5-1.5 x 0.1-0.5 cm boyutlarında, kaliksten uzun değil veya biraz uzun. Kaliks çiçeklenme zamanı 4-6 mm, meyve zamanında 7-9 mm, hafifçe veya sıkça setiform tüylerle kaplı, loblar linear-lanseolat. Korolla mavi (5-)8-10(-12) mm, dışta çıplak, dudak 10 mm'ye kadar çapda. Nuks 2-3 mm çapında, yoğun olarak retikulat-tüberkulat veya az çok düz, az çok birbiriyle bağlantılı kabarcık gruplarından oluşmuş (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Kuru, kumlu ve kayalık alanlar, maki, *Quercus* çalılıkları; 0-800 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Aydın, Balıkesir, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Denizli, Eskişehir, İzmir, Kırklareli, Manisa, Muğla (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Koşuburnu Köyü, 350 m, 14.VI.2004, G. Bulut, MARE 9594. Bayramiç, Koşuburnu Köyü, 350 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10061.

Yöresel Adı : —

Karışım 3 : Kökü, *Cistus creticus*'un yaprakları, *Pinus brutia*'nın reçinesi, *Asphodelus aestivus*'un kökü, balmumu ve zeytinyağı ile birlikte kaynatılıp merhem haline getirilir. Bu merhem haricen el ve ayaklardaki kesik ve çatlakların tedavisinde kullanılır (Koşuburnu).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Enklik, Ennik, Havaciva, Havaciva otu (111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Bu bitkinin tedavide başka bir yöresel kullanım kaydına rastlanmamıştır.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Naftakinon türevleri (alkanin), mum, tanen ve boyar madde (118, 119, 127).

6.1.22. *Anchusa undulata* L. subsp. *hybrida* (Ten.)Coutinho

Yumrulu-hispid iki yıllık veya çok yıllık bitkiler. Gövdeler yayık veya dik, 15-40 cm. Yapraklar lanseolattan eliptiğe kadar değişen şekillerde, 30-70 x 5-15 mm boyutlarında, az çok derince undulat-dentat. Tüy örtüsü iki çeşit, kısa, yumuşak ve daha uzun sert, tüberküllü tüylü. Çiçek kurulu meyve halindeyken belirgin olarak uzamış; brakteler küçük, ovat-lanseolat. Kaliks çiçek zamanında 5-10 mm, meyve halinde 15(-20) mm'ye kadar büyür, genişliğinin yarısına kadar obtus veya az çok akut loblu. Korolla leylak renginden koyu mora kadar değişen renklerde, nadiren beyaz, tüp 6-10 mm, loblar 2-3 mm. Stamenler çoğunlukla tüpün yaklaşık orta kısmına bağlı ve pullar birbirini örtmez. Nuks yaklaşık 2 x 3-4 mm boyutlarında, eğik ovoid (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : *Pinus brutia* ormanları, kumullar, ve ekilmemiş alanlar; 0–900 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Afyon, Ankara, Antalya, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Denizli, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Konya, Muğla, Samsun, Sinop, Yozgat (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Üzümlü Köyü, 180 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9502. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 17.VI.2004, G. Bulut, MARE 9633. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10088. Bayramiç, Evciler Köyü, Ayazma mesire yeri, 520 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10217.

Yöresel Adı : Sığırdili

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitkinin genç toprak üstü kısımları yağda soğanla birlikte kavrulup yemek yapılır (Üzümlü, Evciler).
- b) Çocuklar tarafından çiçeklerin nektarı emilir (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ballık, Danadili, Kırkbatıran, Sığırdili (29, 111).

6.1.23. *Campanula lyrata* Lam. subsp. *lyrata*

İki veya çok yıllık, skabrit, veya az çok hispit bitkiler. Gövdeler dik, 15-50(-70) cm, veya çok gövdeli. Taban yaprakları lirat veya oblong-ovat, serrat-krenat, uzun loblu. Çiçekler saplı veya az çok sapsız, rasemler veya panikulalar halinde. Kaliks lobları korolla tüpünün yarısı kadar. Apendiksler ovat, sıkça ve kabaca hirsut veya az çok hispit, tümüyle ovaryumu sarmış. Korolla silindirik veya darca huni şeklinde, tüp 20 mm'ye kadar, leylak rengi- mavi (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Temmuz (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Dağ yamaçları, çalılık alanlar, kayalık ve taşlık yerler; 0-1700 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Ankara, Balıkesir, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çorum, Denizli, Eskişehir, Isparta, İstanbul, İzmir, Konya, Muğla, Yalova, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10068. Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 850 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10130.

Yöresel Adı : İnekmemesi

Yöresel Kullanılışı :

- a) Kökleri soyulup yenir (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : İnekmemesi (111).

6.1.24. *Sambucus ebulus* L.R. 29. *Sambucus ebulus*

0.5–2 m uzunluğunda, çıplak, kötü kokulu, çok yıllık otlar. Folioller 3–6 çift, lanseolattan eliptiğe kadar değişen şekillerde, 7–15 x 2–6 cm boyutlarında, serrat. Stipulalar ovat, 8–30 mm. Çiçek kurulu çoğunlukla 3 primer ışıklı, düz tepeli, 7–10 cm çapında. Çiçekler beyaz, bazen hafif pembemsi, yaklaşık 5 mm; anterler mor. Drupa küresel, yaklaşık 6 mm, siyah (99).

Çiçek Açma Dönemi : Temmuz-Ağustos (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık alanlar, sulak ve nemli yerler, yol kenarları; 0-2000 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Amasya, Ankara, Antalya, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bolu, Giresun, Hatay, Isparta, İstanbul, Kastamonu, Kırklareli, Ordu, Trabzon, Van (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Pınarbaşı Köyü, 160 m, 28.VI.2005, G. Bulut, MARE 10119.

Yöresel Adı : Sultan otu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, haricen romatizma tedavisinde kullanılır (Pınarbaşı).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Adem otu, Anzili, Ayı otu, Azı otu, Bezirgan, Bıyrgan, Biza, Buska, Cüce mürver, Domuzaşa, Haptovina, Hekimana, İğden otu, Levor, Livor, Livora, Kımçırık, Kuşkonmaz, Memer, Mülver, Mülver, Mürver, Mürver otu, Patpatik, Pellempüs, Pıyran, Pıyrgan, Piran, Purtlak, Sultan otu, Şahmelek otu, Şahmehlemi, Şahmelik, Şahmelik otu, Şırahmelik, Telligelin, Yabani mürver, Yavaşana, Yer mülveri, Yer mürveri, Yidinotu, Yiğdan, Yiğdin, Yiğdin otu, Yiğidin, Yiğidin otu, Yivdim, Yivdin, Yiyden, Yüyün (10, 33, 47, 61, 70, 88, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin romatizma tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (9, 10, 11, 34, 47, 76, 80, 86, 88).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Cilt yaralarının tedavisinde (11, 61, 86, 88), topuklardaki çatlakların tedavisinde (75), çıban tedavisinde (9, 26, 76), yara tedavisinde (47), yanık tedavisinde (11, 86, 88), egzama ve mantar hastalıkları tedavisinde (9, 11, 15, 34, 75), ezik-şişlik tedavisinde (86), sedef hastalığı tedavisinde (15), ısırğan otundan kaynaklanan kızarıklıklara karşı (75, 86), sünnet yaralarına karşı (36, 58), kol ve bacak ağrıların giderilmesinde (50), böcek sokmalarına karşı (12, 44), yılan sokmalarına karşı (47), hemoroidlere karşı (11, 15, 33, 34, 36, 38, 47, 76, 80, 88), karın ağrısının giderilmesinde (36, 76), anthelmentik olarak (9), kabız tedavisinde (44), yüksek tansiyona karşı (11), kısırlık tedavisinde (11, 44, 58), ağrı kesici olarak (11, 47, 86), öksürüğe karşı (34, 58), astım tedavisinde (34), sıtmaya karşı (34), ekspektoran olarak (82), soğuk algınlığı tedavisinde (18), boğaz ağrısının giderilmesinde (9, 86), üşütmeye karşı (34, 75), mide ağrısının giderilmesinde (15, 47), mide ülseri tedavisinde (82), diüretik olarak (12, 34, 57), idrar yolu hastalıklarının tedavisinde (82), çocukların gece işemesine karşı (11), ödem giderici olarak (58), kanamalara karşı (88), guatr tedavisinde (36), kanser tedavisinde (15), hayvan sağlığında iltihaplı yara tedavisinde (47), hayvan sağlığında yara tedavisinde (34, 36, 88), kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, acı maddeler, organik asitler, tanen ve boyar maddeler (118).

6.1.25. *Sambucus nigra* MillerR. 30. *Sambucus nigra*

4–10 m uzunlukta, kötü kokulu çalılar veya küçük ağaçlar. Folioller ovat–lanseolattan ovat–eliptiğe kadar değişen şekillerde, (1-)2-3(-4) çift, 3–12 x 3–6 cm boyutlarında, serrat, alt yüzeydeki damarlar seyrek tüylü, diğer kısımları çıplak; stipulalar yok veya subulat, yaklaşık 4 mm. Çiçek kurulu çoğunlukla 5 primer ışınlı, tepesi düz, 10–20 cm çapında. Çiçekler krem renkli, yaklaşık 5 mm; anterler krem renkli. Drupa küresel 6–8 mm, siyahımsı–mor (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Temmuz (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık, çalılık alanlar; 0-1700 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller: Artvin, Aydın, Bolu, Çanakkale, Elazığ, Erzincan, Giresun, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Ordu, Rize, Sinop, Van (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Türkmenli Köyü, 100 m, 25.IV.2004, G. Bulut, MARE 9480.

Yöresel Adı: Münever

Yöresel Kullanılışı :

- a) Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, öksürüğe karşı kullanılır (Türkmenli).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ağaç mülveri, Kara mürver Livar otu, Masuralık, Melesir, Mındar ağ, Mindıraç, Mülver, Müniver, Münevver ağacı, Mürver, Mürver ağacı, Patlak, Patlangaç, Patlangıç, Patlankuç, Patlavuç, Patlayak, Patırık, Patpatik ağacı, Patlanguç, Patlavuç, Şahmelik, Şişni, Yalangoz, Yalankoz (10, 20, 30, 33, 47, 62, 68, 70, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin öksürüğe karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (12, 47).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Laksatif olarak (57), karın ağrısının giderilmesinde (12), anthelmentik olarak (12), hemoroidlere karşı (20, 47), boğmacaya karşı (47), astım tedavisinde (47), soğuk algınlığına karşı (72), nefes darlığı tedavisinde (9), bronşit tedavisinde (27, 47), kulak ağrısının giderilmesinde (72), diüretik olarak (10, 34), prostat tedavisinde (33, 34, 47), şişliklerin tedavisinde (34), romatizma tedavisinde (9, 17, 34, 72), kan şekerini düşürmek amacıyla (12, 34), felçli hastaların tedavisinde (9), yara tedavisinde (47), çıban tedavisinde (62, 70), sünnet yaralarına karşı (58), kadınlarda kısırlık tedavisinde (58), hayvan sağlığında mantarlara karşı (47), hayvan sağlığında yara tedavisinde (34) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Klorojenik asit, p-kumarik, kafeik ve benzeri bitki asitleri, steroidal bileşikler ve potasyum tuzları, reçine, glikozit (sambunigrin), triterpenik maddeler, flavonoidler, uçucu yağ, müsilaj, flavonalglikozitler, antosiyan, serbest yağ asitleri ve tanen (116, 118, 119, 121, 127, 138).

6.1.26. *Minuartia juniperina* (L.) Maire et Petitm.

5-25 cm boyunda, küme veya yastık teşkil eden tabanda odunsu otlar. Gövdeler alt tarafta belirgin şişkin noduslu, çiçek zamanında yaprak koltuklarında yoğun küresel demetler taşır. Yapraklar 8-30 mm, linear-kılısıdan hemem hemen silindiriğe kadar değişen şekillerde, az çok dik olan üstteki yaprakların steril sürgünleri hariç hepsi sert, dikenli, 30°-90° açıyla yayılmış. Çiçek kurulu çoğunlukla sık, 3-12 çiçekli simoz kümeler halinde; pediseller (5)-8-15 mm, çok nadiren 45 mm'ye kadar uzunlukta, çoğunlukla az çok dik. Sepaller 4-5(-6) mm, ovat-lanseolat veya lanseolat. Petaller obovat veya oblanseolat, sepallerden daha uzun. Kapsula silindirik, kaliksi aşan boyda (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Kayalık yerler; 900-2700 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller: Ankara, Antalya, Bitlis, Bursa, Erzincan, Giresun, Hakkari, Hatay, İçel, Kastamonu, Kayseri, Kütahya, Manisa, Rize Sivas (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1330 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10184.

Yöresel Adı : Hanımşiltesi, Hanımyastığı

Yöresel Kullanılışı :

- a) Küme halinde kurutulan bitki süs olarak kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzdaki diğer yöresel adları : Hanımşiltesi, Hanımyastığı (111).

6.1.27. *Silene vulgaris* (Moench) Garcke var. *vulgaris*

Stolonsuz, çoğunlukla alt kısmında odunsu yapıda, çok yıllık bitkiler. Gövdeler dallanmış, çıplak veya tüylü, 80 cm'ye kadar uzunlukta. Yapraklar ovat-lanseolat veya obovat. Çiçek kurulu birleşik dikazyum. Kaliks 13-21 mm, şişkin, yeşilimsi, 15-20 adet ağ oluşturan damarlı. Petaller çoğunlukla beyaz, nadiren kırmızı, derince iki parçalı. Antofor 2-4 mm. Kapsula 12 mm'den küçük, kaliksin içinde, ovoid-küresimsi (99).

R. 31. *Silene vulgaris* var. *vulgaris*

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Orman açıklıkları, dağ yamaçları, çayırıklar, açık alanlar; 0-3000 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller: Amasya, Antalya, Artvin, Balıkesir, Bolu, Çanakkale, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Hatay, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Kütahya, Muğla, Niğde, Tunceli, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 850 m, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparsalan, MARE 10125.

Yöresel Adı : —

Yöresel Kullanılışı :

- a) Kaliksi kolye yapımında kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Cıvrıncık, Çığıştak, Gavşak, Gıvrışık, Kavşuk, Kışiyak, Kıvrışık, Kıvışkan, Kıvrışık, Kıyışak, Kuşyüreği, Tavşanekmeği (29, 111).

6.1.28. *Stellaria media* (L.) Vill. subsp. *media*

Bir yıllık, yaygın yapıda veya hafifçe dik otlar. Gövde tek çizgi halinde tüylü veya çıplak. Alt yapraklar saplı, kordat veya ovat; üst yapraklar saplı veya sapsız, çoğunlukla alt yapraklardan daha büyük. Çiçek kurulu çoğunlukla sık dallı, bazen umbella görünüşünde veya nadiren gevşek ve çok dallanmış. Sepaller 3-7 mm, akut, çıplak veya tüylü. Petaller çoğunlukla 5 adet, kaliksin yarısı kadar, bazen çok küçük veya yok. Stamenler 5-7 adet. Stilus 3 adet. Kapsula valvleri çoğunlukla kaliksi hafifçe aşmış ve az çok tabana kadar yarık (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çayırılık alanlar; 0-2100 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Ankara, Artvin, Bolu, Bursa, Gaziantep, Gümüşhane, İzmir, Muğla, Samsun, Trabzon, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9508. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9523. Bayramiç, Tongurlu Köyü, 310 m, 29.IV.2004, G. Bulut, MARE 9555.

Yöresel Adı: Kuş otu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımlarından börek yapılır (Ağaçköy, Evciler, Tongurlu, Üzümlü, Yassıbağ).
- b) Toprak üstü kısımları yağda soğanla birlikte kavrulup yemek yapılır (Evciler, Tongurlu, Üzümlü).
- c) Toprak üstü kısımları doğranır içine un ve su katılıp tavada pişirilerek “çırpma” (bir çeşit krep) yapılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Beyazzulzula, Cam otu, Gündegüzel, Kuşmak, Kuşulak, Kuşyüreği, Kuş otu, Serçedili, Serçe otu, Tavuk otu (46, 111).

6.1.29. *Beta trojana* Pamuk. apud. Aellen

1 m'ye kadar uzunlukta mavi-yeşil tek veya çok yıllık uzun dallı otlar. Taban yaprakları uzun saplı, ovat-eliptik, bazen tabanda trunkat ve kısaca kama şeklinde; gövde yaprakları ovat-lanseolat, tabanda kuneat, en üsttekiler sapsız. Periant segmentleri genişçe üçgenimsi, süngerimsi yapıda, bazen kanata benzer omurgalı, tabanda belirgin çıkıntılı, periant segmentleri meyveye az çok yapışık durumda. Stamenler kısa, periantı aşmaz. Stigmalar 3, üçgenimsi veya rombik, sıkça papilloz (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Ağustos (99)

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Tarla kenarları, ekilmemiş tarlalık alanlar, 0-160 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Çanakkale Endemik (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Pınarbaşı Köyü, 160 m, 28.VI.2005, G. Bulut, MARE 10115.

Yöresel Adı : Pazı

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitkinin körpe toprak üstü kısımları yağda soğanla birlikte kavrularak yemek yapılır (Pınarbaşı).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Literatürde bu bitkinin yerli adına ait bir kayda rastlanmamıştır.

6.1.30. *Cistus creticus* L.R.32. *Cistus creticus*

0.3–1 m uzunlukta çalılar. Yapraklar ovat, oblong–ovat veya az çok dairemsi, 1–6 x 0.5–2 cm boyutlarında, genişçe saplı, üstte yeşil. Simozlar terminal, seyrekçe 1–6 çiçekli. Çiçekler pembe, 3–5(-6) cm çapında. Stilus stamenlere eşit uzunlukta. Kapsula sıkça basık–piloz (99) .

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Haziran (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Maki ve garig; 0-1100 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Aydın, Balıkesir, Bolu, Bursa, Çanakkale, İçel, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kırklareli, Muğla, Rize, Sakarya, Sinop, Trabzon, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Gedik Köyü, 250 m, 29.IV.2004, G. Bulut, MARE 9556. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE 9682. Bayramiç, Koşuburnu Köyü, 350 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10062. Bayramiç, Beşikköy, 250 m, 25.V.2005, G. Bulut, MARE 10100. Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1080 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparıslan, MARE

10162. Bayramiç, Daloba Köyü, 300 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10543. Bayramiç, Karaköy, 300 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10906.

Yöresel Adı : Pamuklar

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yapraklar, ezilip, haricen, kesik tedavisinde kullanılır (Evciler).
- b) Bitki süpürge yapımında kullanılır (Beşikköy, Gedik, Evciler).

Karışım 3 : Yaprakları, *Pinus brutia*'nın reçenesi, *Asphodelus aestivus*'un kökü, *Alkanna tinctoria* subsp. *tinctoria*'nın kökü, balmumu ve zeytinyağ ile birlikte kaynatılıp merhem haline getirilir. Bu merhem haricen, el ve ayaklardaki kesik ve çatlakların tedavisinde kullanılır (Koşuburnu Köyü).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Bozoğan, Karaan, Karağan, Karağı, Karahan, Kırmızı pamukluk, Pamucak, Pamukçuk, Pamukla, Pamuklan, Pamuklar, Pamuklar otu, Pamukluk, Pembeçiçekli pamukçuk (41, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin kesik tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (56, 57, 76).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Yılan zehirlenmelerine karşı (76), hazımsızlığa karşı (27), mide ağrısının giderilmesinde (27), karın ağrısının giderilmesinde (82), diyareye karşı (82), romatizma tedavisinde (57), bayanlarda kısırlık tedavisinde (44), kadın hastalıkları tedavisinde (8), iltihaplı idrar yolları hastalıklarının tedavisinde (44), soğuk algınlığı tedavisinde (18), yara tedavisinde (77, 80), kan dindirici olarak (80) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, reçine, tanen (118).

6.1.31. *Cistus salviifolius* L.R. 33. *Cistus salviifolius*

50 cm'ye kadar uzunlukta küçük çalılar. Yapraklar ovat-eliptik, üstte ve altta yıldız tüylü. Yaprak sapları serbest, yassı değil. Simozlar 1-3 çiçekli, yanda. Çiçekler uzun saplı, beyaz, 2-4 cm çapında. Sepaller tabanda belirgince kordat, dıştaki üçü, içteki ikisini kuşatmış durumda. Stilus çok kısa veya yok. Kapsula basık pubesent (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Mayıs (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Orman açıklıkları, maki; 0-600 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Aydın, Balıkesir, Bolu, Çanakkale, Erzurum, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Muğla, Rize, Samsun, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Gedik Köyü, 310 m, 29.IV.2004, G. Bulut, MARE 9553. Bayramiç, Karaköy, 300 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10917.

Yöresel Adı : Pamuklar

Yöresel Kullanılışı :

- Yapraklar, ezilip, haricen, kesik tedavisinde kullanılır (Evciler).
- Bitki süpürge yapımında kullanılır (Evciler, Gedik).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Beyaz çiçekli pamukçuk, Beyaz pamukluk, Bozoğan, Domuz pamukluğu, Karaan, Karahan, Pamulduk, Pamucak, Pamukçuk, Pamukla, Pamuklan, Pamuklar, Pamuklar otu, Pamukluk (30, 41, 111)

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin kesik tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (22, 56, 76).

Bitkinin tedavi alanında yurdumuzdaki diğer kullanılışı : Yılan zehirlenmelerine karşı (76), bayanlarda kısırlık tedavisinde (44), idrar yolları hastalıklarının tedavisinde (44), balgam söktürücü olarak (84), yara tedavisinde (80), kan dindirici olarak (80) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, reçine, tanen (118).

6.1.32. *Achillea nobilis* L. subsp. *neilreichii* (Kerner) Formánek

30-60 cm uzunlukta, stolonsuz bitkiler. Gövdeler silindirik, boyuna çizgili, az çok yoğun basık veya yayık piloz. Yapraklar seyrekçe veya sıkça yünümsü-pubesent, gövde yaprakları taban yapraklarına benzer; tabandakiler 2-3 pennatipartit, oblong-lanseolat, 2-10 x 1-3 cm boyutlarında, ana eksen çoğunlukla dentat; ortadaki gövde yaprakları oblong-ovate, 2-5 x 1-3 cm boyutlarında, primer segmentler az çok düzenli 1-pennatifit veya 1-pennatisekt 6-8 çift ana segmentli, ana eksen 0.7-1 mm, yapraklar birbirinden uzak; internodyumlar 2-4 cm. Kapitulum 50-150 adet ve daha fazla, korimbus 2-10 cm genişliğinde, pedunkuller (0.5-)1-4 mm, seyrek, kısa, az çok yayık tüylü. Involukrum obovoid, 3-3.5 x 2-2.5 mm boyutlarında, seyrek, kısa, az çok yayık tüylü. Brakteler üçgenimsi-lanseolat ve akut veya oblong ve obtus, hafifçe tüylü veya sıkça yünümsü. Ligulalar 3-5, üstte soluk sarı, altta beyaz, 0.8-1.5(-2) mm; disk çiçekleri 10-25 adet (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık alanlar, step, volkanik kayalık yerler, bataklık alanlar, ekilmemiş tarlalar; 300-2360 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Afyon, Ağrı, Bilecik, Bolu, Burdur, Denizli, Erzurum, Kastamonu, Konya, Kütahya, Manisa, Sivas, Van (99).

Herbarium Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9521. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE 9680.

Yöresel Adı : Mayasıl otu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Kapitulumlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, hemoroidlere karşı kullanılır (Evciler).
- b) Kapitulumlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, egzama tedavisinde kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ayıdanası, Ayvadana, Ayvadanası, Ayvadene, Ayvidene, Bal otu, Bayır pelini, Civanperçemi Kurt otu (111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin tedavi alanında yurdumuzdaki diğer kullanılışı : Yara iyi edici olarak (22), mide sancısı ve gazların giderilmesinde (43) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler :—

6.1.33. *Achillea nobilis* L. subsp. *sipylea* (O. Schwarz) Bässler

15-35 cm uzunlukta, stolonsuz bitkiler. Gövdeler silindirik, boyuna çizgili, az çok yoğun basık veya yayık piloz. Yapraklar seyrekçe veya sıkça yünümsü-pubesent, gövde yaprakları taban yapraklarına benzer; tabandakiler 2-3 pennatipartit, oblong-lanseolat, 2-10 x 1-3 cm boyutlarında, ana eksen çoğunlukla dentat; ortadaki gövde yaprakları ovat-oblong, 2-5 x 1-3 cm boyutlarında, primer segmentler az çok düzenli 1-pennatifit veya 1-pennatisekt, uçtaki yaprak segmentleri 0.5-1 x 0.2-0.3(-0.5) mm boyutlarında. Kapitulum 50-150 adet ve daha fazla, korimbus 2-3.5(-5) cm genişliğinde, pedunküller (0.5-)1-4 mm, seyrek, kısa, az çok yayık tüylü. Involukrum genişçe obovoiden oblonga kadar değişen şekillerde, 3-3.5 x 2-3 mm boyutlarında, seyrek, kısa, az çok yayık tüylü. Brakteler üçgenimsi-lanseolat ve akut veya oblong ve obtus, hafifçe tüylü veya sıkça yünümsü-birbirine karışmış uzun ve sık tüylü. Ligulalar 3-5, üstte soluk sarı, altta beyaz, 0.8-1.5(-2) mm; disk çiçekleri 10-25 adet (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık alanlar, step, volkanik kayalık yerler, bataklık alanlar, nadasa bırakılmış tarlalar; 850-1600 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Balıkesir, İzmir, Manisa Endemik (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1250 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D.Alparslan, MARE 10200.

Yöresel Adı : Kabe fesleğeni, Mayasıl otu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, hemoroidlere karşı kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzdaki diğer yöresel adları : Kabe fesleğeni, Mayasıl otu (111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin tedavi alanında yurdumuzdaki diğer kullanılışı : Bu bitkinin tedavide başka bir yöresel kullanım kaydına rastlanmamıştır.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler :—

6.1.34. *Anthemis tinctoria* L. var. *tinctoria*R. 34. *Anthemis tinctoria* var. *tinctoria*

Dik veya yükselici, grimsi-yeşil veya beyazımsı çok yıllık bitkiler. Seyrek veya sık basık tomentoz pubesent tüylerle örtülü, bazen az çok çıplak. Gövdeler tabana yakın yerden dallanmış, az çok dik, 20-45(-60) cm, dallar 1 kapitulumlu. Yapraklar 2-3-pennatisekt, dıştan oblong, 1-5 cm, primer segmentler 3-5 çift, linear veya linear-lanseolat, 5-15 x 1.5-5 mm boyutlarında, kenarlar 3-7 çift üçgenimsi parçalı, akut, tepede dikencikli loblar yaklaşık 1.5 mm, çoğunlukla kuvvetlice içe katlanmış, bazen (ormanlık alandakiler) düz. Kapitulumlar radiat. İnvokrum 1-1.2(-2) cm eninde, seyrek veya sıkça beyaz tomentoz; içteki brakteler kahverengi kenarlı, tepede siliat. Dilsî çiçekler yaklaşık 20 adet, sarı renkli, 4-8(-10) mm. Disk çiçekleri 3-4 mm, olgunlukta tabanda şişkin değil. Reseptakulum brakteleri oblong, akuminat, disk çiçekleri uzunluğunda. Akenler 1.75-2 mm, az çok belirgin çizgili, korona tam, yaklaşık 0.25 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Eylül (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Bozkır, tarlalar, kireçtaşı düzlükleri ve çalılıklar; 0-1850 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Afyon, Amasya, Ankara, Antalya, Artvin, Balıkesir, Bilecik, Bitlis, Çanakkale, Elazığ, Erzincan, Giresun, Hakkari, İçel, İstanbul, Kayseri, Kırklareli, Konya, Kütahya, Mardin, Nevşehir, Samsun, Siirt, Sivas, Tekirdağ, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 17.VI.2004, G. Bulut, MARE 9626. Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 850 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparsalan, MARE 10146. Bayramiç, Karaköy, Kaz Dağı etekleri, 570 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10909. Bayramiç, Kaz Dağı, Karaköy üstü, 930 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10950.

Yöresel Adı : Sarı papatya, Papatya

Yöresel Kullanılışı:

- a) Kapitulumlardan hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Evciler).
- b) Kapitulumlardan hazırlanan infüzyon, bayanların saç rengini açmak için kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzdaki diğer yöresel adları : Koyungözü, Papatya, Sarı papatya (47, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin tedavi alanında yurdumuzdaki diğer kullanılışı : Romatizma tedavisinde (15), ayaktaki mantar tedavisinde (15), saç dökülmesine karşı (15), böbrek taşlarını düşürmek amacıyla (15), hemoroidlere karşı (47), anthelmentik olarak (37), karın ağrısının giderilmesinde (9), hazmettirici olarak (37), sıcak çarpmasına karşı (52), akciğer hastalıklarının tedavisinde (52), ateş düşürücü olarak (37), öksürük tedavisinde (47) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Flavon türevleri (118).

6.1.35. *Carthamus dentatus* Vahl

17-60(-100) cm uzunluğunda bitkiler. Gövdeler saman renginde, villoz veya araknoid. Gövde yaprakları glandlı-ılanat, grimsi-yeşil, 20-60 x 2-13 mm boyutlarında, ovat-akuminat, amplexikaul, kenarlar dikenli-pennatifit. Kapitulumlar gevşek veya sıkı korimbuslar halinde. Dışdaki brakteler 2.5-5 cm, içtekilerin 1-2 katı uzunlukta, az çok dik veya geri kıvrık; ortadakiler daralmış, tepede genişlemiş ovat-akuminat, morumsu çizgili, saçaklı apikal apendiksli. Çiçekler mor-pembe (99).

Çiçek Açma Dönemi : Temmuz-Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Step, nadasa bırakılmış alanlar, kuru kalkerli topraklar, dağ yamaçları; 0-1250 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Amasya, Antalya, Aydın, Çanakkale, Denizli, Edirne, Erzincan, Hatay, İzmir, Kahramanmaraş, Kastamonu, Konya, Mardin, Muğla, Niğde (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.07.2004, G. Bulut, MARE 9678.

Yöresel Adı: Kızıl diken

Yöresel Kullanılışı:

- a) Kopartılan çiçekli kısmından (kapitulum) akan özsuyu kız çocuklarının ellerinin boyanmasında (kına yerine) kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ak diken, Arap diken, Diken, Eşek diken, Gök diken, Kelerkuyruğu, Kına diken, Omarkarısı diken, Ömerkarısı diken (111).

6.1.36. *Centaurea solstitialis* L. subsp. *solstitialis*R. 35. *Centaurea solstitialis* subsp. *solstitialis*

15-60 cm uzunluğunda, yatık-tomentoz, bir yıllık bitkiler. Tabandaki ve alttaki yapraklar lirattan pennatipartita kadar değişen şekillerde, 3-4 çift yan segmentli; orta veya üst yapraklar lanseolattan linear-lanseolata kadar değişen şekillerde, loblu, dentat veya tam, dar kanatlar halinde dekurvent. İvolukrum (11-)13-16 x (6-)8-12(-15) mm boyutlarında, araknoid-tomentoz. Apendiks yayık saman renkli, çoğunlukla 15 mm'den uzun dikenli, tabanın her iki tarafında 2-3 dikencikli (2-4 mm), dıştaki brakteler uçlarda kısa dikenli. Çiçekler sarı, kenardakiler ışınsal değil. Akenler 2-3 mm, dimorfik; kenardakiler donuk, siyahımsı, papussuz; merkezdekiler parlak, grimsiden kahverengiye kadar değişen renklerde, beyaz papuslu, 3-4(-5) mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık, çalılık alanlar, kuru yamaçlar, ekilmemiş tarlalık yerler; 0-1900 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Afyon, Amasya, Ankara, Balıkesir, Bitlis, Bolu, Çanakkale, Denizli, Erzurum, Gümüşhane, Hakkari, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kırklareli, Kocaeli, Konya, Mardin, Muş, Muğla, Niğde, Sivas, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Palamutoba Köyü, 250 m, 15.VI.2004, G. Bulut, MARE 9610. Bayramiç, Ahmetçeli Köyü, 110 m, 13.VII.2004, G. Bulut, MARE 9642. Bayramiç, Kutluoba Köyü, 180 m, 28.VI.2005, G. Bulut, MARE 10106. Bayramiç, ilçe merkezi, 100 m, 29.VI.2005, G. Bulut, MARE 10124. Bayramiç, Karaköy, 300 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10999.

Yöresel Adı : Çakır diken, Çakırca, Çakırca diken, Gelindili

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon, sıtma tedavisinde kullanılır (Ahmetçeli, Palamutoba, Zeytinli).
- b) Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Beşikköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzdaki diğer yöresel adları : Çakır diken, Çakır diken, Çalısupürgesi, Gelindili, Güllü diken, Sarıbaş diken, Sarı diken, Zerdali diken (10, 29, 33, 55, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin sıtma tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (11, 19, 27, 44, 80).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Baş ağrısının giderilmesinde (12, 82), siğillerin yok edilmesi amacıyla (79), çocuklardaki mide ağrısının giderilmesinde (50), çocuklarda uçuk tedavisinde (33), soğuk algınlığı tedavisinde (10, 55) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Alkaloid, seskiterpen laktonlar (126, 127).

6.1.37. *Cichorium pumilum* Jacq.

Bir yıllık, 5–60 cm uzunluğunda, seyrekçe pubesent veya villoz tüylü bitkiler. Taban yaprakları kısa saplı, obovat–oblong, dentat veya runsinat. Gövde yaprakları sapsız veya amplexikaul ve tabanda akut kulakçıklı, ovat–lanseolat. Kapitulum 2–3 cm genişlikte, yaprak koltuklarında veya kalınlaşmış pedunkullerin ucunda yer alır. Brakteler çıplak veya villoz; dıştakiler ovat; içtekiler linear, dıştakilerden 1.5–2 kat daha uzun. Papus akenden 4 kat daha kısa (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ekilmemiş tarlalık alanlar, tarla kenarları, kayalık yamaçlar; 0-1500 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Hatay, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Muğla, Siirt, Sivas (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10079.

Yöresel Adı : —

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yapraklı genç sürgünleri haşlanıp, zeytinyağı ve limon suyu katılarak salata yapılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Agganak, Akkanak, Dünek, Düneyik, Hindiba, İndiba otu, Karakavruk, Sütü ot, Yapışkan (111, 112).

6.1.38. *Cnicus benedictus* L. var. *benedictus*

35 cm'ye kadar uzunlukta bitkiler. Yapraklar, belirgin damarlı, az çok dikenli–dentat, derince runsinat-pennatilobattan az çok tama kadar değişen şekillerde, alttakiler çoğunlukla saplı, üsttekiler sapsız ve amplexikaul; alt yapraklar oblong-lanseolat, 7–22 x 1.5–4 cm boyutlarında, en üsttekiler genişçe ovat-oblong, involukrum halinde. Kapitulum 2–3.5 cm uzunlukta. Brakteler zarımsı, oblong-lanseolat, aşağıda tam, üstte daralarak pennat şekilde ayrılmış sert dikenli. Çiçekler involukrumdan kısa. Akenler 7-9 mm, dıştaki papus kılları akenlerden daha uzun (8.5–12 mm) (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çalılık, ekilmemiş tarlalık alanlar, tepelik stepler, yol kenarları; 0-1580 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Ankara, Çanakkale, Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Manisa, Mardin, Muğla, Nevşehir, Samsun (99).

Herbarium Örneği Kayıtları : Bayramiç, ilçe merkezi, 100 m, G. Bulut, MARE 9571.

Yöresel Adı : Diken

Yöresel Kullanılışı:

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon, sabah-akşam 1 çay bardağı dolusu içilerek, böbrek kumunu ve taşını düşürmek amacıyla kullanılır (Bayramiç merkezi).

Ek Literatür Bilgisi

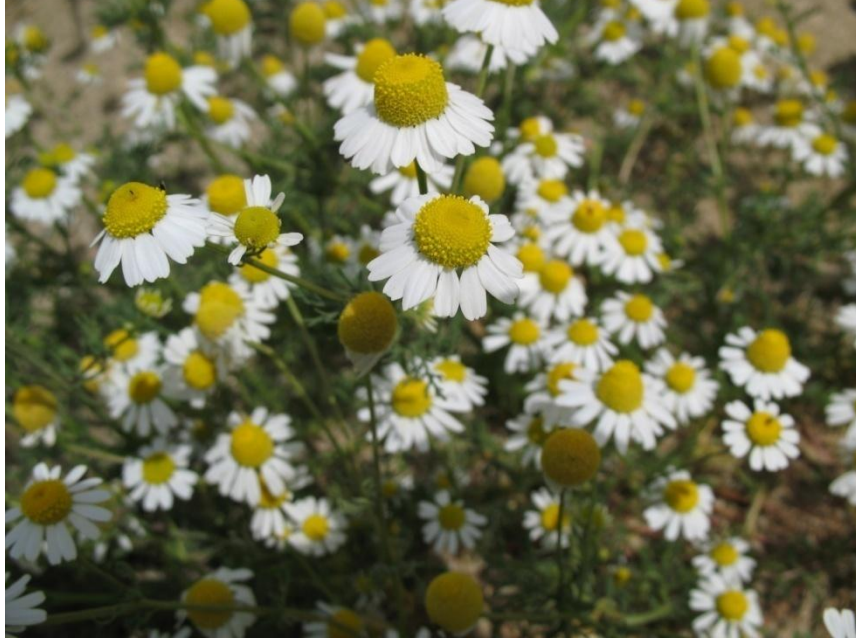
Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Akkız, Bostan otu, Mübarek diken, Sancıotu, Şevketibostan (111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin böbrek kumunu ve taşını düşürmek amacıyla kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (27).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Bu bitkinin tedavide başka bir yöresel kullanılış kaydına rastlanmamıştır.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Flavonoitler, seskiterpen laktonlar, acı madde, uçucu yağ, lignanlar, steroidler, triterpenoidler ve tanen (116, 118, 119, 121, 125, 127).

6.1.39. *Matricaria chamomilla* L. var. *chamomilla*R.36. *Matricaria chamomilla*

Gövdeler 10–45 cm uzunluğunda, çıplak. Alt yapraklar 5–7 cm, çıplak, dıştan oblong, primer segmentler 10–12 çift. Kapitulum çoğunlukla tek, bazen az çok korimbus halinde. İnvolukrum önce 5–6 mm, daha sonra 8 mm'ye kadar genişlikte; brakteler oblanseolat, obtus veya akut, 2.5–3.5 mm. Dilsî çiçekler, 12–15 adet; koralları 4–8 mm; önce yayık, sonra geri kıvrık. Tüpsü çiçekler 1.25–1.5 mm. Akenler kahverengi, 0.75 mm. Yalnız ışımsal akenler koronalı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Nisan (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çayırılık, tarlalık alanlar, yol kenarları, ekilmemiş tarlalık alanlar, tarlalar; 0-900 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Aydın, Çanakkale, İstanbul, Muğla (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Köylü, 200 m, 13.VI.2004, G. Bulut, MARE 9575. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE 9679.

Yöresel Adı : Ak papaçya, Papaçya, Papatya

Yöresel Kullanılışı:

- a) Kapitulumlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır (Evciler).
- b) Kapitulumlarından hazırlanan infüzyon, banyodan sonra haricen uygulanarak saçlardaki kepeğe karşı kullanılır (Köylü, Pınarbaşı).
- c) Çiçekleri kız çocukları için gelin tacı yapımında kullanılır (Köylü, Pınarbaşı, Yeniceköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Acı papatya, Adi papatya, Ak baba, Ak babacca, Ak babaç, Ak bubaç, Ak bubeşçe, Babuçça, Babunç, Bebişçe, Beyaz papatya, Bobaççe, Boğaz çiçeği, Bubaçça, Bubeççe, Bubeşçe, Deli papatya, Kelkız çiçeği, Mayıs papatyası, Papaçya, Papatya, Tıbbi papatya (111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin karın ağrısının giderilmesinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (79).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Diş eti hastalıkları tedavisinde (57, 80), terletici olarak (80), iltihaplı bademcik hastalıklarının tedavisinde (80), soğuk algınlığı tedavisinde (57), astım tedavisinde (57), sıtma tedavisinde (27, 79), yatıştırıcı olarak (27), hazımsızlığa karşı (27), barsak gazının giderilmesinde (79), kabızlığa karşı (80), mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (80), romatizma tedavisinde (80) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, seskiterpen laktonlar, flavonlar, kumarinler, reçine, acı maddeler (116, 118, 119, 121, 122, 125, 127, 130, 131, 132, 138, 144).

6.1.40. *Matricaria chamomilla* L. var. *recutita* (L.) Grierson

Gövdeler 10–45 cm uzunluğunda, çıplak. Alt yapraklar 5–7 cm, çıplak, dıştan oblong, primer segmentler 10–12 çift. Kapitulum çoğunlukla tek, bazen az çok korimbus halinde. Involukrum önce 5–6 mm, daha sonra 8 mm' ye kadar genişlikte. Brakteler oblanseolat, obtus veya akut, 2.5–3.5 mm. Dilsî çiçekler 12–15 adet; korollası 4–8 mm, önce yayık, sonra geri kıvrık. Tüpsü çiçekler 1.25–1.5 mm. Akenler kahverengi, 0.75 mm, koronasız (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Nisan (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çayırılık, tarlalık alanlar, yol kenarları, ekilmemiş tarlalık alanlar, tarlalar; 0-900 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Ankara, Balıkesir, Denizli, Edirne, İçel, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kırklareli, Kocaeli, Muğla, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Mollahasanlar Köyü, 190 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9494. Bayramiç, Üzümlü Köyü, 180 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9500. Bayramiç, Koşuburnu Köyü, 350 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10063. Bayramiç, Çavuşköy, 100 m, 06.V.2007, G. Bulut, MARE 10569. Bayramiç, Yukarı Palamutoba Köyü, 350 m, 07.V.2007, G. Bulut, MARE 10577. Bayramiç, Zeytinli Köyü, 120 m, 07.V.2007, G. Bulut, MARE 10589.

Yöresel Adı : Papaçya, Papatya

Yöresel Kullanılışı :

- Kapitulumlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır (Koşuburnu, Üzümlü).
- Kapitulumlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Mollahasanlar).
- Kapitulumlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, kalp hastalıkları tedavisinde kullanılır (Evciler).
- Kapitulumlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, öksürük kesici olarak kullanılır (Zeytinli).

- e) Kapitulumlarından çay (papatya çayı) yapılır (Çavuşköy, Yukarı Palamutoba, Zeytinli).
- f) Çiçekleri kız çocukları için gelin tacı yapımında kullanılır (Yukarı Palamutoba).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Acı papatya, Adi papatya, Ak baba, Ak babacca, Ak babaç, Ak bubaç, Ak bubeşçe, Babuçça, Babunç, Bebisçe, Beyaz papatya, Bobaççe, Boğaz çiçeği, Bubaçça, Bubeççe, Bubeşçe, Deli papatya, Kelkız çiçeği, Mayıs papatyası, Papaçya, Papatya, Tıbbi papatya (47, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Karın ağrısının giderilmesinde bitkinin kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (75, 79).
- b) Bitkinin öksürük kesici olarak kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (47, 75).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Midevi olarak (76), mide-barsak gazının giderilmesinde (47, 75, 79), mide ağrısının giderilmesinde (47), bağırsak ağrısının giderilmesinde (47), laksatif olarak (76), böbrek taşlarını düşürmek amacıyla (47), ateş düşürücü olarak (11), soğuk algınlığı tedavisinde (11, 47), bronşit tedavisinde (47, 76), sıtma tedavisinde (79), astım tedavisinde (47), kulak ağrısının giderilmesinde (11), boğaz ağrısının giderilmesinde (47), bebeklerin el-yüz temizlenmesinde (76), romatizma tedavisinde (11, 75), saç güçlendirici olarak (75), antienflamatuvar olarak (47), ağızdaki yaraların tedavisinde (47), iltihaplı yaraların tedavisinde (47), ağız kokusuna karşı (47), vajina iltihaplanmasına karşı (47) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, seskiterpen laktonlar, flavonlar, kumarinler, reçine, acı maddeler (116, 118, 119, 121, 122, 125, 127, 130, 131, 132, 138, 144).

6.1.41. *Notobasis syriaca* (L.) Cass.

Gövdesi (15-)27-70 cm boyunda, seyrekçe araknoid. Taban ve alt gövde yaprakları otsu, üst yüzde beyaz benekli, eliptik, saplı veya sapsız ve amplexikaul, loblu veya pennatifit, kenarlar ince olarak dikensi-serrat; üst yapraklar derimsi, en üsttekiler pennatisekt (her segment sert bir dikenle sonlanır), kapitulayı kuşatır ve onu aşan boyda. İnvolutrum 1.5-2 x 1.5-2 cm boyutlarında; brakteler seyrek olarak araknoid, az çok basık. Çiçekler pembe veya mor, braktelerden uzun. Akenler 5-6 x 3-4 mm boyutlarında. Papus 10-15 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ekilmemiş tarlalık alanlar, yerleşim alanları çevresi, kayalık kireçtaşı yamaçları, yol kenarları; 0-850 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Aydın, Çanakkale, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Muğla, Siirt, Urfa (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Koşuburnu Köyü, 350 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10064.

Yöresel Adı : Diken

Yöresel Kullanılışı :

- a) Körpe gövdenin kabuğu soyulduktan sonra doğrudan yenir (Koşuburnu).
- b) Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Koşuburnu).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Deve dikeni, Diken, Eşek dikeni, Kenger, Kenker, Yavan kenger, Yavan kenker (111).

6.1.42. *Scolymus hispanicus* L.

70 cm'ye kadar uzunlukta, hafifçe araknoid, iki veya çok yıllık, piramit şeklinde çalimsı bitkiler. Gövdeler aralıklı dikenli-dentat kanatlı. Yapraklar ovattan oblong–lanseolata kadar değişen şekillerde, derince dişli veya pennatifit; dikenli. İvolukrum 1–1.5(-2) cm genişlikte; brakteler seyrekçe pubesent, lanseolat, akut. Korolla dış arafında beyaz–tüylü. Palea uca doğru daralmış. Akenler 3–5 mm. Papus 2-4 setalı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran Eylül (99).

R. 37. *Scolymus hispanicus*

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ekilmemiş tarlalık alanlar, yerleşim alanları çevresi, yol kenarları; 0-1600 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Ankara, Balıkesir, Çanakkale, Hatay, Isparta, İçel, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Muğla, Samsun, Sinop, Tekirdağ, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Pınarbaşı Köyü, 160 m, 28.VI.2005, G. Bulut, MARE 10114.

Yöresel Adı : Akçakız, Zerdali diken

Yöresel Kullanılışı:

- a) Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Pınarbaşı).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Akçakız, Akçakızı, Altın diken, Aynalı tiken, Bostan otu, Çetmi diken, Diken, Dikenkökü, Kızılgöz diken, Könger, Uslu kenger, Uslu kenker, Sarı diken, Sarı tiken, Strafgada, Şefkatibostan, Şevketibostan, Şevketibostan diken, Zerdali diken (30, 40, 46, 111, 112).

6.1.43. *Sonchus asper* (L.) Hillsubsp. *glaucescens* (Jordan) Ball

10-150 cm uzunlukta, tek veya iki yıllık, üst tarafta çıplak veya salgı tüylü bitkiler. Taban yaprakları çoğunlukla rozet halinde, oblongdan obovat kadar değişen şekillerde, tam veya pennatifit, gövde yaprakları ovat-lanseolat, tam veya pennatifit, sapsız, yuvarlak kulakçıklı; yaprakların tümü çoğunlukla dikenli-dentat. Involukrum urseulat-çan şeklinde, çıplak gençken çoğunlukla pubesent. Kapitulumlar 2-2.5 cm genişlikte. Ligulalar altın sarısı, dıştakilerin arkası çoğunlukla hafif morumsu. Akenler 2-3 mm, elipsoid, basık, her yüzde 3 boyuna çıkıntılı, çıkıntuların arası düz, çıkıntılar ve kenarlar sık küçük geriye kıvrık dişli. Papus 7-9 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Orman açıklıkları, kumul alanlar, tarlalar, ekilmemiş tarlalık alanlar; 0-1920 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Ağrı, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bursa, Erzurum, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kars, Kastamonu, Konya, Muğla, Sivas, Tekirdağ, Trabzon, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Çatalçam Köyü, 220 m, 15.VI.2004, G. Bulut, MARE 9613. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10072.

Yöresel Adı : Eşekhelvası, Sütü ot, Yumuşak diken

Yöresel Kullanılışı :

- Bitkinin körpe toprak üstü kısımları haşlandıktan sonra yağda kavrulularak yemek yapılır (Beşikköy, Çatalçam, Evciler, Palamutoba).
- Bitkinin körpe toprak üstü kısımlarından börek yapılır (Evciler).
- Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Beşikköy, Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Eşekgevreği, Eşekhelvası, Su kangalı, Sütü ot, Gevirtlek (29, 111, 112).

6.1.44. *Sonchus oleraceus* L.

10-150 cm uzunlukta, tek veya iki yıllık, çoğunlukla üst tarafta salgı tüylü ve pedunkullerin tepe kısmında beyaz tüylü bitkiler. Taban yaprakları ovattan obovata kadar değişen şekillerde, uçta tam veya loblu, sap kanatlı, alt gövde yaprakları oblongdan spatulata kadar değişen şekillerde, pennatifit-runsinat, tabanda loblar daralmaz, kulakçıklar akut, üst gövde yaprakları ovattan lanseolata kadar değişen şekillerde, tam veya pennatifit, akut kulakçıklı; tüm yaprak kenarları tam veya dentat. İnvolutrum urseulat-çan şeklinde, bazen glandlı-tüylü. Kapitulumlar 2-2.5 cm genişlikte. Ligulalar soluk sarı, dıştakilerin arkası kısmı çoğunlukla kırmızı renginde, az çok korolla tübüne eşit. Akenler 2-3 mm, hafifçe basık, her yüzde 3 boyuna çıkıntılı, çıkıntıların arası küçük kabarcıklı. Papus 6-10 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Mayıs (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Tarlalar, ekilmemiş tarlalık alanlar, yerleşim alanları çevresi; 0-1300 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, İçel, İstanbul, İzmir, Muğla, Samsun, Trabzon, Zonguldak, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Yassıbağ Köyü, 310 m, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9551.

Yöresel Adı : Eşekhelveası

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitkinin toprak üstü kısımları pişirilerek yemek yapılır (Yassıbağ).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Eşekhelveası, Eşek marulu, Kuzugevreği, Sökelek mancarı, Sütleşen, Sütlen, Sütlü ot (111).

6.1.45. *Tussilago farfara* L.

Yapraklar saplı, lamina 10-20(-30) cm çapında, oldukça akut loblu, kenarlar düzensiz dişli, önce her ikiyüzde beyaz-ince-uzun tüylü daha sonra üstte çıplak. Skapus 4-15 cm (meyve zamanında 30 cm'ye kadar uzar) çok sayıda morumsu renkte pulsu yapraklı, ince-uzun tüylü, tomurcukdayken dik, çiçek açtıktan sonra sarkık. Kapitulumlar 1.5-2.5 cm genişlikte. Brakteler linear, obtus çoğunlukla morumsu ve beyaz tüylü, bazen siyah salgı tüylü. Akenler 3-4 mm. Papus 10-15 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Nisan (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ekilmemiş ve kumlu yerler, nemli topraklar; 0-2400 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Ankara, Antalya, Balıkesir, Bolu, Çanakkale, Elazığ, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Hatay, Isparta, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Niğde, Samsun, Sivas, Tekirdağ (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Karaköy, Kaz Dağı etekleri, 570 m, 28.VI.2007, E.Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10924.

Yöresel Adı : Kırkpınar otu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yapraklar bir bezle bağlanarak, haricen, yara tedavisinde kullanılır (Karaköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ayıkulağı, Bandırmayaprağı, Deveşablağı, Devetabanı, Derekabalağı, Gabalağ, Gabalak, Farfara otu, Kabaldak, Kabalak, Kavalak, Kersim, Kovalak, Kusut, Lapaza çiçeği, Öksürük otu, Sulandık otu, Şabla, Şalba, Zılgıt (36, 70, 83, 88, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin yara tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (20, 76, 86).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Kırık kemik tedavisinde (88), yanık tedavisinde (83), çıban tedavisinde (36), kaşıntıya karşı (52),

hazımsızlığa karşı (70), öksürük kesici olarak (15, 37, 43, 44, 52), balgam söktürücü olarak (80), göğüs yumuşatıcı olarak (37), bronşit tedavisinde (80), astım tedavisinde (79) diz ağrılarının giderilmesinde (36), guatr tedavisinde (36) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Müsilaj, acı maddeler, inulin, flavonlar, bitki asitleri, triterpenik ve steroidal bileşikler, pirolizidin alkaloidleri ve onların N-oksitleri, mineral maddeler, potasyum nitrat, tanen, kolin, sitosterol (116, 118, 119, 121, 122, 123, 125, 127, 138, 146).

6.1.46. *Carpinus betulus* L.

25 m'ye kadar uzunlukta düz gri kabuklu ağaçlar. Gövdeler çoğunlukla alt kısımda oluklu. Genç sürgünler kahverengi, parlak, bazen tüylü; tomurcuklar kırmızımsı-kahverengi, çıplak veya hafifçe tüylü. Yapraklar ovat, akut veya akuminat, 5-10 x 3-5 cm boyutlarında, 10-15 çift damarlı, düzenlice biserrat, tabanda hafifçe, asimetrik olarak kordat veya rotundat, damarların koltuklarındaki yoğun tüyler hariç her iki yüzde çıplak. İnvolutrum 3 loblu, tam veya hafifçe serrat, belirgin damarlı, orta lop yaklaşık 4 cm uzunlukta, yan loplar az çok eşit, orta lobun 1/3- 1/2' si kadar (99).

Çiçek Açma Dönemi : Temmuz-Ağustos (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Geniş yapraklı ormanlar (*Quercus-Fagus*) veya karışık ormanlar (*Abies-Picea-Fagus*); 0-1800 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Ankara, Artvin, Balıkesir, Bolu, Bursa, Gümüşhane, İstanbul, Kırklareli, Konya, Kütahya, Rize, Sakarya, Samsun, Yalova, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 550 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10232. Bayramiç, Kaz Dağı, Karaköy üstü, Karagöl çayı çevresi, 550 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10438.

Yöresel Adı : Kara gürgen

Yöresel Kullanılışı :

a) Odunu balta sapı yapımında kullanılır (Karaköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Gürgen, Kara gürgen, Küpeli meşe (111, 112).

6.1.47. *Corylus avellana* L. var. *avellana*R.38. *Corylus avellana* var. *avellana*

6 m'ye kadar uzunlukta kahverengimsi-gri, düz kabuklu geniş yayılıcı çalılar. Genç sürgünler sarımsı-gri, tüylü veya glandlı pubesent. Yapraklar ovat veya genişçe ovat, 5-12 x 3-10 cm boyutlarında, 6-9 çift damarlı, biserrat ve hafifçe loblu, tepede kısaca akuminat ve tabanda kordat, yukarıda koyu yeşil ve hafifçe pubesent, altta soluk yeşil ve pubesent. Petioller 0.5-2.5 cm, glandlı-hispid. Stipulalar oblong-ovat, obtus, tüylü. Erkek amentum 9 cm'ye kadar uzunlukta, genişçe ovat brakteli. İnvolukrum çoğunlukla meyveden daha kısa, iki tarafından derince yarık, alt kısmında saplı-glandlı. Nuks az çok küresel veya ovoid tepede kısaca sivri uçlu, 10-22 x 9-16 mm boyutlarında, 2-8'li kümeler halinde veya bazen tek (99).

Çiçek Açma Dönemi : Şubat-Mart (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Geniş yapraklı ormanlar (*Quercus- Carpinus-Fagus*), karışık ormanlar (*Fagus-Abies* veya *Picea*), *Pinus nigra* ormanı açıklıkları, akarsu kenarları, nehir yatakları; 0-1700 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Afyon, Balıkesir, Bitlis, Erzurum, Giresun, Hatay, İstanbul, Kastamonu, Kırklareli, Kütahya, Rize, Tokat, Tunceli, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 850 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10145.

Yöresel Adı : Deli findık, Yabani findık

Yöresel Kullanılışı :

- a) Tohumları yenir (Evciler).
- b) Tohumları çeşitli tatlılarda kullanılır (Evciler).
- c) Dalları baston yapımında kullanılır (Beşikköy, Çırpılar, Evciler, Gedik, Külcüler).
- d) Dalları doğrudan veya hafifçe ateşte ısıtıldıktan sonra sırik olarak kullanılır. Bununla badem, dut ve zeytin gibi meyveler silkilenerak toplanır (Bayramiç merkezi, Çavuşköy, Evciler, Karabrahimler, Külcüler, Türkmenli, Yeniceköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Deli findık, Fındık, Yaban findığı (111, 112).

6.1.48. **Lepidium sativum* L. subsp. *sativum*

20-50 cm uzunluğunda, çiçek kurulu kısmında dallanmış, tek, dik gövdeli, çıplak veya papilloz tek yıllık bitkiler. Taban yaprakları lirat-pennat, uzun saplı. Gövde yaprakları 1 veya 2- pennat, tabandakilerden daha az parçalı, oblong-linear segmentli, en üsttekiler linear, tam. Çiçekli dallar alttaki yaprak koltuklarından gövdenin tepesine kadar bulunur. Petaller beyaz veya leylak rengi, 2-3 x 1 mm boyutlarında, oblong-spatulat. Meyve sapsız, yükselici, meyve boyunun yarısı kadar meyveli rasemlerin eksenleri dikenli bir uçla sonlanmaz. Silikula genişçe eliptik veya dairemsi-ovat, 5-6 x 4-5 mm boyutlarında, belirgin emerginat, stilus apikal sinusu aşmamış (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, İstanbul, Şanlıurfa, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, ilçe merkezi, 100 m, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9537

Yöresel Adı : Tere

Yöresel Kullanılışı :

- Tohumları, sabahları aç karnına yutularak, guatr tedavisinde kullanılır (Akçakıl).
- Yaprakları haşlanıp zeytinyağı, limon suyu katılıp salata yapılır (Saraycık).
- Yaprakları doğrudan (özellikle zeytinle birlikte) yenir (Bayramiç merkezi).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Tere, Tere otu (10, 111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Kansızlığa karşı (57), karaciğer hastalıklarının tedavisinde (57), safra kesesi hastalıklarının tedavisinde (57), iştah açıcı olarak (10, 37, 64) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, benzilsiyaniür, sinapin, antrokinonlar (118, 127).

6.1.49. *Raphanus raphanistrum* L.

15-50 cm uzunluğunda, az çok sert tüylü, çoğunlukla tabandan dallanan, dik dallı, tek yıllık bitkiler. Taban yaprakları roset halinde değil, lirat, saplı. Gövde yaprakları saplı; en üsttekiler sapsız, tam. Çiçek kurulu çiçek açma devresinden önce seyrek, meyve halindeyken çok uzar. Petaller 14-17 x 4-8 mm boyutlarında, beyaz, soluk pembe, leylak veya sarı, çoğunlukla koyu damarlı. Meyve pediselleri dik-yükselici, 10-30 mm. Meyve 1.4-6.5 cm x 3-7 mm boyutlarında. Tohumlar çoğunlukla retikulat (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Mayıs (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ekilmemiş tarlalılık alanlar, tarlalar, kumlu alanlar; 0-400 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Antalya, Aydın, Çanakkale, Hatay, İçel, İstanbul, Kırklareli, Muğla, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9518. Bayramiç, ilçe merkezi, 100 m, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9536. Bayramiç, Tongurlu Köyü, 250 m, 29.IV.2004, G. Bulut, MARE 9558.

Yöresel Adı : Turp otu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Genç sürgünleri haşlanıp zeytinyağı, limon suyu katılıp salata yapılır (Bayramiç merkezi, Evciler, Tongurlu).
- b) Toprak üstü kısımları yağda soğanla birlikte kavrulup (yumurta da katılabilir) yemek yapılır (Bayramiç merkezi, Tongurlu, Yassıbağ).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Eşek turpu, Mamanik, Tarla turpu, Turp, Turp otu, Uslu turp, Yabani çeçi, Yabani turp (111, 112).

6.1.50. **Cucurbita pepo* L.

R. 39. *Cucurbita pepo*

Bir yıllık, uzun-sürünücü otlar. Gövde petioller dikenimsi çıkıntılı. Yapraklar 3-4 loblu, donuk yeşil. Korolla tübü üste doğru genişlemiş, loblar dik; kaliks lobları dar lanseolat-subulat, yaprak benzeri değil. Meyve sapı meyveye bağlandığı yerde genişlemiş veya çok az genişlemiş. Meyve büyük, uzun, silindirik, dış kısmı yeşil, iç kısmı beyaz. Tohumlar yuvarlak kenarlı (99, 106).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Mayıs.

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Yurdumuzda yetiştirilen bir bitkidir.

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII. 2004, G. Bulut, MARE 9668.

Yöresel Adı : Doğurgan kabak

Yöresel Kullanılışı :

- b) Çiçeklerinden dolma yapılır (Evciler).
- c) Meyvelerinden yemek yapılır (Evciler).
- d) Meyvelerinden börek yapılır (Evciler).
- e) Tohumları (kabak çekirdeği) yenir (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Kabak, Sakız kabağı (29, 111).

6.1.51. *Ecballium elaterium* (L.) A. Rich.R.40. *Ecballium elaterium*

Çok yıllık otlar. Gövde sürünücü, güçlü, hispid, soluk yeşil, 25 cm'ye kadar uzunlukta. Yapraklar oldukça kalın, sert yapılı, üstte koyu yeşil ve skabrit, altta soluk yeşil ve sıkça hispid-tomentoz, ovat-üçgenimsi, kordat, kenarlarda sinuat ve undulat, üstte oldukça konkav, kısaca 5 loblu; taban lobları az çok dik, 4-14.5 x 3.5-17 cm boyutlarında. Pedunkuller dik, hispid, 2-10 cm. Erkek çiçekler, 3.5-37 cm rasemler halinde; petaller 8-16 x 4-7 mm boyutlarında. Dişi çiçekler çoğunlukla yaprak koltuklarında erkek çiçeklerle birlikte; pedunkuller 1-8 cm, petaller 6-12 x 3-6 mm boyutlarında. Meyve sarkık, 3-5 x 1.5-2.5 cm boyutlarında. Pulpa çok acı. Tohumlar 4 mm'ye kadar (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Ekim (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Yerleşim merkezi çevresi, ekilmemiş tarlalar, yol kenarları, nehir kenarları; 0-600 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Amasya, Aydın, Balıkesir, Bilecik, Çanakkale, Denizli, Giresun, Hatay, Isparta, İçel, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kırklareli, Konya, Muğla, Sinop, Tekirdağ (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Ahmetçeli Köyü, 110 m, 13.VII.2004, G. Bulut, MARE 9638.

Yöresel Adı : Deli bostan

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyveleri, gazyağının içinde 3-4 gün bekletildikten sonra bu gazyağı, haricen, romatizma tedavisinde kullanılır (Çavuşköy).
- b) Meyvelerinin suyu, buruna 1 damla damlatılarak, sarılık tedavisinde kullanılır (Ahmetçeli, Yeniceköy).
- c) Meyvelerinin suyu, buruna 1 damla damlatılarak, sinüzit tedavisinde kullanılır (Bezirgenler, Yeniceköy).
- d) Kökleri ezilip, haricen, romatizma tedavisinde kullanılır (Pıtireli).

Olumsuz etki : Meyvelerinin suyunun fazla damlatılması halinde hastada soluk alma güçlüğüne oluştuğu belirtilmiştir.

- e) Yapraklar doğrudan bir bezle sarılarak çiban tedavisinde kullanılır (Çavuşköy).
- f) Tohumlar kurutulup tülbentin kenarına işlenerek oya yapılır (Çatalçam).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Acı düğlek, Acı dülek, Acı düvlek, Acı düvelek, Acı kavun, Acı kelek, Acır, Cırt bostan, Cırtatan, Cırtatan keleş, Cırtlağan, Cırtlak, Cırtlangıç, Cırtlatan, Cırtlatan acur, Cırtlatan ot, Cırtlatan otu, Cırtlanbuk, Cırtatankeleş, Cırtatan, Deli bostan, Domuzaşa, Eşek hıyarı, Garga düleş, Garga düneleş, Ham kavun, Hıyarcık, İt hıyarı, İt keleş, İt kavunu, Kara kavun, Karga düleş, Karga düveleş, Karga ibileş, Karga keleş, Karga kozağı, Karga bostanı, Karga cevizi, Köpek bostanı, Köpek keleş, Patlangaç, Şeytan kavunu, Şeytan keleş, Şeytan keli, Tosbağa bostanı, Yaban düleş, Yaban kavunu, Yaban keleş, Yaban turpu, Yabani kavun, Yağanda (10, 20, 30, 31, 32, 33, 46, 47, 55, 63, 70, 83, 84, 88, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin romatizma tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (9, 11, 27, 31, 32, 47, 70, 76, 88).
- b) Bitkinin sarılık tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (9, 11, 12, 17, 19, 20, 33, 34, 42, 47, 70, 72, 74, 75, 78, 79, 80, 82).
- c) Bitkinin sinüzit tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (10, 11, 12, 13, 15, 17, 19, 20, 22, 27, 32, 34, 42, 43, 44, 46, 47, 55, 57, 63, 70, 72, 74, 75, 78, 79, 80, 83, 85, 88).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Ağrı kesici olarak (9, 47, 57, 82), migren tedavisinde (15), kulak ağrısının giderilmesinde (34, 47, 75), nezle tedavisinde (82), nefes açıcı olarak (42, 80), ateş düşürücü olarak (34), sıtma tedavisinde (82), bronşit tedavisinde (80) cilt yaralarının tedavisinde (11, 80, 81), egzama tedavisinde (9, 11, 44), mantar tedavisinde (11), eklem ağrısının giderilmesinde (11, 20), kan şekerini düşürmek amacıyla (17), diüretik (46), laksatif olarak (57), hemoroidlere karşı (11, 12, 13, 19, 27, 34, 38, 44, 47, 56, 66, 75, 76, 79, 82), alkol bağımlılığının tedavisinde (15), çocukların gece işemelerine karşı (82), iltihap söktürücü olarak (70), diş ağrısının giderilmesinde (70) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Elaterin ve türevleri, flavonlar (118, 125, 127).

6.1.52. **Lagenaria siceraria* (Mol.) Standl. var. *clavata* Ser.

R. 41. *Lagenaria siceraria* var. *clavata*

Sarılıcı, tırmanıcı tendrilli tek yıllık bitkiler. Yapraklar genişçe ovat veya hafifçe loblu. Çiçekler tek; petaller serbest, beyaz. Ovaryum tüylü. Meyve büyük, sapa yakın kısmında dar, geri kalan kısmında geniş yapılı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Mayıs (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Yurdumuzda yetiştirilen bir bitkidir.

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Ahmetçeli Köyü, 110 m, 13.VII.2004, G. Bulut, MARE 9639. Bayramiç, ilçe merkezi, 100 m, 29.VI.2005, G. Bulut, MARE 10122.

Yöresel Adı : Susak

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyvenin tepe kısmı kapak şeklinde kesilir, içi temizlenip çekirdekleri çıkarıldıktan sonra kavanoz yerine kullanılır içine tuz veya şeker konur. Böylece

bunların nemlenmeden saklanması sağlanır (Ahmetçeli, Bayramiç merkezi, Çavuşköy, Evciler).

b) Meyveleri boyuna kesilip, maşrapa ve kepçe olarak çeşitli amaçlarla kullanılır. Bunlardan bazıları aşağıda belirtilmiştir.

- Ölülerin yıkanmasında yörede bundan maşrapa yerine yararlanır. Geleneksel olarak yıkama suyuna gül petalleri ve/veya zeytin yaprakları konur. Yıkandıktan sonra kefene de gül petalleri konur, çörekotu tohumları serpilir. Eğer ölen kimse gençse ayrıca menekşe çiçekleri de ilave edilir (Ahmetçeli, Akpınar, Bayramiç merkezi, Beşikköy, Bezirgenler, Çatalçam, Çavuşköy, Evciler, Külcüler, Üçyol). (R. 42).
- Pekmez yapımında kaynatma (yöresel olarak pekez soğurması) sırasında kepçe olarak kullanılır (Alakeçi, Beşikköy, Evciler, Külcüler, Sarıot, Tongurlu, Üçyol, Üzümlü).

c) Meyveleri çocuklar tarafından oyuncak (çingirak) olarak kullanılır (Ahmetçeli, Bayramiç merkezi, Bezirgenler, Çavuşköy, Doğancıköy, Karabrahimler).

d) Meyveleri evlerde süs olarak asılır (Çavuşköy, Evciler, Pıtireli).

R. 42. Maşrapa olarak kullanılan meyve

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Alavirt, Alavur, Alavurt, Su kabağı (111, 112).

6.1.53. *Scirpoides holoschoenus* (L.) Sojak

Kısa rizomlu yoğun küme halinde çok yıllık bitkiler. Gövdeler 15-30 cm, yuvarlak, sert, oluklu, yeşil. Yaprak kınları soluk kahverengi, yapraklar 10-65 cm; kanallı, tepeye doğru kenarlarda skabrit. İnvolutkral brakteler 1-2(-3) adet, alttakiler 65 cm'ye kadar uzunlukta. Çiçek kurulu 1 sapsız ve muhtelif sayıda yan saplı, küresel, 4-17 mm çapında başlardan oluşmuş. Spikulalar her başta 30-40 adet, her bir spikula ovoid, sarıdan kahverengiye kadar değişen renklerde, siliat, orta damar kısaca dışa doğru taşmış. Anterler 1-1.5(-2.5) mm. Meyve elipsoid-üçgenimsi, 0.6-1.2(-1.5) mm, düz, yeşilimsi-kahverengi (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Bataklık alanlar, nemli çayırlar, nehir kenarı, nehir vadileri ve düzlükleri, serpentin ve silisli kayalar, sahil kumullarındaki durgun su birikintileri, tuzlu kanalların kenarı; 0-3050 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller: Adana, Adıyaman, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Diyarbakır, Eskişehir, Hakkari, Hatay, İstanbul, İzmir, Kars, Kastamonu, Kırklareli, Konya, Muğla, Nevşehir, Sakarya, Sivas, Van (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları: Bayramiç, Pınarbaşı Köyü, 160 m, 28.VI.2005, G. Bulut, MARE 10116.

Yöresel Adı: Kova

Yöresel Kullanılış

- Çiçek kurulu sapsızları hasır yapımında kullanılır (Pınarbaşı).
- Çiçek kurulu sapsızları ile sarımsak ve soğan demetleri bağlanır (Çavuşköy, Pınarbaşı).
- Çiçek kurulu sapsızları ile susam meyvelerinin demetleri bağlanır. Meyveler kuruduktan sonra silkelenerek tohumları toplanır (Pınarbaşı).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Gancık kova, Kancık kova, Kara kuva (111).

6.1.54. *Tamus communis* L. subsp. *cretica* (L.) Kit TanR. 43. *Tamus communis* subsp. *cretica*

Toprak altı yumruları 20 cm'ye kadar veya daha fazla uzunlukta, siyahımsı. Gövdeler ince, 4 m'ye kadar uzunlukta, nadiren dallanmış, boyuna çizgili, çıplak. Yapraklar uzun-saplı, hastat-üçloblu, yan loblar dairemsi, orta lop lanseolat, koyu yeşil, çıplak. Çiçekler yeşilimsi-sarı, çıplak. Brakteoller 2, linear-lanseolat, (1-)1.5-2 mm. Erkek çiçekler (3-)3.5-5 mm, loblar 1.5-2.5 x 1-1.5 mm boyutlarında, ovat-lanseolat; filamentler ince, 2 mm; körelmiş ovaryum mevcut. Dişi çiçekler 5-6 mm, loblar 1.5-2 x 0.3-0.5 mm boyutlarında; stilus serbest, geri kıvrık ve tepede 2'ye çatallanmış. Bakka az çok küresel, 12-15 mm çapında, yeşil, olgunlaştığında kırmızı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Mayıs (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Taşlık, kayalık yerler, ormanlık ve çalılık alanlar, step yamaçları; 0-3000 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Aydın, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Gaziantep, İçel, İstanbul, Muğla, Tekirdağ (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Akçakıl Köyü, 220 m, 29.IV.2004, G. Bulut, MARE 9560. Bayramiç, Evciler Köyü üstü, Ayazma mesire yeri, 520 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparıslan, MARE 10212.

Yöresel Adı : Acıfiliz, Filiz, Gavur börülcesi, Sarmaşıkfilizi

Yöresel Kullanılışı :

- a) Kökleri dilimlenip, haricen romatizma tedavisinde kullanılır (Ahmetçeli, Akçakıl, Evciler, Mollahasanlar).

Olumsuz Etki : Köklerin cillte uzun süre bekletilmesi sonucunda cilt yaraları oluştuğu görülmüştür.

- b) Kökler rendelendikten sonra bir-iki gün zeytinyağında bekletilir ve bu yağ, haricen, romatizma tedavisinde kullanılır (Çalıdağ, Daloba).
- c) Genç sürgünler az suda haşlanıp veya doğrudan soğanla birlikte yağda kavrulup yemek yapılır.

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Acı ot, Acıfiliz, Acıtilkişen, Dövülmüşavrat otu, Gavur börülcesi, Gavur tilkişeni, Kara asma, Tilki üzümü, Yandıran (111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin romatizma tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (76).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Hemoroidlere karşı (38, 76) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Saponin (diosgenin), nişasta, müsilaj (118, 127).

6.1.55. **Elaeagnus angustifolia* L.R. 44. *Elaeagnus angustifolia*

Çalılar veya 7 m'ye kadar uzunlukta ağaçlar, az çok dikenli, yeni gelişen kısımlar ve yapraklar gümüşü pullarla kaplı. Yapraklar 2–8 x 1–3 cm boyutlarında. Çiçekler az çok yapraklarla aynı zamanda oluşur. Periant dışta gümüşü, içte sarı, 8-10 mm, hoş kokulu. Meyve eliptik–oblong, 10–20(-30) x 6–12(-20) mm boyutlarında, kızılımsı–kahverengi. (99)

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Akarsu kenarları ve yerleşim alanları çevresi; 0-1200 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Ankara, Aydın, Balıkesir, Bilecik, Bitlis, Bolu, Çanakkale, Çankırı, Denizli, Erzurum, Eskişehir, Gümüşhane, Hakkari, Isparta, İstanbul, Kahramanmaraş, Kars, Kırklareli, Konya, Malatya, Muğla, Samsun, Sivas, Siirt, Sinop (99).

Herbarium Örneği Kayıtları : Bayramiç, Çalıdağ Köyü, 400 m, 14.VI.2004, G. Bulut, MARE 9595. Bayramiç, Alikabaklar Köyü, 200 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10038.

Yöresel Adı : İğde

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, böbrek kumunu ve taşını düşürmek amacıyla kullanılır (Yeniceköy, Yiğitler).
- b) Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, haricen, gözde meydana gelen sulanmalara karşı kullanılır (Saraycık).
- c) Meyvesi doğrudan yenir (Alikabaklar, Akpınar, Beşikköy, Bezirgenler, Çalıdağ, Doğancıköy, Evciler, Sarıdüz, Yeniceköy, Zeytinli).
- d) Taze çiçekli dalları hoş koku vermesi amacıyla evlerin içine asılır (Akpınar, Bezirgenler, Doğancıköy, Yeniceköy, Zeytinli).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Çalığaga, İğde, İğde çalısı, Kuş iğdesi, Pışat, Puşat, Yabani iğde (29, 30, 33, 40, 47, 63, 70, 111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

a) Bitkinin böbrek kumunu ve taşlarını düşürmek amacıyla kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (9, 40, 43, 47, 63, 65, 72, 74, 76, 85).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Ülser tedavisinde (74), mide üşütmesine karşı (70), mide ağrısının giderilmesinde (9), karın ağrısının giderilmesinde (57), idrar yolları ve böbrek hastalıklarının tedavisinde (11, 27, 33, 40), diüretik olarak (17, 24), karaciğer hastalıkları tedavisinde (11), safra kesesi hastalıklarının tedavisinde (9, 11, 47), kan şekerini düşürmek amacıyla (57), afrodisyak olarak (34), ateş düşürücü olarak (9, 17, 24, 85), astım ve bronşit tedavisinde (80), bademcik hastalıkları tedavisinde (80), soğuk algınlığı tedavisinde (18), yara tedavisinde (81), siğillerin yok edilmesi amacıyla (63), kuvvet verici olarak (24), zihin açıcı olarak (40) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Flavonlar, alkaloid (127).

6.1.56. *Arbutus andrachne* L.

Gövde kabuğu kızılımsı, düz ve büyük parçalar halinde düşen yüksek yapılı çalılar. Gövde üzerinde salgı tüyleri yok; yapraklar az çok yayık, saplar en azından 1 cm; lamina genişçe ovat, genişliğinin 2 katından daha kısa, altta mavimsi-yeşil, kenarlar çoğunlukla tam; çiçek kurulu az çok dik 6-10(-14) dallı bir panikula; pediseller 9 mm'ye kadar uzunlukta, salgı tüylü; ovaryum çoğunlukla pubesent; meyve turuncu, papillalar yassılaştırmış, oldukça belirsiz (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Mayıs (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Maki, *Pinus brutia* ormanları, kayalık ve taşlık yerler; 0-800 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Amasya, Antalya, Bursa, Çanakkale, Artvin, İçel, İzmir, Muğla, Sinop, Trabzon, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, Ayazma mesire yeri, 520 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10227.

Yöresel Adı : Ak davulgu, Ak dolgu, Davulgu, Deli dolgu

Yöresel Kullanılışı :

- Gövdesinden kaşık ve kepçe yapılır (Bayramiç merkezi, Beşikköy, Muratlar).
- Gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır (Evciler, Pıtireli, Türkmenli).
- Yaprakları hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Pıtireli).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ak davulgu, Ak dolgu, Çilek ağacı, Dağ çileği, Davulgu, Hartlap, Sandal, Sandal ağacı, Yabani endirek (41, 60, 111, 112).

6.1.57. *Arbutus x andrachnoides* Link

Gövde kabuğu kızılımsı, düz ve büyük parçalar halinde düşen yüksek yapılı çalılar. Genç sürgünlerde belirgin salgı tüylü; yapraklar gövdeye geniş açıyla bağlantılı, saplar en az 1 cm; lamina genişçe ovat, genişliğinin 2 katından daha az uzunlukta, altta mavimsi yeşil, kenarları çoğunlukla tam; çiçek kurulu 6-10(-14) dallı az çok dik bir panikula; pediseller 9 mm'ye kadar uzunlukta, salgı tüylü; ovaryum çoğunlukla pubesent; meyve turuncu, papillalar az belirgin, yassılaştırmış (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Eylül (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Maki, orman açıklıkları; 0-250 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Aydın, Çanakkale, İzmir, Muğla, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9535

Yöresel Adı : Davulgu

Yöresel Kullanılışı :

- Gövdesinden kaşık ve kepçe yapılır (Bayramiç merkezi, Beşikköy, Muratlar).
- Gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır (Evciler, Pıtireli).
- Yaprakları hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Pıtireli).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Dağ çileği, Sandal, Sandal ağacı (111).

6.1.58. *Arbutus unedo* L.R. 45. *Arbutus unedo*

Çoğunlukla 4 m'ye kadar uzunlukta çalılar; kabuk koyu kahverengi, küçük parçalar halinde düşer; gövdeler puberulent ve 1.5 mm'ye kadar uzunlukta salgı tüylü. Yapraklar gövdeye dar bir açıyla bağlı; yaprak saplar 1 cm'den az uzunlukta; lamina eliptikten oblanceolata kadar değişen şekillerde 4.5-8 x 2-3.5(-4.5) cm boyutlarında, tepesi akut, kenarlar çoğunlukla belirgince serrat. Çiçek kurulu (0-)1-3(-7) dallı, sarkık bir panikula; pediseller 4.5-5.5 mm, çıplak. Sepaller yaklaşık 1 mm. Korolla yeşilimsi-beyaz, bazen hafifçe pembemsi, 6.5-7.5 mm, dış kısmı çıplak, iç tarafında taban doğru uzun tüylü, loblar yaklaşık 1 mm, geri kıvrık. Stamenler 10, filamentler 2.2-3.3 mm, tabanda şişkin ve tüylü; anterler yaklaşık 1.5 mm, tepeye yakın kısmında çift mahmuzlu. Ovaryum 5 gözlü, papillalı, çıplak; stilus ovaryum ile devamlılık halinde. Meyve 1-1.7 cm çapında, küremsi, koyu kırmızı, papillalar konik (99, 110).

Çiçek Açma Dönemi : Ekim-Nisan (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Maki, orman açıklıkları; 0-350 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Aydın, Balıkesir, Bolu, Bursa, Çanakkale, İçel, İstanbul, İzmir, İzmit, Muğla, Sakarya, Samsun, Sinop, Yalova, Zonguldak (99, 110).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramıç, Evciler Köyü, Ayazma mesire yeri, 520 m, 04.VII.2005, E.Tuzlacı, G. Bulut, D.Alparsalan, MARE 10209.

Yöresel Adı : Akıllı dolgu, Davulgu, Dolgu, Kara davulgu, Kara dolgu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyveleri doğrudan yenir (Beşikköy, Çırpılar, Evciler, Muratlar, Pıtireli).
- b) Meyvelerinden reçel yapılır (Evciler, Muratlar).
- c) Meyvelerinden pekmez yapılır (Bezirgenler, Çatalçam, Evciler, Muratlar).
- d) Gövdesi baston yapımında kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ağaç çileği, Beydin, Çilek, Çilek ağacı, Dağ çileği, Davulga, Davulgu, Dolgu, Endirek, Kara davulgu, Kara dolgu, Kocayemiş, Kocalaryemişi, Mamıkile, Yabani çilek, Yemişen (111, 112).

6.1.59. *Erica manipuliflora* Salisb.

Gövdeleri beyaz, seyrekçe pubesent, 4 m'ye kadar uzunlukta dik çalılar. Yapraklar çoğunlukla dörtlü halka halinde, 3.2-7 x 0.4-0.8 mm boyutlarında. Panikulalar rasem benzeri, çok kısa yan sürgünler üzerinde, 1-5 çiçekli; pediseller yaklaşık 9 mm, ince, çıplak; brakteler ve brakteoller yaklaşık 0.7 mm. Sepaller yaklaşık 1.3 mm, korolla beyaz veya pembe, çan şeklinde, yaklaşık 3 x 3.3 mm, çıplak, loblar yaklaşık 1.3 mm. Stamenler 8; filamentler yaklaşık 3.6 mm, apendiksleri yok; anterler yaklaşık 0.9 mm, uzamış terminal porlarla açılır. Ovaryum 4 gözlü, çıplak, stilus basık, yaklaşık 3.7 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Kasım (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Orman açıklıkları; 0–1550 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Antalya, Aydın, Hatay, İstanbul, İzmir, Muğla, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Palamutoba Köyü, 250 m, 15.VI.2004, G. Bulut, MARE 9606.

Yöresel Adı : Püren

Yöresel Kullanılışı :

- a) Dalları süpürge olarak kullanılır (Ağaçköy, Beşikköy, Çatalçam, Doğancıköy, Palamutoba).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Arı püreni, Bal püreni, Çirpiti, Funda, Kara piren, Karaca ot, Kerti püreni, Piren, Piren çalısı, Püren, Süpürge çiçeği (41, 111, 112).

6.1.60. *Euphorbia seguieriana* Necker subsp. *seguieriana*

Çıplak, mavimsi-yeşil, çok gövdeli çok yıllık bitkiler. Gövdeler 60 cm'ye kadar uzunlukta. Gövde yaprakları çoğunlukla dik, linear veya oblong-linear, 10-40(-55) x 1-5(-10) mm boyutlarında, akut, tam, az çok derimsi. Işın yaprakları linear-lanseolattan ovata kadar değişen şekillerde. İkincil ışın yaprakları ovat-deltoidden ovata kadar değişen şekillerde, 5-15 x 5-15 mm boyutlarında, uçta az çok akut, mukronat tabanda kuneattan trunkata kadar değişen şekillerde. Işınlar 5-14(-19), beş kez ikiye çatallanır; aksiller ışınlar 0-10. Glandlar enine ovat, trunkat, boynuzsuz. Meyve 3 loblu, 3-3.5 mm çapında, düz, çıplak. Tohumlar ovoïdden elipsoide kadar değişen şekillerde, 2 mm, az çok düz, soluk gri, bazen kahverengimsi benekli, az çok yarıküremsi karinkulalı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Ekim (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlar, çalılıklar, stepler, kayalık yamaçlar, nehir kenarları, ekilmemiş tarlalık alanlar, yol kenarları; 0-1900 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Amasya, Ankara, Ağrı, Bolu, Çanakkale, Erzurum, Eskişehir, Isparta, İstanbul, Kırklareli, Samsun, Van (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Üzümlü Köyü, 180 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9505. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 17.VI.2004, G. Bulut, MARE 9629. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10088.

Yöresel Adı : Sütleğen

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitkinin sütü (4-5 damla) un ile karıştırılıp mercimek büyüklüğüne getirildikten sonra dahilen sıtma tedavisinde (özellikle bebek ve çocuklarda) kullanılır.

(Evciler).

Olumsuz Etki : Bitkinin sütünün 4-5 damladan fazla kullanılmasının sakıncalı olduğu belirtilmiştir.

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Literatürde bu bitkinin yerli adına ait bir kayda rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Bu bitkinin tedavide başka bir yöresel kullanım kaydına rastlanmamıştır.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : —

6.1.61. *Castanea sativa* MillerR.46. *Castanea sativa*

30 m'ye kadar uzunlukta ağaçlar. Genç sürgünleri köşeli, koyu kıvımsı-kahverengi, az çok çıplak; tomurcuklar 6 mm'ye kadar uzunlukta, çıplak veya hafifçe pubesent. Yapraklar lanseolattan oblong-eliptiğe kadar değişen şekillerde, nadiren oblong-ovate, 27 x 7 cm'ye kadar boyutlarında, az çok düzenli ve keskince serrate, her bir kenarında 25'e kadar akut dişli, tepe akut veya akuminat, tabanda kuneattan rotundata kadar değişen şekillerde, üstte çıplak, altta sıkça basık stellat-tomentoz veya az çok çıplak; petiol 0.8-2.5 cm kupula küresel, meyve zamanında 6 cm'ye kadar çapta, soluk sarımsı kahverengi, uzun dikenlerle kaplı. Nuks 1.5-3.5 cm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Temmuz (99, 110)

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Yaprak döken ve karışık ormanlar (*Quercus-Fagus* veya *Picea-Fagus*); 0-1500 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bolu, Bursa, Denizli, Giresun, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kütahya, Ordu, Sinop, Tekirdağ, Trabzon, Van, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 17.VI.2004, G. Bulut, MARE 9625. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE

9676. Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 850 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10151. Bayramiç, Kaz Dağı, Karaköy üstü, Tavşanoynağı Kulesi çevresi, 800 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10984.

Yöresel Adı : Kestane

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyveleri yenir (Beşikköy, Evciler, Karaköy).
- b) Ağacın dalları süpürge (fırınları temizlemek için) yapımında kullanılır (Bayramiç merkezi, Pıtireli).
- c) Kuru dalları baston yapımında kullanılır (Beşikköy, Evciler, Yeniceköy, Yeşilköy).
- d) İnce dallarından küfe yapılır (Akçakıl, Beşikköy).
- e) Gövdeleri ev yapımında (direk olarak ve çatıda) kullanılır (Saraycık, Serhat).
- f) Dalları çit sırığı olarak kullanılır (Serhat).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Kestane (30, 68, 111, 112).

6.1.62. *Quercus cerris* L. var. *cerris*R. 47. *Quercus cerris* var. *cerris*

Çoğunlukla yuvarlak tepeli, yaklaşık 25 m'ye kadar uzunlukta, yaprak döken ağaçlar. Yaşlı ağaçların kabukları derince yarıklı, yeşilimsi beyaz; genç sürgünler sıkça tomentoz veya az çok çıplak, soluk kahverengimsiden kırmızımsı kahverengiye kadar değişen renklerde. Tomurcuklar yaklaşık 4 mm, tomentoz veya az çok çıplak, kalıcı veya nadiren düşücü, yaklaşık 1 cm uzunluğundaki stipulalarla kuşatılmış durumda. Yapraklar sürgünler üzerinde dağılmış halde, dıştan az çok oblong-eliptik, çok değişken, 5.5-14(-20) x 2.5-9 cm boyutlarında, basit veya derince pennat loblu; loblar basit veya sekonder loblu, 4-9 adet, mukronat; damarlar belirgin, ara damarlar çoğunlukla mevcut; tüy örtüsü altta yıldız-pubesent, soluk yeşilden yeşilimsi beyaza kadar değişen renklerde, üstte düzenli dağılımlı, çok sayıda yıldız tüylü, nadiren az çok çıplak, koyu yeşil. Yaprak sapı 3-20 mm. Pedunkul güçlü ve 8 mm'ye kadar uzunlukta. Meyve ikinci yıl olgunlaşır; kupula yarı küresel veya kadeh şeklinde, iç çapı yaklaşık 20 mm, sarımsı kahverengi. Pullar linear-subulat, düzensiz yayık veya geriye kıvrık, 12 mm'ye kadar uzunlukta, pubesent. Meyve yarısına kadar kupula ile kuşatılmış, az çok düz tepeli, tepede pubesent (99).

Meyve Dönemi :Ağustos-Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Karışık ve yaprak döken ormanlar; 0–1900 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Bolu, Çanakkale, Denizli, Elazığ, Hatay, Isparta, İçel, İstanbul, Kastamonu, Kırklareli, Konya, Malatya, Manisa, Muğla, Niğde, Samsun (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 17.VI.2004, G. Bulut, MARE 9636. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10093. Bayramiç, Evciler Köyü, Ayazma mesire yeri, 500 m, 05.VII.2006, G. Bulut, MARE 10450. Bayramiç, Evciler Köyü, 350 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10566. Bayramiç, Karaköy, Kaz Dağı etekleri, 570 m, 28.VII.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10915. Bayramiç, Karaköy Kaz Dağı etekleri, 350 m, 28.VII.2007, E.Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10993.

Yöresel Adı : Çalı, Kızıl meşe, Meşe, Sarı çalı

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yaprakları hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Evciler, Karaköy).
- b) Gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır (Alakeçi, Beşikköy, Evciler, Karaköy, Köylü, Külcüler, Zeytinli).
- c) Dalları çit yapımında kullanılır (Beşikköy, Evciler).
- d) Yapraklı dalları çardak yapımında kullanılır (Karaköy).
- e) Kupulaları kına ile birlikte kaynatılıp saç boyanmasında kullanılır (Evciler).
- f) Kupulası yünlül giysi boyanmasında kullanılır (Beşikköy).
- g) Dalların yakılması ile oluşan kül bir kaba konur ve üzeri sıcak su ile doldurulur. Bir müddet dinlendirildikten sonra üstteki su alınıp ekmek ve kurabiye yapımında kullanılır (Evciler).
- h) Dalların yakılması ile oluşan kül bir kaba konur ve üzeri sıcak su ile doldurulur. Bir müddet dinlendirildikten sonra üstteki su alınıp çamaşır yıkanmasında kullanılır (Evciler, Külcüler).

Özel Bilgi : Kızıl meşe külünün elde edildiği yöre olan Külcüler Köyü adını bu özelliğinden almıştır. Bu kül eskiden Külcüler yöresinin gelir kaynaklarından birini oluşturmuştur.

Yöresel İnanış: Meyvesinin çok olması durumunda o yıl kışın uzun süreceğine inanılır.

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Çalı, Meşe, Saçlı meşe, Türk meşesi, Uzgurt meşesi (30, 111, 112).

6.1.63. *Quercus coccifera* L.R. 48. *Quercus coccifera*

Yaz kış yapraklı yeşil çalılar veya nadiren 10 m'ye kadar uzunlukta küçük ağaçlar; genç sürgünler sık yıldız-tomentoz, kahverengimsi; tomurcuklar yaklaşık 3-4 mm, kırmızı-kahverengi, ovoid, çıplak veya tomentoz. Yapraklar dalların her tarafına dağılmış halde, genişçe ovattan oblong ovata veya oblong-lanseolata kadar değişen şekillerde, derimsi, 1.5-5 x 1-3 cm boyutlarında, keskin serrat dikenli, nadiren az çok tam, yassı veya undulat, tabanda kordat veya yuvarlak; 4-8 damarlı; her iki yüzde çıplak, alt yüzde küçük yıldız tüylü, daha açık renkte; sap 1-5 mm. Pedunkul sert, 12 mm'ye kadar uzunlukta veya az çok sapsız. Meyve ikinci yıl olgunlaşır. Kupula yarı küresel, genişçe çan şeklinde ve çanaksı, 10-20 mm çapında, 15 mm'ye kadar uzunlukta, soluk kahverengi, pullar ovattan oblonga kadar değişen şekillerde, basık-yükselici veya geri kıvrık, pubesent; meyve 1/2-2/3'üne kadar kupulanın dışına taşmış, çok çeşitli şekillerde (99).

Meyve Dönemi : Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Frigana, maki ve orman açıklıkları; 0-1500 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller: Aydın, Bursa, Çanakkale, Denizli, Gaziantep, Giresun, Isparta, İçel, İstanbul, İzmir, Konya, Muğla, Tekirdağ, Tokat, Uşak, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kutluoba Köyü, 180 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10534. Bayramiç, Yukarı Palamutoba Köyü, 350 m, 07.V.2007, G. Bulut, MARE 10583.

Yöresel Adı : Dikenli pırnar, Dikenli pıynar

Yöresel Kullanılışı :

- Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Çavuşköy, Çatalçam, Evciler, Yeniceköy).
- Bitki çit yapımında kullanılır (Çavuşköy).
- Bitki yakacak olarak kullanılır (Çavuşköy, Yukarı Palamutoba).
- Bitki mangal kömürü yapımında kullanılır (Yukarı Palamutoba). (R. 49, R. 50).

R.49. Mangal kömürü yapımı

R. 50. Mangal kömürü

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Bodur ağaç, Çıtır, Deli pınar, Dikenli pınar, Gökçe ağaç, Kara çıtır, Kermes meşesi, Kızıl çıtır, Kızıl meşe, Kızıl pınar, Kızılca pınar, Meşe, Pelit, Pelit çıtır, Pırnal, Pırnal çalısı, Pırnar, Pınar, Pınar çalısı, Pıynar (30, 41, 60, 111, 112).

6.1.64. *Quercus frainetto* Ten.

25 m'ye kadar uzunlukta yaprak dökken, tepesi yuvarlak ağaçlar; genç sürgünler tomentoz, soluk kahverengi; tomurcuklar yaklaşık 1 cm'ye kadar, köşeli, tomentoz. Yapraklar sürgünlerin tepesinde toplanmış, obovat, 20 x 13 cm'ye kadar boyutlarında, sapsız ve kulakçıklı, kalın yapılı, 6-9 yuvarlak primer loblu ve 1-3 sekonder loblar çoğunlukla mevcut; primer damarlar 6-9, interkalar damarlar az sayıda; tüy örtüsü küme şeklinde yıldız tüylerden oluşur, altta daha yoğun, nadiren üstte çıplak. Pedunkul yok. Kupula yarıküremsi, yaklaşık 15 mm çapında, kahverengimsi; pullar hafifçe basık, pubesent, darca oblong; meyve 1/2'si kadar kupulanın dışına taşmış (99).

Meyve Dönemi : Nisan-Mayıs (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çoğunlukla yaprak dökken ormanlar ve karışık ormanlar; 0-1100 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Aydın, Balıkesir, Bolu, Bursa, Çanakkale, Edirne, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Kütahya, Sakarya, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Karaköy üstü, Dalaksuyu mevki, 1100 m, E.Tuzlacı, G. Bulut, 28.VII.2007, MARE 10973.

Yöresel Adı : Ak meşe, Bastırma çalısı, Meşe

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yaprakları hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır. Özellikle kışın yedirmek üzere yörede toplanıp biriktirilir. (Karaköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Meşe (111).

6.1.65. *Quercus infectoria* Oliver subsp. *infectoria*

1-4(-10) m uzunlukta, az çok yaz-kış yapraklı küçük ağaçlar veya çalılar; genç sürgünler ince pubesent, az çok çıplak, kırmızımsı veya sarımsı kahverengi; tomurcuklar kırmızımsı-kahverengi, yaklaşık 3 mm, siliat. Yapraklar yeni yapraklar belirinceye kadar bitki üzerinde kalır, yaklaşık 50 x 20 mm boyutlarında, derimsi, genişçe obovat, tabanda yuvarlak veya kuneat, kenarlar belirgin şekilde krenat veya serrat; primer damarlar 6-11; tüy örtüsü alt yüzde ve bazen üst yüzde az flokkoz yıldız-dendroid tüylü, daha sonra çoğunlukla çıplaklaşır; sap 1-5 mm (yaz sürgünlerinde az çok sap yok). Pedunkul yaklaşık 10 mm'ye kadar uzunlukta veya yok. Kupulalar tek veya çiftler halinde, yarı küremsi veya kadeh şeklinde, 10-18 mm çapında; pullar belirgin basık, grimsi pubesent, meyve 2/3'üne kadar kupulanın dışına taşmış (99).

Meyve Dönemi : Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık ve çalılık alanlar; 110-850 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Bursa, Çanakkale, Giresun, Kırklareli, İstanbul, Sinop, Tokat, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Pıtireli Köyü, 110 m, 30.IV.2004, G. Bulut, MARE 9568. Bayramiç, Alikabaklar Köyü, 200 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10051.

Yöresel Adı : Çalı, Kobar çalı, Kobar meşesi, Meşe

Yöresel Kullanılışı :

- Gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır (Alikabaklar, Evciler, Karaköy, Karıncalı, Koşuburnu, Muratlar, Pıtireli, Yiğitler).
- Mazılar halı ve kilim ipliklerinin ve yünlü giysilerin boyanmasında kullanılır (Ahmetçeli, Karaköy, Koşuburnu, Pıtireli, Tülüler, Yeniceköy).

Özel Bilgi : Mazılar eskiden ticari amaçla toplanıp yörenin doğal geçim kaynaklarından birini oluşturmuştur (Alikabaklar).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Mazı meşesi (111, 112).

6.1.66. *Quercus ithaburensis* Decne.subsp. *macrolepis* (Kotschy) Hedge et Yalt.

10(-15) m'ye kadar uzunlukta geniş taçlı, yaprak döken ağaçlar, genç sürgünler sık tomentoz, grimsi veya sarımsı-kahverengi. Tomurcuklar ovoid, yaklaşık 3 mm, tomentoz. Yapraklar çok değişken, çoğunlukla az çok ovat, bazen az çok oblong, yaklaşık 5-9 x 3-5 cm boyutlarında, kordat veya yuvarlak, az çok üçgenimsi, az çok düzensiz 5-8 loblu, az çok aristat veya mukronat dentat, interkalar damarlar yok; üst yüzü soluk yeşil, az çok ince yıldız-piloz, alt yüzü grimsi-yeşil, sık yıldız-piloz; sap 1-3.5 cm. Pedunkul az çok yok. Meyve ikinci yılda olgunlaşır, çok değişken. 20-40 mm çapında, yarı küreselden kadeh şeklindeye kadar değişen şekillerde, sık pubesent; pullar linear-oblong, yatık veya değil, az çok odunlaşmış, çoğunlukla en üsttekiler uzamış, değişken şekilde dizilmiş; meyve az çok kupula içinde veya yaklaşık 1/3'ü kadar kupulanın dışına taşmış, tepesi konveksten obtusa kadar değişen şekillerde (99).

Meyve Dönemi : Ağustos-Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık veya çalılık alanlarda; 0-1700 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Afyon, Ankara, Antalya, Aydın, Bursa, Çanakkale, Edirne, Isparta, İçel, Muğla, Uşak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Ezine-Bayramiç yolu, 120 m, 14. VII.2004, G. Bulut, MARE 9654.

Yöresel Adı : Meşe

Yöresel Kullanılışı :

- a) Dalları yakacak olarak kullanılır (Ağaçköy, Ahmetçeli, Çavuşköy, Pınarbaşı).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Dağ meşesi, Meşe, Palamut ağacı, Palamut meşesi, Pelit, Pilemit ağacı (29, 30, 55, 111, 112).

6.1.67. *Geranium purpureum* Vill.

15-45 cm uzunlukta, piloz, çoğunlukla kırmızımsı, kokulu tek yıllık otlar. Yapraklar opozit, tabana kadar parçalı, 2-4(-6) cm çapında; segmentler derince pennatifit obtus loblu; üst yapraklar belirgin saplı. Pediseller glandlı-pubesent. Sepaller meyve halinde birbirine yaklaşmış, 4-6.5 mm, az çok glandlı-pubesent; arista 1.2 mm. Petaller 5-10 mm, morumsu-pembe, geniş kısmı obovat-eliptik, yaklaşık genişliğinin 2 katı uzunlukta, tedricen daralmış ve uzun bir tırnak oluşturmuştur. Polen sarı. Merikarplar üstte 3-4 birbirini üstüne gelecek şekilde çıkıntılı, altta hafifçe belirgin ve ağimsi olarak çıkıntılı, pubesent veya çıplak (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Kayalık veya gölgelik yerler, taş-toprak yığınları, akarsu yamaçları, tarlalar; 0-2200 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, İçel, İstanbul, İzmir, Hatay, Muğla, Ordu, Rize, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 850 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10143.

Yöresel Adı: Ebedön, Leylekgagası

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yapraklı genç sürgünleri yağda soğanla birlikte kavrulur (yumurta da katılabilir) yemek yapılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ebedön, Leylekgagası (111).

6.1.68. **Pelargonium graveolens* L'Hér. et Aiton

R. 51. *Pelargonium graveolens*

70 cm'ye kadar uzunlukta, çok dallanmış tüylü, çok yıllık, güzel kokulu bitkiler. Yapraklar derin palmat parçalı, salgı tüylü. Çiçekler beyaz veya pembe.

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Ağustos (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Yurdumuzda yetiştirilen bir bitkidir.

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Tülüler Köyü, 200 m, 30.IV.2004, G. Bulut, MARE 9569.

Yöresel Adı : Hıtır, Mis çiçeği

Yöresel Kullanışı :

- a) Taze yaprakları sütlaca ve pelteye koku verici olarak katılır. Sütlac ocakta pişirilirken yapraklar sütlaca daldırılıp bir müddet bekletilir ve daha sonra çıkartılır. Böylece yaprakların hoş kokusu sütlaca geçer (Evciler, Tülüler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : İtır, İntişaf, Mis çiçeği (111).

6.1.69. *Avena wiestii* Steudel

Tek yıllık otlar. Gövdeler 30-60 cm uzunluğunda, tabanda dirsek yaparak yükselir, çoğunlukla küme halinde. Yaprak kınları piloz; ligula 2-3.5 mm, obtus; laminalar 9-20 x 2-7 mm boyutlarında, linear, akuminat, çıplak veya piloz. Panikula 5-11 x 4-6 cm boyutlarında, yanlarda eşit; dallar 3-7.5 cm. Spikulalar 16-20 mm, 2 çiçekli. Eksen glumaların üstünden ve çiçekler arasından kopar. Glumalar az çok eşit, lanseolat, akuminat; alt gluma 16-21 mm, 3(-5) damarlı; üstteki 20-24 mm, 5-7 damarlı. Lemma 17-20 mm, lanseolat, 7 damarlı, uçta 2 setalı, her setanın kenarında dişli, sırtta aristalı, alt yarıda sıkça piloz; seta 3-6 mm; arista yaklaşık 40 mm, dirsekli, aşağıda bükülmüş. Palea 9.5-10.5 mm, omurga kısımlarında siliat (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Taşlık alanlar, kumlu topraklar; 0-1250 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Antalya, Aydın, Bitlis, İstanbul, İzmir, Konya, Muğla, Siirt, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10077.

Yöresel Adı : Deli yulaf

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Beşikköy, Evciler).
- b) Çiçek kurulu süs olarak kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Faraz otu, Horaz otu (111).

6.1.70. *Briza maxima* L.

Vejetatif taban sürgünleri olmayan tek yıllık bitkiler. Gövdeler 10-40(-60) cm uzunluğunda. Gövde yaprakları seyrek, çıplak. Panikula gevşek, 1-2 kez dallanmış, pediseller tek veya çift. Spikulalar sadece 1-7, ovat, 10-20 x 8-10 mm boyutlarında, pedisellerden kısa. Glumalar yatay olarak yayık, açıldığı zaman genişçe dairemsi-reniform, 5-7 mm, derince konkav, çoğunlukla morumsu-kahverengi. Çiçekler 10-18. Lemmalar genişçe kordat, 6-8 mm, çıplak veya basık-piloz, 7-9 damarlı, yandan kısaca ve genişçe az çok akuminat, fildişi. Palea geniş, 2 dar omurga şeklinde çıkıntılı, küçük tüylü (99).

R. 52. *Briza maxima*

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Mayıs (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik :Orman açıklıkları, frigana, kayalık yamaçlar, kumullar, çayırılık alanlar, ekilmemiş tarlalar; 0-350 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller :Adana, Antalya, Bolu, Bursa, Çanakkale, Giresun, İstanbul, İzmir, Hatay, Muğla, Samsun, Sinop, Trabzon (99, 110).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Beşikköy, 250 m, 25.V.2005, G. Bulut, MARE 10009.

Yöresel Adı : Tavşanküpesi

Yöresel Kullanılışı :

- Bitki süs olarak kullanılır (Evciler).
- Çiçek kurullarını kız çocukları küpe olarak kulaklarına takarlar (Beşikköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Çıngıl, Küpe çiçeği, Kúpeli, Kúpeli otu, Zembil çiçeği (111).

6.1.71. *Bromus hordeaceus* L.subsp. *molliformis* (Lloyd) Maire et Weiller

Gövdeleri 1 m'ye kadar uzunlukta, çoğunlukla dik, tek yıllık bitkiler. Yaprak laminaları 20 cm x 3-6 mm boyutlarına kadar uzunlukta, tüylü; en azından alt kınları tüylü. Panikula 3 cm'den daha uzun, ovoid veya oblong-eliptik, yoğun, bazen spikulalarla sıkıca birarada bulunur; pediseller spikulalardan daha kısa veya spikulalar az çok sapsız. Spikulalar 8-25 x 2-6 mm boyutlarında, ovat-lanseolat, çok kısa pediseller üzerinde veya az çok sapsız. Glumalar lanseolat, alttaki 2-6 mm, üstteki 4-9 mm. Lemma 8-11 mm; küt uçlu, karakteristik; arista (1-)5-8(-12) mm, yassı, hatta tabanda bükülmüş ve divarikat veya yayılmış. Palea lemmadan kısa. Anterler 0.2-1.5 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Tarlalar, yol kenarları, ekilmemiş tarlalık alanlar; 0-400 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Çanakkale, İstanbul, Muğla (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Alikabaklar Köyü, 200 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10044.

Yöresel Adı : Kılcan ot

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitki süs olarak kullanılır (Alikabaklar).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Literatürde bu bitkinin yerli adına ait bir kayda rastlanmamıştır.

6.1.72. *Bromus tectorum* L.

Gövdeleri 5-70 cm uzunluğunda, dik, tek veya küme oluşturan, tek yıllık bitkiler. Yaprak kınları 4-15 cm x 2-4 mm boyutlarında, pubesent; en azından alttaki kınlar tüylü. Panikula 5-15 x 2-8 cm boyutlarında, çoğunlukla yoğun, sonradan tek yanlı olur, sarkık, soluk yeşil, çoğunlukla parlak; dallar ince, tüylü, bükülmüş, 8 spikulaya kadar çoğunlukla bir demet oluşturur. Spikulalar 10-18 x 3-5 mm boyutlarında, lanseolat. Glumalar lanseolat, alttaki 5-8 mm, üsttekin 7-11 mm. Lemma 8-12 x 2-3 mm boyutlarında, lanseolat, parlak şeffaf kenarlı; arista 10-18 mm, düz, ince. Palea belirgin olarak lemmadan kısa. Stamenler 3; anterler 2 mm'ye kadar boyda. Meyve 6-9 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Kuru, açık otluk araziler, kumlu yerler, harabelik yerler; 0-2000 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Afyon, Amasya, Ankara, Antalya, Bitlis, Bolu, Çanakkale, Erzurum, İçel, İstanbul, İzmir, Kars, Kırklareli, Malatya, Nevşehir, Siirt, Sivas, Trabzon, Urfa (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10078.

Yöresel Adı : Batak otu, İgilcan otu, İlcan otu

Yöresel Kullanılışı :

- Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Beşikköy, Evciler).
- Bitki süs olarak kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : İbubuk ekini (29).

6.1.73. *Cynodon dactylon* (L.) Pers var. *villosus* Regel

Çok yıllık bitkiler. Rizomlar, yayık, çıplak, noduslarda köklenmiş, saman sarısı renginde. Çiçek taşıyan gövdeler dik veya yükselici, tabanda dirsek şeklinde kıvrık, 30 cm'ye kadar uzunlukta, düz, çıplak. Yaprak laminası linear-lanseolat, 6 cm'ye kadar uzunlukta, akut, yaprak laminası ve/veya yaprak kımı her iki yüzünde hafifçe veya sıkça uzun-piloz, kenarlar skabrit. Spikalar 2–4(-7) adet, (2-)3–7 cm, az çok çıplak, ana eksen skabrit. Spikulalar 2–2.5 mm, çok kısa saplı, soluk yeşil veya morumsu. Glumalar linear–lanseolat, 1–2.2 mm. Lemma ovat–lanseolat, 2–2.5 mm, karina ve kenarlar siliat. Anterler yaklaşık 1 mm, mor; stigmalar morumsu–siyah (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Volkanik bayırlar, stepler, çayırılık alanlar, kumluk yerler, kuru hendekler, tarlalık alanlar; 0-3050 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adıyaman, Ankara, Antalya, Bitlis, Bolu, Bursa, Denizli, Elazığ, Erzurum, Hakkari, İstanbul, Konya, Muğla, Niğde, Samsun, Trabzon, Tunceli (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE 9675.

Yöresel Adı : Ayrık otu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Rizomları kurutulduktan sonra öğütülüp eskiden (1940'lı yıllar ve öncesinde) ekmek (ayrık kökü ekmeği) yapımında kullanılmıştır (Beşikköy, Çatalçam, Çavuşköy, Evciler, Pınarbaşı, Türkmenli).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ayrık otu, Ayrık, Büyük ayrık otu (111, 112).

6.1.74. *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steudel

Gövdeleri 3 m'ye kadar uzunlukta, çoğunlukla basit, çok yıllık bitkiler. Ligula yoğun saçaklı tüylü, 0.5-1 mm, gençken sırt kısmında 1 cm'ye kadar sıra halinde dik tüylü. Yaprak kınları tabanda daralmış, 60 x 3 cm'ye kadar boyutlarında, uca doğru uzayarak daralmış, kenarlar skabrit. Panikula 40 cm'ye kadar uzunlukta, demetlerin tabanında tüylü. Spikulalar 3-6 çiçekli. Glumalar eşit değil, çıplak; alttaki ovat, akut, 3-4 mm, üstteki ovat-lanseolat, akut, 5-6 mm. Lemma darca lanseolat, uzun uçlu, 9-10 mm, en alttaki lemma üstteki glumanın iki katı uzunlukta. Eksen üzerindeki tüyler 7-9 mm. Anterler 1-1.7 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Ağustos-Ekim (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Sulak ve nemli yerler, bataklık alanlar, kanal kenarları, deniz kıyıları; 0-2400 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adıyaman, Afyon, Balıkesir, Bitlis, Bolu, Burdur, Elazığ, Erzurum, Hakkari, İstanbul, Kars, Kastamonu, Kocaeli, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Muğla, Niğde, Rize, Tekirdağ (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Ezine-Bayramiç yolu, 110 m, 13.VII.2004, G. Bulut, MARE 9643.

Yöresel Adı : Saz

Yöresel Kullanılışı :

- a) Gövdeleri çardak yapımında kullanılır (Ahmetçeli).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Beyaz kamış, Deli kargı, Hayma, Kamış, Kamış otu, Kargı, Kel çiğ, Saz, Süpürge otu (16, 29, 30, 68, 111, 112).

6.1.75. **Zea mays* L. subsp. *mays*

Gövdeler 4 m' ye kadar veya daha uzun, içi dolu, 2–6 cm çapında, dik, alt noduslarda köklenmiş. Ligula trunkat, 3–5 mm. Lamina 90 cm veya daha uzun, 3–12(-15) cm genişlikte, linear–akuminat, sinuat kenarlı. Erkek çiçek kurulu 15–30 x 17–25 cm boyutlarında, dik; spikulalar 6–15 mm. Dişi çiçek kurulu yaklaşık 20 cm ; stiluslar çok uzun (4 cm'ye kadar), çiçek açma zamanında veya daha sonrasında kınların tepesinden dışarı çıkmış ve sarkık. Meyve çoğunlukla kuneiform, 5–10 mm, dorsiventral olarak basık (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Ekim (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adıyaman, Artvin, Bursa, Giresun, Hakkari, İstanbul, Kars, Ordu, Rize (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE 9673.

Yöresel Adı: Darı, Mısır

Yöresel Kullanılışı :

- Stiluslarından (darıpüskülleri) hazırlanan infüzyon, dahilen, diüretik olarak kullanılır (Beşikköy, Çavuşköy, Evciler).
- Meyveleri (koçan halinde) haşlanarak veya kebab edilerek yenir (Beşikköy, Çavuşköy, Evciler, Tongurlu, Türkmenli).
- Toprak üstü kısımları tuzlu ve sirkeli suda bekletilip (buna yöresel olarak silaç denir) kışın ineklere yedirilir. (Türkmenli).
- Stilusları çocuk oyunlarında peruk olarak kullanılır (Tongurlu).

Karışım 6: Bitkinin stilusları ile *Cerasus avium*'un meyvelerinin saplarından hazırlanan dekoksasyon, böbrek kumunu ve taşını düşürmek amacıyla kullanılır (Evciler, Üzümlü).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Darı, Laus, Lazuk, Mısır, Sümek darı (10, 18, 33, 36, 40, 47, 55, 63, 111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin diüretik olarak kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (10, 11, 31, 40, 44, 74, 75, 83, 86).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Böbrek hastalıkları tedavisinde (9, 11, 40, 86), böbrek kumu ve taşının düşürmek amacıyla (10, 11, 21, 33, 40, 47, 48, 55, 62, 65, 74, 86) idrar yolları hastalıklarının tedavisinde (9, 63), prostat tedavisinde (11, 75, 86), hemoroidlere karşı (29, 33, 63), ödem giderici olarak (31), ateş düşürücü olarak (86), boğaz ağrısının giderilmesinde (63), çıban tedavisinde (62), şişkinliklerin tedavisinde (86), kırık tedavisinde (86), kan dindirici olarak (40), mide ağrısının giderilmesinde (47), karın ağrısının giderilmesinde (47), süt salgısını artırıcı olarak (40), hayvan sağlığında dizüri tedavisinde (47), hayvan sağlığında kanlı idrara karşı (58) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Sodyum, potasyum ve kalsiyum tuzları, karbonhidratlar, sabit yağ, uçucu yağ, flavonlar, şeker, müsilaj, fitosterol, K vitamini, galaktam, çeşitli organik asitler, kriptoksantin, saponin, tanen, alkaloidler (116, 118, 119, 121, 125, 127, 146).

6.1.76. *Hypericum perforatum* L.R. 53. *Hypericum perforatum*

Gövdeler 10–110 cm uzunluğunda, dik, 2 çizgili, az çok yükselici dallı. Yapraklar 5–35 mm, darca ovat veya lanseolattan eliptik–oblonga kadar değişen şekillerde veya linear, bazen oblanseolat, sapsız veya az çok sapsız, düz, daima büyük şeffaf noktalı. Sepaller lanseolattan oblonga kadar değişen şekillerde veya eliptik, akut veya akuminat veya kısaca aristat, tam, yüzeysel siyah noktalar az sayıda var veya yok. Petaller (5-)8–15 mm, kenarda az sayıda siyah noktalı ve bazen yüzeysel siyah çizgili. Kapsula (4-)5–9 mm, ovoid veya piramit şeklinde, dorsal salgı kanallı ve lateral vesiküllü (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Eylül (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çeşitli yetiştirme ortamları; 0-2500 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller: Amasya, Ankara, Aydın, Balıkesir, Bolu, Bursa, Çanakkale, Erzincan, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Hatay, Isparta, İçel, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kars, Kırklareli, Kocaeli, Konya, Manisa, Muğla, Nevşehir, Samsun, Van, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Üzümlü Köyü, 180 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9503. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9524. Bayramiç, Ahmetçeli Köyü, 110 m, 30.IV.2004, G. Bulut, MARE 9567. Bayramiç, Pınarbaşı Köyü, 160 m, 13.VI.2004, G. Bulut, MARE 9580. Bayramiç, Karaibrahimler Köyü, 310 m, 13.VI.2004, G. Bulut, MARE 9588. Bayramiç, Kutluoba Köyü, 140 m, 13.VI.2004, G. Bulut, MARE 9592. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 17.VI.2004, G. Bulut, MARE 9620. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE 9677. Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1080 m, 04.VII.2005, E.Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparsalan, MARE 10161. Bayramiç, Karaköy, Kaz Dağı etekleri, 570 m, 28.VI.2007, E.Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10905.

Yöresel Adı : Kantaron

Yöresel Kullanılışı :

- a) Çiçekli dallarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Ağaçköy, Bayramiç merkezi, Çırpılar, Karaibrahimler, Evciler, Pınarbaşı, Üzümlü).
- b) Çiçekli dalları zeytinyağına konulup 15 gün bekletildikten sonra bu zeytinyağı, haricen cilt yaralarının tedavisinde kullanılır (Ahmetçeli, Evciler).
- c) Çiçekli dallarından hazırlanan infüzyon, dahilen, romatizma tedavisinde kullanılır (Ahmetçeli).
- d) Çiçekli dallarından hazırlanan infüzyon, dahilen, menstruasyon dönemindeki ağrıların giderilmesinde kullanılır (Evciler).

Karışım 5 : Bitkinin çiçekli dalları zeytinyağı içinde bir müddet bekletildikten sonra bu zeytinyağı ile *Pinus brutia*'nın reçinesi merhem haline getirilip el ve ayaklarda oluşan yara ve çatlakların tedavisinde kullanılır (Evciler).

Karışım 7: Bitkinin çiçekli dalları ile *Sideritis trojana*'nın toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Binbirdelik otu, Çay otu, Çay çiçeği, Kalp otu, Kangran otu, Kanser otu, Kantariyon, Kantarod, Kantaron, Kantaron çayı, Kantaron çiçeği, Kantaron otu, Kantaryon, Kantıron, Kantoron otu , Kantur çiçeği, Kantül, Kesik otu, Mayasıl otu, Mide otu, Sarı çiçek, Sarı kantaron, Sarı kantaron , Sarı ot, Sarıcaüz, Tentürdiyot çiçeği, Ülser otu, Verem otu, Yakı otu, Yara otu, Yarayaprağı (10, 20, 30, 31, 32, 47, 48, 60, 61, 63, 85, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışları :

- a) Bitkinin mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (11, 14, 27, 34, 36, 42, 47, 50, 80, 85).
- b) Bitkinin cilt yaraları tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (9, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 21, 22, 27, 34, 42, 44, 47, 56, 63, 66, 75, 76, 81, 79, 80).
- c) Bitkinin romatizma tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (11, 34, 56, 76).
- d) Bitkinin menstruasyon dönemindeki ağrıların giderilmesinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (42).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Mide ağrısının giderilmesinde (9, 14, 32, 47, 76, 80, 84), gastrit tedavisinde (47), midevi olarak (44, 56), mide ülseri tedavisinde (14, 15, 17, 20, 21, 27, 43, 47, 80, 82, 84), iştahsızlığa karşı (76), karın ağrısının giderilmesinde (42, 43), barsak iltihabına karşı (47), anthelmentik olarak (14, 31, 60), hemoroidlere karşı (20, 38, 56, 76), ishale karşı (11, 56), safra kesesi rahatsızlıklarının giderilmesinde (47), iltihaplı böbrek hastalıkları tedavisinde (15), böbrek hastalıkları tedavisinde (11, 12, 14), böbrek taşlarını düşürmek amacıyla (34, 47), idraryolu hastalıklarının tedavisinde (47), sistit tedavisinde (11), prostat tedavisinde (11), çocuklarda gece işemelerine karşı (15, 47), saçkıran tedavisinde (17), yanık tedavisinde (20, 27, 47, 60), egzama tedavisinde (47, 82), antifungal olarak (47), uçuk tedavisinde (47), dudak çatlamlarına karşı (47), akciğer kanseri tedavisinde (11), kalp ve damar hastalıklarının tedavisinde (15, 47), damar sertliğine karşı (14, 15, 47), kan dolaşımı bozukluklarının tedavisinde (11), yüksek tansiyona karşı (47), eklem ve kas ağrıların giderilmesinde (11), kulak-burun-boğaz hastalıkları tedavisinde (15), kulak ağrısının giderilmesinde (9), faranjit tedavisinde (47, 82), boğaz kanseri tedavisinde

(20), tüberküloz tedavisinde (31, 47), nefes darlığına karşı (9, 42), astım tedavisinde (47, 80), öksürük kesici olarak (14), soğuk algınlığı tedavisinde (17, 31, 47, 75), kan şekerini düşürmek amacıyla (12, 15, 17, 44, 47), yatıştırıcı olarak (15, 32, 34, 60, 85), iltihaplı diş eti hastalıkları tedavisinde (15), diş ağrısının giderilmesinde (9), hastalıktan koruyucu olarak (47), kuvvet verici olarak (44), kanamaya karşı (47), uykusuzluğa karşı (47), yüz felçi tedavisinde (47), sırt ağrısının giderilmesinde (47), iç kanamaya karşı (47) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, flavonlar, naftodiantron türevleri, hiperforin, saponin, tanen, A ve C vitamini, prosiyanidin (116, 118, 119, 121, 122, 125, 127, 138, 145, 146).

6.1.77. *Hypericum triquetrifolium* Turra

Gövdeler 15-55 cm, dik veya yatık-yükselici, 2-çizgili; dallar genişçe yaygın, çoğunlukla piramit şeklinde. Yapraklar 3-20 mm, üçgenimsi-lanseolat veya nadiren dar ovattan linear-oblonga kadar değişen şekillerde, amplexikual, undulat, bazen şeffaf noktalı. Sepaller oblongtan ovat-oblonga kadar değişen şekillerde, yuvarlak veya apikulat, tam veya dentikulat, siyah noktasız. Petaller 5-7 mm, bazen yüzeysel bir siyah noktalı veya noktasız. Kapsula 3-5 mm, ovoid, uzunlamasına salgı kanallı ve bazen birkaç yan vesiküllü (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Açık kuru taşlılık ve kumlu yerler tarlalar ve ekilmemiş alanlar; 0-1250 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adıyaman, Amasya, Ankara, Antalya, Aydın, Bitlis, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Elazığ, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Manisa, Muğla, Siirt, Tokat, Urfa (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Pınarbaşı Köyü, 160 m, 28.VI.2005, G. Bulut, MARE 10120.

Yöresel Adı : Çobanyastığı, Kızılıcık

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Bayramiç merkezi, Pınarbaşı).

Olumsuz Etki : Hayvanların çok yemesi durumunda bitkinin kaşınıtı oluşturduğu belirlenmiştir.

- b) Bitki çok miktarda toplanıp özellikle çobanlar tarafından yere serilip yatak olarak kullanılır (Bayramiç merkezi, Çavuşköy, Pınarbaşı).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Batuf, Kantaron, Kızılca, Kızılıcık, Kızılıcırık, Kızılıcırık, Pırpır otu (111, 112).

6.1.78. *Herniaria hirsuta* L.

Gövdeler 4-12(-25) mm uzunlukta, çoğunlukla belirgin düzenli alternan dallanmış bir yıllık otlar. Gövdeler sıkça pubesent. Yapraklar 8 x 2.5 mm'ye kadar boyutlarında, eliptikten oblanceolata kadar değişen şekillerde, sert-dik tüylerle kaplı veya daha yaşlı olanlar bazen yalnız siliat; stipulalar siliat. Çiçekler 1-1.5 mm, yoğun kümeler halinde, çoğunlukla kısa yan dallar üzerinde aralıksız. Sepaller 5, sert-dik, beyazımsı ve yayık tüylerle kaplı. Stamenler çoğunlukla 2-3. Meyve az çok sepallere eşit, 2 kısa dik stiluslu veya bazen birbirinden bir dereceye kadar ayrılmış loblu (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Kayalık yerler ve taşlık alanlar; 0-1700 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Antalya, Bilecik, Çanakkale, Denizli, Elazığ, İzmir, Kahramanmaraş, Kayseri, Kocaeli, Muğla, Tokat (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10092.

Yöresel Adı : Sabun otu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitki suda köpürtülerek sabun yerine kullanılır (Beşikköy, Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Literatürde bu bitkinin yerli adına ait bir kayda rastlanmamıştır.

6.1.79. **Juglans regia* L.R. 54. *Juglans regia*

Geniş, yuvarlak taçlı, 25–30 m' ye kadar uzunlukta ağaçlar. Gövde 1.5 (-2.5) m' ye kadar genişlikte, gümüşü-gri, düz kabuklu. Yapraklar 22–35 cm; folioller 5–9 (-11) adet, eliptikten obovata kadar değişen şekillerde veya oblong–ovat, akut veya akuminat, tam, altta damar koltuklarındaki tüy demetleri dışında çıplak. Meyve az çok küresel, çıplak, yeşil, (4-)5(-6) cm çapında, endokarp ince veya kalın, hafifçe kırışık (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık alanlar, akarsu kenarları, taşlık, kayalık yerler; 0-1550 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Afyon, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bolu, Bursa, Denizli, Hakkari, Isparta, İçel, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kırklareli, Konya, Muğla, Sakarya, Siirt, Trabzon, Tokat (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Üzümlü Köyü, 180 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9498. Bayramiç, Koşuburnu Köyü, 350 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10065. Bayramiç, Beşikköy, 250 m, 25.V.2005, G. Bulut, MARE 10099.

Bayramiç, ilçe merkezi, 100 m, 06.V.2007, G. Bulut, MARE 10570. Bayramiç, Karaköy, 300 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10919.

Yöresel Adı : Ceviz, Koz

Yöresel Kullanılışı :

- a) Olgunlaşmamış meyvelerinden hazırlanan infüzyon (40 adet meyve 1 litre su), sabahları aç karnına 1 çay kaşığı içilerek, guatr tedavisinde kullanılır (Beşikköy, Üzümlü).
- b) Olgunlaşmamış meyvelerinin ezilerek çıkartılan suyu, haricen, egzama tedavisinde kullanılır (Beşikköy, Gedik, Mollahasanlar).
- c) Olgunlaşmış meyveleri balla birlikte, sabah-akşam 1 çorba kaşığı yenerek, hemoroidlere karşı kullanılır (Evciler).
- d) Tohumları yenir (Bayramiç merkezi, Beşikköy, Karaköy, Koşuburnu, Üzümlü).
- e) Gövdesi silah kabzası yapımında kullanılır (Beşikköy, Serhat).
- f) Meyve kabukları, yaprakları ve kökünden halı, kilim ipliklerinin ve yünlü giysilerin boyanmasında (açık kahverengi renk verir) kullanılır (Beşikköy, Evciler, Karaköy Yeniceköy).
- g) Meyvenin endokarp kısmı külde yakılıp kaşa ve göze sürme çekilmesinde kullanılır (Beşikköy, Çavuşköy, Evciler, Üçyol, Zeytinli).
- h) Meyve kabukları yakacak olarak kullanılır (Çatalçam, Üçyol).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ceviz, Cuz, Hingiş, Koz, Yandak (25, 29, 31, 32, 33, 36, 40, 41, 47, 55, 60, 62, 68, 73, 76, 87, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin guatr tedavisindeki kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (52, 58, 74, 75, 86).
- b) Bitkinin egzama tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (9, 10, 55, 88).
- c) Bitkinin hemoroidlere karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (10, 12, 38, 47, 62, 66, 86).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Romatizma tedavisinde (33, 42, 47, 58, 75, 76, 79, 80), eklem ağrılarına karşı (25, 36), ishale karşı

(84, 86), ishale karşı (17), saç dökülmelerine karşı (22), saç gürleştirici ve kepeklenmeye karşı (40, 44, 86), kemik erimesi tedavisinde (75), iltihaplı yaraların tedavisinde (58), kanamayı durdurucu olarak (31, 72), yara ve kesik tedavisinde (9, 34, 36, 53, 72, 73, 86), arı sokmasına karşı (75), diş eti hastalıklarının tedavisinde (42, 52), kan şekerini düşürmek amacıyla (17, 34, 40, 60, 72, 84), barsak hastalıklarının tedavisinde (34), karın ağrısının giderilmesinde (90), mide ağrısının giderilmesinde (63), sindirim bozuklukları tedavisinde (44), sıtmaya karşı (33), ateş düşürücü olarak (33), soğuk algınlığı tedavisinde (18, 47), boğaz ağrısının giderilmesinde (25), baş ağrısının giderilmesinde (9, 12, 67), iltihaplı bademcik hastalıklarının tedavisinde (80), nefes darlığına karşı (80), bronşit tedavisinde (44), öksürük kesici olarak (36, 44, 47, 90), mantar tedavisinde (42, 47), siğillerin yok edilmesi amacıyla (44), güneş çarpmasına karşı (31, 33, 62, 63), kolesterol düşürücü olarak (32, 47, 54, 83), damar sertliğine karşı (32), ağrı kesici olarak (47), ödem giderici olarak (47), antiseptik olarak (60), çıban tedavisinde (73), akne tedavisinde (23, 47), apse tedavisinde (72), vajina iltihaplanmasına karşı (47), kırıksıklara karşı (47), kadınlarda kısırlık tedavisinde (62), kısırlık tedavisinde (87), ayak kokusuna karşı (87), göz ağrısının giderilmesinde (80), iştah açıcı olarak (55), hafıza güçlendirici olarak (55), kuvvet verici olarak (47, 55), belsoğukluğu tedavisinde (13), hayvan sağlığında ağrı kesici olarak (47) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Flavonlar, naftakinonlar (juglon), uçucu yağ, tanen, proteinler, karotonin, B₂ vitamini, kalsiyum, fosfor, demir, ellajik asit (118, 119, 121, 124, 125, 127, 138, 146).

6.1.80. *Juncus effusus* L.

Çok gövdeli çok yıllık bitkiler. Gövdeler 50-150 cm uzunlukta, taban kınları çoğunlukla açık kırmızimsı-kahverengi. Gövdeler ve yapraklar düz veya 30-70 zayıf çizgili; öz devamlı. En alttaki brakte dar kınlı, uzun, çiçek kurulu yalancı-lateral, çok çiçekli, gevşek veya nadiren sık. Periant segmentleri çoğunlukla soluk kahverengiden açık yeşile kadar değişen renklerde, ovat-akuminat, 1.5-3 mm, az çok eşit. Stamenler 3(-6) adet, periantın 1/2-3/4'ü kadar; anterler 0.6-0.8 mm, filamentlere eşit. Kapsula çoğunlukla perianttan kısa, ovoidden küresele kadar değişen şekillerde, obtus veya nadiren hafifçe retus. Tohumlar yaklaşık 0.5 mm, apendiksi yok (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Nemli ve sulak yerler; 0-1950 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Balıkesir, Bitlis, Bolu, Artvin, Eskişehir, Hatay, İstanbul, İzmir, Kastaonu, Kırklareli, Rize, Sinop, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10069. Bayramiç, Kaz Dağı, Karaköy üstü, 800 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10934.

Yöresel Adı : Azmak otu, Kova, Saz

Yöresel Kullanılışı :

- Çiçek kurulu sapları ile soğan-sarımsak demetleri bağlanır (Beşikköy, Evciler).
- Çiçek kurulu sapları örülerek takke yapılır (Karaköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Cil (111).

6.1.81. *Juncus inflexus* L.

Sık veya nadiren gevşek çok dallı çok yıllık bitkiler. Gövdeler 50-120 cm, taban kınları çoğunlukla koyu kırmızimsı-kahverengi. Gövdeler ve yapraklar 10-20 güçlü çizgili; öz kesik kesik. En alt brakte uzun, çiçek kurulu yalancı-lateral, gevşek veya nadiren sık, çok çiçekli. Periant segmentleri darca ovat, 2.5-4 mm, akuminat, dıştakiler daha uzun. Stamenler periantın yaklaşık yarısı kadar; anterler 0.8-1 mm, filamentlerin 1-1.5 katı kadar. Kapsula periantı aşar veya nadiren ona eşit boyda, ovoid-üç köşeliden elipsoide kadar değişen şekillerde, akut veya obtus, mukronat. Tohumlar yaklaşık 0.5 mm, apendiks yok (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Bataklık alanlar, nemli çayırık yerler, sahil kenarları, nemli yerler; 0-2600 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Adıyaman, Ankara, Antalya, Artvin, Balıkesir, Edirne, Erzurum, Hakkari, İçel, İstanbul, İzmir, Kars, Kastamonu, Konya, Kütahya, Malatya, Muğla, Nevşehir, Ordu, Siirt, Trabzon, Tunceli, Van (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Karaköy üstü, 800 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10987.

Yöresel Adı : Azmak otu, Saz

Yöresel Kullanılışı :

- a) Çiçek kurulu sapları ile soğan-sarımsak demetleri bağlanır (Beşikköy, Evciler).
- b) Çiçek kurulu sapları örülerek takke yapılır (Karaköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Kofalık, Kova otu, Sazak, Su otu, Su süpürgesi (29, 111).

6.1.82. *Lavandula stoechas* L. subsp. *stoechas*R. 55. *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas*

45 cm'ye kadar veya daha uzun, tomentoz çalılar. Üst yapraklar lanseolat, eliptik veya darca eliptik, 14–40 x 1-5 mm boyutlarında, hafifçe geri kıvrık. Yaprakların koltuğunda ve gövde tabanında belirgin geri kıvrık yapraklardan oluşan demetler bulunur. Spika saplı, 1.5–4.5 cm, oblong veya ovoid, sık, aralıksız, pedunküller 0.5–2.5(-2.7) cm, spikadan daha kısa. Fertil brakteler 4–7 x 3–8 mm boyutlarında, rombik-kordat, tomentoz. Üstteki brakteler mor veya beyaz, 7–17 x 3–8 mm boyutlarında, obovat, koltuklarında çiçek yok. Vertisillastrumlar 6–10 çiçekli. Kaliks 4–6 mm, 13 damarlı, üstteki diş az çok saplı, apendiksli. Apendiks 0.5–1 x 1–2 mm boyutlarında, tam. Korolla siyahımsı–mor, (4.5-)5–8.5 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Haziran (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Orman açıklıkları, maki, frigana, kayalık yamaçlar, kumlu yerler, yol kenarları; 0-700 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Balıkesir, Çanakkale, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Konya, Muğla (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Üzümlü Köyü, 180 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9496. Bayramiç, Çalıdağ Köyü, 350 m, 14.VI.2004, G. Bulut, MARE 9596. Bayramiç, Zeytinli Köyü, 120 m, 16.VI.2004, G. Bulut, MARE 9618. Bayramiç, Zeytinli Köyü, 120 m, 07.V.2007, G. Bulut, MARE 10590.

Yöresel Adı : Dedeburnu, Karabaş otu, Karaburun, Morbaş

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, kalp hastalıklarının tedavisinde kullanılır (Beşikköy, Çalıdağ, Çatalçam, Evciler, Köylü, Pınarbaşı, Serhat, Türkmenli, Üzümlü, Zeytinli).
- b) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, damar sertliğine karşı kullanılır (Beşikköy, Çalıdağ, Çatalçam, Evciler, Köylü, Pınarbaşı, Serhat, Türkmenli, Üzümlü, Zeytinli).
- c) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır (Bayramiç merkezi).
- d) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Çatalçam).
- e) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, nefes darlığına karşı kullanılır (Ahmetçeli).
- f) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, kolesterolü düşürmek amacıyla kullanılır (Doğancıköy, Palamutoba).
- g) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, bağışıklık sistemini güçlendirmek amacıyla kullanılmaktadır (Palamutoba).
- h) Bitkinin toprak üstü kısımlarından çay yapılır (Palamutoba).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Anababakokusu, Anabubakokusu, Fatmaanamumlusu, Garan, Gargan, Gargan otu, Hasretkavuşturan, Karan, Karaan, Karaan çalısı, Karabaş, Karabaş kekiği, Karabaş otu, Karagan, Karağan, Karahan, Kara kekik, Keşiş otu, Öfken otu, Peynir kekiği, Sargan otu, Yalancı lavanta çiçeği (111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin kalp hastalıklarının tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (56, 76, 79, 82).
- b) Bitkinin damar sertliğine karşı kullanılışı daha önce literatürde kaydedilmiştir (76, 80).
- c) Mide ağrısının giderilmesinde bitkinin kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (27).
- d) Bitkinin soğuk algınlığı tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (79, 80).
- e) Bitkinin nefes darlığına karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (79, 80).
- f) Bitkinin kolesterolü düşürmek amacıyla kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (27, 77, 78, 80).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Yatıştırıcı olarak (76), kanser tedavisinde (27, 79, 82), baş ağrısının giderilmesinde (27), mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (80), gaz söktürücü olarak (82), karın ağrısının giderilmesinde (79), ishale karşı (80), purgatif olarak (56), kalp kuvvetlendirici olarak (80), tansiyon düşürücü olarak (56, 79), kan şekerini düşürmek amacıyla (78), öksürük kesici olarak (79), bronşit tedavisinde (79), uykusuzluğa karşı (76), sigara içme isteğinin engellenmesi amacıyla (79), guatr tedavisinde (82), göz hastalıklarının tedavisinde (80) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, saponin, glikozit (118, 121).

6.1.83. *Melissa officinalis* L.R. 56. *Melissa officinalis*

Çok yıllık bitkiler. Gövdeler 28–95 cm veya daha uzun, dik, dallanmış, sık veya seyrek olarak glandlı-puberulent, daha uzun yayık tüylerden oluşan villoz tüy örtüsü var veya yok, veya az çok çıplak. Yapraklar genişçe ovattan romboide kadar değişen şekillerde veya eliptik, 18–95 x 13–75 mm boyutlarında, yatık villoz, pubesent veya az çok çıplak, akut veya obtus, tabanda kuneat, trunkat veya kordat, taban kısmı dışında kenarlar derince krenat. Çiçek taşıyan yapraklar gövde yapraklarına benzer, kenarları krenat–serrat. Vertisillastrumlar 4–12 çiçekli. Brakteoller yapraksı, dar veya geniş ovat, 3-10 x 1.2–7 mm boyutlarında. Kaliks 6–10 mm, kısa glandlı ve uzun glandsız tüylü; üst dudak 2–3 dentat, ortadaki diş çoğunlukla belirgin değil (kısa, mukronat bir çıkıntıya indirgenmiş) veya dişler tamamen yok; alt dudağın dişleri dar üçgenimsi–lanseolat. Korolla önce soluk sarı, daha sonra beyaza dönüşür, bazen soluk mor, (8-)9-14(-16) mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Orman açıklıkları, çalılıklar, maki, kayalık yamaçlar, nehir kenarları, ekilmemiş tarlalık alanlar, yol kenarları; 0–1800 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Amasya, Ankara, Antalya, Artvin, Balıkesir, Bilecik, Bingöl, Bolu, Bursa, Çanakkale, Giresun, Hatay, İçel, İstanbul,

Kahramanmaraş, Kırklareli, Kocaeli, Kütahya, Malatya, Mardin, Mersin, Muğla, Samsun, Tekirdağ, Trabzon, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Alikabaklar Köyü, 200 m, 25.IV.2004, G. Bulut, MARE 9487. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9507. Bayramiç, Çırpılar Köyü, 220 m, 29.IV.2004, G. Bulut, MARE 9563. Bayramiç, Karabrahimler Köyü, 310 m, 13.VI.2004, G. Bulut, MARE 9590. Bayramiç, Dağahmetçe Köyü, 420 m, 14.VI.2004, G. Bulut, MARE 9602. Bayramiç, ilçe merkezi, 100 m, 13.VII.2004, G. Bulut, MARE 9652. Bayramiç, Alikabaklar Köyü, 200 m, 23.V.2005, G. Bulut MARE 10040. Bayramiç, Evciler Köyü, Ayazma mesire yeri, 500 m, 05.VII.2006, G. Bulut, MARE 10449. Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1080 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10155.

Yöresel Adı : Arı otu, Limon otu, Limon çiçeği, Oğul otu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, kalp çarpıntısına karşı kullanılır (Çırpılar, Evciler).
- b) Toprak üstü kısımları arı kovanlarına konularak arıların kovana gelmesi sağlanır (Alikabaklar, Bayramiç, Beşikköy, Bezirgenler, Çırpılar, Evciler, Köylü, Külcüler, Üzümlü, Yeniceköy).
- c) Toprak üstü kısımlarından çay yapılır (Karabrahimler).

Karışım 8 : Bitkinin toprak üstü kısımları ile *Origanum vulgare* subsp. *hirtum*'un toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide bulantısının giderilmesinde kullanılır (Kutluoba).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Beyaz oğul otu, Kovan otu, Limon nanesi, Limon otu, Melisa, Melisa otu, Oğul otu, Tatıramba, Tatramba, Temre otu, Yalancı ısırgan (83, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin kalp çarpıntısına karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (11).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Nefes darlığı tedavisinde (75, 76, 80), kanser tedavisinde (11), barsak peristaltizmini artırıcı olarak (11), ishale karşı (15), yumurtalık hastalıkları tedavisinde (27), kan şekerini düşürmek amacıyla (27, 80), kalp hastalıkları tedavisinde (14, 17, 76, 80), damar sertliği tedavisinde (11, 15, 75), kalp kuvvetlendirici olarak (15), kolesterolü düşürmek amacıyla (80), migren tedavisinde (15), uykusuzluğa karşı (14, 15, 83), mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (83), akne tedavisinde (83), yatıştırıcı olarak (11, 14, 15), depresyon tedavisinde (83), sinir hastalıklarının tedavisinde (83), burun tıkanıklığının giderilmesinde (80) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, flavonoidler, triterpenler, tanen, fenolik asit, kafeik asit, polifenoller, monoterpen ve seskiterpenler (116, 118, 119, 121, 125, 127, 138, 145).

6.1.84. *Mentha longifolia* (L.) Hudsonsubsp. *thyphoides* (Briq.) Harley var. *thyphoides*R. 57. *Mentha longifolia* subsp. *thyphoides* var. *thyphoides*

Keskin kokulu, tüylü, çok yıllık otsu bitkiler. Rizomları pulsu yapraklı. Çiçekli gövdeler 40-120 cm. Yapraklar sapsız veya az çok sapsız, çoğunlukla 50 x 20 mm'den daha küçük, oblong-eliptikten oblong-lanseolata kadar değişen şekillerde, en geniş ortanın üst kısmında, tepe az çok akut, taban az çok kordat, kenarlar keskince serrat. Lamina düz veya hafifçe kırışık, her iki yüzde de aynı renkte, kısa veya uzun tüylü. Vertisillastrumlar çok sayıda, sık dizilişli çoğunlukla çok dallanmış terminal bir spika oluşturur, dallar saplı; spika 10 mm'ye kadar çapta. Kaliks 1-3 mm. Korolla leylak rengi veya beyaz. Merikarplar kahverengi, ağımsı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Temmuz-Ekim (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Bataklık alanlar, nemli yerler, nehir kenarları; 0-2150 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Ankara, Antalya, Aydın, Bitlis, Bursa, Çanakkale, Denizli, Eskişehir, Gümüşhane, İçel, İstanbul, Kahramanmaraş, Kayseri, Kırklareli, Konya, Malatya, Mardin, Muş, Sinop, Sivas, Tunceli, Urfa, Uşak, Yalova, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Çatalçam Köyü, 220 m, 15.VII.2004, G. Bulut, MARE 9662. Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1180 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10207.

Yöresel Adı : Nane

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımları dövüldükten sonra bir bezle sarılıp, haricen, romatizma tedavisinde kullanılır (Çatalçam).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Dere nanesi, Eşek nanesi, İt nanesi, Nana, Nane, Pung, Tüylü nane, Yaban nanesi, Yabani nane, Yarpız, Yarpuz (28, 29, 47, 87, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Astım tedavisinde (57), öksürük kesici olarak (44), boğaz ağrısının giderilmesinde (35), mide ağrısının giderilmesinde (22, 35), mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (29, 57), sindirimi kolaylaştırıcı olarak (52), gaz söktürücü olarak (84, 87), karın ağrısının giderilmesinde (35, 47, 80), hemoroidlere karşı (35), isilik ve diğer deri hastalıklarının tedavisinde (35), iltihaplı yaraların tedavisinde (44), çocuklarda gece işemelerine karşı (22) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, flavonoidler, triterpenler (118, 127, 137, 138).

6.1.85. *Mentha pulegium* L.

Keskin kokulu çok yıllık otlar. Gövdeler 10-40 cm uzunluğunda, yatık yükselici veya dik. Yapraklar 8-30 x 4-12 mm boyutlarında, tabanda daralan eliptikten az çok dairemsiye kadar değişen şekillerde, kısaca saplı, kenarlar belirsizce dentat. Vertisillastrumlar yaprak benzeri braktelerin koltuğunda yer alır. Kaliks (2-)2.5-3 mm, tüpsü, hafifçe 2 dudaklı, boğazı iç kısmında tüylü. Korolla tüpü alt tarafta şişkin, leylak renkli (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Sulak ve nemli yerler; 0-1300 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bolu, Çanakkale, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kars, Kastamonu, Kırklareli, Muğla, Rize, Samsun, Sinop, Tekirdağ, Trabzon, Yalova (99).

Herbarium Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE 9681.

Yöresel Adı : Deli nane

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Evciler, Üzümlü).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Çayır nanesi, Dere nanesi, Eşek nanesi, Filiskin, Filizkin, Kır çayı, Kurbağa nanesi, Nane, Narpız, Yaban nanesi, Yabani nane, Yarpız, Yarpuz (41, 60, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitki mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (13, 14, 34, 41, 57).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Bulantı giderici ve kusmaya karşı (21, 76, 77, 79), karın ağrısının giderilmesinde (11, 79), midevi olarak

(11), mide üşütmesine karşı (77, 79), barsak hastalıkları tedavisinde (14), hastalıktan koruyucu olarak (34), böbrek hastalıklarının tedavisinde (34), burun tıkanıklığını gidermek amacıyla (34), soğuk algınlığı ve bronşit tedavisinde (11, 14, 34, 57, 79), nefes açıcı olarak (34), boğaz ağrısının giderilmesinde (80) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ (öjenol), laurik asit, palmitik asit (116, 118, 122, 138).

6.1.86. *Mentha spicata* L. subsp. *spicata*

Son derece değişken, çıplak veya tüylü, küf kokulu, keskin kokulu veya (yetiştirilen formlarda) hoş kokulu çok yıllık bitkiler. Gövde yaprakları oblong-ovattan lanseolata kadar değişen şekillerde, çoğunlukla en geniş kısmı ortanın alt bölümünde, tepede obtus veya akut, tabanda rotundat veya kordat, kenarlar serrat, 35-75 mm uzunlukta ve çoğunlukla 12 mm'den daha geniş, düz kenarlı ve altta çoğunlukla basit tüylü. Lamina düz veya kırışık, çıplaktan kabaca gri-villoz tüylüye kadar değişen özellikte. Yaprığın alt yüzeyindeki tüyler çoğunlukla basit. Vertisillastrumlar çok sayıda, terminal bir spika halinde, 40-80(-110) x (6-)8-12 mm boyutlarında, çoğunlukla (en azından alt taraftakiler) aralıklı ve çoğunlukla dallanmamış. Korolla beyaz, pembe veya leylak renginde. Merikarplar kahverengi, tüylü bitkilerde ağımsı, tüysüz bitkilerde düz (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Nemli ve sulak yerler; 0-2200 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bilecik, Bolu, Çanakkale, Edirne, Elazığ, Giresun, Isparta, İstanbul, İzmir, Muğla, Rize, Trabzon, Tokat, Uşak, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kutluoba Köyü, 180 m, 28.VI.2005, G. Bulut, MARE 10105.

Yöresel Adı : Nane

Yöresel Kullanılışı:

- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır (Kutluoba).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Antep nanesi, Anuk, Dere nanesi, Eşek nanesi, Kıvırcık nane, Kurbağa nanesi, Nane, Su nanesi, Yarpuz (40, 55, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Pamuçuk tedavisinde (76), sinir hastalıkları tedavisinde (86), mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (27, 37, 86), mide bulantısının giderilmesinde (37), mide gazı ve ekşimesine karşı (42), ishale karşı (37), kan şekerini düşürmek amacıyla (86), sinüzit tedavisinde (86), bronşit tedavisinde ve öksürüğe karşı (15), soğuk algınlığı tedavisinde (15, 55), bebek emziren kadınlarda süt salgısını artırıcı olarak (27), idrar yolları ve prostat hastalıkları tedavisinde (42), diüretik olarak (40), romatizma tedavisinde (72), kuvvet verici olarak (40) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, C vitamini (118, 119, 124, 125, 127).

6.1.87. *Mentha spicata* L. subsp. *tomentosa* (Briq.) Harley

Tüylü, keskin kokulu çok yıllık bitkiler. Çiçekli gövdeler 30-100 cm uzunlukta. Yapraklar 30-38 mm uzunlukta ve çoğunlukla 12 mm'den daha az genişlikte, çoğunlukla undulat kenarlı ve altta çok sayıda dallanmış tüylü, sapsız veya nadiren kısaca saplı, oblong-ovattan lanseolata kadar değişen şekillerde, çoğunlukla en geniş kısmı ortanın altındaki bölümde, tepede obtus veya akut, tabanda yuvarlaktan kordata kadar değişen şekillerde, kenarı serrat. Lamina düz veya kırışık, çıplaktan kabaca grivilloz tüylüye kadar değişen özellikte. Vertisillastrumlar çok sayıda (35-)70-110(-140) mm, çoğunlukla özellikle meyveli durumdayken çok aralıklı ve çoğunlukla dallanmamış. Korolla beyaz, pembe veya leylak renkli. Merikarplar kahverenginden koyu kahverengiye kadar değişen renklerde, ağımsı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Temmuz-Ekim (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Sulak ve nemli yerler; 50–1200 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller: Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Denizli, İstanbul, İzmir, Manisa, Muğla, Sakarya, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE 9666. Bayramiç, Karaköy, 300 m, 28.VII.2007, E.Tuzlacı, G. Bulut, MARE 11008.

Yöresel Adı : Deli nane, Yabani nane

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yapraklar dövüldükten sonra bir bezle sarılıp haricen, romatizma tedavisinde kullanılır (Evciler).

Olumsuz Etki : Vücuda uygulandığı yerde çok uzun süre bırakılırsa cildi tahriş ettiği belirtilmiştir.

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Eşek nanesi, Kurbağa nanesi, Su nanesi (111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Kusmaya karşı (76) ve soğuk algınlığı tedavisinde (76) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ (125, 127).

6.1.88. *Micromeria juliana* (L.) Bentham ex Reichb.

10–25(-30) cm uzunluğunda, ince yapılı, çok gövdeli, yarı çalimsı çok yıllık bitkiler. Gövdeler yayık-hispiduloz; yapraklar oblong-lanseolat, dar, kenarlarda geri kıvrık, az çok akut veya kısaca akuminat, pubesent veya hirsut, yaprak sapı yaklaşık 1 mm. Çiçek kurulu 5-10(-12) cm, az aralıklı. Vertisillastrumlar obkonik, az çiçekli, 1-2 mm saplı. Brakteoller linear-subulat, yaklaşık kaliks tüpü kadar. Kaliks silindirik, 3-3.5 mm, boğazında tüylü değil; dişler az çok eşit, darca lanseolat, dik, kaliksin 2/5-1/2'si kadar. Korolla yaklaşık 5 mm, soluk mor veya pembe. Merikarplar oblong, tepede kısaca akuminat (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Kurak, taşlık, kayalık yerler; 0-900 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Aydın, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, İstanbul, İzmir, Manisa (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Karaibrahimler Köyü, 310 m, 13.VI.2004, G. Bulut, MARE 9585. Bayramiç, Çalıdağ Köyü, 400 m, 14.VI.2004, G. Bulut, MARE 9598. Bayramiç, Akpınar Köyü, 200 m, 14.VI.2004, G. Bulut, MARE 9605.

Yöresel Adı : Kekik, Taş kekiği

Yöresel Kullanışı :

- a) Çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Akpınar, Çalıdağ, Karaibrahimler).
- b) Toprak üstü kısımlarından çay yapılır (Çalıdağ, Dağahmetçe).

R.58. Doğadan toplanmış *Micromeria juliana* bitkileri
ve Çalıdağ'lı bir köylü

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Kır çayı (111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Soğuk algınlığı tedavisinde (27), bronşit tedavisinde (82) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler :—

6.1.89. *Micromeria myrtifolia* Boiss. et Hohen.

Dik yarıçalımsı çok yıllık bitkiler. Gövdeler (10)-20-45 cm uzunlukta, geri kıvrık-pubesent. Ortadaki yapraklar ovattan eliptiğe kadar değişen şekillerde, (5-)7-11 x (1.5-)3-5.5 mm boyutlarında, tüyleri pubesentten kısaca hirsuta kadar değişen özellikte, kenarlar darca kıvrık, az çok akut veya akuminat, sap yaklaşık 1 mm. Çiçek kurulu uzun ve çoğunlukla gevşek, (6-)10-20 cm, nodusların arası vertisillastrumların 2-3 katı kadar. Vertisillastrumlar sıkça küremsi-yarıküremsi ve belirgin çok çiçekli, taşıyıcı yaprakların 1/2-1 katı, çiçek grupları ve çiçekler az çok sapsız. Brakteoller linear-subulat, belirgin, kaliks tüpünün boyunda. Kaliks silindirik, 3-3.5 mm, kısaca hispit, dişler az çok eşit veya üstteki üç diş alttaki çiftin yarısı kadar, kaliksin 1/5-1/4'ü kadar, darca lanseolat, birbirinden uzak; boğaz sakalsı tüylü. Korolla yaklaşık 5 mm, soluk mor veya pembe. Merikarplar oblong, 0.7-1 x 0.3 mm boyutlarında, tepede obtus veya memecik şeklinde (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Taşlık, kayalık yerler, orman açıklıkları, maki, frigana; 0-1900 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Adıyaman, Amasya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Denizli, Eskişehir, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Manisa, Muğla, Sakarya, Tekirdağ (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Zeytinli Köyü, 120 m, 15.VII.2004, G. Bulut, MARE 9659.

Yöresel Adı : Yeşil çay

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Zeytinli).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Amel otu, Boğumlu çay, Boğumlu ot, Çay otu, Dağ çayı, Kaya yarpuzu, Kekik, Kırkboğum, Kokar ot, Peynir kekiği, Sümbül çayı, Sümbül çiçeği, Taş kekik, Topuk çayı, Viks çiçeği (111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Mide rahatlatıcı olarak (42, 56) ve ishale karşı (14) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ (133).

6.1.90. * *Origanum majorana* L.

80 cm'ye kadar uzunlukta, tomentelloz, yarı çalimsı bitkiler. Dallar her gövdede 10 çift kadar, 14 cm'ye kadar uzunlukta. Yapraklar saplı veya az çok sapsız (15 mm'ye kadar uzunlukta), yuvarlak, ovat veya eliptik, 3–30 x 2-25 mm boyutlarında, çoğunlukla obtus, damarlar alt yüzde belirgin değil. Spikulalar panikulat çiçek kurulu halinde, yaklaşık 3–20 x 3 mm boyutlarında. Brakteler eliptik, obovat veya az çok rombik, çoğunlukla obtus ve tam, 2–4 x 1–3 mm boyutlarında. Kaliks 2-3.5 mm. Korolla beyaz, 3-7 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Taşlık, kayalık yamaçlar, çalılık alanlar; 200-1500 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Aydın, Çanakkale, İçel, Mersin, Muğla (99).

Herbarium Örneği Kayıtları : Bayramiç, Çalıdağ Köyü, 400 m, 14.VI.2004, G. Bulut, MARE 9597.

Yöresel Adı : Mercanköşk

Yöresel Kullanılışı:

- Yapraklı ve çiçekli kısımlarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen mide ağrısının giderilmesinde kullanılır (Çalıdağ, Çatalçam, Dağahmetçe, Palamutoba, Tülüler).
- Yapraklı ve çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Dağahmetçe).
- Toprak üstü kısımlarından çay yapılır (Çalıdağ).
- Çiçekli dalları evlerin içine asılarak evin güzel kokması sağlanır (Beşikköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Guy otu, Kekik otu, Mercanköşk, Mercanköşkü, Merzengüş, Sebso, Sebzo (83, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Mide ağrısının giderilmesinde bitkinin kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (27, 92).
- b) Bitkinin soğuk algınlığı tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (18, 80, 92).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Diüretik olarak (27), midevi olarak (79), mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (80), mide ülseri tedavisinde (14), mide bulantısının giderilmesinde (19, 79), mide üşütmesine karşı (72), karın ağrısının giderilmesinde (19, 79, 80), barsak gazlarının giderilmesinde (79), safra kesesi hastalıklarının tedavisinde (79), öksürük kesici (83), kan şekerini düşürmek amacıyla (83, 80), tansiyonu düşürmek amacıyla (83), solunum yolları hastalıkları tedavisinde (80), nefes darlığına karşı (72), boğaz ağrılarının giderilmesinde (90), yatıştırıcı olarak (27), kalp sıkışmasına karşı (17) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ (121, 125, 127).

6.1.91. *Origanum onites* L.

65 cm'ye kadar uzunlukta, hirsut, yarı çalimsı bitkiler. Dalların sayısı her gövdede 10 çifte kadar, 13 cm'ye kadar uzunlukta. Yapraklar saplı veya az çok sapsız (6 mm'ye kadar uzunlukta), kordat, ovat veya eliptik, 3-22 x 2-19 mm boyutlarında, az çok akut veya akuminat, seyrekçe serrulat veya tam, damarlar alt yüzde az çok belirgin. Spikulalar korimbus şeklindeki çiçek kurulu halinde bulunur, yaklaşık 3-17 x 4 mm boyutlarında. Brakteler obovat veya eliptik, 2-5 x 1.5-4 mm boyutlarında, obtustan akuminata kadar değişen şekillerde, tam veya dentat. Kaliks 2-3 mm. Korolla beyaz, 3-7 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Ağustos (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çoğunlukla taşlık, kayalık yerler; 0-1400 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Denizli, Isparta, İzmir, Manisa, Muğla, Uşak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Alikabaklar Köyü, 200 m, 25.IV.2004, G. Bulut, MARE 9488. Bayramiç, Çalıdağ Köyü, 400 m, 14.VI.2004, G. Bulut, MARE 9599. Bayramiç, Alikabaklar Köyü, 200 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10039.

Yöresel Adı : Kekik

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır (Alikabaklar, Çalıdağ).
- b) Yapraklı ve çiçekli kısımları yemeklere lezzet ve koku verici olarak kullanılır (Alikabaklar).
- c) Toprak üstü kısımlarından çay yapılır (Çalıdağ).
- d) Yaprakları ve çiçekli kısımları incir ve armut bandırması içine, koruyucu ve koku verici olarak katılır (Alikabaklar).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ak kekik, Arı kekiği, Beyaz kekik, Bilyalı kekik, Dağ kekiği, Deli kekik, Eşek kekiği, Güve kekiği, Güvey otu, İncir kekiği, İzmir kekiği, İzmir mercanköşkü, Karabaş kekik, Kekik, Taş kekiği, Topanbaşı kekik (20, 30, 60, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Mide ağrısının giderilmesinde bitkinin kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (22, 50, 72).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Kırık-çıkık tedavisinde (74), romatizma tedavisinde (80), burkulmaya karşı (74), sırt ağrısının giderilmesinde (57), kan şekerini düşürmek amacıyla (27, 80), kalp ve damar hastalıklarının tedavisinde (80), yüksek tansiyona karşı (42, 57, 79), diüretik olarak (80), böbrek taşlarını düşürmek amacıyla (14), anthelmentik olarak (18), karın ağrısının giderilmesinde (57, 75, 77, 79, 80, 82), mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (27, 56, 57), barsak gazının giderilmesinde (79), mide bulantısına karşı (79, 80), mide üşütmesine karşı (79), hazmı kolaylaştırıcı olarak (57, 80), midevi (20), soğuk algınlığı tedavisinde (14, 18, 22, 57, 72, 79, 80), saman nezlesine karşı (80), astım tedavisinde (80), bronşit tedavisinde (80), öksürük kesici olarak (80), mantar hastalığı tedavisinde (79), antiseptik olarak (60, 85), diş eti hastalıklarının tedavisinde (82), iştah artırıcı olarak (80) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ (118, 120, 121).

6.1.92. *Origanum vulgare* L. subsp. *hirtum* (Link) Ietswaart

100 cm'ye kadar uzunlukta, çoğunlukla sık hirsut, çok yıllık otlar. Dallar her gövde için 12 çifte kadar sayıda, 25 cm'ye kadar uzunlukta, ince yapılı değil. Yapraklar saplı (20 mm'ye kadar uzunlukta) veya az çok sapsız, ovat, eliptik veya yuvarlakça, mavimsi-yeşil değil 6-40 x 5-30 mm boyutlarında, akut veya obtus, az çok hirsut, çoğunlukla belirgin glandlı-noktalı. Çiçek kurulu çoğunlukla sık yapılı. Spikulalar 3-30 x 2-8 mm boyutlarında, ince yapılı değil. Kaliks çoğunlukla belirgin glandlı, 2-4 mm. Brakteler ve kaliks az çok hirsut. Korolla mor, pembe veya beyaz, 3-10 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Ekim (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Kurak, taşlık, kayalık yerler, ormanlık alanlar, maki; 0-2500 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Edirne, İçel, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Muğla, Niğde, Sakarya (99).

Herbarium Örneği Kayıtları : Bayramiç, Beşikköy, 250 m, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9545. Bayramiç, Akpınar Köyü, 200 m, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9548. Bayramiç, Yassıbağ Köyü, 310 m, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9550. Bayramiç, Köylü, 200 m, 13.VI.2004, G. Bulut, MARE 9576. Bayramiç, Karabrahimler Köyü, 310 m, 13.VI.2004, G. Bulut, MARE 9589. Bayramiç, Çatalçam Köyü, 220 m, 15.VI.2004, G. Bulut, MARE 9614. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 17.VI.2004, G. Bulut, MARE 9631. Bayramiç, Akpınar Köyü, 200 m, 27.V.2005, G. Bulut, MARE 10102. Bayramiç, Kutluoba Köyü, 180 m, 28.VI.2005, G. Bulut, MARE 10104. Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 850 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10134. Bayramiç, Karaköy, Kaz Dağı etekleri, 570 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10904.

Yöresel Adı : Güve otu, Kak otu, Kekik

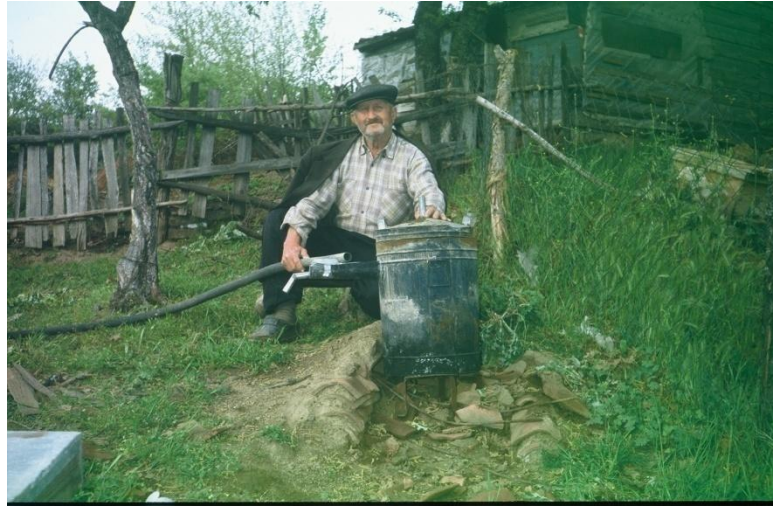
Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Beşikköy, Doğançıköy, Evciler, Karaköy, Muratlar, Pınarbaşı, Örenli, Palamutoba, Söğütgediği, Yanıklar Köyü, Yeniceköy).

- b) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Serhat).
- c) Toprak üstü kısımlarından elde edilen uçucu yağ, haricen, diş eti hastalıkları tedavisinde kullanılır (Evciler). (R. 59).
- d) Yapraklı ve çiçekli kısımları yemeklere lezzet ve koku verici olarak kullanılır (Beşikköy, Bezirgenler, Doğancıköy, Evciler, Karaibrahimler, Karaköy, Koşuburnu, Köylü, Kutluoba, Palamutoba, Pınarbaşı, Serhat, Yassıbağ).
- e) Toprak üstü kısımlarından çay yapılır (Beşikköy, Karaibrahimler).
- f) Toprak üstü kısımları kurutulmuş eriklerin, incirlerin ve armut dilimleri, arasına koruyucu olarak konur (Beşikköy, Çatalçam, Karaköy, Kutluoba, Zeytinli).
- g) Bitkinin toprak üstü kısımları ve *Laurus nobilis*'in birlikte kaynatıldığı su besin koruyucusu olarak kullanılır. İçine erik pestili bandırılır (Bayramiç merkezi).

Karışım 8 : Toprak üstü kısımları ile *Melissa officinalis*'in toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide bulantısının giderilmesinde kullanılır (Kutluoba).

Karışım 9 : Toprak üstü kısımları ile *Tilia argentea*'nın çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Evciler).

R. 59. Uçucu yağ elde etmek için kullanılan imbik ve bu imbiği yapan Nurettin Topaloğlu (Evciler Köyü)

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ayaklı kekik, Çanakkakle kekiği, Güvey otu, İstanbul kekiği, Kara kekik, Kara ot, Kaya kekiği, Kekik, Kekik otu, Keklik otu, Mercanköşk, Piren kekiği, Yer kekiği (30, 47, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin mide rahtasızlıkları tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (47).
- b) Bitkinin kan şekerini düşürmek amacıyla kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (76).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Hemoroidlere karşı (38, 76), midevi olarak (76), mide ağrısının giderilmesinde (76), karın ağrısının giderilmesinde (47, 80, 82), böbrek taşlarının düşürmek amacıyla (47), sarılık tedavisinde (76), diş ağrısının giderilmesinde (76), kolesterol düşürücü olarak (44), soğuk algınlığı tedavisinde (18, 47), öksürüğe karşı (47), nefes darlığına karşı (22) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, triterpenler, fenoller, palmitik asit, geranil asetat (124, 125, 127).

6.1.93. *Prunella vulgaris* L.

Gövdeler dik ve yükselici, 6-40 cm. Yapraklar (en üstteki çift hariç) saplı, ovattan oblonga kadar değişen şekillerde, obtus, tam veya hafifçe krenat, bazen pennatisekt, çıplak veya az çok tüylü. Çiçek kurulu baş şeklinde veya kısaca spika halinde. Brakteler kırmızımsı veya siyahımsı-mor, kenarlar siliat. Kaliksin alt dudağı 2 loblu, üst dudağı trunkat, 3 mukronat dentat; yan ve orta dişler arası yuvarlak girintili. Korolla koyu leylak rengi veya lavanta- mavimsi (nadiren beyaz), 9-15 mm. Merikarplar karinkula hariç, 1.8 x 1.1 mm boyutlarında (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Tarlalık alanlar, ormanlık yerler, yol kenarları, nemli, sulak yerler; 0-2900 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Amasya, Ankara, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bitlis, Bolu, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Denizli, Eskişehir, Giresun, Hakkari İstanbul, İzmir, Kayseri, Konya, Malatya, Mardin, Mersin, Muş, Rize, Sinop, Tekirdağ, Tunceli, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Koşuburnu Köyü, 350 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10058.

Yöresel Adı : Acı fesleğen

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yapraklar dolma içine koku ve lezzet verici olarak katılır (Koşuburnu).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Gelincikleme otu, Kara gelincik (111).

6.1.94. **Rosmarinus officinalis* L.

Dallar yükselici veya dik, 50 cm'ye kadar uzunlukta. Yapraklar 10–25 x 1(-4) mm, üstte koyu yeşil, ruguloz ve piloz, altta beyaz tomentoz. Pedunküller ve pediseller beyaz yıldız–tomentoz. Kaliks 3–4.5 mm, yarısına kadar parçalı, beyaz–tomentoz, meyve halindeyken büyür, belirgin damarlı ve çıplak hale gelir. Korolla soluk mavi, 8–12 mm. Merikarplar kahverengi (99).

Çiçek Açma Dönemi : Şubat-Mayıs (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Orman açıklıkları, taşlık, kayalık yerler, 30-350 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Antalya, Aydın, Bolu, Çanakkale, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Mersin, Muğla, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Sarıdüz Köyü, 240 m, 25.IV.2004, G. Bulut, MARE 9489. Bayramiç, ilçe merkezi, 100 m, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9534. Bayramiç, Koşuburnu Köyü, 350 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10056.

Yöresel Adı : Biberiye, Biberyane

Yöresel Kullanılışı :

- a) Çiçekli veya çiçeksiz yapraklı dallarından hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Sarıdüz).
- b) Çiçekli veya çiçeksiz yapraklı dallarından hazırlanan infüzyon, dahilen, kalp hastalıkları tedavisinde kullanılır (Saçaklı).
- c) Çiçekli veya çiçeksiz yapraklı dallarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır (Bayramiç merkezi, Bezirgenler, Tülüler, Üçyol).
- d) Çiçekli veya çiçeksiz yapraklı dallarından hazırlanan infüzyon, dahilen, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır (Bayramiç merkezi).
- e) Çiçekli veya çiçeksiz yapraklı dallarından hazırlanan infüzyon, dahilen, boğaz ağrısının giderilmesinde kullanılır (Saraycık).
- f) Çiçekli veya çiçeksiz yapraklı dallarından hazırlanan infüzyon, sabahları aç karnına içilerek, kolesterolü düşürmek amacıyla kullanılır (Bezirgenler, Köylü).

- g) Yapraklarından çay yapılır (Çatalçam, Koşuburnu, Kutluoba).
- h) Çiçekli veya çiçeksiz yapraklı dalları siyah çay içine koku ve lezzet verici olarak katılır (Ahmetçeli, Tülüler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ak püren, Ak pürün, Beyaz püren, Biberiye, Kara biber, Kuşdili, Püren, Zeytin çiçeği (47, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin soğuk algınlığı tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (19, 27).
- b) Bitkinin kolesterolü düşürmek amacıyla kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (80).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Hazmı kolaylaştırıcı (17, 47, 57, 80), sindirim sistemi rahatsızlıklarının giderilmesinde (27), mide ülseri tedavisinde (80), iştah açıcı olarak (47), ishal kesici olarak (17), diüretik olarak (17), romatizma tedavisinde (22, 80), antiseptik olarak (57), yara tedavisinde (81), yüksek tansiyona karşı (47, 82), vazodilatör olarak (47), karaciğer rahatsızlıklarının giderilmesinde (18, 80), sarılığa karşı (22), kan şekerini düşürmek amacıyla (82), kansızlığa karşı (80), migren tedavisinde (80), astım tedavisinde (80) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, diterpenik bileşikler, fenoller, flavonlar, triterpenler ve steroidal bileşikler, tanen, acı madde (116, 117, 119, 121, 122, 125, 127, 138).

6.1.95. **Salvia fruticosa* MillerR.60. *Salvia fruticosa*

1 m'ye kadar uzunlukta, çok dallı, çalılar. Gövde aşağıda az çok glandsız–yünümsü tüylü, yukarıda glandlı veya glandsız piloz veya az çok çıplak. Yapraklar basit veya üç loblu, ovat–oblong, yaklaşık 2-5 x 0.75-2 cm boyutlarında, ruguloz, krenulat, alt yüzeyi beyaz tomentoz veya velutinoz; yaprak sapı 0.5–3 cm. Vertisillastrumlar 2–8 çiçekli, tepede birbirine yaklaşmış. Brakteler ovat, yaklaşık 7 x 3 mm boyutlarında, erken düşücü; brakteoller var, düşücü. Pediseller yaklaşık 2 mm, dik-yayık. Kaliks tüpsü–çan şeklinde, yaklaşık 9 mm, çoğunlukla morumsu, sıkça glandlı; üst dudak daha kısa, üç dişli, meyve zamanında dudaklar birbirine yakınlaşmış. Korolla soluk mor, nadiren beyaz, 20–25 mm; tüp az çok düz, boğaza doğru genişlemiş, içinde tüy halkası taşır; üst dudak düz. Stamenlerde konnektif uzun, tekalar fertil, üstteki daha büyük. Merikarplar obovat küresel, yaklaşık 3 x 2.5 mm boyutlarında (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çalılık alanlar, taşlık, kayalık yerler; 0-700 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Denizli, Muğla, Tekirdağ (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Akçakıl Köyü, 220 m, 29.IV.2004, G. Bulut, MARE 9561. Bayramiç, Yiğitler Köyü, 200 m, 30.IV.2004, G. Bulut, MARE 9573.

Yöresel Adı: Ada çayı, Moşapla, Moşaplı

Yöresel Kullanılışı:

- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, baş ağrısının giderilmesinde kullanılır (Yeşilköy).
- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, boğaz ağrısının giderilmesinde kullanılır (Saraycık).
- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, sabahları aç karnına içilerek, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Akçakıl).
- Toprak üstü kısımlarından çay yapılır (Yiğitler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ada çayı, Balıkesir, Alme çalısı, Almecik, Boşşapla, Boşyaprağı, Boz şalba, Boz şapla, Çalba, Çalba çayı, Çapla, Dağ çalbası, Dağ çayı, Dağ elması, Elma çalısı, Elmacık, Elmalı çalba, Moşapla, Moşaplı, Şapla, Tavşan çalbası (20, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- Boğaz ağrısının giderilmesinde bitkinin kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (50, 80, 92).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Mide ağrısının giderilmesinde (22, 27, 50, 78, 79, 80, 82), midevi olarak (9, 20), hazmı kolaylaştırıcı olarak (80), mide bulantısının giderilmesinde (79, 80), barsak gazlarını giderici olarak (22, 80), karın ağrısının giderilmesinde (56, 78, 79, 80), ishale karşı (27), bademcik hastalıklarının tedavisinde (80), öksürük kesici olarak (19), bronşit tedavisinde (9), soğuk algınlığı tedavisinde (14, 18, 27, 78), boğmaca tedavisinde (80), astım tedavisinde (80), terlemeye karşı (9), iltihap kurutucu olarak (9), yanık tedavisinde (79), yara iyi

edici olarak (9, 81), sivilcelere karşı (82), yatıştırıcı olarak (9), sistit tedavisinde (72), diş eti hastalıklarının tedavisinde (80) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, rosmarinik asit, flavonlar, tanen bileşikleri, diterpenler, triterpenler (117, 118, 119, 121, 127, 129, 138).

6.1.96. *Salvia tomentosa* MillerR. 61. *Salvia tomentosa*

Az çok çalimsı, çok yıllık bitkiler. Gövdeler 1 m'ye kadar uzunlukta, çoğunlukla üst kısımlarda dallanmış, dört köşeli, sapsız glandlı (nadiren üstte kapitat glandlı tüylü) glandlı olmayan tomentoz. Yapraklar basit, darca oblongdan ovata kadar değişen şekillerde, 2-11 x 0.8-5 cm boyutlarında, tabanda yuvarlak veya kordat, bazen tabanda küçük loblu, tam veya krenat; sap 1.7-5.5 cm. Vertisillastrumlar birbirinden uzak veya tepede birbirine yaklaşmış, 4-10 çiçekli. Brakteler genişçe ovat, 5-8 x 4-8 mm boyutlarında, düşücü; brakteoller var. Pediseller 5-10 mm. Kaliks az çok tüpsü, 12-16 mm, meyve zamanında 14-18 mm'ye kadar uzunlukta, çoğunlukla leylak renkli, pilozdan villoza kadar değişen tipte tüylü, kapitat salgı tüyleri var veya yok, üst dudak kısaca 3 dentat. Korolla leylak renginden mora kadar değişen renklerde veya beyaz, yaklaşık 25-30 mm, tüp düz, 18-22 mm, tam olmayan tüy halkası taşır; üst dudak düz. Stamenlerde konnektif uzun, tekalar fertil, üstteki daha büyük. Merikarplar yuvarlakça üç köşeli, az çok küresel, 3.5 x 3.2 mm boyutlarında (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan- Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık alanlar, taşlık, kayalık yamaçlar; 0–2000 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bursa, Eskişehir, Gümüşhane, Hatay, Isparta, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Konya, Kütahya, Ordu, Sinop, Trabzon, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, MARE 9674. Bayramiç, Koşuburnu Köyü, 350 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10057. Bayramiç, Beşikköy, 250 m, 25.V.2005, G. Bulut, MARE 10098. Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1080 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10163.

Yöresel Adı: Ada çayı, Hoşafıama, Moşafıa, Moşafıa

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımlardan hazırlanan infüzyon, dahilen, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır (Koşuburnu).
- b) Toprak üstü kısımlarından çay yapılır (Beşikköy, Evciler, Koşuburnu, Külcüler).

Yöresel Gözlem : Bitkiyi koyun ve keçilerin yemediği gözlenmiştir (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ada çayı, Borcağla, Boz ot, Boz şabla, Büyük çiçekli ada çayı, Çalba, Mezar otu, Moskof çayı, Moşafıa, Şabla, Şalba, Yakı çalbası, Yakı otu (33, 40, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Karın ağrısının giderilmesinde bitkinin kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (74, 80).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : İltihaplı yaraların tedavisinde (74), yara tedavisinde (40), bronşit tedavisinde (76), astım tedavisinde (74), ağrı kesici olarak (74), soğuk algınlığı tedavisinde (40, 74, 76), balgam söktürücü olarak (74), öksürük kesici olarak (74), göğüs yumuşatıcı olarak (74), boğaz ağrısının giderilmesinde (76), mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (40), mide ağrısının giderilmesinde (76), romatizma tedavisinde (33) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, diterpenler, flavonoidler (117).

6.1.97. *Sideritis perfoliata* L.R. 62. *Sideritis perfoliata*

20-60 cm uzunlukta, çok yıllık, basit veya dallanmış, sıkça puberulent veya örümcek ağımsı-yünümsü tüylü ve az çok çıplak, hafifçe hirsut çok sayıda kısa glandlı. Ortadaki gövde yaprakları ovat veya oblongdan oblong-lanseolata kadar değişen şekillerde, 4-9 x 1-3 cm boyutlarında, akutumsu veya akut, yuvarlak-kordat ve kısmen ampleksikaul, çoğunlukla tabanda perfoliat, kenarlarda az çok az çok küçük dişli veya tam, sıkça ağımsı damarlı. Vertisillastrumlar 6-17, 6-15 çiçekli, birbirinden 1-7 cm uzaklıkta. Ortadaki brakteler sarımsı, ovattan dairemsia kadar değişen şekillerde ve kordat, 3 x 2 cm boyutlarında, akuminat veya kuyruklu, siliat glandsız tüyler 3mm'ye kadar uzunlukta. Kaliks 10-13 mm, dişler 2.5-5 mm, akut veya mukronat, glandsız tüyler 3mm'ye kadar uzunlukta, tüp glandlı veya glandsız tüylü. Korolla soluk sarı, 13-15 mm, tüylü ve iç kısmında kahverengi çizgili (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Eylül (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Taşlık, kayalık yerler, ormanlık alanlar, maki; 0-2000 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Antalya, Burdur, Hatay, İçel, İzmir, Maraş, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı’ndan toplanıp pazarda satılan bitki örnekleri (MARE 9478, 9541, 9542). Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1250 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10198.

Yöresel Adı : Fenerli çay, Fincan çayı, Kandil çayı, Kandilli çay

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlana infüzyon, dahilen, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Akpınar, Yeniceköy)
- b) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, bronşit tedavisinde kullanılır (Zeytinli).
- c) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Bayramiç merkezi, Serhat).
- d) Toprak üstü kısımlarından çay yapılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Eşek çayı, Kırkboğum, Yüksük çay (111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (14).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Mide ağrısının giderilmesinde (50), kan şekerini düşürmek amacıyla (82) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ (135).

6.1.98. *Sideritis trojana* Bornm.R. 63. *Sideritis trojana*

(10-)20-60 cm uzunluğunda, çok yıllık, basit veya biraz dallanmış, sıkça basık beyaz yünümsü tomentoz, üstte az çok çıplak, glandsız. Alt ve orta gövde yaprakları oblongdan lanseolata kadar değişen şekillerde, 3.5-6 x 0.6-1.5 cm boyutlarında, obtus veya akut, kenarları incelererek krenat-dentikulattan tama kadar değişen şekillerde, kısaca saplı veya sapsız, internodyumlar 2-10 cm. Vertisillastrumlar 3-9, birbirinden 2-10 cm uzaklıkta. Ortadaki brakteler ovattan dairemsia kadar değişen şekillerde ve kordat, 1.2-1.7 x 0.8-1 cm boyutlarında, birdenbire akuminat halini alır (uç kısım 2-6 mm). Kaliks 7.5-8.5 mm, akut, sıkça tüylü, diş 2-3 mm. Korolla sarı, 10-12 mm, tüylü ve iç kısmında kahverengi çizgili (99).

Çiçek Açma Dönemi : Temmuz-Ağustos (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Kayalık dağlık yamaçlar, orman açıklıkları; 1300-1800 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Balıkesir, Çanakkale Endemik (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları Bayramiç, Evciler Köyü (Kaz Dağı'ndan getirilip bahçeye ekilmiş bitkilerden alınan örnek), 300 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9516. Bayramiç, Evciler Köyü (Kaz Dağı'ndan getirilip bahçeye ekilmiş bitkilerden alınan örnek), 300 m, 17.VI.2004, G. Bulut, MARE 9628. Bayramiç, Yassıbağ Köyü (Kaz Dağı'ndan getirilip bahçeye ekilmiş bitkilerden alınan örnek), 310 m, 16.VI.2004, G. Bulut, MARE 9615. Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1330 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10182.

Yöresel Adı : Kazdağı çayı, Tüylü çay

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Beşikköy, Çırpılar, Daloba, Evciler, Koşuburnu, Külcüler, Muratlar, Serhat, Yassıbağ, Zeytinli).
- b) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır (Yeşilköy, Sarıot, Yeşilköy, Zeytinli).
- c) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, barsak yumuşatıcısı olarak kullanılır (Daloba, Muratlar, Pıtireli).
- d) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, böbrek rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Doğancıköy).
- e) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, boğaz ağrısının giderilmesinde kullanılır (Alakeçi, Saraycık).
- f) Toprak üstü kısımlarından çay yapılır (Ağaçköy, Beşikköy, Dağahmetçe, Evciler, Koşuburnu, Kutluoba, Külcüler, Palamutoba, Sarıot, Söğütgediği, Türkmenli, Yassıbağ, Yeniceköy).

Karışım 7 : Toprak üstü kısımları ile *Hypericum perforatum*'un çiçekli dalları ile hazırlanan infüzyon, dahilen, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Evciler).

Karışım 10 : Toprak üstü kısımları ile *Tilia argentea*'nın çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Alakeçi, Yeşilköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Kazdağı çayı, Sarıkız çayı (111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Bu bitkinin tedavide başka bir yöresel kullanım kaydına rastlanmamıştır.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : —

6.1.99. *Stachys cretica* L. subsp. *lesbiaca* Reichb. fil.

Tabanda steril rosetler taşıyan çok yıllık bitkiler. Çiçekli gövdeler yaklaşık 50-80 cm uzunlukta, 0.3-0.6 cm genişliğinde, dik, dallanmış, çoğunlukla kısaca basık tomentoz; glandlı tüyler glandsız tüylere oranla daha az sıklıkta. Taban yaprakları oblong-spatulat, 4-10 x 1-3.5 cm boyutlarında, kenarları hafifçe küçük oymalıdan belirsiz krenat kadar değişen şekillerde, uçta obtus bazen akut, tabanda daralmış, kuneat attenuat, nadiren az yuvarlak, sap 2-8 cm. Gövde yaprakları tabandakilere benzer, fakat yukarıya doğru gittikçe küçülür, kısaca saplı veya sapsız. Ortadaki gövde yaprakları darca lanseolat. Çiçek taşıyan yapraklar oblong-lanseolat veya lanseolat, 1-6 x 0.5-1.2 cm boyutlarında, vertisillastrumlar kadar veya onlardan daha uzun. Vertisillastrumlar 2-4(-6) cm aralıklı, 10-16 çiçekli. Brakteoller ovat-lanseolat veya lanseolat, 5-16 mm, otsu, dikenli değil. Pediseller 1-2.5 mm. Kaliks az çok iki dudaklı, az çok çan şeklinde veya tüpsü, 12-16 mm, yoğun tomentoz, dişler az çok eşit, üçgenimsi lanseolat veya kısaca üçgenimsi, tüpün 1/3-1 katı kadar uzunlukta; mukro 1-3 mm. Kaliks tüpü yoğun tüy örtüsü altında saklı değil; glandlı tüyler veya az çok saplı glandlar kaliks dişleri üzerinde var. Korolla pembe, 18-20 mm, tüpü az çok aşmış. Nuks obovoid, 2 x 1.5 mm boyutlarında, düz (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Dağlık yamaçlar, taşlık, kayalık yerler, harabelikler; 220-400 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller: Balıkesir, Çanakkale (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Dağahmetçe Köyü, 420 m, 14.VI.2004, G. Bulut, MARE 9601. Bayramiç, Koşuburnu Köyü, 350 m, 23.V.2006, G. Bulut, MARE 10053.

Yöresel Adı : Deli ada çayı

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır (Dağahmetçe, Koşuburnu).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Literatürde bu bitkinin yerli adına ait bir kayda rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Bu bitkinin tedavide başka bir yöresel kullanım kaydına rastlanmamıştır.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : —

6.1.100. *Teucrium chamaedrys* L. subsp. *lydium* O. Schwarz

Çoğunlukla rizomlu, 5-50 cm, yarı çalimsı, çok yıllık bitkiler. Yapraklar oblong veya obovat-oblong, tabanda kuneat, çoğunlukla krenat-dentat veya kısaca loblu; loblar tam veya dentat, az çok çıplak veya altta kısa hispid. Vertisillastrumlar (2-)4-8 çiçekli, sık veya az çok gevşek terminal rasemler halinde. Floral yapraklar (brakteler) çoğunlukla gövde yapraklarından farklı, tam veya dentat, hepsi kalikslerden uzun. Pediseller çoğunlukla kaliksten daha kısa veya ona eşit. Kaliks tüpsü-çan şeklinde, tabanda hafifçe şişkin, dişler lanseolat-üçgenimsi, az çok subulat tepeli, kenarlar çoğunlukla şıkça kısa tüylü ve seyrek uzun tüylü veya sadece uzun tüylü veya çıplak, çoğunlukla morumsu. Korolla kırmızımsı-mor, kaliksin iki katı uzunlukta. Stamenler, en azından üstteki yan loblar kadar uzunlukta (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık alanlar, maki, taşlık kayalık yerler, açık bayırlar; 350–1700 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Balıkesir, Çanakkale, Isparta, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Kütahya (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Koşuburnu Köyü, 350 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10054. Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1080 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10163 a.

Yöresel Adı : Mayasıl otu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, egzama tedavisinde kullanılır (Evciler, Koşuburnu).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Bodur otu, Bodurmahmut otu, Dalak otu, Erkuratran, Kısacık mahmut, Kısamahmut, Kısamahmut otu, Kumacı otu, Küçük mahmut, Sıcak otu, Yer meşesi, Yer palamudu (10, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Mide ağrısının giderilmesinde (76), mide rahatsızlıklarının tedavisinde (10), çocukların gaz sancısının giderilmesinde (74), hemoroidlere karşı (38, 56), karın ağrısının giderilmesinde (74), damar sertliği tedavisinde (76), kansızlık tedavisinde (76), soğuk algınlığı tedavisinde (74), çeşitli ağrıların giderilmesinde (73), hayvan sağlığında barsak kurtlarına karşı (74) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, diterpenler ve triterpenik bileşikler, flavonlar, reçine, saponinler, tanen ve acı maddeler (118, 127).

6.1.101. *Teucrium polium* L.R. 64. *Teucrium polium*

Çok yıllık, az çok yarı çalimsı bitkiler. Gövdeler 10-40 cm uzunlukta, yatık, yükselici veya dik, beyaz, gri (veya bazen altın sarısı), yünümsü tomentoz veya kıvrık tüylü. Internodyumlar yapraklardan daha kısa veya daha uzun. Yapraklar oblongdan darca obovata kadar değişen şekillerde veya linear, obtus, tabana veya ortaya kadar krenat, düz veya geriye kıvrık kenarlı, çoğunlukla tomentoz. Çiçekler başlar halinde, çok kısa saplı. Brakteler linear-spatulat, tam veya krenat, kalikslerden daha kısa veya onlardan hafifçe daha uzun. Kaliks 3-5 mm, tüpsü-obkonik, çoğunlukla sıkça yünümsü veya basık kanesent, 1/4-1/3'üne kadar, birbirine eşit olmayan, obtus dişlere ayrılmış. Korolla beyazımsı, proksimal loblar bazen çıplak. Merikarplar 2 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Kurak yerler, ormanlık, çalılık alanlar, taşlık, kayalık yerler, ekilmemiş tarlalık alanlar, kumullar, tarla kenarları; 0-2050 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Ağrı, Amasya, Ankara, Aydın, Bitlis, Çanakkale, Çankırı, Edirne, Elazığ, Eskişehir, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Hakkari,

Isparta, İçel, İstanbul, Kars, Kayseri, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Muğla, Samsun, Sivas, Şanlıurfa, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Ahmetçeli Köyü, 110 m, 30.IV.2004, G. Bulut, MARE 9566. Bayramiç, Ahmetçeli Köyü, 110 m, 13.VII.2004, G. Bulut, MARE 9640.

Yöresel Adı : Mayasıl otu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, hemoroidlere karşı kullanılır (Ahmetçeli).
- b) Toprak üstü kısımlardan hazırlanan infüzyon, sabahları aç karnına 1 çay bardağı dolusu içilerek, egzama tedavisinde kullanılır (Ahmetçeli).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Acı ot, Acı yavşan, Ak kekik, Ak sedef otu, Anababa kekiği, Anambabamkokusu, Basur otu, Beyaz ot, Beyaz otu, Biber yavşanı, Bijdo, Bodurmahmut otu, Cadı, Caye mabasire, Caye röe, Cüdid, Fatmacık otu, Gürpüntü, Haptutan, Haptutan otu, Hava otu, İperyavşağı, Kekik, Kepir yavşanı, Kokar yavşan, Koyun otu, Kuş kınası, Mayasıl otu, Melven, Meryem otu, Meryemhort , Merven, Meyre ot, Mirvent, Oğlan otu, Oğul otu, Par yavşan, Par yavşanı, Pay yavşanı, Parihavşan, Pay yavşanı, Payaşan, Per yavşan, Per yavşanı, Peryavşan otu, Peri yavşanı, Pire yavşanı, Piryavşağı, Sancı otu, Sıcak otu, Sıraca otu, Sırçan otu, Tepe otu, Tiskinik otu, Vijdo, Yağmur otu, Yakı otu, Yavşan, Yavşan otu, Yayla yavşanı (20, 30, 31, 36, 41, 47, 55, 62, 63, 70, 73, 85, 87, 88, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin hemoroidlere karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (9, 12, 19, 31, 35, 38, 42, 44, 61, 72, 80, 82, 88).
- b) Bitkinin egzama tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (27, 82).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Baş ağrısının giderilmesinde (74, 80), ağrı kesici olarak (74), solunum yolu hastalıklarının tedavisinde (55), vereme karşı (33), astım tedavisinde (17), nefes darlığına karşı (42, 85, 72), ateş düşürücü olarak (20, 42), tüberküloz tedavisinde (61), sıtma tedavisinde (42, 80, 82),

soğuk algınlığı tedavisinde (33, 42, 57, 63, 73, 80, 82), sindirim sistemi hastalıklarının tedavisinde (55), iştah açıcı olarak (34, 41, 61, 63, 69, 83, 84), mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (20, 89), midevi olarak (42), mide ağrısının giderilmesinde (35, 43, 61, 64, 63, 72,73, 75, 80, 82, 84, 90), gastrointestinal sistemdeki ağrıların giderilmesinde (9, 50), karın ağrısının giderilmesinde (20, 33, 47, 63, 70, 74, 80, 87), ishale karşı (62, 70, 82), gaz sancısının giderilmesinde (37, 42, 74, 84), kalp yetmezliği tedavisinde (42, 74), kan şekerini düşürmek amacıyla (20, 42, 52, 55, 74, 80, 87), kurt düşürücü olarak (74), dalak büyümesine karşı (42), doğum sancularına karşı (70, 87), adet sancısının giderilmesinde (42, 70), kadın hastalıkları tedavisinde (14), bebekleri memeden kesmek için (31), böbrek kumu ve taşı düşürmek amacıyla (14, 82), iltihaplı yara tedavisinde (35), yara tedavisinde (81, 84), kuvvet verici olarak (64), mayasıl tedavisinde (87), kalp hastalıklarının tedavisinde (14), diş ağrısının giderilmesinde (72, 80), güneş çarpmasına karşı (35, 70), kanser tedavisinde (82), bebeklerdeki cilt yumuşaklığı ve temizliğinin tedavisinde (80), felç tedavisinde (80), zayıflatıcı olarak (43), iç hastalıklarının tedavisinde (62), sıtma tedavisinde (20), yatıştırıcı olarak (20) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ ve diterpenler (118, 127).

6.1.102. *Thymbra spicata* L. var. *spicata*

40 cm'ye kadar uzunlukta çalılar. Çiçekli gövdeler yükselici veya dik, basit, karşılıklı iki tarafında geri kıvrık-pubesent. Yapraklar linear veya linear-lanseolat, obtus, çıplak veya tabana doğru hafifçe siliat. Çiçek kurulu ovat veya oblong, 1–8(-10) cm, çoğunlukla sık (nadiren alttaki vertisillastrumlar az çok aralıklı). Brakteler lanseolat, çoğunlukla kısa siliat. Brakteoller braktelere benzer akut-akuminat fakat eşit olmayan uzun siliat (uzun tüyler 1–1.5 mm), morumsu. Kaliksin 1.5–2 katı kadar. Kaliks 4–6 mm, meyve zamanında morumsu–kahverengi ve düşücü. Korolla mor, soluk mor veya pembe, 12–16 mm, glandlı-punktat (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Temmuz (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Kurak, tarlalık; kayalık yerler, orman açıklıkları, çalılık alanlar, stepik alanlar; 0-1000 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Amasya, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Gaziantep, İçel, İstanbul, İzmir, Mardin, Muğla, Sakarya, Tekirdağ, Tokat, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Akpınar Köyü, 200 m, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9547. Bayramiç, Karaibrahimler Köyü, 310 m, 13.VI.2004, G. Bulut, MARE 9591.

Yöresel Adı : Kekik, Kır çayı, Kır kekiği

Yöresel Kullanışı :

- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır (Akpınar).
- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Akpınar).
- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Karaibrahimler).
- Toprak üstü kısımlarından çay yapılır (Karaibrahimler, Köylü).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ayaklı kekik, Çay kekiği, Dağ kekiği, Eşek kekiği, Karabaş Kekik, Karabaş otu, Kaya kekiği, Kekik, Nevazil otu, Zahter (111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Mide ağrısının giderilmesinde bitkinin kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (27, 42, 80).
- b) Bitkinin kan şekerini düşürmek amacıyla kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (27, 44, 82).
- c) Bitkinin soğuk algınlığı tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (80).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Hazımsızlığa karşı (27, 80), iştah açıcı olarak (80), diüretik olarak (80), kalp hastalıkları tedavisinde (76), damar tıkanıklıkları tedavisinde (76), yatıştırıcı ve uykusuzluğa karşı (76), diş ağrısının giderilmesinde (75, 80), zindelik verici olarak (44), ağrı kesici olarak (50), astım tedavisinde (80), bronşit tedavisinde (80), öksürüğe karşı (80), tenya düşürücü olarak (80), lösemiye karşı (80) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ ve flavonoidler (117, 118, 127, 139).

6.1.103. *Thymus longicaulis* C. Preslsubsp. *chaubardii* (Boiss. et Heldr. ex Reichb. fil.) Jalasvar. *chaubardii*

Çiçekli gövdeler çoğunlukla 10-(15) cm'ye kadar uzunlukta, karşılıklı her tarafta tüylü; gövde yapraklarının hepsi (tabanda demetler oluşturan küçük yapraklar hariç) az çok eşit büyüklükte, 5.5-13.5 x 2-3.3 mm boyutlarında, çoğunlukla 2-3 mm genişlikte, az çok lanseolat, çoğunlukla akut, kenarlar çoğunlukla hafifçe geri kıvrık, yağ noktacıları çok sayıda, çoğunlukla kırmızı, çoğunlukla derimsi, belirgin yan damarlı. Brakteoller çoğunlukla 1-2 mm, pedisellerden daha kısa. Kaliks 2.5-4 mm, yeşilimsi nadiren morumsu, üst dudak alttaki dişlere eşit veya çoğunlukla onlardan daha uzun, üst dişler (0.5-)0.8-1.2 mm, çoğunlukla batıcı; korolla soluk leylak renkli (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık alanlar, orman açıklıkları, taşlık, kayalık yerler; 250–2200 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Aydın, Balıkesir, Bursa, Denizli, İzmir (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE 9683.

Yöresel Adı : Taş kekiği

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide rahtasızlıkları tedavisinde kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Literatürde bu bitkinin yerli adına ait bir kayda rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Bu bitkinin tedavide başka bir yöresel kullanılış kaydına rastlanamıştır.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : —

6.1.104. *Thymus zygioides* Griseb.var. *lycaonicus* (Čelak.) Ronniger

Uzun sürünücü odunsu sürgünlerin üzerindeki çiçekli gövdeler 2-8 cm, sıralar halinde. Gövdeler çoğunlukla uzun patent tüylü özellikle uça doğru kısımlarda tüylü. Yapraklar 6.5-15 x 0.8-1.7 mm boyutlarında, darca spatulat, obtus, az çok etli, az çok tüylü, tüyler ve kenardaki siliat tüyler 2 mm'ye kadar uzunlukta, yağ noktacıları çok sayıda turuncudan kırmızıya kadar değişen renklerde, ince çok belirgin damarlı. Çiçek kurulu baş şeklinde. Brakteler 4-10 x 1-2.5 mm boyutlarında, ovat-dilsiden eliptiğe kadar değişen şekillerde, taban soluk renkte ve az çok belirgin damarlı. Brakteoller yaklaşık 1 mm, lanseolattan eliptiğe kadar değişen şekillerde. Kaliks 3.5-4.5(-5.6) mm, hafif mor renkte, tüp dudaklardan kısa, üst kaliks dişi (0.4-)0.6-1 mm, çoğunlukla siliat. Korolla pembe, 7(-8.5) mm'ye kadar uzunlukta (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık alanlar, orman açıklıkları, taşlık, kayalık yerler, makilik alanlar; 0-1600 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Afyon, Antalya, Aydın, Çanakkale, Denizli, Isparta, İzmir, Kırklareli, Konya, Manisa, Uşak, Tekirdağ (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Akpınar Köyü, 200 m, 25.IV.2004, G. Bulut, MARE 9479. Bayramiç, Karabrahimler Köyü, 310 m, 11.XI.2006, G. Bulut, MARE 10593.

Yöresel Adı : Kekik, Kır çayı, Taş kekiği

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır (Akpınar, Karabrahimler).
- b) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Akpınar).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Dağ kekiği, Kekik, Kekik otu, Taşlık kekiği (10, 20, 32, 40, 111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Mide ağrısının giderilmesinde bitkinin kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (33).
- b) Bitkinin kan şekerini düşürmek amacıyla kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (10).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Nefes darlığına karşı (40), soğuk algınlığı tedavisinde (40), karın ağrısının giderilmesinde (20), kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ (121).

LAURACEAE

6.1.105. * *Laurus nobilis* L.

R. 65. *Laurus nobilis*

Kokulu, yaz-kış yapraklı, 2–15 m uzunluğunda, dioik çalılar veya ağaçlar. Yapraklar 3–10(-11) x 2–4(-5) cm boyutlarında, darca oblong–lanseolattan genişçe ovata kadar değişen şekillerde, tepede akut veya akuminat, az çok dalgalı kenarlı, derimsi. Erkek çiçekler 8–12 stamenli, filamentler tabana yakın kısmında saplı glandlı. Dişi çiçekler çoğunlukla 4 staminodlu. Meyve 10–12(-20) mm, küreselden elipsoide kadar değişen şekillerde, siyah (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Mayıs (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çeşitli yetiştirme ortamlarında, çoğunlukla makilerde; 0-1200 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Isparta, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kastamonu, Mersin, Muğla, Samsun, Sinop, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, ilçe merkezi, 100 m, 13.VII.2004, G. Bulut, MARE 9650.

Yöresel Adı : Defne, Haryerpa, Nefte

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Bayramiç merkezi).

- b) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, günde 1 fincan dolusu içilerek nefes darlığına karşı kullanılır (Bayramiç merkezi).
- c) Yaprakları salamura zeytinin içine atılarak koku ve lezzet verici olarak kullanılır (Bayramiç merkezi).
- d) Yaprakları et ve balık yemeklerine koku ve lezzet verici olarak katılır (Bayramiç merkezi, Evciler, Yeniceköy).
- e) Bitkinin yaprakları ve *Origanum vulgare* subsp. *hirtum*'un toprak üstü kısımlarının birlikte kaynatıldığı su besin koruyucusu olarak kullanılır. İçine erik pestili bandırılır (Bayramiç merkezi).
- f) Yapraklı dalımı askerler sivil haldeyken, kendini belli etmek için şapkasına takar (Beşikköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Çıbıklık, Çubukluk, Defne, Har, Hardal, Nehtel, Taflan, Tahnal, Tanel, Tanel çalısı, Tarhun, Tefrün, Teğlim, Tehnal, Tehnel, Tehnil, Tehnur, Tenel, Tenel çalısı, Tenhel, Teynal, Teynel (36, 41, 48, 60, 83, 88, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (34, 60).
- b) Bitkinin nefes darlığına karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (17, 27).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Mide ağrısının giderilmesinde (76, 88), ülser tedavisinde (75), hazımsızlığa karşı (80), kan şekerini düşürmek amacıyla (34, 76, 79, 86), hemoroidlere karşı (38, 74), siyatik ağrılarının giderilmesinde (79), adale ağrılarının giderilmesinde (74), romatizma tedavisinde (9, 23, 57, 72, 79, 80, 86), eklem kireçlenmeleri tedavisinde (57, 86), adale uyuşmasına karşı (74), boğaz ağrısının giderilmesinde (18, 34, 74), kalp hastalıkları tedavisinde (57), diüretik olarak (80), arı-yılan sokmalarına karşı (75), kuvvet verici olarak (75), uyuz tedavisinde (79), çıban tedavisinde (79), böbrek hastalıklarının tedavisinde (14, 34), diş ağrısının giderilmesinde (14), soğuk algınlığı tedavisinde (14, 79, 80), öksürük kesici olarak (34), astım tedavisinde (34), terletici olarak (80), bronşit tedavisinde (80, 83),

kalp damarlarını açıcı olarak (34), besin zehirlenmesine karşı (55), kabızlığa karşı (72), egzama tedavisinde (21, 48, 80), mantar hastalıkları tedavisinde (80), isilik tedavisinde (80) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, laurik ve palmatik asitler, monoterpenler, flavonlar, acı madde ve tanen (117, 118, 122, 124, 125, 127, 138, 141).

LEGUMINOSAE

6.1.106. *Adenocarpus complicatus* (L.) Gay

R. 66. *Adenocarpus complicatus*

4 m'ye kadar uzunlukta dik çalılar, genç sürgünler az çok çıplak veya pubesent, seyrekçe veya sıkça yapraklı. Yapraklar 3 foliollü, çoğunlukla demetler halinde, yaprak sap 1-10 mm; folioller 5-25 x 2-6 mm boyutlarında, oblanseolat, altta seyrekçe veya sıkça tüylü, üstte çıplak. Çiçekler terminal rasemler halinde. Brakteler yaklaşık 5 mm, basit, kalıcı veya çabuk düşücü; brakteoller yaklaşık 2 mm, çoğunlukla çabuk düşücü. Kaliks 5-7 mm, az çok çıplak veya viloz ve bazen glandlı papillalı. Bayrakçık 10-15 mm, genişçe ovat, kısa, basık tüylü; kanatçık ve kayıkçık bayrakçığa az çok eşit, çıplak; kayıkçık falkat. Legümen yaklaşık 20-30 x 5 mm boyutlarında, darca oblong, glandlı papillalı ve seyrekçe tüylü (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Ağustos (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık ve çalılık alanlar, orman açıklıkları; 300-1350 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Balıkesir, Hatay, İzmir, Konya, Muğla (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 850 m, 04.VII.2004, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10126. Bayramiç, Kaz Dağı,

Karaköy üstü, Tavşanoynağı kulesi, 1400 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10958.

Yöresel Adı : Sıyırğı

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Evciler, Karaköy).

Ek Literatür Bilgisi

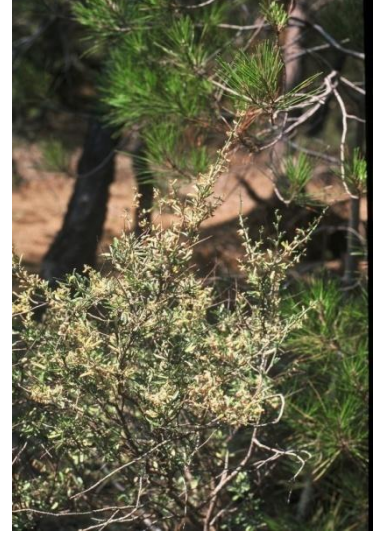
Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Sıyırğı (111).

LEGUMINOSAE

6.1.107. *Anthyllis hermanniae* L.

50 cm'ye kadar uzunlukta eğri büğrü çalılar, odunsu dalların uçları kalıcı dikenler halinde. Yapraklar basit veya trifoliat, folioller oblong-spatulat veya oblong-obovate, alt ve üst yüzde ipeksi tüylü. Çiçekler tek veya braktelerin koltuklarında 2-3 çiçekli demetler halinde, aralıklı yalancı rasemler oluşturur. Kaliks 3-5 mm, tüpsü, dişler üçgenimsi, hafifçe ipeksi tüylü, tüpten daha kısa. Korolla sarı. Legümen 1 tohumlu (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Temmuz (99).

R. 67. *Anthyllis hermanniae*

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Maki, frigana; 0-400 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Aydın, Çanakkale, İstanbul, İzmir, Muğla (99).

Herbarium Örneği Kayıtları : Bayramiç, Alikabaklar Köyü, 200 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10052. Bayramiç, Pınarbaşı Köyü, 160 m, 28.VI.2005, G. Bulut, MARE 10113.

Yöresel Adı : Poruk

Yöresel Kullanılışı :

- a) Dalları avlu, sokak ve harman yeri süpürgesi olarak kullanılır (Alikabaklar, Bayramiç merkezi, Çavuşköy, Kutluoba, Pınarbaşı) .

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Akıllı geven, Süpürgelik geven, Çoban çirası (68, 111).

LEGUMINOSAE

6.1.108. **Arachis hypogaea* L.

50 cm'ye kadar uzunlukta tek yıllık bitkiler. Folioller 25-60 mm, eliptikten obovata kadar değişen şekillerde, çıplak; stipulalar yaklaşık 40 mm, serbest kısmı subulat. Pediseller çiçekli haldeyken yaklaşık 1 cm, sonra belirgin olarak uzar, meyve toprak altında bulunur. Korolla yaklaşık 5 mm. Legümen 2-4 cm, çıplak (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran–Temmuz (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Yurdumuzda yetiştirilen bir bitkidir.

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE 9663.

Yöresel Adı : Yer fıstığı

Yöresel Kullanılışı :

- a) Tohumları yenir (Evciler).
- b) Tohumlar irmik veya un helvasına katılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Fıstık, Yer fıstığı (111).

LEGUMINOSAE

6.1.109. *Chamaecytisus hirsutus* (L.) Link

20-100 cm uzunlukta, dik veya yükselici çalılar. Dallar dik veya yükselici veya bazen yatık, yayık tüylü. Folioller 5-20 x 4-10 mm boyutlarında, obovat, oblanseolat veya eliptik, çoğunlukla üst yüzde hafifçe basık tüylü, alt yüzde ipeksi tüylüden hirsuta kadar değişken tüylerle örtülü. Çiçekler yapraklı rasemler halinde. Kaliks yayık tüylü veya villoz. Korolla sarı; bayrakçık 18-30 mm, bazen tabanda kahverengi noktalı, çoğunlukla hafifçe tüylü. Legümen 25-40 mm, darca oblong, bazen hafifçe hirsut (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık ve çalılık alanlar, orman açıklıkları, yol kenarları; 0-1600 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Artvin, Balıkesir, Bursa, Hatay, İstanbul, Kırklareli, Konya, Kütahya, Sakarya, Yalova, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 850 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10141.

Yöresel Adı: Kara sıyırğı

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Kömüş üçgülü (111).

LEGUMINOSAE

6.1.110. *Cicer montbretii* Jaub. et Spach

40-45 cm uzunluğunda, çok yıllık bitkiler. Yapraklar imparipennat; folioller (6-)7-9 çift, ovat-oblong veya oblong, 10-24 x 4-10(-13) mm boyutlarında, otsu, serrat, tabanda yuvarlak, birbirine karışan sık uzun salgı tüylü. Stipulalar dik-derin dentat. Pedunkul 1-3 çiçekli; arista 2-12 mm, subulat veya linear subulat. Brakteler tam, yaklaşık 1 mm. Çiçekler 20-25 mm, beyazımsı, karinanın tepesi leylak rengi. Kaliks belirgin çıkıntılı, 13-14 mm. Legümen yaklaşık 30 mm, oblong, glandlı-villoz. Tohumlar 3-4, hafifçe kabarcıklı (99).

R. 68. *Cicer montbretii*

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık alanlar, orman yolu kenarındaki yamaçlar, kayalık alanlar, nemli ve sulak yerler; 0-1200 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Balıkesir, Çanakkale, İstanbul, Kırklareli, Muğla, Tekirdağ (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 850 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10138. Bayramiç, Evciler Köyü üstü, Ayazma mesire yeri, 500 m, 05.VII.2006, G. Bulut, MARE 10434. Bayramiç, Kaz Dağı, Karaköy üstü, Dalaksuyu mevki, 1100 m, 28.VII.2007, E.Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10974.

Yöresel Adı : Deli nohut, Nohutluk, Yabani fiğ

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Evciler, Karaköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Nohutluk (111).

LEGUMINOSAE

6.1.111. *Dorycnium graecum* (L.) Ser.

Çok yıllık otlar veya yarı çalimsı bitkiler. Gövdeler 25-80(-90) cm uzunlukta, kıvrık-hirsut. Yapraklar kısa eksenli, 1-3(5) mm; folioller 10-30(-40) x 3-15 mm boyutlarında, obovat-oblongdan oblanceolata kadar değişen şekillerde, basık hafifçe pubesent, üstte az çok çıplak; internodyumlar 1.5-10 cm. Çiçek kurulu 10-30 (-40) çiçekli, pedunkuller 1.5-7 cm. Çiçekler 5-8 mm, beyaz; pediseller kaliks tübüne eşit veya biraz kısa, 1-2 mm; kaliks 3-4.5 mm, villoz, kaliks dişleri lanseolat-subulat, tübe eşit veya biraz uzun. Meyve 4-10 x 1.5-3 mm boyutlarında, oblong-silindirikten hafifçe koniğe kadar değişen şekillerde, gaga 1-2 mm, valvler olgunlukta burulmaz (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan–Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık alanlar, maki, yol kenarları, açık yamaçlar; 0-2000 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Balıkesir, Bolu, Bursa, Çanakkale, Artvin, Erzurum, Eskişehir, Hatay, İstanbul, Kastamonu, Kırklareli, Kütahya, Samsun, Sinop, Trabzon, Yozgat (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 850 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10137. Bayramiç, Karaköy, Kaz Dağı etekleri, 750 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10927.

Yöresel Adı: Deli yonca, Yonca

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Evciler, Karaköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Deli yonca (111).

LEGUMINOSAE

6.1.112. *Genista carinalis* Gris.

15-30 cm uzunluğunda, dikensiz, alçak, oldukça yayık, dalları çıplak, yarı çalılar. Yapraklar yaklaşık 12 x 2 mm boyutlarında, basit, darca eliptik veya linear-oblong, çıplak. Çiçekler gevşek terminal rasemler halinde. Brakteler 1.5-2 mm, linear-eliptik; pediseller yaklaşık 1 mm; brakteoller yaklaşık 1.5 mm. Kaliks 2.5-4 mm, çıplak. Bayrakçık 5-7 mm, üçgenimsi, çıplak, yaklaşık karinanın 2/3'ü uzunluğunda. Legümen ovoid-akuminat, hafifçe tüylü, 1 tohumlu (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Orman açıklıkları, maki, dağ yamaçları; 0-1100 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Balıkesir, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Kocaeli (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 850 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10139. Bayramiç, Kaz Dağı, Karaköy üstü, Dalaksuyu mevki, 1100 m, 28.VII.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10971.

Yöresel Adı: Kırtıl

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Kırtıl (111).

LEGUMINOSAE

6.1.113. *Ornithopus compressus* L.

10-50 cm uzunluğunda, pubesent, sürünücü, tek yıllık bitkiler. Folioller 7-11 çift. Umbella 3-5 çiçekli; taşıyıcı yaprak 7-9 otsu foliollü. Çiçekler 5-7 mm, sarı. Lomentum 2-5 cm, kıvrık, segmentler arasında hafifçe daralmış; gaga en az 7 mm, kıvrık (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık alanlar, açık yerler ve çayırılık alanlar; 0–570 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Çanakkale, Hatay, İstanbul, İzmir, Muğla, Rize, Samsun (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10071. Bayramiç, Evciler Köyü, 350 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10563. Bayramiç, Karaköy, Kaz Dağı etekleri, 570 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10916.

Yöresel Adı : Keçiboynuzu, Keditırnağı, Koçboynuzu, Pıtırak otu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Beşikköy, Evciler).
- b) Meyveleri çocuklar tarafından oyuncak olarak kullanılır. Çengel şeklindeki meyveleri birbirine geçirilip iki çocuk tarafından karşılıklı çekilir. Meyvesi kırılmayan oyunu kazanır (Evciler, Karaköy). (R. 69).

R. 69. Çocuk oyununda kullanılan ve birbirinin içine geçirilmiş meyveler

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Literatürde bu bitkinin yerli adına ait bir kayda rastlanmamıştır.

LEGUMINOSAE

6.1.114. *Spartium junceum* L.

R. 70. *Spartium junceum*

Dik çalılar; gövdeler 1-3 m uzunluğunda. Yapraklar seyrek, 15-25 mm uzunluğunda, basit, darca eliptik, düşücü. Rasemler 5-20 çiçekli; korolla 20-30 mm, birleşik alt iki petalin (karina) gagası yaklaşık 2 mm. Meyve 6.5-8.5 x 0.6 cm boyutlarında, 12-20 tohumlu (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Temmuz (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Orman açıklıkları, maki ve deniz kenarındaki kayalıklar; 0-600 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Antalya, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Hatay, Isparta, İçel, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kocaeli, Muğla, Samsun, Sinop, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Ezine-Bayramiç yolu, 100 m, 13.VI.2004, G. Bulut, MARE 9578. Bayramiç, Daloba Köyü, 300 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10544.

Yöresel Adı: Katırkuyruğu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Gövdesi süpürge yapımında kullanılır (Ağaçköy, Akpınar, Beşikköy, Çatalçam, Çavuşköy, Evciler, Koşuburnu, Köylü, Kutluoba, Pıtreli, Saçaklı, Söğütgediği, Tülüler, Türkmenli, Üçyol , Üzümlü, Yeniceköy, Yiğitler, Zeytinli).

b) Çiçekler güzel koku verici olarak evlere konur (Beşikköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Akıllı poruk, Borcak, Borçoh, Borkluk, Bortluk, Boruk, Boru çalısı, Burçak, Döşeklik, Katırkuyruğu, Katırtırnağı, Kuşçubuğu, Kuşkonmaz, Sırım borcak, Söğüt, Söğsük, Sparta çiçeği, Süpürge çalısı, Süpürgelik (41, 68, 111, 112).

LEGUMINOSAE

6.1.115. *Trifolium arvense* L. var. *arvense*

5-30 cm uzunluğunda, gövdeleri sıkça tüylü, dik, güçlü yapılı bitkiler. Stipulalar ovat-oblong tepede kuspilat. Folioller 1-2 cm, linear-oblongdan darca eliptiğe kadar değişen şekillerde, dentat, mukronat. Çiçek kurulu ovoitten silindiriğe kadar değişen şekillerde, meyve zamanında, kısaca saplı. Kaliks 4.5-7 mm, plumoz, tüpsü-çan şeklinde, 10 damarlı; dişler túbün 2-3 katı uzunlukta, setalı, akut, çoğunlukla morumsu veya pembe; boğaz açık, villoz. Korolla beyaz veya pembe, 3-6 mm, kalıcı, kaliksdan çok daha kısa, kanatlar çıplak (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Mayıs (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çoğunlukla çayırılık yerler, ekilmemiş tarlalık alanlar;0-2300 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Ankara, Antalya, Bitlis, Bolu, Artvin, Çorum, Hakkari, İçel, İstanbul, İzmir, Kütahya, Maraş, Nevşehir, Niğde, Sakarya, Samsun, Tekirdağ, Trabzon, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10076. Bayramiç, Karaköy, Kaz Dağı etekleri, 750 m, 28.VI.2007, E.Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10928.

Yöresel Adı: Tüylü baş tırfıl, Ürün dirfili

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Beşikköy, Evciler, Karaköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Literatürde bu bitkinin yerli adına ait bir kayda rastlanmamıştır.

LEGUMINOSAE

6.1.116. *Trifolium nigrescens* Viv.

subsp. *petrisavii* (Clem.) Holmboe

10- 60 cm uzunluğunda, sürünücü, yükselici veya dik tek yıllık bitkiler. Foliller 0.5- 2 cm, obovat veya ters üçgenimsi, uçta yuvarlak veya emerginat; stipulalar zarımsı, üçgenimsi-lanseolat, kuspilat. Çiçek kurulu umbella, küremsi, 1-2 cm çapında, çok çiçekli, pedinküller taşıyıcı yapraklardan daha uzun. Brakteler çok küçük veya yok. Korollar pembe veya beyaz, meyve zamanında kahverengimsi siyah, pediseller en azından kaliks tübü kadar uzunlukta. Kaliks 3-5 mm, beyaz, 5-10 damarlı; dişler üçgenimsi veya lanseolat, birbirine eşit değil. Korolla 5-8 mm (veksillum karina ve aladan uzun). Legümen tohumlar arasında belirgin olarak daralmış, 1-2 tohumlu (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Ekim (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çalılıklar, çayırılık alanlar, kayalık yerler, ekilmemiş tarlalık alanlar; 0-1750 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Aydın, Burdur, Diyarbakır, Edirne, İçel, İstanbul, İzmir, Kütahya, Mardin, Muğla, Siirt, Sinop, Van (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10083.

Yöresel Adı: Yabani yonca

Yöresel Kullanılışı :

a) Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Dirfil, Tirfil (111).

LEGUMINOSAE

6.1.117. *Trifolium spumosum* L.

10-40 cm uzunlukta, sürünücü, yükselici veya dik tek yıllık bitkiler. Folioller 1-2.5 cm, obovattan rombiğe kadar değişen şekillerde. Çiçek kurulu 1.5-2 cm genişlikte, genişçe ovoidden küresele kadar değişen şekillerde, meyve zamanında 2-4 cm, küreselden silindiriğe kadar değişen şekillerde. Kaliks boyuna ve enine damarlı, meyve zamanında şişkin. Korolla 1-1.5 cm, kırmızımsıdan mora kadar değişen renklerde (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Mayıs (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Nemli tarlalar, çayırılık yerler, yol kenarları; 0-650 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Antalya, Aydın, Çanakkale, Diyarbakır, Hatay, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Kocaeli, Muğla (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10081.

Yöresel Adı: Dirfil

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Beşikköy, Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Literatürde bu bitkinin yerli adına ait bir kayda rastlanmamıştır.

LEGUMINOSAE

6.1.118. ****Trigonella foenum-graecum* L.**

Seyrekçe pubesent veya az çok çıplak, tabandan dallanan bitkiler. Gövdeler dik, 10-50 cm uzunlukta. Stipulalar üçgenimsi-lanseolat, akuminat, tam. Folioller obovattan oblanseolata kadar değişen şekillerde, dentat veya bazen derin dişli, 10-30 x 5-15 mm boyutlarında. Pedunkul yok. Çiçekler yaprak koltuklarında 1-2 adet. Kaliks tüpsü, 7-8 mm; dişler lanseolat-linear, tüp kadar uzunlukta. Korolla sarımsı-beyaz, bazen hafifçe leylak renginde, 12-18 mm. Legümen silindirik veya az çok basık, linear, düz, veya biraz kıvrık, uzunlamasına ağımsı damarlı, tohum taşıyan kısım 5-11 x 0.3-0.5 cm boyutlarında, çoğunlukla çıplak, 1-3.5 cm uzunluktaki gagaya doğru gittikçe daralır. Tohumlar 10-20, oblong, 3-4 x 2-3 mm boyutlarında, küçük tüberküllü (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Temmuz (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Çanakkale, Gaziantep, İçel, İstanbul, Kayseri, Konya, Mardin, Urfa (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, ilçe merkezi, 100 m, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9533. Bayramiç, ilçe merkezi, 100 m, 30.IV.2004, G. Bulut, MARE 9570. Bayramiç, ilçe merkezi, 100 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10101.

Yöresel Adı: Boy otu, Oya

Yöresel Kullanılışı :

- a) Çiçekli dalları demetler halinde evlere koku verici olarak asılır (Bayramiç merkezi, Karıncalı).
- b) Tohumları kolye yapımında kullanılır (Bayramiç merkezi).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Boy otu, Buyotu, Çemen otu (20, 29, 111).

LILIACEAE

6.1.119. **Allium sativum* L.

Soğan basık-ovoid, az çok eşit, 5-15(-60) adet, küçük soğancıklardan oluşmuş. Yapraklar 4-10 adet, 4-25 mm genişlikte, düz. Spata 1-valvli, uzun gagalı, düşücü. Umbella az çiçekli ve çok bulbilli veya sadece bulbilli; brakteoller var, çiçekler yeşilimsi-beyaz veya pembe, nadiren beyaz. Periant segmentleri (1-)3 mm, lanseolat, akuminat. Filamentler periant segmentlerinden daha kısa; içtekiler 3-5(-7) uzantılı, en uzun uzantılar 4-5 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran–Ağustos (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Yurdumuzda yetiştirilen bir bitkidir.

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Çavuşköy, 100 m, 06.V.2007, G. Bulut, MARE 10567.

Yöresel Adı: Sarımsak

Yöresel Kullanılışı :

- a) Soğancıkları, ezilip, haricen, arı sokmalarına karşı kullanılır (Ağaçköy, Ahmetçeli, Alakeçi, Alikabaklar, Bayramiç merkezi, Bezirgenler, Çatalçam, Çavuşköy, Doğancıköy, Karıncalı, Kutluoba, Külcüler, Palamutoba, Pıtreli , Saraycık, Sariot, Türkmenli, Üzümlü, Yassıbağ, Yiğitler).
- b) Soğancıkların zeytinyağında pişirilip yumuşatılmasından sonra ezilerek çıkartılan suyu damla halinde, kulak ağrısının giderilmesinde kullanılır (Ahmetçeli, Doğancıköy, Palamutoba).
- c) Soğancıkları doğrudan yenerek tansiyon düşürücü olarak kullanılır (Çavuşköy).
- d) Soğancıkları doğrudan veya ezildikten sonra yoğurt içine katılarak yenir (Ağaçköy, Ahmetçeli, Alakeçi, Alikabaklar, Bayramiç merkezi, Bezirgenler, Çatalçam, Çavuşköy, Doğancıköy, Karıncalı, Kutluoba, Külcüler, Palamutoba, Pıtreli, Saraycık, Sariot, Türkmenli, Üzümlü, Yassıbağ, Yiğitler).
- e) Soğanı nazara karşı evlerin giriş kapısına asılır (Bayramiç merkezi, Dağahmetçe, Karıncalı, Mollahasanlar, Yanıklar, Yiğitler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Sarımsak, Sarmısak (20, 29, 31, 32, 33, 46, 47, 55, 60, 63, 83, 85, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Kulak ağrısının giderilmesinde bitkinin kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (19, 20, 22, 26, 32).
- b) Bitkinin tansiyon düşürücü olarak kullanılması daha önce literatürde kaydedilmiştir (9, 15, 22, 31, 32, 45, 46, 47, 55, 63, 72, 75, 83).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Kadınlarda yumurtalık hastalıkları tedavisinde (27), kan şekerini düşürmek amacıyla (75), kolesterol düşürücü olarak (83), soğuk algınlığı tedavisinde (15), saç dökülmesine karşı (15), saçkıran tedavisinde (27, 47, 92), kellik tedavisinde (32), ağrı kesici olarak (50), yara tedavisinde (22, 81), hemoroidlere karşı (38, 45, 63, 88), diüretik (46), güneş çarpmasına karşı (45, 63), böcek sokmasına karşı (63), besin zehirlenmesine karşı (47, 63), egzama tedavisinde (83), bel ağrısına karşı (47), apse tedavisinde (45), arpacık tedavisinde (32), romatizma tedavisinde (33, 45, 72), siyatik tedavisinde (17, 45), antiseptik olarak (60, 55, 46), anthelmentik olarak (45, 55, 60, 63), sarhoşluğun etkisini azaltmak için (85), sivilce tedavisinde (90), hayvan sağlığında sivilcelere karşı (47), hayvan zehirlenmelerine karşı (75), hayvan sağlığında zehirlenmelere karşı (47), hayvan sağlığında kuduz tedavisinde (47) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, vitaminler, karbonhidratlar, proteinler, aminoasitler (116, 118, 121, 124, 127, 144, 146).

LILIACEAE

6.1.120. *Asparagus aphyllus* L.

subsp. *orientalis* (Baker) P.H.Davis

R. 71 . *Asparagus aphyllus* subsp. *orientalis*

Sert, sürünücü veya yükselici alçak çalılar. *Asparagus acutifolius*'dan daha odunsu ve dikenli yapıda. Gövdeler boyuna çizgili ve skabrit-papilloz. Kladotlar her demette 1-5(-7) adet, 3-7 x 0.5(-0.7) mm boyutlarında, sert dikensi, birbirine eşit veya değil, en uzun kladod diğerlerinden hafifçe uzun veya diğer en uzun kladodun 1.5 katına kadar uzunlukta. Çiçekler çoğunlukla her demette 1 adet. Pediseller bir brakteol grubu ile çevrelenmiş. Erkek çiçeğin periantı 3-4.5 mm, kremsi-beyaz, içteki segmentler içe kıvrık. Bakka siyah, yaklaşık 8 mm; tohumlar 1-3 (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran–Eylül (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çoğunlukla çalılık alanlar, orman açıklıkları, deniz kıyısındaki yamaçlar, kumul tepelikler; 0-550 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Balıkesir, Bilecik, Çanakkale, Denizli, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Muğla, Sakarya, Zonguldak (99, 110).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Pınarbaşı Köyü, 160 m, 28.VI.2005, G. Bulut, MARE 10111.

Yöresel Adı : Pınarbaşı filizi

Özel Bilgi : Bitki adını yetiştirildiği köyden almıştır.

Yöresel Kullanılışı :

- a) Körpe sürgünleri az suda hafifçe haşlandıktan sonra yağda soğanla birlikte kavrulup (yumurta da katılabilir) yemeği yapılır (Pınarbaşı).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Asparagi, Difilcan, Dilki, Dilkicek, Dilkicik, Dilkişen, Eneş, Kuşkonmaz, Kuşkonmaz dikenini, Tilki, Tilkicek, Tilkicik, Tilkişen, Yabani kuşkonmaz (92, 111).

LILIACEAE

6.1.121. *Asphodelus aestivus* Brot.

R.72. *Asphodelus aestivus*

Çiçekli gövdeleri 60–200 cm uzunluğunda çok yıllık bitkiler. Yapraklar 25–40 x 15–30 mm boyutlarında, şeritsi, orta damar kısmında hafifçe karinat. Çiçek kurulu çok dallanmış, sık-çiçekli rasemler halinde. Brakteler 5–15 mm, zarımsı veya yeşilimsi. Pediseller ortada eklemli. Periant segmentleri 10-15 mm, beyaz, orta damar pembe veya kahverengimsi. Stamenler az çok eşit. Kapsula 5–7 mm, obovoid, enine kırışık (99).

Çiçek Açma Dönemi : Şubat-Haziran (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Orman açıklıkları, çalılık alanlar, çayırılık yerler, ekilmemiş tarlalık alanlar, deniz kenarındaki yamaçlar; 0-1000 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Edirne, Hatay, İstanbul, İzmir, Muğla, Şanlıurfa (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Sarıdüz Köyü, 240 m, 25.IV.2004, G. Bulut, MARE 9488. Bayramiç, Koşuburnu Köyü, 350 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10060.

Yöresel Adı : Hıdırellezkamçısı, Nünü

Yöresel Kullanılışı :

- a) Kökleri, kabuğu soyulduktan sonra doğrudan yenilerek, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Çavuşköy, Sarıdüz, Mollahasanlar).
- b) Kökleri, kabuğu soyulduktan sonra doğrudan yenilerek, egzama tedavisinde kullanılır (Karıncalı).
- c) Köklerinden hazırlanan dekoksasyon, dahilen, hemoroidlere karşı kullanılır (Bezirgenler, Türkmenli).

Karışım 3 : Kökü, *Cistus creticus*'un yaprakları, *Pinus brutia*'nın reçinesi, *Alkanna tinctoria* subsp. *tinctoria*'nın kökü, balmumu ve zeytinyağı ile birlikte kaynatılıp merhem haline getirilir. Bu merhem haricen el ve ayaklardaki kesik ve çatlakların tedavisinde kullanılır (Koşuburnu).

Karışım 4: Bitkinin doğranmış kökleri, *Pinus brutia*'nın reçinesi ve balmumu ile birlikte merhem haline getirilip haricen ciltteki yaraların tedavisinde kullanılır (Bayramiç merkezi).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Çiriş, Çiriş otu, Çivriş, Hıdırellezkamçısı, Kireçlik, Kireşlik, Kirgiç, Kirgiç ağı, Kirgiç ağusu, Kirgiçkökü, Kiriş, Kiriş otu, Kirişgöbeği, Kirişlik, Kirkiş, Nünü, Nününlük (111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin egzama tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (82).
- b) Bitkinin hemoroidlere karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (27, 38, 57, 76, 79, 80, 81).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : İltihaplı böbrek hastalıkları tedavisinde (76), yara ve yanık tedavisinde (19, 22, 27, 57, 76, 79, 80, 81), yara tedavisinde (56), ülser tedavisinde (79, 80), mide yaralarının tedavisinde (57), midevi (56), romatizma tedavisinde (79), verem hastalığının tedavisinde (80), kesiklere karşı (80), sedef hastalığı tedavisinde (80), ayak kokmalarına karşı (19), hayvan sağlığında cilt hastalıkları tedavisinde (27) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Oligosakkarit (118).

6.1.122. *Tulipa sylvestris* L.

Tunika derimsi, sarımsı-kahverengi, alt ve boyun kısmı kısa tüylü. Yapraklar (2-3(-4) adet, 25 x 2.5 cm'ye kadar boyutlarında, linear-lanseolat, oluklu, dik veya geri kıvrık. Çiçekler 1(-2), sarı; dış periant segmentleri çoğunlukla dış tarafta hafifçe kırmızıdan yeşilimsi mora kadar değişen renklerde, 20-40 x 4.5-10 mm boyutlarında, darca eliptik, akut; içteki segmentler 21-42 x 7.5-18 mm boyutlarında, üst kısmında ovat, altta dar. Filamentler 6-12.5 mm; anterler 3.5-6 mm, sarı; polen sarı. Ovaryum az çok iğ şeklinde, erken gagalı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Mayıs (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çayırılık alanlar, dağ yamaçları, stepik yerler; 250-3000 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Ankara, Antalya, Balıkesir, Bolu, Bursa, Eskişehir, Isparta, İzmir, Kütahya, Uşak, Van (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Tongurlu Köyü, 250 m, 29.IV.2004, G. Bulut, MARE 9557.

Yöresel Adı : Lale

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitki vazolara konularak süs amacıyla kullanılır (Tongurlu).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Yavruağzı (111, 112)

6.1.123. *Viscum album* L. subsp. *album*

Gövde dallanmış, 80 cm' ye kadar uzunlukta. Yapraklar 2.5–7(-8) cm, obovat-oblong, obtus, uzunluğu genişliğinin 4 katından daha az 3–5 damarlı. Çiçekler sapsız, 3–5 çiçekli kümeler halinde. Periant 4 parçalı; erkek çiçeklerin tepalleri 4–5 mm, ovat, akut; dişi çiçeklerin tepalleri 0.5–0.75 mm, üçgenimsi, akut. Meyva yaklaşık 1 cm, beyaz veya sarı, çoğunlukla küresel; tohumlar çoğunlukla üçgenimsi (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çeşitli ağaçların üzerinde; 180-2000 m (99).

Türkiye'deki Yayılışı : Afyon, Amasya, Ankara, Artvin, Balıkesir, Bilecik, Bolu, Çorum, Giresun, Isparta, İzmir, Kastamonu, Kırklareli, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kutluoba Köyü, 180 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE 9648. Bayramiç, Üçyol Köyü, 250 m, 25.XI.2006, G. Bulut, MARE 10594.

Yöresel Adı : Yellimkara

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitkiden hazırlanan dekoksiyon, dahilen, menstruasyon düzenleyici olarak kullanılır (Ahmetçeli, Doğancıköy, Kutluoba).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Arsız ot, Armut otu, Armut öveleği, Armut pürücü, Burç, Burç çiçeği, Çam burucu, Çarşı çekemi, Çekem, Çeken, Çekim, Fitri, Çöpleme, Gebelek, Gelimkara, Gevele, Göbelek, Gögelek, Gökçe, Gövelek, Güvelek, Güveltek otu, Kökçe, Kuşburnu gökçesi, Kuşburnu kökçesi, Ökse otu, Purç, Puruş, Pürüç (29, 32, 33, 36, 40, 47, 52, 55, 85, 87, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Hemoroidlere karşı (33, 38, 76), karın ağrısının giderilmesinde (42), ishale karşı (63), kabızlığa karşı (14), gastrit tedavisinde (80), ülser tedavisinde (42, 82), spazm giderici olarak (14), romatizma tedavisinde (42, 76), kan şekerini düşürmek amacıyla (11, 15, 42, 55), diüretik olarak (14), idrar yolu hastalıklarının tedavisinde (82), baş ağrısının giderilmesinde (14, 40, 87), baş dönmesine karşı (14, 76), kanser tedavisinde (14), sara tedavisinde (14), bronşit tedavisinde (80), astım tedavisinde (15, 34, 47, 82), tansiyon düşürücü olarak (47, 14, 34, 15, 40, 55), kalp-damar hastalıklarının tedavisinde(47), kalp çarpıntısının giderilmesinde (14), kalp hastalıklarının tedavisinde (14, 34), damar açıcı olarak (80), karaciğer-dalak rahatsızlıklarının giderilmesinde (47), sarılık tedavisinde (40), bayanlardaki kısırlık tedavisinde (47), süt salgısını artırıcı olarak (47), aşırı terlemeye karşı (36), ağrılara karşı (85), egzama ve mantar tedavisinde (82), yılan sokmasına karşı (29), hayvan sağlığında süt salgısını artırıcı olarak (47) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Saponinler, alkoloitler, asitler (yağ asitleri, fenolik asitler), toksik polipeptitler, lektinler, flavonlar, biyojen aminler, fenilpropan türevleri, lignanlar, triterpenik bileşikler ve saponozitler, terpenoidler, müsilaj, şekerler, tanen, viscin, kafeik asit türevleri, reçine (116, 118, 119, 121, 122, 125, 127).

6.1.124. *Malva nicaeensis* All.

Bir yıllık bitkiler. Gövdeler yükselici veya dik, seyrekçe setoz-piloz. Yapraklar az çok dairemsi, çoğunlukla hafifçe 3-5 loblu, krenat. Çiçekler yaprak koltuğunda küçük demetler halinde. Epikaliks segmentleri oblong. Sepaller genişçe üçgenimsi, yaklaşık 2 mm. Petaller leylak renkli-pembe, tabanda tüylü, 6-8 mm. Merikarplar çıplak veya tüylü, ağımsı yapıda, birbirine değen kenarları düz (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Tarlalar, ekilmemiş tarlalık alanlar, yerleşim alanları çevresi; 0-100 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Balıkesir, Çanakkale, İçel, İstanbul, Muğla, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Çavuşköy, 100 m, 25.IV.2004, G. Bulut, MARE 9484.

Yöresel Adı: Develik, Ebe gümece

Yöresel Kullanılışı :

- a) Kökleri eskiden genital bölgeye dıştan uygulanarak çocuk düşürmede kullanılmıştır (Çavuşköy).
- b) Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, öksürüğe karşı kullanılır (Çavuşköy).
- c) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, böbrek kumunu ve taşını düşürmek amacıyla kullanılır (Alikabaklar)
- d) Yaprakları yağda soğanla kavrulularak yemek yapılır (Çavuşköy, Türkmenli, Alikabaklar).
- e) Yapraklarından dolma yapılır (Çavuşköy, Türkmenli).
- f) Yapraklarından börek yapılır (Ağaçköy, Çavuşköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ebe gümece, Ebecik, Ebömeç, İlmik, Kaba, Kabalık, Moloş, Moloşa, Saracak (33, 83,111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

a) Bitkinin öksürüğe karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (80, 83).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Midevi olarak (76), mide ülseri tedavisinde ve urlara karşı (86), karın ağrısının giderilmesinde (33), ağrılara karşı (50, 76, 86), kadın hastalıkları tedavisinde (86), romatizma tedavisinde (86), diz ağrılarının giderilmesinde (86), kırık tedavisinde (86), yanık tedavisinde (86), astım tedavisinde (75), ısırğan otunun meydana getirdiği kaşıntıya karşı (75), göğüs yumuşatıcı olarak (80), ateş düşürücü olarak (80), nezle tedavisinde (80), bronşit tedavisinde (80), iltihaplı boğaz ve bademcik hastalıklarının tedavisinde (80), verem tedavisinde (33) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : —

6.1.125. *Malva sylvestris* L.R.73. *Malva sylvestris*

İki yıllık veya çok yıllık bitkiler. Gövdeler dik veya yükselici, tüberküllü tüylerden oluşan yayık piloz. Yapraklar az çok dairemsi, 5–7 loblu, krenat, seyrek piloz veya çıplak. Çiçekler yaprak koltuklarında ve dal uçlarında demetler halinde. Epikaliks segmentleri az çok lineardan oblonga kadar değişen şekillerde veya darca ovat. Sepaller genişçe üçgenimsi, 3–7 mm. Petaller 18–25 mm, sepallerin 4 katı kadar veya daha uzun, leylak renginden pembeye kadar değişen renklerde, emarginat veya hafifçe 3–5 parçalı. Merikarplar çıplak veya tüylü, sırt kısmında az çok düz (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Ekim (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çalılıklar, çayırılık yerler, ekilmemiş tarlalık alanlar, yerleşim alanları çevresi, tarlalar, açık alanlar; 0-500 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Amasya, Ankara, Antalya, Çanakkale, Denizli, Erzurum, Giresun, Hatay, Isparta, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Konya, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE 9669. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10073. Bayramiç, Kutluoba Köyü, 180 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10538. Bayramiç, Serhat Köyü, 280 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10549. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10556. Bayramiç, Zeytinli Köyü, 120 m, 07.V.2007, G. Bulut, MARE 10592. Bayramiç, Karaköy, 300 m, 28.VI.2007, E.Tuzlacı, G. Bulut, MARE 11002.

Yöresel Adı : Develik, Ebe gümeci

Yöresel Kullanılışı :

- a) Kökleri eskiden genital bölgeye dıştan uygulanarak çocuk düşürmede kullanılmıştır (Bayramiç merkezi, Beşikköy, Evciler, Zeytinli).
- b) Yaprakları yağda soğanla kavrulularak yemek yapılır (Alakeçi, Beşikköy, Evciler, Karaköy, Koşuburnu, Külcüler, Pınarbaşı, Zeytinli).
- c) Yapraklarından dolma yapılır (Beşikköy, Evciler).
- d) Yapraklarından börek yapılır (Evciler).
- e) Olgunlaşmamış meyveler çocuklar tarafından yenir (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Büyük ebe gümeci, Develik, Ebe gümeci, Ebe gömeci, Ebe gümeç, Ebe kömeç, Ebene gömeci, Ebecik, Ebelik, Ebem gömeci, Ebem gümeci, Gömeç, Gömeç otu, Hubbez, İlmik, Kaba, Kaba ot, Kabalık, Kara bövmeç, Meleko çiçeği, Saracak (10, 29, 31, 36, 41, 47, 55, 60, 61, 71, 85, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin çocuk düşürmede kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (27, 37, 47, 71).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Karın ağrısının giderilmesinde (14, 43, 74), mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (36), mide ağrısının giderilmesinde (14, 42, 47), mide bulantısının giderilmesinde (9), mide-barsak hastalıklarının tedavisinde (9, 42, 74), barsak yumuşatıcısı olarak (15, 27, 61, 80), hemoroidlere karşı (12, 31, 13), barsak hastalıkları tedavisinde (82), karaciğer hastalıklarının tedavisinde (74), böbrek hastalıklarının tedavisinde (34), böbrek taşlarını

düşürmek amacıyla (47), kalp hastalıklarının tedavisinde (12), immun sistemi kuvvetlendirici (12), menstruasyon düzenleyici olarak (27, 71), soğuk algınlığı tedavisinde (9, 11, 12, 17, 73), astım tedavisinde (47, 75), bronşit tedavisinde (15, 44, 47), ateş düşürücü olarak (15), öksürük kesici olarak (10, 12, 15, 34, 47, 85), göğüs yumuşatıcı olarak (18, 44), nefes darlığına karşı (42), bademcik hastalıklarının tedavisinde (47), ağrı kesici olarak (9, 82, 86), baş ağrısının giderilmesinde (9, 65), çıban tedavisinde (10, 34, 42, 47, 55, 74), egzama tedavisinde (27), ısırğan otunun meydana getirdiği kaşıntıya karşı (44, 75), idrar yolları hastalıklarının tedavisinde (15, 42), romatizma tedavisinde (14, 42), yara tedavisinde (10, 71, 72, 85), kabakulak tedavisinde (47), kadın hastalıklarının tedavisinde (47), kanser tedavisinde (47), göğüs kanseri tedavisinde (47), şişliklerin ve ağrıların tedavisinde (36), bel ağrısının giderilmesinde (43), inflamasyon giderici olarak (71) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Müsilaj, glikoz, pektin, malvidin, delfinidin ve malvin gibi antosiyanidin bileşikleri, flavonlar, tanen (118, 119, 121, 125, 127, 138).

6.1.126. * *Melia azedarach* L.

Küçük ağaçlar. Yapraklar bipennat, folioller ovat veya aküminat, serrat bazen loblu. Çiçekler kokulu. Sepaller yaklaşık 2 mm, dik. Petaller linear-oblanseolat, sepallerin arasında yayık durumlu, 8-10 mm, mor. Drupa sarı, az çok küremsi, 10-20 mm çapında (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Mayıs.

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller: Adana, Hatay, İzmir (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Pınarbaşı Köyü, 160 m, 28.VI.2005, G. Bulut, MARE 10110.

Yöresel Adı: Tespih ağacı

Yöresel Kullanılışı:

- a) Meyvelerinin sert yapılı çekirdek kısmından tespih yapılır (Kutluoba).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Esembil, Esenbil, Tespih, Tespih ağacı (111).

6.1.127. *Ficus carica* L. subsp. *carica*R.74. *Ficus carica* subsp. *carica*

10 m'ye kadar veya daha fazla uzunlukta çalı veya ağaçlar. Genç sürgünler yeşil, daha sonra kahverengi, çoğunlukla puberulent; yaşlı sürgünler gri, düz, kalın ve sert yapılı, kırılğan az dallı. Yapraklar düşücü, çoğunlukla 10 cm'den daha büyük, az çok loblu, bazen tam, dıştan yuvarlak, çoğunlukla kordat, skabrit, çoğunlukla altta az çok pubesent, nadiren az çok çıplak, başlıca üst kısmındaki kenarlar undulat–krenattan dentata kadar değişen şekillerde. Yaprak sapı 2–8(-10) cm, kalın. Meyve tek, 8 cm'ye kadar uzunlukta, armut şeklinde veya basık-küresel, kısa saplı veya sapsız, yeşilimsi, sarımsıdan mora kadar değişen renklerde, çıplak veya puberulent (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Açık alanlar, karışık ormanlar, nehir vadilerindeki taşlık yamaçlar, harabelikler, yerleşim alanları çevresi, kaya çatlakları; 0-1770 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bilecik, Çanakkale, Elazığ, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Isparta, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kırklareli, Malatya, Muğla, Ordu, Sinop, Trabzon, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kutluoba Köyü, 180 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10537. Bayramiç, Beşikköy, 250 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10552. Bayramiç, Evciler Köyü, 05.V.2007, 300 m, G. Bulut, MARE 10561. Bayramiç, Yukarı Palamutoba Köyü, 350 m, 07.V.2007, G. Bulut, MARE 10580.

Yöresel Adı : İncir, Yemiş

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yapraklı dalları kor ateşin üzerine konulup buharı buruna çekilerek burun kanamasına karşı kullanılır (Mollahasanlar).
- b) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, egzama tedavisinde kullanılır (Bayramiç merkezi).
- c) Bitkinin sütü haricen siğillerin yok edilmesi amacıyla kullanılır (Mollahasanlar, Üzümlü, Zeytinli).
- d) Bitkinin sütü, haricen, arı ve akrep sokmalarına karşı kullanılır (Köylü, Pınarbaşı, Yeniceköy).
- e) Bitkinin sütü ılık süte damlatılıp bu süt yoğurt mayalamada kullanılır. Çok eski zamanlarda kullanılan bu yöntemle yapılmış yoğurdun hemen yenmesi gerektiği, zamanla acılaştığı belirtilmiştir (Evciler).
- f) Meyveler yenir (Beşikköy, Evciler, Koşuburnu, Kutluoba, Mollahasanlar, Pıtireli, Üzümlü, Yukarı Palamutoba, Zeytinli).
- g) Meyveler kurutulup (kurutulurken incirlerin arasına *Origanum vulgare* subsp. *hirtum* bitkisinin toprak üstü kısımları koruyucu olarak konur) kış aylarında yenir Beşikköy, Evciler, Koşuburnu, Kutluoba, Mollahasanlar, Pıtireli, Üzümlü, Yukarı Palamutoba, Zeytinli).
- h) Meyvelerinden reçel yapılır (Beşikköy, Bezirgenler, Evciler, Koşuburnu, Kutluoba, Pıtireli).
- i) Meyvelerinden pekmez yapılır (Koşuburnu, Pıtireli).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ak incir, Baba incir, Badılcın inciri, Bardacık incir, Beyaz lop incir, Boğa inciri (erkek ağaç), Çayırkarası inciri, Deli yemiş (erkek), Gökçe incir, İncir, İncir ağacı, İlek (erkek), Kaba incir, Kadın inciri, Kara incir, Kara lop incir, Karayaprak inciri, Kış inciri, Köpekgalgıdan inciri, Kulpluca inciri,

Kuru incir, Lop incir, Mor incir, Nazil incir, Papaz inciri, Patlıcan inciri, Sandıma inciri, Sarı ilek, Sarı lop incir, Şeker incir, Top(erkek),Yabani incir, Yalancı yemiş, Yaz inciri, Yemiş (40, 33, 62, 80, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin egzama tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (21, 76, 86).
- b) Bitkinin siğillerin yok edilmesinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (23, 27, 34, 43, 44, 64, 74, 75, 79).
- c) Bitkinin arı ve akrep sokmalarına karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (33, 42, 86).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Hemoroidlere karşı (27, 34, 38, 44, 76, 88), barsak yumuşatıcısı olarak (24, 27, 62, 64), kabızlığa karşı (88), diüretik olarak (40), hazmı kolaylaştırıcı olarak (40), mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (75), mide ağrısının giderilmesinde (9), boğaz ağrısının giderilmesinde (18), nefes darlığı tedavisinde (75), verem hastalığının tedavisinde (86), öksürük kesici olarak (9, 18), çocukların saç diplerindeki yaraların tedavisinde (86), kan dindirici olarak (27), sarılık tedavisinde (34), iltihaplı yara tedavisinde (62, 80), yatıştırıcı olarak (40), kuvvet verici olarak (40) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Flavon, triterpenler, şekerler, uçucu yağ, vitaminler, sitrik asit, şikimik asit (118, 124, 127, 146).

6.1.128. **Morus alba* L.R. 75. *Morus alba*

15 m'ye kadar uzunlukta, çıplak sürgünlü ağaçlar. Yapraklar ovat veya genişçe ovat, 6–10(-18) cm, akut veya kısaca akuminat, tabanda yuvarlak veya yamukça kordat, tam, loblu veya sinuat, krenat–dentat, ince, yumuşak, çoğunlukla her iki yüzünde çıplak, fakat alt yüzde damar koltuklarında tüy demetleri var. Yaprak sapı 1-3.5(-4) cm. Pedunkul yaklaşık meyve boyunda. Meyve 1–2.5 cm, beyaz, pembemsi veya morumsu (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Adıyaman, Amasya, Çanakkale, Denizli, İstanbul, İzmir, Kars, Malatya, Manisa, Niğde, Tekirdağ (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Karaibrahimler Köyü, 310 m, 13.VI.2004, G. Bulut, MARE 9588. Bayramiç, Alikabaklar Köyü, 200 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10042. Bayramiç, Kutluoba Köyü, 180 m, 28.VI.2005, G. Bulut, MARE 10107. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 27.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10836.

Yöresel Adı : Kara dut

Yöresel Kullanılışı:

- a) Meyvelerinin suyu, haricen bebeklerdeki pamukçuğa karşı kullanılır (Karaibrahimler, Yeniceköy).
- b) Meyveler doğrudan yenir (Alikabaklar, Evciler, Karaibrahimler, Köylü, Kutluoba, Söğütgediği).
- c) Meyvelerinden reçel yapılır (Alikabaklar, Çavuşköy, Karaibrahimler, Kutluoba, Köylü, Söğütgediği).
- d) Odunu özellikle evlerde ekmek pişirilirken kullanılır (Kutluoba).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ak dut, Beyaz dut, Dut, Dut ağacı (29, 60, 88, 111, 112,).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin pamukçuğa karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (34).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Kan şekerini düşürmek amacıyla (11, 17, 79, 80, 86, 88), karaciğer hastalıkları tedavisinde (15), vücut direncini artırıcı olarak (15), öksürük kesici olarak (15), ateş düşürücü olarak (64, 60), soğuk algınlığı tedavisinde (18), ishal kesici olarak (17), boğaz iltihaplanmasına karşı (17), karın sancısının giderilmesinde (80), diüretik olarak (64), egzama tedavisinde (27), dolama tedavisinde (12), diş ağrısının giderilmesinde (80), akrep sokmasına karşı (79) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Triterpenler, flavonlar, pektin, fruktoz, isoquercetin, adenin, kolin, A, B, B₁ ve C vitaminleri, hormonlar, organik asitler, müsilaj (127, 146).

6.1.129. *Myrtus communis* L. subsp. *communis*

1–5 m uzunlukta çalılar. Yapraklar ovat-lanseolat, 2–5 cm, derimsi, çıplak, nokta şeklinde glandlı, ezildiği zaman hoş kokulu, tam; yaprak sapı yaklaşık 2 mm. Çiçekler 3 cm'ye kadar çapta, beyaz; pediseller 1.5–2.5 cm; petaller dairemsi, 7–15 mm. Bakka az çok küreselden genişçe elipsoide kadar değişen şekillerde, 7–10 mm, olgunlaştığında çoğunlukla mavimsi–siyah (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Eylül (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Orman açıklıkları, maki, kayalık yamaçlar, kumullar; 0-550 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Antalya, Aydın, Çanakkale, Hatay, Isparta, İçel, İzmir, Muğla, Ordu, Sinop, Trabzon, Zonguldak (99, 110).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, ilçe merkezi, 100 m, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9538.

Yöresel Adı: Mersin, Murt

Yöresel Kullanılışı :

- Meyvesi doğrudan yenir (Bayramiç merkezi).
- Dalları avlu ve sokak süpürgesi olarak kullanılır (Bayramiç merkezi).
- Çiçekleri halıların arasına konularak güveden koruyucu olarak kullanılır (Beşikköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Çakal üzümü, Elduran, Eldüren, Hambelez, Kara sirken, Mersin, Mersin çalısı, Mord, Mort, Murt (30, 41, 60, 68, 111, 112).

6.1.130. * *Olea europaea* L. var. *europaea*R. 76 . *Olea europaea* var. *europaea*

Geniş taçlı, 10(-15) m'ye kadar uzunlukta, eğri büğrü gövdeli, dikensiz, az çok silindirik dallı ağaçlar. Sürgünler az çok yuvarlak, lepidot, gri; tomurcuklar çok küçük, lepidot-ipeksi, grimsi. Yapraklar lanseolat, 4 cm'den uzun, az çok sapsız, mukronat, koyu yeşil ve üstte çıplak, altta sıkça gümüşü-lepidot. Panikulalar yapraklarından kısa, çiçekler beyaz, hoş kokulu, 3-4 mm, drupa az çok küresel veya oblong, büyük, 40 mm'ye kadar uzunlukta, olgunlaştığında parlak siyah, kahverengimsi-yeşil veya nadiren fildişi beyazı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Adıyaman, Aydın, Çanakkale, Çoruh, Gaziantep, Giresun, İçel, İstanbul, Konya, Mardin, Şanlıurfa (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Ezine-Bayramiç yolu, 110 m, 16.VI.2004, G. Bulut, MARE 9617. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 05.VII.2006, G. Bulut, MARE 10439. Bayramiç, Yukarı Palamutoba Köyü, 350 m, 07.V.2007, G. Bulut, MARE 10574.

Yöresel Adı : Zeytin

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, tansiyon düşürücü olarak kullanılır (Pınarbaşı).
- b) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, nefes darlığına karşı kullanılır (Evciler).
- c) Meyvelerinin yağı (zeytinyağı), sirke ile karıştırılıp, haricen, bebek ve çocuklarda ateş düşürücü olarak kullanılır (Ahmetçeli, Akçakıl, Doğancıköy, Kutluoba, Pıtireli, Saraycık).
- d) Meyvelerinin yağı (zeytinyağı), haricen, bebeklerde kemik gelişimini arttırmak amacıyla kullanılır (Akçakıl Köyü, Evciler).
- e) Meyvelerinin yağı (zeytinyağı), haricen, özellikle çocuklarda çarpma, düşme sonucu oluşan şişliklere karşı kullanılır (Çatalçam, Pıtireli).
- f) Meyveler ezilip haricen, yara tedavisinde kullanılır (Evciler, Zeytinli).
- g) Meyvelerinin yağı (zeytinyağı), hayvanların gözüne sürülerek, göz hastalıkları tedavisinde kullanılır (Doğancıköy, Kutluoba).
- h) Meyveleri özel işleminden geçtikten sonra siyah zeytin olarak yenir. (Akçakıl, Beşikköy, Çatalçam, Doğancıköy, Evciler, Köylü, Kutluoba, Üçyol, Yukarıpalamutoba, Zeytinli).
- i) Meyvelerinin yağı (zeytinyağı) yemeklik yağ olarak kullanılır (Akçakıl, Beşikköy, Çatalçam, Doğancıköy, Evciler, Köylü, Kutluoba, Üçyol, Yukarıpalamutoba, Zeytinli).
- j) Dalları baston yapımında kullanılır (Köylü, Pıtireli).
- k) Odunu yakacak olarak (özellikle ekmek pişirilirken) kullanılır (Çatalçam, Çavuşköy, Kutluoba, Pıtireli, Yukarı Palamutoba, Zeytinli).
- l) Odunundan mangal kömürü elde edilir (Yukarı Palamutoba).
- m) Meyvelerin çekirdeğinden kolye yapıp nazarlık olarak bebeklere ve çocuklara takılır (Palamutoba).
- n) Yaprakları ölünün yıkama suyuna konur (Ahmetçeli, Beşikköy, Pınarbaşı, Üzümlü).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Uslu zeytin, Zeytin, Zeytin ağacı (20, 62, 47, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin tansiyon düşürücü olarak kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (9, 17, 20, 27, 79, 80).
- b) Bitkinin şişliklere karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (9, 62, 86).
- c) Bitkinin yara tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (27, 47, 77, 79, 80).
- d) Bitkinin hayvanların göz hastalıkları tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (79, 80).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Yağ bezelerinin yok edilmesinde (76), kan şekerini düşürmek amacıyla (17, 19, 20, 27, 44, 57, 75, 79, 83), kolesterolü düşürmek amacıyla (19, 44, 80, 83), hemoroidlere karşı (62), böbrek taşı düşürmek amacıyla (58), kırık-çıkık tedavisinde (19), burkulmalara karşı (47, 62), yanık tedavisinde (79), gastrointestinal sistem kanseri tedavisinde (83), boğaz ağrısının giderilmesinde (47), öksürüğe karşı (17), boğmacaya karşı (58), kulak ağrısının giderilmesinde (47), hayvan sağlığında karın şişliğine karşı (58) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Oleik asit gliseritleri, fitosterol, uçucu yağ, flavonoidler, organik asitler, tanen, reçine, A ve E vitaminleri (118, 125, 127).

6.1.131. *Phillyrea latifolia* L.

5 m'ye kadar uzunlukta çalı veya küçük ağaçlar. Tomurcuklar ve genç sürgünler tüylü. Yapraklar ovat–kordattan ovat–lanseolata kadar değişen şekillerde, lamina 1–3.2(-4) x 0.5–1.7(-2.5) cm boyutlarında, az çok dentat veya serrat, nadiren tam, belirgin yan damarlar 7–11 çift, her iki yüzde çıplak, sadece yaprak sapına yakın kenarlarda tüylü; yaprak sapı puberulent-tomentoz, 0.5–5 mm. Kaliks sarımsı, loblar üçgenimsi kenarları siliat. Korolla 2–2.5 mm. Drupa küresel, 3–8 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çoğunlukla çalılık ve ormanlık alanlar; 0-1350 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Isparta, İçel, İstanbul, Muğla, Sakarya, Sinop, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Zonguldak (99, 110).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Sarıdüz Köyü, 240 m, 25.IV.2004, G. Bulut, MARE 9492. Bayramiç, Daloba Köyü, 300 m, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9532. Bayramiç, Karıncalı Köyü, 370 m, 30.IV.2004, G. Bulut, MARE 9572. Bayramiç, Pınarbaşı Köyü, 160 m, 28.VI.2005, G. Bulut, MARE 10118.

Yöresel Adı : Kuzu pınar, Kuzu pınar, Pınar, Pınar

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yaprakları dövülüp veya ağızda çiğnendikten sonra, haricen hayvanlarda göz hastalıkları tedavisinde kullanılır (Ağaçköy, Beşikköy Çatalçam,, Dağahmetçe, Daloba, Kutluoba, Pınarbaşı, Sarıot, Serhat, Türkmenli, Yeniceköy).
- b) Yapraklar hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Akpınar, Evciler, Pınarbaşı, Pıtireli).
- c) Dalları sokak, avlu, ahır ve baca süpürgesi olarak kullanılır (Ağaçköy, Ahmetçeli, Akçakıl, Akpınar, Alakeçi, Bayramiç merkezi, Beşikköy, Bezirgenler, Çalıdağ, Çatalçam, Çavuşköy, Çiftlik, Daloba, Doğancıköy, Evciler, Karabrahimler, Koşuburnu, Köylü, Kutluoba, Külcüler, Muratlar, Pınarbaşı, Pıtireli, Saçaklı, Saraycık, Sarıdüz, Sarıot, Söğütgediği, Tongurlu, Tülüler, Türkmenli, Üzümlü, Yassıbağ, Yeniceköy, Yeşilköy, Yiğitler, Zeytinli).

- d) Dalları sapan yapımında kullanılır (Evciler).
- e) Dalları çit yapımında kullanılır (Karaibrahimler, Köylü, Saraycık, Sarıdüz, Söğütgediği, Türkmenli, Yanıklar, Yeniceköy).
- f) Dalları yakacak olarak kullanılır (Ağaçköy, Çavuşköy, Doğancıköy, Pınarbaşı, Pıtırli, Sarıdüz, Söğütgediği, Tülüler, Türkmenli).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ak çalı, Akça kesme, Akça kesmik, Akça pınar, Akçe kese, Dikensiz pınar, Fünler çalısı, Kesme, Kuzu pınar, Pınar, Pırnal, Püren (111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin hayvan sağlığında göz hastalıkları tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (27, 76).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Böbrek taşlarını düşürmek amacıyla (76), kan şekerini düşürmek amacıyla (27), hemoroidlere karşı (44), nefes darlığına karşı (82), bronşit tedavisinde (82) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Lignanlar, triterpenler, uçucu yağ (127).

6.1.132. *Cephalanthera rubra* (L.) L.C.M Richard

10-60 cm uzunlukta, ince yapılı bitkiler. Gövde yapraklı, üst tarafta pubesent. Yapraklar 3-8, yayık, lanseolat, 12 cm'ye kadar uzunlukta. Spika çoğunlukla gevşek, az veya çok çiçekli. Brakteler lanseolat, alttakiler yaprağa benzer, çoğunlukla çiçekleri aşar. Çiçekler soluk gül pembesi veya gül pembesi-mor renginde. Sepaller yayık, oblong-lanseolat, 20(-25) mm'ye kadar uzunlukta. Petaller sepallerden hafifçe kısa. Hipokil beyazımsı tabanda turuncu-sarı lekeli, yan loblar yamuk-oblong; epikil ovat-lanseolat, akut, 15 mm'ye kadar uzunlukta, yaklaşık 10 adet sarımsı-kahverengi uzunlamasına ibikli. Ovaryum az çok pubesent (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık, çalılık alanlar; 0-2000 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller: Adana, Afyon, Ankara, Artvin, Bolu, Çanakkale, Denizli, Hatay, İçel, İstanbul, Kastamonu, Kayseri, Konya, Kütahya, Maraş, Rize, Trabzon, Tokat (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1080 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10172.

Yöresel Adı : Çam çiçeği

Yöresel Kullanılışı :

- a) Çiçekli bitki vazolara konulup evlerde süs olarak kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Çam çiçeği (111).

6.1.133. *Paeonia mascula* (L.) Millersubsp. *arietina* (Anders.) Cullen et Heywood

Çok yıllık otsu bitkiler. Yapraklar biternat, 12-16 segmentli alt kısmında piloz. Çiçekler 8-14 cm çapında, petaller kırmızı. Foliküller 3-5, 2-4 cm, beyaz-tomentoz, uçta trunkat ve sapsız stigmali (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çalılık yerler, kayalık yamaçlar; 1000-2000m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller: Amasya, Balıkesir, Bitlis, Elazığ, Gümüşhane, Trabzon, Tunceli, Yozgat (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, ilçe merkezi (Kaz Dağı’ndan getirilip bahçeye ekilmiş bitkiden alınan örnek), 100 m, 13.VII.2004, G. Bulut, MARE 9651. Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1080 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparıslan, MARE 10171.

Yöresel Adı: Ay gülü, Dağ zambağı, Dağ zombağı

Yöresel Kullanılışı :

- Tohumları kolye ve bilezik yapımında kullanılır (Bayramiç merkezi). (R. 77)
- Çiçekli bitki vazolara konulup evlerde süs olarak kullanılır (Evciler).

R. 77. Tohumlardan yapılmış kolye

R. 78. Bahçede yetiştirilmiş *Paeonia* bitkisi ve bir Bayramiç'li (İlçe merkezi)

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ayı gülü, Guluç, Savul (91, 111, 112).

PAPAVERACEAE

6.1.134. *Papaver rhoeas* L.

R.79. *Papaver rhoeas*

Gövdeler dik, 90 cm'ye kadar uzunlukta. Yapraklar değişken, çoğunlukla pennatifit veya pennatisekt, segmentler dentat, terminal segment lanseolat, yan segmentlerden çok daha uzun. Pedunküller yayık–hisplit, nadiren basık setoz. Petaller kırmızı, nadiren beyaz, tabanda lekeli veya lekesiz, boyutları çok değişken. Kapsula çıplak, küresel veya az çok küresel, tabanda yuvarlak, yaklaşık genişliğinin iki katı uzunlukta. Disk düz yapılı, üzerinde 18 adete kadar stigma ışını bulunur (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Tarlalar, ekilmemiş tarlalık alanlar, çayırılık alanlar; 0-1400 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller: Adana, Amasya, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bolu, Bursa, Çanakkale, Elazığ, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Isparta, İçel, İstanbul, Kırklareli, Muğla, Samsun, Tekirdağ, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramıç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10070. Bayramıç, Kutluoba Köyü, 180 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10536. Bayramıç, Yassıbağ Köyü, 310 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10542. Bayramıç, Daloba Köyü, 300 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10546. Bayramıç, Evciler Köyü, 300 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10560. Bayramıç, Yukarı Palamutoba Köyü, 350 m, 07.V.2007, G. Bulut, MARE 10578. Bayramıç, Zeytinli Köyü, 120 m, 07.V.2007, G. Bulut, MARE 10591.

Yöresel Adı: Gelincik

Yöresel Kullanılışı :

- a) Genç meyvelerinden hazırlanan dekoksasyon, dahilen öksürüğe karşı kullanılır (Üzümlü).
- b) Bitkinin genç sürgünleri yağda soğanla birlikte kavrulduktan sonra, dahilen yatıştırıcı olarak kullanılır (Beşikköy).
- c) Bitkinin körpe toprak üstü kısımları yağda soğanla birlikte kavrulup yemek yapılır (Beşikköy, Çavuşköy, Evciler, Yukarı Palamutoba, Zeytinli).
- d) Bitkinin körpe toprak üstü kısımlarından börek yapılır (Alikabaklar, Evciler, Yeniceköy, Yukarı Palamutoba).
- e) Saplı meyveleri vazolara konulup evlerde süs olarak kullanılır (Ahmetçeli).
- f) Petallere veya çiçeklere özel şekil verilerek çocuklar tarafından oyuncak bebek yapılır (Beşikköy, Bezirgenler, Evciler). (R. 80, R. 81).

R.80 Çiçekten yapılmış
oyuncak bebek (I)

R. 81. Çiçekten yapılmış
oyuncak bebek (II)

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Alvala, Borcanka, Gangılız, Gelin çiçeği, Gelinalı, Gelincik, Gelincik otu, Gelineli, Gül otu, Kapçık, Kara gelincik, Kellinar, Lale, Lele, Zemperlik (10, 11, 20, 29, 40, 41, 46, 47, 60, 111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin öksürüğe karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (10, 11, 17, 40, 47, 80).
- b) Bitkinin yatıştırıcı olarak kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (27, 37, 60).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Ateş düşürücü olarak (47), astım tedavisinde (47), göğüs yumuşatıcı olarak (10, 46, 64, 80), boğaz ağrısının giderilmesinde (47), öksürüğe karşı (47), bronşit tedavisinde (80), nefes darlığına karşı (20), müshil olarak (18), ishale karşı (11, 57), hemoroidlere karşı (34), barsak solucanlarına karşı (74), antiaritmitik ve antispazmotik olarak (11), sarılık tedavisinde (76), çocukların gece işemelerinde (11), çocukların ağız içi yaralarının tedavisinde (76), çocuklardaki mide ağrılarının giderilmesinde (50), mide ekşimesine karşı (17), kuvvet verici olarak (47, 76), böbrek taşlarını düşürmek amacıyla (13), romatizma tedavisinde (47, 71), süt salgısını artırıcı olarak (47), burun kanamasına karşı (47), uykusuzluğa karşı (12, 57, 80), kadın hastalıklarının tedavisinde (40) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Alkaloidler (roeadin), müsilaj, renk maddeleri ve antosiyan glikozitleri (118, 119, 124, 125, 127, 138).

PLANTAGINACEAE

6.1.135. *Plantago major* L.

subsp. *intermedia* (Gilib.) Lange

Bir veya birkaç rozetli, (4-)10-50(-70) cm uzunluğunda, çok yıllık bitkiler. Yapraklar, 3-5 damarlı, 3-37 x 1-11.5 cm, lamina eliptik-ovattan rotundat-ovata kadar değişen şekillerde, az çok tam, düzensiz dentat veya undulat kenarlı, tabana doğru gittikçe sap şeklinde daralmış, çoğunlukla ince, sarımsı-yeşil, puberulent; yaprak sapı çoğunlukla laminaya eşit uzunlukta. Skapuslar 3-30 cm uzunlukta, hafifçe oluklu veya çizgili, yapraklara eşit veya onlardan daha uzun, kısaca tüylü. Spika 4-40 cm, darca silindirik, alt kısmında seyrek, üst kısmında sık. Alttaki brakteler 2-2.5 mm, sepallerden daha uzun, üsttekiler 1 mm, sepallerden daha kısa, ovat, çıplak. Sepaller 2-2.5 mm, az çok eşit uzunlukta, yeşil. Korolla tüpü 2.5-3 mm, çıplak; loblar 1mm'den daha kısa, üçgenimsi. Kapsula 2-4 mm, ovoid-konik şekilli. Tohumlar 14-30 adet, üç köşemsi, elipsoid (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Tarlalar, sulak, nemli yerler, yerleşim alanları çevresi, orman açıklıkları, tuzlu topraklar; 0–2200 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Afyon, Aydın, Balıkesir, Bitlis, Çanakkale, Denizli, Elazığ, Erzurum, Hakkari, Isparta, İçel, İstanbul, Kayseri, Konya, Kütahya, Sakarya, Tekirdağ, Tokat, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Pınarbaşı Köyü, 160 m, 13.VI.2004, G. Bulut, MARE 9584. Bayramiç, Kaz Dağı, Karaköy üstü, 800 m, 28.VII.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10936.

Yöresel Adı : Damar otu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yaprakları, haricen, böcek sokmalarına karşı kullanılır (Çavuşköy).
- b) Yapraklar, haricen, yara tedavisinde kullanılır (Pınarbaşı).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Bağ otu, Bağayaprağı, Belhavz, Beş damar otu, Büyük sinirli ot, Damar otu, Damarlı ot, Duvarula, Hava

yaprağı, Katırtırnağı, Kırkdamar otu, Kırksinir otu, Köpekdili, Nasırlıyaprak, Sinir otu, Sinirli ot, Sinirliyaprak, Siyil otu (33, 55, 62, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin yara tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (27, 44, 47, 55).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Astım tedavisinde (57), tüberküloz tedavisinde (47), solunum yolları hastalıkları tedavisinde (55, 80), yatıştırıcı olarak (27), akciğer hastalıkları tedavisinde (9), sindirim sistemi hastalıklarının tedavisinde (55), mide ağrısının giderilmesinde (9, 53), mide ülseri tedavisinde (53), ülser tedavisinde (47), hemoroidlere karşı (44), kan şekerini düşürmek amacıyla (9), romatizma tedavisinde (9), eklem ağrısının giderilmesinde (57), çıban tedavisinde (33, 35, 55, 57, 62), iltihap çekici olarak (9), iltihaplı yara tedavisinde (47), diş ağrısının giderilmesinde (35), kanser tedavisinde (47) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : İridoit glikozitler, kumarin, flavonoidler, saponin, alkaloidler, amino asitler, fenolkarboksilik asitler, silisilik asit, reçine, çeşitli organik asitler, sorbitol, tiamin, riboflavin, müsilaj, tanen (116, 121, 122, 127, 142).

PLATANACEAE

6.1.136. *Platanus orientalis* L.

30 m'ye kadar uzunlukta ağaçlar. Dallar genişçe yayık. Yaşlı gövdelerin kabuğu küçük, dört köşemsi, koyu kahverengi, kalıcı levhalardan oluşur. Yapraklar laminanın yaklaşık 3/5'ine kadar derince 3-5(-7) loblu, 11-18 x 12-24 cm, tabanda genişçe kuneat veya trunkat, loblar genişliğinden daha uzun, 7-11 x 2.5-6 cm, kabaca dentat veya tam, olgunlaştığında çıplak veya az çok çıplak. Yaprak sapı 2.5-7.5 cm. Meyve başları 3-6 adet, 13-19 cm'ye kadar uzunlukta sarkık saplara bağlı (99).

R.82. *Platanus orientalis*

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Mayıs (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çoğunlukla nemli, sulak yerler, dere kenarları; 0-1100 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bingöl, Bitlis, Bursa, Diyarbakır, Edirne, Eskişehir, Hakkari, Isparta, İçel, İstanbul, Kahramanmaraş, Kütahya, Muğla, Sinop, Trabzon, Tokat, Tunceli, Zonguldak (99).

Yöresel Adı : Çınar

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9515. Bayramiç, Kaz Dağı, Karaköy üstü, Karagöl çevresi, 550 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10996.

Yöresel Kullanılışı :

- Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, böbrek kumunu ve taşıyı düşürmek amacıyla kullanılır (Evciler).
- Meyvelerinden hazırlanan dekoksion, dahilen, nefes darlığına karşı kullanılır (Köylü, Yeniceköy).
- Meyvelerinden hazırlanan dekoksion, dahilen, ishale karşı kullanılır (Zeytinli).
- Gövde kabuğundan hazırlanan dekoksion, dahilen, böbrek kumunu ve taşıyı düşürmek amacıyla kullanılır (Mollahasanlar).
- Kerestesi masa ve sandalye yapımında kullanılır (Beşikköy, Bezirgenler, Çatalçam, Çavuşköy, Çırpılar, Daloba, Doğancıköy, Evciler, Mollahasanlar, Serhat, Söğütgediği, Üçyol, Yeniceköy).

- f) Kerestesinden takunya (nalın) yapılır (Akçakıl, Bayramiç merkezi, Beşikköy, Çatalçam, Çatalçam, Çavuşköy, Gedik, Karabrahimler, Köylü, Külcüler, Muratlar, Üçyol, Yassıbağ, Yeniceköy).
- g) Kerestesinden tokaç (çamaşır döveceği) yapılır (Ahmetçeli, Beşikköy, Karıncalı, Köylü, Külcüler, Yassıbağ, Zeytinli).
- h) Düzgün dalları baston yapımında kullanılır (Gedik, Köylü, Saraycık).
- i) Düzgün dalları halı silkeleme sopası olarak kullanılır (Gedik).
- j) Kerestesi ekmek yoğurulan teknelerin yapımında kullanılır (Saraycık).
- k) Kerestesi meyve-sebze kasası yapımında kullanılır (Beşikköy, Evciler). (R. 84).
- l) Kerestesi sandık yapımında kullanılır (Beşikköy).
- m) Kerestesinden kepçe yapılır (Akpınar, Beşikköy).
- n) Kerestesinden bulgur dövmek için tokmak yapılır (Evciler).
- o) Odunu yakacak olarak kullanılır (Beşikköy, Doğancıköy, Gedik, Zeytinli).
- p) Kerestesi semer yapımında kullanılır (Ahmetçeli). (R. 83).
- r) Kerestesi ekin biçilirken ele takılan “ellik” yapımında kullanılır (Evciler).

R. 83 . Çınardan yapılmış
semer

R. 84. Çınardan yapılmış
meyve kasası

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Beladan, Biladan, Buladan, Çayığ, Çaynuğ, Çınar, Çınar ağacı, Çilbirtir, Gavlağan, Gavlan, Kavak, Kavla, Kavlağan, Kavlağan ağacı, Kavlağın, Kavlan, Kavlangaç, Kavlayan (32, 60, 111, 112,).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin böbrek taşlarını ve kumunu düşürmek amacıyla kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (17, 34, 76).

b) Bitkinin ishale karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (18, 44).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Yanık tedavisinde (57), yara tedavisinde (81), antiseptik olarak (17), diş ağrısının giderilmesinde (57), idrar yolu iltihaplanmasına karşı (32), diüretik olarak (74), prostat tedavisinde (32), kanlı idrara karşı (17), kan şekerini düşürmek amacıyla (34), ateş düşürücü olarak (17), hemoroidlere karşı (38) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Tanen, triterpenler, flavonlar (118, 127).

PLUMBAGINACEAE

6.1.137. *Plumbago europaea* L.

100 cm'ye kadar uzunlukta, dik gövdeli, dallanmış, çok yıllık bitkiler. Yapraklar hafifçe mavimsi yeşil, kenarlar glandlı–dentat veya düz, alttaki ve ortadaki yapraklar genişçe eliptik veya obovattan genişçe lanseolata kadar değişen şekillerde, 40-70 x 20–40 mm boyutlarında, saplı, üstteki yapraklar lanseolattan lineara kadar değişen şekillerde, 15–35 x 3–10 mm boyutlarında, sapsız, aurikulat, üste doğru gittikçe küçülerek braktelere dönüşür. Çiçekler sapsız. Kaliks tüpsü, 6–10 mm, 5–üçgenimsi dentat. Korolla morumsu–pembe, tüp kaliksin 2–3 katı; lamina rotat. Stilus ortaya kadar tüylü (99).

Çiçek Açma Dönemi : Temmuz-Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Kurak, taşlık, kayalık yerler, ekilmemiş tarlalık alanlar, yerleşim alanları çevresi; 0-1900 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Ağrı, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bitlis, Bursa, Çanakkale, Erzurum, Gümüşhane, Hatay, İçel, İstanbul, Mardin, Muğla, Muş, Samsun (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Zeytinli Köyü, 120 m, 15.VII.2004, G. Bulut, MARE 9658. Bayramiç, Zeytinli Köyü, 120 m, 07.V.2007, G. Bulut, MARE 10588.

Yöresel Adı : Serkele

Yöresel Kullanılışı :

a) Yapraklar dövülüp, haricen, egzama tedavisinde kullanılır (Zeytinli).

Olumsuz Etki : Bitkinin uzun süre bekletilmesi durumunda ciltte tahriş oluşturduğu belirtilmiştir.

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Artağa , Artuğ, Boya otu, Diş otu, Döven otu, Karakına, Kökboya, Kökboyası, Kökboyası otu, Kuduz otu, Kurşun otu, Mayasıl otu, Saçkıran otu, Seçiler otu, Sergel otu, Sergüle, Serkele, Serkele otu, Serkene, Serkile, Sıtma otu, Sirkele, Tavşan otu, Yapışkan, Zeykene (33, 29, 63, 76, 87, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

a) Bitkinin egzama tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir

(33).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Saçkıran tedavisinde (27), kan toplayıcı olarak (84), uyuz tedavisinde (63), ateş düşürücü olarak (84), ödem giderici (63), bayanlarda kısırlık tedavisinde (87), ayaklardaki çatlak ve yaraların tedavisinde (80) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Naftakinon türevleri, saponin, flavon, tanen (118, 127).

POLYGONACEAE

6.1.138. *Rumex acetosella* L.

İnce yapılı çok yıllık, dioik bitkiler. Gövde az çok dik, 15-40 cm uzunluğunda, çıplak veya hafifçe papilloz. Yapraklar hastat, orta lob lanseolattan oblanseolata kadar değişen şekillerde, yan loblar bazen daha da bölünmüş, çıplak. Çiçekler tek eşeyli. Dişi çiçeğin içteki segmenti tuberkülsüz, meyve zamanında büyüme göstermez, nukstan hafifçe daha uzun, 1-1.5 mm. Nuks kahverengi, parlak.(99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Tarlalar, sulak, nemli çayırılık yerler, ekilmemiş tarlalık alanlar; 0–2300 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller: Ağrı, Amasya, Ankara, Artvin, Bolu, Bitlis, Çanakkale, Edirne, Giresun, Isparta, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kütahya, Muğla, Ordu Rize, Tunceli (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1200 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10201.

Yöresel Adı: Kuzukulağı

Yöresel Kullanılışı :

a) Bitki haşlandıktan sonra yağda birlikte kavrulup yemek yapılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Dırşo, Ebenekşisi, Eğşikulak, Eğşimene, Ekşice, Ekşikulak, Ekşilik, Ekşimcik, Ekşimelek, Ekşimen, Ekşimenek, Ekşimik, Ezeltire, Guzukulağı, Kuzukulağı, Oğlakkulağı, Şeytankulağı, Turşu otu (40, 70, 111, 112).

POLYGONACEAE

6.1.139. *Rumex crispus* L.

150 cm' ye kadar uzunlukta çok yıllık bitkiler. Taban yaprakları dar lanseolattan oblanseolata kadar değişen şekillerde, genişliğinin 3 mislinden daha uzun, akut. Yaprak sapları üstte oluklu. Çiçek kurulu yoğun. Pediseller meyve zamanında, periant segmentlerinden daha uzun, alt yarısında eklemli. Periant segmentleri meyva zamanında, kordat veya üçgenimsi, en azından biri tüberküllü, 4–5 x 3–4 mm boyutlarında (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Bataklık alanlar, nemli, sulak yerler, yol kenarları, ekilmemiş tarlalık alanlar; 0–2300 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller: Ankara, Artvin, Bolu, Çanakkale, Diyarbakır, Erzincan, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kars, Kastamonu, Kırklareli, Konya, Muğla, Sivas, Tunceli (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1150 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10231. Bayramiç, Kaz Dağı, Karaköy üstü, 800 m, 28.VII.2007, E.Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10935. Bayramiç, Karaköy, 300 m, 28.VII.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 11004.

Yöresel Adı : İlabada

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, 1 hafta boyunca günde 1 bardak dolusu içilerek, guatr tedavisinde kullanılır (Evciler).
- b) Bitki soğanla birlikte yağda kavrulup yemek yapılır (Karaköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Acı labada, Alabada, Efelek, Evelek, Evelik, Evelik otu, Dırşo, İlabada, İlemondoru, İlimondoru, Kara labada, Konştrak, Kökükızı mancar, Labada, Öfelek, Öferik, Sığırkuyruğu, Tatlı labada, Yabani labada (31, 47, 63, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin guatr tedavisindeki kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (53).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Ciltteki kanamaları durdurucu olarak (42), iltihaplı yara tedavisinde (47, 36), isilik tedavisinde

ve ağrıların giderilmesinde (36), boğaz ağrısının giderilmesinde (53, 75), boğaz enfeksiyonlarına karşı (53), öksürüğe karşı (36), mide şişkinliğine karşı (53), mide ve karın ağrısının giderilmesinde (53), mide ülseri tedavisinde (53, 74), kabızlığa karşı (31, 53), ishal kesici olarak (17), müshil olarak (64), hemoroidlere karşı (29, 38), bademcik hastalıklarının tedavisinde (53), kan şekerinin düşürmek amacıyla (53), diüretik olarak (18), böbrek iltihaplanmasına karşı (53), kadın hastalıklarının tedavisinde (53), damar sertliğine karşı (53), kuvvet verici olarak (64), ödem giderici olarak (53), kan temizleyici olarak (64), kanser tedavisinde (36) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Antrokinonlar ve glikozitleri, flavonlar, tanen, uçucu yağ, kalsiyum oksalat, reçine, mineral maddeler, kateşik tanen (115, 121, 124, 127).

POLYGONACEAE

6.1.140. *Rumex pulcher* L.

60 cm'ye kadar uzunlukta çok yıllıklar. Taban yaprakları yaklaşık genişliğinin 2 katı kadar uzunlukta; etli, çoğunlukla keman şeklinde. Çiçek kurulunda çiçek kümeleri aralıklı. Pediseller kalın, sert, içteki periant segmentlerinden daha kısa veya onlara eşit uzunlukta, ortaya yakın yerlerden eklemli. İç periant segmentleri çoğunlukla dentat, nadiren az çok tam, 2.5-4.5 mm genişliğinde, hepsi tüberküllü (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Nemli, sulak yerler, yol kenarları, ekilmemiş tarlalık alanlar, yerleşim alanları çevresi, taşlık kayalık yerler, kumullar; 0-1300 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller: Adana, Ankara, Antalya, Aydın, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Gaziantep, İçel, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Kütahya, Muğla, Trabzon (99).

Herbarium Örneği Kayıtları : Bayramiç, Zeytinli Köyü, 120 m, 15.VII.2004, G. Bulut, MARE 9661. Bayramiç, Evciler Köyü, Ayazma mesire yeri, 500 m, 05.VII.2006, G. Bulut, MARE 10446.

Yöresel Adı: İlabada

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yapraklar pişirilip yemek yapılır (Zeytinli).
- b) Yapraklar dolma yapımında kullanılır (Evciler, Zeytinli).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ekşi kulak, Ekşi ot , Kızıldibi, Kertlice, Labada, İlibıdağ, İlabada, Oğlak kulağı, Pancar, Tırşo, Tırşo (16, 55, 111, 112).

POLYGONACEAE

6.1.141. *Rumex tuberosus* L. subsp. *tuberosus*

Çok yıllık, köklerinden en azından bazıları yumru şeklinde olan bitkiler. Gövdeler tek, uzun, dik, 10-60 cm uzunlukta. Alt yapraklar sagittat, akut; gövde yaprakları sagittat, çoğunlukla akut. İç perinat segmentleri az çok kordat-dairesi, 3-5 mm genişliğinde, nukstan daha geniş, tuberküller küçük, geriye doğru yönelmiş kabarcıklı. Dış periant segmentleri meyve zamanında geriye kıvrık (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Akarsu kenarındaki yamaçlar, nemli sulak yerler, ekilmemiş tarlalık alanlar, yerleşim alanları çevresi, tarlalar, ormanlar; 0-2200 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller: Adana, Antalya, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Kütahya, Samsun, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9509.

Yöresel Adı: Kuzukulağı

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımları haşlanıp yemek yapılır (Evciler).
- b) Toprak üstü kısımları yağda soğanla birlikte kavrulup yemek yapılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Dırşo, Kuzukıkırdağı, Kuzukulağı, Trişoğ, Trişok (111, 112).

PORTULACACEAE

6.1.142. *Portulaca oleracea* L.

Yayılıcı, etli, tek yıllık bitkiler. Gövdeler yatık, yükselici veya dik, 5-20(-50) cm uzunluğunda. Yapraklar çoğunlukla üst kısımda yoğun, alt kısımda alternan, eliptik-obovat, tabanda kuneat, obtus veya trunkat, 16-20 cm. Stipulalar kılsı veya bir demet tüyle temsil edilir. Çiçek kurulu az çok simoz, çiçekler (1-)3-6, sapsız. Sepaller tabanda tüp şeklinde birleşik, serbest loblar çabuk düşer. Petaller 5, hafifçe alt kısımda birleşik, sepallerden uzun, sarı, 4-6 mm. Ovaryum yarı alt durumlu veya alt durumlu. Tohumlar siyah, parlak, papillalı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Temmuz-Kasım (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Tarlalar, ekilmemiş tarlalık alanlar, nemli, sulak yerler; 0-250 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Artvin, Bursa, Çanakkale, Denizli, İstanbul, Kocaeli, Muğla (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Akçakıl Köyü, 220 m, 16.VI.2004, G. Bulut, MARE 9616.

Yöresel Adı : Semiz otu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımları pişirilip yemek yapılır (Akçakıl, Beşikköy, Evciler, Pınarbaşı).
- b) Toprak üstü kısımları çiğ olarak doğranıp zeytinyağı ve limon suyu katılarak salata yapılır (Akçakıl, Beşikköy, Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Bostangüzeli, Cibille, Çilbirotu, Elmeliki Erekleme, Madımak, Parpar, Perper, Perperten, Perpetöyün, Perpin, Perpene, Pırpırım, Pirpir, Pirpiri, Pirpirim, Pirpirüm, Pirpirün, Pürpürümü, Pürpürün, Semizebe, Semiz otu, Semizlik, Soğukluk, Sovukluk, Temizlik, Tohmegan, Tohmegen, Tokmağan, Tokmakan, Töhmekan, Töhmekaan, Töhmeken, Töymekan, Töymeken, Tühmeken (29, 40, 41, 55, 111, 112).

PRIMULACEAE

6.1.143. *Anagallis arvensis* L. var. *arvensis*

5-70(-90) cm uzunlukta, çoğunlukla dallı, yatık, yayılıcı, tırmanıcı dik bitkiler. Yapraklar karşılıklı veya nadiren çevrel; lamina 8-19(-20) x (4-)6-11(-14) mm boyutlarında, ovattan oblong-ovata kadar değişen şekillerde. Noduslarda 2-4 çiçekli. Brakteler yok. Pediseller 6-30(-35) mm, taşıyıcı yapraklara az çok eşit veya uzun. Kaliks lobları 2.5-5.5 (-6) mm, az çok eşit, korolladan kısa veya ona eşit boyda. Korolla 3.5-5.5 mm çapında, kırmızı, lobların kenarları hafifçe krenat-serrat (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ekili alanlar, nehir kenarları, nemli, sulak yerler, çayırılık alanlar, taşlık, kayalık yamaçlar; 0-1400 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Artvin, Aydın, Bolu, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Muğla, Nevşehir, Samsun, Siirt, Sinop, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10080.

Yöresel Adı : —

Yöresel Kullanılışı :

- a) Çiçeği yöresel oyalarda motif olarak kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Farekulağı, Kuşbari, Sıçankulağı, Sıçan otu, Yanık otu (111, 112).

PUNICACEAE

6.1.144. **Punica granatum* L.

2-7 m uzunlukta, dikenli çalılar veya dikensiz küçük ağaçlar. Yapraklar lanseolattan obovata kadar değişen şekillerde, 2.5-7 cm, çıplak, tam. Çiçekler canlı kırmızı, nadiren beyaz; hipantiyum derimsi, kırmızımsı; sepaller yaklaşık 8 mm, tabanda birleşik; petaller 15-20 mm. Meyve küresel, 5-8 cm çapında, kahverengimsi; tohumlar pulpa içine gömülü (99).

Çiçeklenme Dönemi : Mayıs-Haziran (99).

R. 85. *Punica granatum*

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çeşitli ortamlarda; 0-1400 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adıyaman, Artvin, Antalya, Aydın, Mardin, Muğla, Samsun, Siirt, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği : Bayramiç, Alikabaklar Köyü, 200 m, G. Bulut, MARE 10041. Bayramiç, Kutluoba Köyü, 180 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10533.

Yöresel Adı : Nar

Yöresel Kullanılışı :

- Tatlı nar tohumları doğrudan yenir (Alikabaklar, Kutluoba).
- Ekşi lezzetli tohumlarının suyu çıkartılıp (nar ekşisi) salatalara lezzet verici olarak katılır (Alikabaklar, Kutluoba).

Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzdaki diğer yerli adları : İnar, İnar ağacı, Kayısı narı, Nar, Nar ağacı, Paşa narı, Zivzik narı (40, 111).

RAFFLESACEAE

6.1.145. *Cytinus hypocistis* L.

subsp. *kermesinus* (Guss.) Wettst.

R.86. *Cytinus hypocistus* subsp. *kermesinus*

Çok yıllık, gövdeleri 3-8(-13) cm (çoğunlukla toprak seviyesinin altında), üstteki dentikulat-siliat brakteler ve periant dışında çıplak bitkiler. Yapraklar pulsu, yaklaşık 1.5 x 1 cm boyutlarında, oblong-ovat veya eliptik, sarımsı veya kırmızı. Çiçek kurulu sıkça 5-10 çiçekli spika şeklinde. Çiçekler beyaz veya pembe. Periant segmentleri ovat-oblong, 11-22 x 4 mm boyutlarında, kalıcı, boyu meyve zamanında 28 mm'ye kadar uzunlukta. Meyve 1.2(-1.7) x 1.2 cm boyutlarında (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık, çalılık alanlar; 0-450 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Antalya, Aydın, İstanbul, İzmir, Muğla, Sinop (99).

Yöresel Adı : Balcık, Kırmızı kızılçık

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9514. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10559.

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitkinin toprak üstü kısımları doğrudan yenir (Beşikköy, Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : İnekmemesi, Kızılcık, Saya
(111).

RANUNCULACEAE

6.1.146. *Clematis vitalba* L.

Gövdeler köşeli, internodyumlar basık tüylü. Yapraklar pennat 5 (nadiren 3) foliollü, folioller ovat, az çok kordat, kenarları derince dentatdan tama kadar değişen şekillerde, hafifçe piloz veya çıplak. Çiçek kurulu yaprak koltuğunda brakteli aksiller panikula; eksen sıkça tüylü. Çiçekler kokulu. Periant segmentleri 9-11 mm, kremsi beyaz veya sarı, dış kısmında sıkça pubesent. Anterler çıplak, filamentlerden daha kısa. Akenler plumoz stiluslu (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Ağustos (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çalılık, ormanlık alanlarda; 0-1500 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Artvin, İçel, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Muğla, Sakarya, Samsun, Tekirdağ, Yalova, Zonguldak (99, 110).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü üstü, Ayazma mesire yeri, 520 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10223. Bayramiç, Evciler Köyü üstü, Ayazma mesire yeri, 500 m, 05.VII.2006, G. Bulut, MARE 10444. Bayramiç, Karaköy, 300 m, 28.VII.2007, E.Tuzlacı, G. Bulut, MARE 11006.

Yöresel Adı: Deli asma

Yöresel Kullanılışı :

a) Yaprakları, haricen, romatizma tedavisinde kullanılır (Evciler) .

Olumsuz Etki : Yaprakların uzun süre bırakılması durumunda ciltte tahriş oluşturduğu belirtilmiştir.

b) Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Karaköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Acıtevek, Akbağ, Akçabağ, Akçatefek, Deli asma, Diş otu, Duman asması, Kedibağıracağı, Peçek, Sabun otu, Sarmaşık, Sirgeşük, Suman asması (88, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Diş ağrısının giderilmesinde (34, 88) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Anemonin, protoanemonin, glikozit (122).

RHAMNACEAE

6.1.147. *Paliurus spina-christi* Miller

R. 87. *Paliurus spina-christi*

2–4 m uzunluğunda, dikenli çalılar. Yapraklar ovat, az çok serrulat, çıplak, otsu, yaprak sapının 2–4 katı uzunluğunda. Çiçek kurulları gevşek. Sepaller çıplak. Meyve dairemsi, ortada tohum bulunan kısım şişkin kenarlarda kanatlı, kanat çoğunlukla undulat, kanat dahil 2-2.5 cm çapında (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Temmuz (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormalık, çalılık alanlar; 0-1800 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Adıyaman, Ankara, Antalya, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bitlis, Bolu, Çanakkale, Elazığ, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kırklareli, Konya, Mardin, Muğla, Samsun, Siirt, Sinop, Tekirdağ, Trabzon, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Türkmenli Köyü, 200 m, 25.IV.2004, G. Bulut, MARE 9481. Bayramiç, Pınarbaşı Köyü, 160 m, 13.VI.2004, G. Bulut MARE 9581. Bayramiç, Karaköy çevresi, 350 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10991.

Yöresel Adı : Çaltı

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, ishale karşı kullanılır (Mollahasanlar).

- b) Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, kalp hastalıkları tedavisinde kullanılır (Evciler).
- c) Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, bronşit tedavisinde kullanılır (Tongurlu).
- d) Meyveler eskiden (1940'lı yıllar ve öncesinde) öğütülüp ekmek yapımında kullanılmıştır (Ahmetçeli, Bayramiç merkezi, Beşikköy, Çatalçam, Çavuşköy, Evciler, Köylü, Üçyol, Yeniköy).
- e) Tam olgunlaşmamış meyveler çocuklar tarafından yenilir (Evciler).
- f) Yapraklı dalları hayvan (özellikle keçi) yemi olarak kullanılır (Akpinar, Beşikköy, Evciler).
- g) Bitki dikenli, çok dallı ve sert yapılı olması nedeniyle avlu, bahçe ve tarla kenarlarına çit olarak konur (Akçakıl, Beşikköy, Çavuşköy, Çatalçam, Doğancıköy, Evciler, Karaibrahimler, Koşuburnu, Köylü, Külcüler, Muratlar, Palamutoba, Pınarbaşı, Pıtreli, Saçaklı, Saraycık, Söğütgediği, Türkmenli, Üzümlü, Yeniköy, Yeniceköy, Yeşilköy, Zeytinli). (R. 89).
- h) Dalları ateşte bir müddet tutulduktan sonra yanık kısımla kaş ve göze sürme çekilir (Çatalçam).
- i) Dalları ölü defnedildikten hemen sonra toprağın üstüne konur. Böylece hayvanlar tarafından toprağın eşelenmesi engellenir (Bezirgenler, Evciler, Türkmenli).
- j) Dalları çatılara konup buralara hayvanların çıkması engellenir (Zeytinli). (R. 88).
- k) Bitki yakacak olarak kullanılır (Yeniceköy).
- l) Düzgün gövdeleri baston yapımında kullanılır (Çavuşköy, Evciler).

R. 88. Çatı üzerine konulmuş dallar

R. 89. Çit oluşturan dallar

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Çakır diken, Çaldır diken, Çalı diken, Çaltı, Çaltı çalı, Çaltı diken, Çeşmezen, İsa diken, Karaçalı, Karaçaltı, Kara diken, Kışla diken, Kunar, Sincan diken, Sincan diken, Pane, Pul (25, 30, 36, 47, 60, 61, 62, 71, 111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin bronşit tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (34).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : İdrar yolları hastalıklarının tedavisinde (72, 76), diüretik olarak (17, 23, 44, 60), böbrek kumunu ve taşını düşürmek amacıyla (11, 12, 25, 36, 44, 60, 82), diş ağrısının giderilmesinde (76), mide ağrısının giderilmesinde (9, 11, 47, 50), mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (27, 42), hemoroidlere karşı (11), ishale karşı (23), kalp hastalıklarının tedavisinde (12, 25), tansiyon düzenleyici olarak (11), kan şekerini düşürmek amacıyla (12), böbrek hastalıklarının tedavisinde (11, 12), astım tedavisinde (57), öksürük kesici (9), balgam söktürücü olarak (71), boğaz ağrısının giderilmesinde (61), baş ağrısının giderilmesinde (82), çıban tedavisinde (57), kuvvet verici olarak (75), romatizma tedavisinde (25), eklem ağrısının giderilmesinde (11), göz ağrılarının giderilmesinde (18) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Sabit yağ, tanen, alkoloitler (paliurin), flavon (118, 127).

6.1.148. **Amygdalus communis* L.R. 90. *Amygdalus communis*

8 m'ye kadar uzunlukta, dikensiz, genç sürgünleri çıplak ağaçlar. Yapraklar ovat-lanseolat veya eliptik, 2.5–9(-12) x 2–3 cm boyutlarında, dentat-serrat, glandlı, tamamen çıplak veya gençken altta pubesent, derimsi; yaprak sapları 10–30 mm. Çiçekler beyaz veya pembe, 4 cm'ye kadar çapta. Pediseller 5 mm'ye kadar uzunlukta. Drupa eğrice elipsoit veya uzun elipsoit, basık, 50 x 30 mm'ye kadar boyutlarında, zeytin yeşili, kadifemsi tüylü; endokarp ufak çukurcuklu ve az çok oluklu, omurgamsı çıkıntılı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Nisan (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çeşitli yetiştirme ortamlarında; 0-1800 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Amasya, Ankara, Aydın, Balıkesir, Bolu, Çanakkale, Elazığ, Gaziantep, Gümüşhane, Isparta, Kırklareli, Kütahya, Mardin, Muğla, Van (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Sarıdüz Köyü, 240 m, 25.IV.2004, G. Bulut, MARE 9491. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10560. Bayramiç, Yukarı Palamutoba Köyü, 350 m, 07.V.2007, G. Bulut, MARE 10576.

Yöresel Adı : Badem

Yöresel Kullanılışı :

- a) Tohumları doğrudan yenir (Ahmetçeli, Çavuşköy, Evciler, Sarıdüz, Yukarı Palamutoba, Üzümlü).
- b) Tohumları dövülüp çeşitli tatlıların yapılmasında kullanılır (Ahmetçeli, Çavuşköy, Evciler, Sarıdüz, Yukarı Palamutoba).
- c) Meyve kabukları tutuşturucu olarak kullanılır (Bezirgenler, Pınarbaşı, Üçyol, Yeniceköy).
- d) Tohumları külde yakıldıktan sonra kaş ve göze sürme çekmede yararlanılır (Çavuşköy, Yukarı Palamutoba, Zeytinli).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Badem, Badem ağacı, Çağla ağacı, Payam, Payam ağacı (29, 41, 111, 112).

6.1.149. **Cerasus avium* (L.) MoenchR. 91. *Cerasus avium*

25(-35) m'ye kadar uzunlukta ağaçlar. Stipulalar düşücü; genç sürgünler kuvvetli yapılı, çıplak. Yapraklar ovat veya obovat-oblongdan eliptiğe kadar değişen şekillerde, 160 x 80 mm'ye kadar değişen boyutlarında, eşit büyüklükte olmayan tek veya çift serrat, önce kahverengimsi ve altta az çok piloz, daha sonra yeşil ve çıplak veya alt taraftaki damarlar üzerinde demetler halinde tüylü. Yaprak sapları 50 mm'ye kadar uzunlukta. Çiçekler taşıyıcı yaprağı bulunmayan 2-5 adet umbellalar halinde; involukrum pulları geri kıvrık, pediseller 30-60 mm; hipantiyum çan şeklinde. Petaller beyaz, 12-15 mm. Drupa az çok küresel, yabani formlarda yaklaşık 1 cm çapta, kırmızıdan az çok siyaha kadar değişen renklerde, parlak, etli, acı veya tatlı. Endokarp ovoid veya küresel, düz (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Mayıs (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Artvin, İstanbul, Kırklareli, Kütahya, Ordu, Samsun, Sinop (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9512

Yöresel Adı : Kiraz

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyve sapslarından hazırlanan infüzyon, dahilen, diüretik olarak kullanılır (Bezirgenler, Evciler).
- b) Meyveleri yenir (Evciler).

Karışım 6: Bitkinin meyvelerinin sapsarı ile *Zea mays* subsp. *mays*'ın stiluslarından hazırlanan dekoksiyon, böbrek kumunu ve taşını düşürmek amacıyla kullanılır (Evciler Köyü, Üzümlü Köyü).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Kiraz, Kiraz ağacı (31, 47, 111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin diüretik olarak kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (10, 17, 31,33, 47, 72, 74, 83).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Zehirlenmelere karşı (85), böbrek kumu ve taşının düşürmek amacıyla (14, 17, 47, 63, 65, 72), böbrek rahatsızlıklarının giderilmesinde (11), nefrit tedavisinde (47), idrar zorluğuna karşı (10), çıban tedavisinde (34), öksürüğe karşı (34), zayıflatıcı olarak (18), ishale karşı (43) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Potasyum tuzları ve tanen (118).

6.1.150. *Crataegus monogyna* Jacq. subsp. *monogyna*R. 92. *Crataegus monogyna* subsp. *monogyna*

10 m'ye kadar uzunlukta, dikenli çalı veya küçük ağaçlar. Dallar çıplak veya az tüylü. Yapraklar diştan ovat veya obovat, 5 x 4 cm'ye kadar boyutlarında, tabanı kuneat veya az çok trunquat, üstte koyu yeşil, altta mavimsi-yeşil. Loblar yaprakların çoğunda 3-5(-7), derince parçalı, akut veya obtus, tam veya tepeye yakın kısmında dentat; meyve taşıyan sürgünlerdeki yaprakların alt lobları bazen sadece çok hafifçe loblu veya kabaca dentat; yaprak sapılar 3 cm'ye kadar uzunlukta. Çiçek kurulu seyrek, 10-18 çiçekli, çiçekler beyaz veya pembemsi, 8-15 mm çapında; sepaller üçgenimsi, meyve zamanında geri kıvrık; stilus 1. Hipantiyum çıplak veya az tüylü. Meyve kırmızı veya kahverengimsi-kırmızı, az çok küresel veya ovoid, 6-10 mm çapında, çıplak (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık, çalılık alanlar, yol kenarları; 0-2000 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Adıyaman, Amasya, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bitlis, Bursa, Çanakkale, Diyarbakır, Erzincan, İçel, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Konya, Kütahya, Mardin, Samsun, Siirt, Sivas, Tekirdağ, Urfa, Yalova, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9517. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 17.VI.2004, G. Bulut, MARE 9635. Bayramiç, Evciler Köyü, Ayazma mesire yeri, 520 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10214.

Yöresel Adı: Yemişen

Yöresel Kullanılışı :

- a) Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, tansiyon düşürücü olarak kullanılır (Evciler).
- b) Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, bronşit tedavisinde kullanılır (Çırpılar).

Yöresel Bilgi : Dikeninin vücuda battığı yerin çok ağrıdığı ve acısının uzun süre geçmediği belirtilmiştir (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Alıç, Alişan çalısı, Arıç, Cadı dikenini, Çakkana, Enişen, Geyik dikenini, Gırgat, Keçi alıcı, Kırmızı alıç, Kız elması, Kızıl alıç, Kızılıcık, Kocakarı yemişi, Öküzgöbeği, Öküzgötü, Sürsülük, Yemişen, Yemişgen, Yemişgen çalısı, Yemişken, Yemişken dikenini, Yemşen (10, 25, 29, 30, 41, 47, 111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin tansiyon düşürücü olarak kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (10, 24, 34).
- b) Bitkinin bronşit tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (47).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Böbrek taşlarını düşürmek amacıyla (76), kalp hastalıkları tedavisinde (19, 24, 34, 44, 47, 57, 64), kalp çarpıntısına karşı (10, 82), dolaşım hastalıkları tedavisinde (44), yatıştırıcı olarak (43, 52), yılan sokmasına karşı (47), mide ağrısının giderilmesinde (47), sancılara karşı (37), astım tedavisinde (47), nefes darlığına karşı (25) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Siyanogenetik glikozitler, prosiyanidinler, flavonlar, aminler, triterpenik asitler, C vitamini, triterpen türevleri, saponinler, antosiyanidinler, acı maddeler, tanen, steroller (116, 118, 119, 121, 125, 127, 145).

6.1.151. **Cydonia oblonga* MillerR.93. *Cydonia oblonga*

Büyük çalılar veya 8 m'ye kadar uzunlukta ağaçlar. Sürgünler gençken seyrekçe tomentoz, daha sonra çıplaklaşır. Yapraklar ovattan oblonga kadar değişen şekillerde veya bazen az çok dairemsi, 10 x 7 cm'ye kadar boyutlarında, tam, önce her iki yüzünde beyaz-tomentoz, daha sonra üstte çıplak ve altta sıkça villoz; yaprak sapı 1–2 cm. Çiçekler 4–6 cm çapında, sepaller glandlı, dentat, geri kıvrık. Meyve armut şeklinde veya az çok küresel, (3-)5–12 cm, sarımsı, hoş kokulu (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çeşitli yetiştirme ortamlarda; 0-1000 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Amasya, Antalya, Aydın, Bursa, Çanakkale, Edirne, Erzincan, Giresun, İstanbul, Kırklareli, Muğla, Sakarya, Trabzon, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Sarıdüz Köyü, 240 m, 25.IV.2004, G. Bulut, MARE 9490. Bayramiç, Palamutoba Köyü, 250 m, 15.VI.2004, G. Bulut, MARE 9607. Bayramiç, Koşuburnu Köyü, 350m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10066.

Yöresel Adı : Ayva

Yöresel Kullanılışı :

- a) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, öksürüğe karşı kullanılır (Bayramiç merkezi, Çatalçam, Çavuşköy, Doğancıköy, Evciler, Koşuburnu, Palamutoba, Pıtireli, Sarıdüz, Söğütgediği, Tongurlu, Türkmenli, Üçyol, Üzümlü, Yeniceköy).
- b) Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen, hazımsızlığa karşı kullanılır (Saraycık).
- c) Meyvelerinden reçel yapımında kullanılır (Ağaçköy, Ahmetçeli, Çalıdağ, Çavuşköy, Evciler, Karaibrahimler, Koşuburnu, Palamutoba, Pınarbaşı, Söğütgediği).
- d) Meyvelerinden komposto yapılır (Muratlar).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ayva, Beh, Bey (29, 31, 32, 33, 36, 40, 41, 47, 55, 62, 63, 73, 85, 111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

a) Bitkinin öksürüğe karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (9, 11, 12, 15, 18, 31, 32, 33, 36, 43, 44, 47, 58, 63, 75, 80, 88).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Hemoroidlere karşı (34, 38, 76), mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (57), mide ağrısının giderilmesinde (103), karın ağrısının giderilmesinde (12, 31), bağırsak hastalıklarının tedavisinde (57), iştah açıcı olarak (86), ishale karşı (15, 40, 47, 62, 63, 80, 85, 88), üriner rahatsızlıkların giderilmesinde (88), diüretik olarak (47), böbrek hastalıklarının tedavisinde (12), kan şekerini düşürmek amacıyla (15), kolesterol düşürücü olarak (15), kalp rahatsızlıklarının tedavisinde (72), soğuk algınlığı tedavisinde (11, 34, 42, 43, 47, 73, 88), boğaz ağrısının giderilmesinde (27, 88), bronşit tedavisinde (40, 63, 74), balgam söktürücü olarak (19, 72), nefes darlığına karşı (42), baş ağrısının giderilmesinde (47), astım tedavisinde (47), yatıştırıcı olarak (85), göğüs yumuşatıcı olarak (41, 47), solunum yolu hastalıkları tedavisinde (55) yara ve çatlakların tedavisinde (57), hayvan sağlığında kanamaya karşı (58) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Müsilaj, flavonlar, sabit yağ (118, 125, 127, 138).

6.1.152. *Fragaria vesca* L.R. 94. *Fragaria vesca*

Stolonlu otlar. Taban yaprakları rozet halinde, 3 foliolü; folioller 1-6(-8.5) cm boyunda, ovat, obovat veya rombik şekilli, serrat, birbirine eşit, alt yüzde gri pubesent, üst yüzde seyrekçe tüylü. Skapus (5-)10-30 cm, çoğunlukla yapraklarından daha uzun, 2-7 çiçekli. Çiçekler 12-18 mm çapında, çoğunlukla hermafrodit. Sepaller 3-4 mm boyunda, lanseolat-kuspidat, epikaliksten hafifçe uzun, segmentler meyve zamanında yayık veya geri kıvrık. Petaller beyaz, 4-5 mm, obovat veya yuvarlak şekilli. Reseptakulum kırmızı, çıplak, meyve zamanında yaklaşık 1 cm'ye kadar uzunlukta. Akenler reseptakulum üzerinde eşit şekilde dağılmış durumda (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Özellikle ormanlık alanlar, nemli yerler; 200-2450 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Bitlis, Bolu, Çanakkale, Giresun, Hatay, İstanbul, Kars, Kastamonu, Kırklareli, Kütahya, Ordu, Samsun, Sinop, Trabzon, Yozgat (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1080 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10169. Bayramiç, Kaz Dağı,

Karaköy üstü, Tavşanoynağı Kulesi, 1100 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10972.

Yöresel Adı: Dağ çileği, Yabani çilek

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyveler doğrudan yenir (Evciler, Karaköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Amofta, Col, Çile, Çilek, Dağ çileği, Hanıfta, Hanofta, Yabani çilek (111, 112).

6.1.153. **Malus sylvestris* Millersubsp. *mitis* (Wallr.) Mansf.

8-12 m'ye kadar uzunlukta ağaçlar, gençken dikenli veya dikensiz; sürgünler hafifçe tomentoz. Yapraklar eliptitten obovata kadar değişen şekillerde veya hemen hemen orbikular, 3-8(-10) x 2-4(-5) cm boyutlarında, krenat veya serrat, özellikle üst kısımda gençken piloz, üst kısımda olgunlukta çıplak veya hafifçe tomentoz, alt kısımda tomentoz veya bazen çıplak, tabanda yuvarlak; petioller tomentoz, sapın 1\4-1\2'si kadar. Çiçekler 3-4 cm çapında, 4-6 çiçekli korimbus halinde; kaliks yoğunca tomentoz-piloz. Meyve hemen hemen küresel, 5-15 cm çapında, yeşil, yeşilimsi-sarı veya kırmızımsı; pediseller 1-2.5 cm veya daha fazla (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Yurdumuzda yetiştirilen bir bitkidir.

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 26. IV.2004, G. Bulut, MARE 9513.

Yöresel Adı : Elma

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyveleri yenir.
- b) Meyveler özel olarak kurutulup kışın yenir (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Elma (111).

6.1.154. *Prunus divaricata* Ledeb. subsp. *divaricata*

10 m'ye kadar uzunlukta dikensiz veya dikenli küçük ağaçlar veya çalılar. Yapraklar 4-6(-10) x 2-4(-6) cm boyutlarında, ovat-eliptikten obovata kadar değişen şekillerde, krenat-serrat, sürgünleri çıplak veya orta damarının alt kısmında pubesent. Yaprak sapları 2 cm'ye kadar uzunlukta, glandsız. Çiçekler beyaz, yapraklardan önce oluşur, 2.5 cm'ye kadar çapta; pediseller 2 cm'ye kadar uzunlukta; sepaller olgun çiçekler halindeyken kıvrık. Druplar sarkık, küremsiden ovoid-oblonga kadar değişen şekillerde, 15-30 mm çapında, sarı veya kırmızıdan mora kadar değişen renklerde; çekirdek düz veya tırtıklı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Mayıs (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Orman açıklıkları, dağ yamaçları, stepik, kayalık yerler; 0-2450 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Ağrı, Ankara, Aydın, Bitlis, Bursa, Çanakkale, Gümüşhane, Eskişehir, Hakkari, Kars, Kastamonu, Kütahya, Mardin, Manisa, Sivas, Tokat, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 300 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparlan, MARE 9619. Bayramiç, Karaköy, Kaz Dağı etekleri, 570 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10921. Bayramiç, Kaz Dağı, Karaköy üstü, 800 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10933.

Yöresel Adı : Dağ eriği, Erik

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyveleri yenir (Evciler, Karaköy).
- b) Kurutulan meyvelerinden hoşaf yapılır (Evciler, Karaköy).
- c) Meyvelerinden marmelat yapılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Dağ eriği, Domuz eriği, Güvem, Yabani erik, Yonus eriği, Yunus eriği (111, 112).

6.1.155. **Prunus* x *domestica* L.

12 m'ye kadar uzunlukta dikensiz veya hafifçe dikenli, yaprak döken küçük ağaçlar; sürgünler özellikle gençken çıplak veya pubesent, Yapraklar 10 x 6 cm'ye varan boyutlarda, eliptik veya oblong, gençken pubesent, daha sonra çıplak veya altta hafifçe piloz, tüyler çoğunlukla orta damar ve yan damar üzerinde bulunur. Yaprak sapı 20 mm'ye kadar uzunlukta. Çiçekler beyaz, 2(-4) çiçekli kümeler halinde, yapraklar ile birlikte oluşur, 15-25 mm çapında; pediseller 20 mm' ye varan uzunlukta. Drupalar saplı, ovoid veya hemen hemen küresel, 8 cm'ye kadar uzunlukta, yeşilimsi, sarı veya kırmızıdan mora kadar değişen renklerde ve koyu mavi; etli kısım yeşilimsi veya sarımsı, tatlı; meyve çekirdeği perikarpa bağlı veya ayrı, pürtüklü veya hemen hemen çukurcuklu (99).

Çiçeklenme Dönemi : Nisan-Mayıs (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Bolu, Hakkari, Kırklareli, Kütahya, Niğde, Rize, Samsun, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği : Bayramiç, Alakeçi Köyü, 150 m, 16.VI.2004, G. Bulut, MARE 9619.

Yöresel Adı : Erik

Yöresel Kullanılışı :

- Meyveleri yenir (Alakeçi Köyü, Çalıdağ Köyü, Dağahmetçe Köyü).
- Kurutulan meyvelerinden hoşaf yapılır (Alakeçi, Çalıdağ, Dağahmetçe).
- Meyvelerinden pestil yapılır (Doğancıköy). (R. 95).

R.95. Kurutulan pestiller

Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzdaki diğer yerli adları : Erik, Hamıtatlı erik, Kurşun eriği (29, 111).

6.1.156. *Prunus spinosa* L. subsp. *dasyphylla* (Schur) Domin

Dikenli, sürgünleri pubesent çalılar veya küçük ağaçlar;. Yapraklar 5 x 25 cm'ye kadar boyutlarda, obovattan eliptiğe kadar değişen şekillerde, krenat–serrat, üstte az çok çıplak, altta pubesent. Yaprak sapları 1 cm'ye kadar uzunlukta. Çiçekler beyaz, 1(-2) adet, yapraklardan önce oluşur, yaklaşık 1.5 cm çapında. Pediseller 1 cm'ye kadar uzunlukta, pubesent; sepaller siliat, çıplak veya pubesent. Drupalar dik, küresel, 10–15 mm çapında, mavimsi–siyah, pruinöz, etli, yeşil, ekşi; endokarp düz veya hafifçe pürüzlü (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Nisan (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık, çalılık alanlar; 0–1700 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Amasya, Ankara, Balıkesir, Çanakkale, Edirne, İstanbul, Kars, Kırklareli, Kocaeli, Kütahya, Manisa, Sinop, Sivas, Zonguldak (99).

Yöresel Adı : Gövem, Güvem

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü üstü, Ayazma mesire yeri, 520 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10219.

Yöresel Kullanılışı :

- a) Olgunlaşan meyveleri yenir (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Avşar çalısı, Çakal eriği , Dağ eriği, Domuz eriği, Göğ erik, Göğem, Göğem eriği, Gövem, Güvem, Ham erik, Kum eriği, Kuş eriği, Silar, Trınka, Yaban eriği (29, 111).

6.1.157. *Pyrus amygdaliformis* Vill.var. *amygdaliformis*R. 96. *Prunus amygdaliformis* var. *amygdaliformis*

Dikenli çalı veya 6 m'ye kadar uzunlukta küçük ağaçlar; genç sürgünler önce beyaz-villoz, sonra çıplaklaşır. Yapraklar obovat veya eliptik, 2.5–5(-7) x 1–2(-3) cm boyutlarında, çoğunlukla tepede obtus, tam veya tepeye doğru hafifçe krenat, alt yüzde önce beyaz-villoz, sonra her iki yüzde çıplak, üstte yeşil, altta mavimsi yeşil, tabanda daralmış veya yuvarlak, sapsız veya 2 cm'ye kadar uzunlukta saplı. Çiçek kurulu çok çiçekli, grimsi-tomentoz. Çiçekler 2-2.5 cm çapında. Meyve az çok küresel, 2-3 cm çapında, sarımsı-kahverengi; sepaller kalıcı; pediseller 2-3 cm, kalın (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Mays (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Başlıca orman açıklıkları, maki; 0-1500 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, İstanbul, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları: Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE 9667. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10557. Bayramiç, Karaköy, 300 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10992.

Yöresel Adı : Ahlat, Alat

Yöresel Kullanılışı:

- a) Genç filizleri yoğut ile karıştırılıp, haricen, akrep-böcek sokmalarına karşı kullanılır (Külcüler).
- b) Meyvelerinden turşu yapılır (Bayramiç merkezi, Beşikköy, Bezirgenler, Evciler, Karaköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ahlat, Alat, Alfat, Çöğür armudu, Çöğürdalı, Deli armut, Kel armut, (30, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin akrep-böcek sokmalarına karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (57).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : İshale karşı (27, 80), kan şekerini düşürmek amacıyla (19, 82) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Arbutin (127).

6.1.158. **Pyrus communis* L. subsp. *sativa* (DC.) Hegi

20 m'ye kadar uzunlukta ağaçlar, özellikle gençken dikenli; gençken dallar çıplak veya hafifçe pubesent, çoğunlukla dikensiz. Yapraklar ovat-eliptikten ovat-orbikulata kadar değişen şekillerde, 3-5(-7) x 1.5-4 cm boyutlarında, genişliği uzunluğunun yaklaşık 2 katı kadar, tam veya krenat-serrat, gençken hafifçe pubesent, daha sonra çıplaklaşır, yeşil, üstte parlak, kuruyunca siyahımsı, taban yuvarlak veya az çok kordat ; sap 5 cm'ye kadar uzunlukta, lamina kadar veya ondan uzun. Çiçek kurulu 5-7 çiçekli. Çiçekler az çok beyaz, 2-3 cm çapında; pediseller 1.5-3 cm. Meyve armut şeklinde veya az çok küresel, 5 cm'den uzun, etli, sarımsı-yeşil; sepaller kalıcı; meyvenin boyu en az pediseller kadar (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Mayıs (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Yurdumuzda yetiştirilen bir bitkidir.

Herbaryum Örneği Kayıtları: Bayramiç, Koşuburnu Köyü, 350 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10067.

Yöresel Adı : Armut

Yöresel Kullanılışı:

- a) Meyveler doğrudan yenir (Alikabaklar, Çatalcam, Evciler, Koşuburnu, Pınarbaşı).
- b) Meyveler özel olarak kurutulup kışın yenir (Alikabaklar, Çatalcam, Evciler, Koşuburnu, Pınarbaşı).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Literatürde bu bitkinin yerli adına ait bir kayda rastlanmamıştır.

6.1.159. *Rosa canina* L.R. 97. *Rosa canina*

(0.5-)1.5–3.5(-7) m uzunluğunda, dik, bazen tırmanıcı çalılar. Dikenler oldukça kaba yapılı, az çok kıvrık, basık genişlemiş tabanlı, az çok birbirine benzer şekilde, bazen dikenler yok. Yapraklar yeşil; folioller 5–7 adet, dar eliptikten genişçe ovata kadar değişen şekillerde, 1–4.5 x 0.8–3.5 cm boyutlarında, obtus veya akut, tabanlar yuvarlaktan kuneata kadar değişen şekillerde, çıplak veya pubesent, altta damarlar üzerinde bazen glandlı, tek veya çift serrat, bazen glandlı çift serrat, dişler belirgin, çoğunlukla uzun ve akut, her bir kenarında 17-20 dentat; stipulalar dar veya geniş, çoğunlukla uzun, düz kulakçıklı. Çiçekler tek veya 2–15 adet çiçek birlikte; brakteler çoğunlukla geniş. Pediseller 1–2.5(-4.5) cm, düz veya glandlı–hispid. Sepaller ovat, çoğunlukla oldukça kısa, genişlemiş tepeli, dış sepaller pennatifit, darca veya genişçe lanseolat, tam veya glandlı–dentat loblu, çıplak, pubesent veya bazen altta glandlı, çoğunlukla geri kıvrık ve çiçek açtıktan sonra düşücü. Petaller 3 cm’ye kadar uzunlukta, beyaz, soluk veya koyu pembe. Stilus çoğunlukla uzun, dışa taşmış, çoğunlukla çıplak veya seyrek tüylü, bazen villoz, stigma başı az çok gevşek, küresel veya konik. Disk

geniş, konik, ağzı dar. Hipantiyum ovoïdden küresele kadar değişen şekillerde, 1–2.5(-3) cm, sarımsı kırmızı veya kırmızı, geç olgunlaşır (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Temmuz (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Kayalık yamaçlar, ormanlar, orman açıklıkları, çalılık alanlar, taşlık, kayalık yerler; 0-2500 m (99, 110).

Türkiye’deki Yayılışı : Afyon, Ağrı, Ankara, Antalya, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bitlis, Bolu, Çanakkale, Çorum, Elazığ, Giresun, Hakkari, Isparta, İstanbul, Kahramanmaraş, Kars, Kastamonu, Kırklareli, Kocaeli, Konya, Kütahya, Mardin, Niğde, Ordu, Sivas, Tekirdağ, Trabzon, Yalova, Yozgat (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Daloba Köyü, 300 m, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9531. Bayramiç, Serhat Köyü, 280 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10550.

Yöresel Adı : Deli gül, İt gülü, Kuşburnu, Yabani gül

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon, dahilen, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Bayramiç merkezi, Daloba, Serhat).
- b) Meyvelerinden marmelat yapılır (Bayramiç merkezi, Daloba, Serhat, Zeytinli).
- c) Meyvelerinden çay yapılır (Bayramiç merkezi, Daloba).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Asker gülü, Deli gül, Gül, Gülbubusu, Gülburnu, Gülbüzük, Gül buğucuğu, Gül çalısı, Gülemlası, Gülpüntü, Gültikeni, Gözkıvıšťran, İtburnu, İt gülü, İt üzümü, Kara kuşburnu, Karadiken, Köpek dikenini, Köpek gülü, Köpekgötü dikenini, Kuşburnu, Kuşburnu, Öküz gülü, Purç, Sıtma gülü, Şeytan gülü, Şıpka, Şilan, Yaban gülü, Yabani gül (10, 20, 22, 25, 29, 30, 31, 32, 33, 41, 47, 62, 63, 68, 70, 71, 73, 87, 88, 103, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin soğuk algınlığı tedavisinde kullanıldığı literatürde daha önce kaydedilmiştir (10, 11, 12, 18, 23, 24, 27, 32, 44, 47, 52, 70, 72, 74, 87).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Bronşit tedavisinde (25, 34, 47, 62, 63, 70, 71, 76, 84, 88), astım tedavisinde (9, 14, 34, 70, 74, 75), nefes darlığına karşı (12, 14, 34, 36, 70, 82), göğüs yumuşatıcı olarak (34), öksürük

kesici olarak (12, 34, 47, 70, 82), sıtma tedavisinde (76), hemoroidlere karşı (9, 11, 17, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 58, 62, 63, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 80, 88), mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (11, 29, 36, 63, 75, 82), mide ağrılarının giderilmesinde (9, 35, 50, 73, 76), mide kanseri tedavisinde (63), ishale karşı (32, 37, 76), midevi olarak (42, 56, 70), ülser tedavisinde (20, 34, 71, 74), karın ağrısının giderilmesinde (32), bağırsak gazlarının giderilmesinde (74), barsak rahatsızlıklarının giderilmesinde (34, 42), kalın barsak kanamasına karşın (27), diüretik olarak (37), böbrek hastalıklarının tedavisinde (11, 42, 70), nefrit tedavisinde (47), böbrek taşlarını ve kumunu düşürmek amacıyla (9, 31, 55, 56, 71, 74, 88), sistit tedavisinde (78, 80), idrar yolları hastalıklarının tedavisinde (75), üre düşürücü olarak (20), safra taşı düşürmek amacıyla (88), safra kesesi hastalıklarının tedavisinde (47), sarılık tedavisinde (76), karaciğer hastalıklarının tedavisinde (18), immun sistemi güçlendirici olarak (47), kanser tedavisinde (25, 26, 34, 74), kalp hastalıklarının tedavisinde (34, 35, 70, 74), yüksek tansiyona karşı (70, 74), damar sertliğine karşı (11), göğüs ağrısının giderilmesinde (74), kalp hastalıklarının tedavisinde (12), kan şekerini düşürmek amacıyla (9, 11, 14, 25, 31, 35, 42, 55, 60, 63, 70, 75, 84, 88), egzama tedavisinde (34, 47, 75), romatizma tedavisinde (34, 63, 70), şişliklere karşı (34), çıban tedavisinde (44), yara tedavisinde (81), kısırlık tedavisinde (74), afrodisyak olarak (63), kaşıntıya karşı (47), kasık ağrısının giderilmesinde (50), mayasıl tedavisinde (87), kuvvet verici olarak (60), sedef hastalığının tedavisinde (74), kol ve bacaklardaki kaşıntıya karşı (33) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Askorbik asit, pektin, tanen, meyva asitleri, şekerler, organik asitler, A, B ve C vitaminleri, flavonlar (118, 119, 121).

6.1.160. *Rosa pulverulenta* Bieb.R. 98. *Rosa pulverulenta*

0.1-0.5(-1) m uzunlukta, alçak yapılı, çoğunlukla sık dallı, küme oluşturan çalılar. Dikenler zayıf veya oldukça kaba, düz veya kıvrık, bazen çengelli ayrıca sık ince dikenli ve saplı salgı tüylü. Yapraklar çoğunlukla küçük, az çok yapışkan, kokulu; folioller çoğunlukla 5, ovat, eliptik veya az çok dairemsi, retus veya az çok akut, tabanda yuvarlaktan kuneata kadar değişen şekillerde, çıplak veya az çok pubesent, çoğunlukla çok glandlı, en azından alt kısmında, glandlı-biserrat, dişler kısa, her yüzde 8-20 adet; ana eksen az çok pubesent, glandlı ve çoğunlukla batıcı; stipulalar glandlı, oldukça geniş, az çok üçgenimsi, kısa kulakçıklı. Çiçekler tek veya 2-4'lü grup halinde. Pediseller 0.2-1.5(-2.5) cm, çıplak veya pubesent, çoğunlukla az çok yoğun saplı-glandlı. Sepaller ovat, oldukça kısa, çoğunlukla uçta çok genişlememiş, 2.5 cm'ye kadar uzunlukta, dış sepaller pennatifit lanseolat, glandlı biserrat loblu, alt kısımda az çok glandlı, çiçek açtıktan sonra yayık veya dik, meyveler olgunlaşmadan önce çoğunlukla düşücü değil. Petaller 1-1.8 cm uzunlukta, pembe. Stilus villos veya lanat, stigma başı az çok sık, basık yarı küremsi; disk çoğunlukla çok dar, ağız kısmı geniş. Hipantiyum küreselden ovoide kadar değişen şekillerde, 1-2 cm uzunlukta, düz veya az çok glandlı-hispit, kırmızı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran–Temmuz (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık, çalılık alanlar, orman açıklıkları, çayırılık alanlar, stepik yerler, taşlık ve kayalık araziler; 700-2550 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adıyaman, Ağrı, Amasya, Ankara, Balıkesir, Bitlis, Bolu, Bursa, Gümüşhane, Hakkari, Isparta, İzmir, Kahramanmaraş, Kars, Kayseri, Konya, Malatya, Muğla, Niğde, Sivas (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1080 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10174.

Yöresel Adı : Deli gül, İç gülü, İt gülü, Şeytan gülü

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyvelerinden çay yapılır (Evciler).
- b) Meyvelerinden reçel yapılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Çeti, Deli gül, İç gülü, İt gülü, Şeytan gülü (110).

6.1.161. *Rubus canescens* DC. var. *canescens*

Çoğunlukla sürünücü, alçak yapılı çalılar. Sürgünler yatık, çoğunlukla köşeli, pruinoz değil, pubesent veya az çok çıplak, seyrek, ince, kısa falkat dikenli. Yapraklar ternat veya bazen 5 foliollü pedat, her iki yüzde farklı renkli, folioller üstte küçük yıldız-tomentoz koyu yeşil veya grimsi yeşil, altta yıldız tüylü kanasent-tomentoz, bidentat, yan folioller az çok sapsız, uçtakiler saplı, kuneat-obovattan rombiğe kadar değişen şekillerde; stipulalar linear. Çiçek taşıyan sürgünler dik, 15–40 cm, köşeli, pubesent veya kısa tomentoz. Panikula terminal, çok çiçekli, ovat-oblong veya darca oblong, 1.5–3(-5) cm genişlikte, tomentoz, zayıf, ince, düz dikenli, glandsız veya nadiren seyrekçe glandlı. Sepaller ovat-oblong, akut, pubesent-tomentoz, çiçek açtıktan sonra geri kıvrık. Petaller beyaz (kuru iken soluk sarımsı), obovat-oblong (nadiren daha geniş), 5–8 (-10) mm. Drupalar siyah, küçük ve çok sayıda, çıplak (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Ağustos (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Orman açıklıkları, çalılıklar, taşlık, kayalık yamaçlar; 0–2150 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Amasya, Artvin, Balıkesir, Bolu, Denizli, Eskişehir, Gümüşhane, Isparta, İçel, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kırklareli, Kütahya, Samsun, Sinop, Sivas, Tunceli, Yozgat (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Ezine-Bayramiç yolu üzeri, 110 m, 13.VII.2004, G. Bulut, MARE 9644. Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü, 850 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10140.

Yöresel adı : Böğürtlen, Karamık Karantı

Yöresel Kullanılışı :

- Genç sürgünlerden hazırlanan infüzyon, sabahları aç karnına içilerek, kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Ahmetçeli, Evciler).
- Meyveleri yenir (Ahmetçeli, Ağaçköy, Evciler).
- Meyvelerinden reçel yapılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Böğürtlen, Garantı, Karamuk, Karantı, Kapina, Zincer üzümü (10, 41, 55, 111, 112) .

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Kusmaya karşı (76), hemoroidlere karşı (10, 38, 76), ishale karşı (76), böbrek kumu ve taşını düşürmek amacıyla (10, 55), kansızlığa karşı (76), göz kuvvetlendirici olarak (76), yara iyi edici (76), boğaz ağrısının giderilmesinde (10) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : —

6.1.162. *Rubus canescens* DC.var. *glabratus* (Gordon) Davis et Meikle

Çoğunlukla sürünücü, alçak yapılı çalılar. Sürgünler yatık, çoğunlukla köşeli, pruinoz değil, pubesent veya az çok çıplak, seyrek, ince, kısa falkat dikenli. Yapraklar ternat veya bazen 5 foliollü pedat, her iki yüzde farklı renkli, folioller üstte çplak veya hafifçe basit tüylü, yeşil ve parlak, altta yıldız tüylü kanasent–tomentoz, bidentat, yan folioller az çok sapsız, uçtakiler saplı, kuneat–obovattan rombiğe kadar değişen şekillerde; stipulalar linear. Çiçek taşıyan sürgünler dik, 15–40 cm, köşeli, pubesent veya kısa tomentoz. Panikula terminal, çok çiçekli, ovat–oblong veya darca oblong, 1.5–3(-5) cm genişlikte, tomentoz, zayıf, ince, düz dikenli, glandsız veya nadiren seyrekçe glandlı. Sepaller ovat–oblong, akut, pubesent–tomentoz, çiçek açtıktan sonra geri kıvrık. Petaller beyaz (kuruduğu zaman soluk sarımsı), obovat–oblong (nadiren daha geniş), 5–8(-10) mm. Drupalar siyah, küçük ve çok sayıda, çıplak (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Ağustos (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Orman açıklıkları, çalılıklar, taşlı yamaçlar, yol kenarları; 0–2150 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Artvin, Balıkesir, Bursa, Erzincan, Giresun, Hatay, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Samsun, Sinop, Tekirdağ, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Karaköy, Kaz Dağı etekleri, 570 m, 28.VII.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10913. Bayramiç, Kaz Dağı, Karaköy üstü, 930 m, 28.VII.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10940. Bayramiç, Karaköy, 300 m, 28.VII.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 11001.

Yöresel adı : Böğürtlen, Karantı

Yöresel Kullanılışı :

- a) Genç yapraklı sürgünleri havanda ezilip, haricen, yara tedavisinde kullanılır (Karaköy).
- b) Meyveleri yenir (Karaköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Böğürtlen, Kapina, Kuşüzümü, Kupina (47, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin yara tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (80).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : İmmün sistemi güçlendirici olarak (47), soğuk algınlığı tedavisinde (47), grip tedavisinde (47), kan şekerini düşürmek amacıyla (15, 34), ishale karşı (34), hemoroidlere karşı (11), böbrek hastalıklarının tedavisinde (11), prostat hastalıklarının tedavisinde (80), idrar yolları hastalıklarının tedavisinde (80) kolesterolü düşürmek amacıyla (80) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : —

6.1.163. *Rubus discolor* Weihe et Nees

1-2 m uzunluğunda çalılar. Dallar köşeli ve oluksuz, çoğunlukla pruinoz değil, az çok çıplak, çoğunlukla parlak; dikenler dar. Yapraklar 5 foliollü pedat veya ternat. Folioller çoğunlukla büyük ve tepede akuminat, üstte çıplak veya seyrekçe piloz; stipulalar geniş (linear veya lanseolat-linear), seyrekçe glandlı kenarlı; çiçek taşıyan sürgünler daha az tüylü. Panikulalar her zaman gevşek yapılı. Sepaller ovat-oblong, akut, tomentelloz, geri kıvrık. Petaller pembe, obovattan az çok dairemsiyeye kadar değişen şekillerde, 8-13 mm. Filamentler beyaz, stiluslardan daha uzun; anterler çıplak, polen steril. Karpeller az çok piloz. Meyve daha büyük (yaklaşık 4 mm) ve çok sulu drupalardan oluşur (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormalık, çalılık alanlar, gölge yerler, kumul düzlükler; 0-1400 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Artvin, Balıkesir, Bolu, Giresun, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kırklareli, Ordu, Sakarya, Samsun, Tekirdağ, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, Ayazma mesire yeri, 520m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10224.

Yöresel adı : Böğürtlen, Karamık Karantı

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyveleri yenir (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Böğürtlen, Börtlen, Bük üzümü, Çobankösteği, Gökne, Gökne diken, Karamama, Karamık, Karamuk, Karantı, Kapina, Kuş üzümü, Malina, Melek üzümü (111, 112).

6.1.164. **Rubus idaeus* L.

Dik gövdeli, 50-100 cm (kültür formlarında 150 cm'ye kadar) uzunlukta basit veya dallanmış çalılar Dallar ince dikencikli veya dikensiz, çoğunlukla ikinci yılda çiçek açar. Alttaki yapraklar 5(-7) foliollü pennat, üstteki yapraklar ternat; folioller üstte hemen hemen çıplak, aşağıda beyaz-tomentoz, 1-2 serrat, yan folioller hemen hemen sapsız, uçtakiler kısa saplı, ovat-akuminat; stipulalar ipliksi. İnflorans terminal ve aksillar, birkaç çiçekten oluşmuş, sarkık rasemler halinde, bazen alttaki çiçekler yaprak koltuklarında tek. Sepaller lanseolat, akuminat-kaudat, tomentoz, meyve geri kıvrık. Petaller beyaz, dar, ufak, dik. Stamenler tek sıra halinde. Drupalar kırmızı, pubesent, çok sayıda, birbirine bitişik ve reseptakulumdan bir bütün halinde ayrılma özelliği gösterir (99).

Çiçek Açma Dönemi : Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık alanlar, akarsu çevresi, kayalık yamaçlar; 300-2200 (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Bursa, Giresun, Gümüşhane, İstanbul, Kars, Kırklareli, Rize, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 17.VI.2004, G. Bulut, MARE 9623.

Yöresel adı : Ahududu

Yöresel Kullanışı :

- a) Meyveleri yenir (Evciler).
- b) Meyvelerinden reçel yapılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ahududu, Böğürtlen, Moruh, Totuk (111, 112).

6.1.165. *Rubus sanctus* Schreber

1–2 m uzunluğunda çalılar. Dallar köşeli ve oluklu, pruinoz, çoğunlukla kanasent–pubesent, güçlü, üçgenimsi tabanlı, düz veya geri kıvrık dikenli, glandsız. Çiçekli sürgünler benzer yapıda, fakat çok daha sıkça tüylü ve daha küçük dikenli. Yapraklar 5 foliollü pedat veya ternat, her iki yüzde farklı renkte, üstte çıplak veya yıldız–pubesent, altta beyaz–tomentoz; folioller 1-2 dentat, kenardakiler kısaca saplı, uçtaki 2.5–10 cm, obovattan dairemsiye kadar değişen şekillerde, tepede yuvarlaktan akuminata kadar değişen şekillerde, çoğunlukla 6 cm'den kısa; stipulalar linear–filiform, glandsız. Panikullar uzun ve çoğunlukla gevşek, gösterişli, bazen altta yapraklı, çok çiçekli, 10–25 x (2-)3–10 cm boyutlarında. Sepaller ovat–oblong, akut, tomentelloz, geri kıvrık. Petaller pembe, obovattan az çok dairemsiye kadar değişen şekillerde, 8–13 mm. Filamentler stiluslara eşit uzunlukta veya onlardan daha kısa, çoğunlukla pembe; anterler piloz, polen fertil. Karpeller piloz. Meyve siyah, çok sayıda, küçük (yaklaşık 2–3 mm), az sulu drupalardan oluşmuş (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran–Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çalılık alanlar, kayalık yamaçlar, nehir kenarları, kumullar, deniz kıyısındaki düzlükler, ekilmemiş tarlalık alanlar; 0-1250 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adıyaman, Ankara, Antalya, Artvin, Balıkesir, Bilecik, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hakkari, Hatay, Isparta, İçel, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kütahya, Mardin, Muğla, Sakarya, Samsun, Sinop, Tekirdağ, Trabzon, Yalova, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 17.VI.2004, G. Bulut, MARE 9634. Bayramiç, Ezine-Bayramiç yolu, 100 m, 13.VII.2004, G. Bulut, MARE 9655.

Yöresel Adı : Böğürtlen, Karamık, Karantı

Yöresel Kullanılışı:

- a) Genç yapraklı sürgünlerden hazırlanan infüzyon, dahilen, kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Evciler).

- b) Yaprakları parçalanıp, haricen, yanık tedavisinde kullanılır (Evciler).
- c) Meyvelerinden reçel yapılır (Ahmetçeli, Beşikköy, Daloba, Evciler, Palamutoba).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Böğürtlen, Böğürtlen diken, Böğürtlen ormanı, Böğürtlen üzümü, Börtlen, Börtlen üzümü, Bubucuk, Çakal üzümü, Gökmem, Gökmem diken, Karamama, Karamuk, Karantı, Kapina, Kür, Mora diken, Moramut, Mormenik, Orman, Orman üzümü (29, 30, 32, 33, 46, 60, 88, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılışı daha önce literatürde kaydedilmiştir (9, 14, 19, 32, 33, 57, 82).
- b) Bitkinin yanık tedavisindeki kullanılışı daha önce literatürde kaydedilmiştir (57).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Kısırlık tedavisinde (74, 75), böbrek taşlarını düşürmek amacıyla (57, 72, 74), diüretik olarak (23, 57, 64, 74), ishale karşı (23, 46, 64), karaciğer hastalıklarının tedavisinde (34, 78, 80), safra kesesi hastalıklarında (75), ülser tedavisinde (74), hemoroidlere karşı (32, 38, 74, 88), soğuk algınlığı tedavisinde (11, 18), bronşit tedavisinde (11, 12), astım tedavisinde (34), midevi olarak (9, 88), öksürüğe karşı (75), boğaz ağrısının giderilmesinde (9, 79, 82), tansiyon düşürücü olarak (57), kanamayı durdurucu olarak (44, 75, 88), cilt soyulmalarına karşı (57), egzama tedavisinde (27, 88), yara tedavisinde (11, 44, 64, 75, 81, 88), kesik tedavisinde (34), çıban tedavisinde (34, 44), kanser tedavisinde (19, 34, 79, 88), çocukların kemik gelişiminde (44), kuvvet verici olarak (64), göz hastalıklarının tedavisinde (82), diş etlerini güçlendirici olarak (34), pamukçuk tedavisinde (82), ağız yaralarının tedavisinde (90) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Tritepenik saponinler, pentasiklik triterpenoit (113, 143).

6.1.166. *Sorbus torminalis* (L.) Crantz var. *torminalis*R. 99. *Sorbus torminalis* var. *torminalis*

25 m'ye kadar uzunlukta piramit şeklinde veya geniş taçlı ve yayık dalları olan ağaçlar; kabuk koyu gri. Tomurcuklar 2-5 mm, yeşilimsi, çıplak. Yapraklar 5-13 cm, genişçe ovat, tabanda hafifçe kordattan genişçe kuneata kadar değişen şekillerde, loblar az çok akuminat, 3-5 üçgenimsi-ovat loblu, az çok derince loblu, her iki yüzde koyu parlak yeşil, olgunlukta alt yüzünde çıplak; damarlar 4-6 çift. Petiol 15-50 mm. Çiçek kurulu 10-15 cm çapında, 20-60 çiçekli. Çiçekler 12-15 mm çapında; sepaller deltoid, glandlı kenarlar pubesent. Meyve 20 x 14 mm boyutlarında, az çok küresel veya pyriform; tohumlar 7 mm, oval şekilde uzamış, koyu kırmızı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık alanlar; 200-1800 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Artvin, Balıkesir, Hatay, Isparta, İstanbul, Kastamonu, Muş, Niğde, Sinop, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Tunceli, Yalova, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Karaköy, Kaz Dağı etekleri, 750 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10929. Bayramiç, Kaz Dağı, Karaköy üstü, Dalaksuyu mevki, 1300 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10970.

Yöresel Adı : Geyik elması

Yöresel Kullanılışı :

- a) Olgunlaşmış meyveleri yenir (Karaköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Dağ elması, Geyik elması, Keg elması (111).

6.1.167. *Rubia tinctorum* L.R. 100. *Rubia tinctorum*

1-2(-5) m uzunluğunda, sürünücü veya tırmanıcı çok yıllık bitkiler; rizom kırmızı, dallanmış stolonsuz. Gövdeler otsu, köşeli veya köşelerde az çok geri kıvrık skabrit, çıplak veya bazen noduslarda pubesent. Yapraklar az çok derimsi, 4-6'lı çevrel dizilişte, yaklaşık 30-115 x 8-25(-30) mm boyutlarında, lanseolat veya oblong-eliptikten genişçe ovata kadar değişen şekillerde, kuspilat veya az çok kısaca akuminat, çoğunlukla belirgin saplı, sap 15(-20) mm'ye kadar uzunlukta, ana damar ve kenarlar geriye dönük dikencikli, çoğunlukla tepeye doğru kısımlarda öne yönelik dikencikli, yan damarlar altta belirgin. Çiçek kurulu gevşek, çok dallı, çok çiçekli, az çok piramit şeklinde, kısmi çiçek kurulu uçta ve yanda, 30 cm'ye kadar uzunlukta, eliptikten genişçe ovata kadar değişen şekillerde brakteler ile kuşatılmış. Pediseller (0.75-)2-8 mm. Korolla soluk yeşilimsi-sarı, huni şeklinde, yaklaşık 3.5-5(-6) mm çapında, loblar üçgenimsi-lanseolat, aristat (arista 0.7 mm'ye kadar uzunlukta). Anterler oblong, yaklaşık 0.5-0.6(-0.8) mm. Merikarplar yaklaşık 4-6 mm çapında, siyah (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Orman açıklıkları, çalılık alanlar, çitler; 100-2000 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Ankara, Antalya, Çanakkale, Çankırı, Erzincan, Erzurum, Hatay, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Konya, Kütahya, Mardin, Muş, Nevşehir, Niğde, Siirt, Sinop, Van (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Alikabaklar Köyü, 200 m, 25.IV.2004, G. Bulut, MARE 9485. Bayramiç, Alikabaklar Köyü, 200 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10049. Bayramiç, Kutluoba Köyü, 180 m, 28.VI.2005, G. Bulut, MARE 10109. Bayramiç, Bayramiç-Çan yolu, 110 m, 07.VII.2006, MARE 10452.

Yöresel Adı : Boya otu, Kökboya

Yöresel Kullanılışı :

- a) Köklerinden halı ve kilim ipliklerin boyanmasında (renk kırmızı) yararlanılır (Alikabaklar, Bayramiç merkezi, Bezirgenler, Çavuşköy, Kutluoba, Yeniceköy). (R. 101).

R. 101. Halı (ortadaki kırmızı kısım kökboya ile boyanmış ipliklerden yapılmıştır)

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Bostan otu, Boya çili, Boya otu, Boya kökü, Boyacı kökü, Boyapürü, Boyapürcü, Çöpboyası, Çubukboya, Gökboya, Kırmızı kök, Kızılboya, Kızıl kök, Kökboya, Yumurta boyası (28, 29, 55, 62, 111, 112).

6.1.168. *Ruta chalepensis* L.

Gövdeler 18–40 cm uzunluğunda, sert, az çok odunsu veya yarı çalimsı, çıplak, sıkça yapraklı. Yapraklar bipennatisekt veya az çok tripennatisekt, en uçtaki segmentler darca oblong–lanseolat veya obovat. Çiçek kurulu gevşek, pediseller kapsulaya eşit veya onlardan uzun; dallar ve pediseller çıplak, nadiren yukarıda çok küçük glandlı. Brakteler çıplak, çok geniş, en alttaki kordat–ovat, taşıyıcı dallardan çok daha geniş. Sepaller çıplak, deltoid–ovat. Petaller oblong, saçaklar uzun siliat. Kapsula az çok yuvarlak, çıplak (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Haziran (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Maki, taşlık, kayalık yerler; 0–400 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Antalya, Çanakkale, İçel, İstanbul, Muğla, Samsun, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Çavuşköy, 100 m, 28.VI.2005, G. Bulut, MARE 10121.

Yöresel Adı : Kokar sedef, Sedef otu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Çiçekleri bir bezle sarılıp, bebeklerde ateş düşürücü (çoğunlukla aşı sonrasında) olarak kullanılır (Çavuşköy).
- b) Yapraklar ezilip, genital bölgeye dıştan uygulanarak çocuk düşürmek amacıyla kullanılmıştır (Üçyol).

Olumsuz Etki : Bitkinin çocuk düşürmek amacıyla kullanılması sonucunda bir hastanın çok kan kaybettiği ve hastaneye götürülmek zorunda kaldığı belirtilmiştir.

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Kokar sedef, Sedef otu (111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin ateş düşürücü olarak kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (19, 27).
- b) Bitkinin çocuk düşürmek amacıyla kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (19).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Kadınlardaki kısırlığın tedavisinde (27), kırık-çıkık tedavisinde (19), romatizma tedavisinde (19), bel fıtığı tedavisinde (79), soğuk algınlığı tedavisinde (79), sıtma tedavisinde (79) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Flavonlar, uçucu yağ, lignan, alkaloid, kumarin, tanen, steroller ve triterpenler (115, 117, 127).

6.1.169. **Populus nigra* L. subsp. *nigra* cv. “*italica*”

30(-35) m'ye kadar uzunlukta dar yapılı ağaçlar. Kabuk kalın, yaşlı ağaç gövdeleri siyahımsı, derince çatlak. Tomurcuklar kırmızımsı-kahverengi, az çok çıplak fakat yapışkan. Genç sürgünler silindirik, uzunlamasına çıkıntılı değil, ilk başta sarımsı-kahverengi, daha sonra grimsi. Yapraklar 5-10(-12) x 4-8(-15) cm boyutlarında, koyu yeşil ve parlak, sapa yakın gland yok, kenarlar yarı şeffaf. Uzun sürgünlerdeki yapraklar, genişçe deltoid veya deltoid, çoğunlukla genişliğinden uzun, tabanda trunkat veya yuvarlak, akut, küt dentat. Kısa sürgünlerin yaprakları küçük, rombik-ovat, genişliğinden uzun, tabanda kuneat, belirgin akuminat, çok küçük krenat-serrat. Sap 3-6 cm. Meyveli amentumlar 16 cm'ye kadar uzunlukta. Kapsula ovoid, 2 valvli (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Nisan (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Yurdumuzda yetiştirilen bir bitkidir.

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Beşikköy, 250 m, 25.V.2005, G. Bulut, MARE 10097. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10553.

Yöresel Adı : Kavak

Yöresel Kullanılışı :

- İnce dalları uçurtma yapımında kullanılır (Beşikköy, Yeşilköy).
- Gövdesi evlerin çatılarının yapımında kullanılır (Beşikköy, Karıncalı).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Kara kavak, Kavak, Selvi (111, 112).

6.1.170. *Salix alba* L.

30 m'ye kadar uzunlukta ağaçlar; kabuk derince çatlak, grimsi. Sürgünler ince, dik veya sarkık, başlangıçta soluk zeytini yeşil daha sonra kahverengimsi veya kıvılcımsı, kırılğan değil, dar bir taç oluşturur. Gençken basık-ipeksi beyaz tüylü daha sonra az çok çıplak; tomurcuklar lanseolat-oblong, yandan basık, akut, 6 x 1.5-2 mm'ye kadar boyutlarında, basık ipeksi beyaz tüylü. Yapraklar az çok darca lanseolat, çoğunlukla genişliğinin yaklaşık 6-7 katı uzunlukta, 5-10 x 1-3 cm boyutlarında, az çok uzun akuminat, ince serrat, gençken her iki yüzünde basık ipeksi tüylü, daha sonra üst yüzü az çok çıplak; yaprak sapı 5-12 mm, sürgün üzerindeki izi geniş "V" şeklinde, glandsız. Stipulalar küçük, lanseolat, erken düşücü. Amentumlar yapraklı saplar üzerinde, sık, silindirik, çoğunlukla iki eşeyli, eksenini sıkça pubesent; anterler oluşmadan önce erkek amentumlar 25-50 x 3-4 mm boyutlarında, stamenler 2, filamentler tabana doğru tüylü, anterler 0.5-0.6 mm; dişi amentumlar 3.5 x 0.6 cm boyutlarında, seyrek, nektaryumlar 1 veya 2 adet, ovaryum ovoid-konik, obtus, çıplak; meyve pediselleri 0.2-0.8 mm, az çok nektaryumlara eşit (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Mayıs (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Göl, nehir ve akarsu kenarları; 0-2000 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bitlis, Çorum, Elazığ, Erzurum, Eskişehir, Giresun, Hakkari, Isparta, İçel, İstanbul, İzmir, Konya, Kütahya, Muğla, Rize, Samsun, Sivas, Tekirdağ, Trabzon, Urfa (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, ilçe merkezi, 100 m, 13.VII.2004, G. Bulut, MARE 9649. Bayramiç, Kaz Dağı Evciler Köyü üstü, Düden mevki, 1180 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10208. Bayramiç, Zeytinli Köyü, 120 m, 07.V.2007, G. Bulut, MARE 10585.

Yöresel Adı : Söğüt

Yöresel Kullanılışı :

- İnce dalları sepet yapımında kullanılır (Zeytinli). (R. 102-R. 107).
- Gövdesinden tokaç (çamaşır döveceği) yapılır (Bayramiç merkez).

c) Kaz Dağı'nın Evciler Köyü üstünde Düden Mevkii'nde yer alan gölcükte boğulan bir kadının anısına Türkmenlerin her yıl ağustos ayında gelerek bu gölcük kenarında yetişen söğüde ip ve mendil bağladığı belirtilmiştir (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ak söğüt, Germajo, Köy söğüdü, Sarı söğüt, Söğüt, Söğüt ağacı (27, 29, 31, 60, 68, 111,112).

R. 102 : Sepet yapımı (I)

R. 103. Sepet yapımı (II)

R. 104 : Sepet yapımı (III)

R. 105 Sepet yapımı (IV)

R.106. Sepet yapımı (V)

R.107 . Ss sepeti ve onu yapan Zeytinli
Köyü Muhtarı Salih Kuşcuoğlu

6.1.171. *Verbascum parviflorum* Lam.

30-80 cm uzunlukta, iki yıllık, basık stellat-tomentoz, daha sonra çıplaklaşan bitkiler. Gövde ince veya az çok güçlü yapıda, silindirik, ince çizgili, çok dallanmış. Taban yaprakları lanseolat-oblongdan linear-lanseolata kadar değişen şekillerde, 7-35 x 2.5-10 cm boyutlarında, runsinat, uçtaki segment üçgenimsi-ovate, tepede obtus veya akut, az çok loblu, 1.5-3 cm, yan segmentlerden büyük değil, 6-12 çift, yan segmentler oblongdan üçgenimsi-lanseolata kadar değişen şekillerde dik derin dentat veya dentat loblu, sap 1-5 cm; gövde yaprakları küçük, alt kısım dik derin dentat, üst kısım dentat. Çiçek kurulu gevşek dallı, ovate veya lanseolat panikula halinde, çiçekler 1-3 (çoğunlukla 2) kümeler halinde. Brakteler küçük, genişçe ovate, akuminat. Pediseller 2-6 mm. Kaliks 2-2.5 mm, çıplak, loblar dairemsi-spatulat, obtus veya mukronat. Korolla sarı, 16-22 mm çapında, çok sayıda şeffaf glandlı, dış tarafta çıplak. Stamenler 5, anterler böbrek şeklinde, filamentler beyazımsı-sarı yünümsü tüylü, üstteki 2 tanesi çıplak. Kapsula ovate-küremsi, 3.5-5 x 3-4 mm boyutlarında, stellat-tomentoz, daha sonra çıplaklaşır (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık, çalılık alanlar, ekilmemiş tarlalık yerler; 0-1340 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Aydın, Bursa, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla (99).

Yöresel Adı : Balık otu

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 24.V.2005, G. Bulut, MARE 10089.

Yöresel Kullanılışı :

- a) Çiçekler dövülüp dereye atılarak balık avlamada kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Balık ağısı, Balık otu (111).

6.1.172. *Verbascum sinuatum* L. var. *sinuatum*

50-100 cm uzunluğunda, iki yıllık, kısaca ve sıkça grimsi veya sarı-tomentoz, çoğunlukla çıplak. Gövde silindirik veya kanatlı, dekurent yapraklı, çoğunlukla tabandan itibaren dallı. Taban yaprakları spatulat-oblong, 4-35 x 2-15 cm boyutlarında, dik derin dentat loblu veya pennatifit, çoğunlukla az çok undulat, sapsız veya kısaca saplı, sap nadiren 4 cm'ye kadar uzunlukta; gövde yapraklar az çok belirgin dekurent, üst taraf kabaca dentat veya az çok tam, oblong-ovat veya kordat-ovat, akut. Çiçek kurulu gevşek, çok sayıdaki dalları geniş bir panikula halinde, bazen az çok sapsız glandlı, 1-7 çiçekli kümeler halinde. Brakteler genişçe kordat-üçgenimsi, mukronat. Pediseller 5 mm'ye kadar uzunlukta; brakteoler ovat. Kaliks 2.5-5 mm, loblar ovat-lanseolat, akut, glandsız. Korolla sarı, 15-30 mm çapında, şeffaf glandlı, dış taraf stellat-tomentoz. Stamenler 5, anterler böbrek şeklinde, filamentler mor-leylak rengi, yünüksü tüylü, öndeki 2'si uca yakın çıplak. Kapsula genişçe eliptik veya az çok küresel, 3-5 x 2.5-4 mm boyutlarında, tomentoz (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Ekim (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Yol kenarları, ekilmemiş tarlalık alanlar, step, sahil kumulları; 0-1100 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Amasya, Balıkesir, Çanakkale, Denizli, İçel, İstanbul, İzmir, Muğla, Sakarya, Tekirdağ (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Ezine-Bayramiç yolu, 100 m, 14.VII.2004, G. Bulut, MARE 9653.

Yöresel Adı : Balık otu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyveleri dövülüp dereye atılarak balık avlamada kullanılır (Ahmetçeli, Beşikköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Balık ağısı, Balık otu, Bodan, Bodan otu, Sığırkuyruğu (111).

6.1.173. *Hyoscyamus niger* L.R. 108. *Hyoscyamus niger*

Glandlı–viloz tüylü, bir veya iki yıllık bitkiler. Gövdeler 20–100 cm uzunluğunda. Yapraklar ovat–oblongdan oblong-lanseolata kadar değişen şekillerde, 5–25 cm, loblar üçgenimsi-lanseolat, akut, tabandaki yaprakları altta kısa bir sap halinde daralmış, gövde yaprakları sapsız, amplexikaul. Kaliks 10–15 mm, meyve zamanında 20–40 mm, ortada daralmış, şişkin kısmı sıkça tüylü, batıcı dentat. Korolla donuk sarı, mor ağımsı yapılı, korolla boğazı koyu mor, nadiren tamamen soluk renkli, 25–35 mm. Stamenler korolla dışına taşmamış. Anterler mor (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Ağustos (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Taşlık ve kayalık yerler, tahıl tarlaları, yol kenarları, ekilmemiş tarlalık alanlar, yerleşim alanları çevresi; 0-2300 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Ağrı, Amasya, Ankara, Aydın, Balıkesir, Bolu, Çanakkale, Eskişehir, Erzurum, Giresun, Hakkari, Hatay, Isparta, İstanbul, Kastamonu, Kahramanmaraş, Kars, Kırklareli, Kocaeli, Kütahya, Muğla, Niğde, Ordu, Siirt, Şanlı Urfa, Trabzon, Tunceli, Yalova (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Köylü, 200 m, 13.VI.2004, G. Bulut, MARE 9574.

Yöresel Adı : Diş otu

Yöresel Kullanılışı:

- a) Tohumları suda kaynatılır, oluşan buharı solunarak diş ağrısının giderilmesinde kullanılır (Köylü).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ban otu, Batbat, Batbat otu, Batbata, Batbatı, Batbit, Bengildek, Bengilik otu, Berç, Benk, Caye kumacığe, Çanakçömlek otu, Çömlek otu, Dağdağan, Deli bardağın, Deli batbat, Devdala otu, Diken otu, Diş ağrısı otu, Diş otu, Doğdoğan, Gavur haşhaşı, Göz tohumu, Göz otu, Hırdal, Hargel, Harundol, Köpeksiyeni, Kumacık otu, Kurt otu, Siyah ban otu, Şakşuka, Tabanca kapsülü, Tatala, Tatula, Tütüzlemeotu, Yüksük otu, Vandibi (10, 30, 31, 33, 46, 47, 62, 63, 73, 87, 88, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Diş ağrısının giderilmesinde bitkinin kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (13, 17, 27, 33, 42, 47, 53, 62, 63, 73, 80, 82, 86, 88).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : İltihaplı göz hastalıkları tedavisinde (33, 35, 42, 53, 63, 76, 80), göz yorgunluğunun giderilmesinde (86), göz kaşıntısının giderilmesinde (15, 62, 63), göz hastalıklarının tedavisinde (13), üst solunum yolları hastalıklarının tedavisinde (27), yatıştırıcı olarak (50), soğuk algınlığı tedavisinde (53), ağrı kesici olarak (50), kulak ağrısı ve kaşıntısının giderilmesinde (63, 80), çocuklarda kulak ağrısının giderilmesinde (10), iltihaplı diş hastalıklarının tedavisinde (17, 33, 35, 63, 72, 82), diş hastalıklarının tedavisinde (31), iltihaplı yaraların tedavisinde (47), yara tedavisinde (47), böbrek taşlarını düşürmek amacıyla (17), anthelmentik olarak (47, 87), düz kaslar üzerine antispazmotik olarak (17) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Alkaloidler (hiyosiyamin, atropin, skopolamin), yağ asitleri, fitosterin, müsilaj, flavonlar, reçine, tanen (118, 122, 124, 125, 127, 138, 146).

6.1.174. *Solanum nigrum* L. subsp. *schultesii* (Opiz) Wessely

Tek yıllık, saplı salgı tüylü villoz, çoğunlukla kuruyunca siyahımsı. Gövde dik, 10-70 cm uzunlukta, dallanmış, köşeli. Yapraklar 10 x 7 cm boyutlarında, ovattan ovat-rombiğe kadar değişen şekillerde, tabanda kuneat, kenarlar tamdan sinuat-dentata kadar değişen şekillerde, her iki yüzde piloz. Çiçek kurulu, rasemoz, (2-)5-10 çiçekli, pedunkula 15-30 mm, meyveli pediseller pedunkulanın yarısı kadar uzunlukta. Kaliks 2 mm, loblar üçgenimsi, az çok akut, aralarında akut açılı.

R. 109. *Solanum nigrum*
subsp. *schultesii*

Korolla beyaz, 5-6 mm, loblar dışta piloz. meyve siyah, küresel, 7-10 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Ekim (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Yerleşim alanları çevresi, ekili yerler, ekilmemiş tarlalık alanlar, yol kenarları, nehir kenarları; 0-1500 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Çanakkale, Denizli, Hatay, Isparta, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Rize, Sakarya, Samsun (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE 9672.

Yöresel Adı: Kara üzüm

Yöresel Kullanılışı:

- a) Yapraklarından yemek yapılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Literatürde bu bitkinin yerli adına ait bir kayda rastlanmamıştır.

6.1.175. *Styrax officinalis* L.R. 110. *Styrax officinalis*

6 m'ye kadar uzunlukta yuvarlak küme oluşturan yapraklarını döken, çok dallı, çalılılar (nadiren ağaçlar). Genç sürgünler ve tomurcuklar stellat-pubesent. Yapraklar genişçe eliptikten ovata kadar değişen şekillerde, tam, 4.5-9.5 x 3.7-6.5 cm boyutlarında, 5-7 çift yan damarlı, soluk yeşil ve üst kısımda hafifçe stellat-pubesent (daha sonra çıplak), alt kısımda stellat-tomentoz, obtus. Çiçekler 3-6'lı kümeler halinde. Kaliks sıkça stellat-tomentoz yaklaşık 5 küçük dentat. Korolla lobları 5-8, oblong-lanseolat, beyaz, yaklaşık 1.5 x 0.6 cm boyutlarında. Stamenler 12, petalle aynı uzunlukta. Meyve küresel, sert, 1.2-1.4 cm çapında, sıkça stellat-tomentoz (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık, çalılık alanlar; 0-1500 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adıyaman, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Hatay, Isparta, İçel, Konya, Maraş, Muğla, Samsun (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Palamutoba Köyü, 250 m, 15.VI.2004, G. Bulut, MARE 9611. Bayramiç, Koşuburnu Köyü, 350 m, 23.V.2005, G. Bulut MARE 10053. Bayramiç, Yukarı Palamutoba Köyü, 350 m, 07.V.2007, G. Bulut, MARE 10581. Bayramiç, Zeytinli Köyü, 120 m, 07.V.2007, G. Bulut, MARE 10587.

Yöresel Adı : Tespik, Tespilik

Yöresel Kullanılışı:

- a) Çiçeklerindeki nektar emilir (Zeytinli). (R 111)
- b) Meyvesinden tespik yapılır (Koşuburnu, Palamutoba, Yukarı Palamutoba).
- c) Yaprakları hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Koşuburnu).

R.111. Tespiklik çiçeği ile köylü (Zeytinli Köyü)

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ayı fındığı, Çakıldak, Mangalcık, Şeytan tespahi, Tesbi, Tepsi, Tespik, Tespik ağacı, Tespik çalısı, Tespiklik, Yaban ayvası, Zamzalak, Zanzalak (111, 112).

6.1.176. **Tilia argentea* Desf. ex DC.R. 112. *Tilia argentea*

40 m'ye kadar uzunlukta ağaçlar. Genç sürgünler tomentoz. Yapraklar genişçe ovat, 7–13 x 5.5–10 cm boyutlarında, birdenbire daralan akuminat, biserrat, üstte çıplak, alt yüzeyinde tamamen beyazımsı yıldız–tomentoz; yaprak sapı 4.5–6 cm, tomentoz. Simozlar çoğunlukla 7–10 çiçekli, sarkık. Brakteler tomentoz. Meyve belirsizce çıkıntılı, siğilli, olgunlaştığında odunsu. (99)

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Haziran (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık alanlar; 0-1500 m (99, 110).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Balıkesir, Bolu, Bursa, Çanakkale, Hatay, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Sakarya, Tekirdağ, Yalova, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Üzümlü Köyü, 180 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9499. Bayramiç, Palamutoba Köyü, 250 m, 15.VI.2004, G. Bulut, MARE 9608. Bayramiç, ilçe merkezi, 110 m, 15.VII.2004, G. Bulut, MARE 9657. Bayramiç, Koşuburnu Köyü, 350 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10059. Bayramiç, Karaköy, 300 m, 28.VI.2007, E.Tuzlacı, G. Bulut, MARE 11011.

Yöresel Adı : İhlamur

Yöresel Kullanılışı :

- a) Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Ahmetçeli, Akçakıl, Beşikköy, Bezirgenler, Çatalçam, Muratlar, Palamutoba, Söğütgediği, Üzümlü, Yanıklar).
- b) Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, boğaz ağrısının giderilmesinde kullanılır (Koşuburnu).
- c) Çiçeklerinden çay yapılır (Daloba, Karaköy).

Karışım 2: Bitkinin çiçekleri ile *Abies nordmanniana* subsp. *equi-trojani*'nin kozalak pullarından hazırlanan infüzyon, dahilen, bronşit tedavisinde kullanılır (Evciler).

Karışım 9 : Bitkinin çiçekli ile *Origanum vulgare* subsp. *hirtum*'un toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Evciler Köyü).

Karışım 10 : Bitkinin çiçekleri ile *Sideritis trojana*'nın toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Alakeçi, Yeşilköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Bizif, Gümüşi ıhlamur, Ihlamur (36, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin soğuk algınlığı tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (11, 18, 27, 34, 44, 76, 88).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Öksürük kesici olarak (36, 76, 80), bronşit tedavisinde (11), göğüs yumuşatıcı olarak (17, 27, 34, 76, 80), midevi olarak (11), mide ağrısının giderilmesinde (36, 50), karın şişliğine karşı (36), karın ağrısının giderilmesinde (36), böbrek ağrısının giderilmesinde (9), romatizma tedavisinde (34), ağrı kesici olarak (9), migren tedavisinde (50) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, müsilaj, flavonoidler (127, 138).

6.1.177. **Tilia rubra* DC. subsp. *caucasica* (Rupr.) V. Engler

40 m'ye kadar uzunlukta ağaçlar. Genç sürgünler parlak, çıplak. Yapraklar genişçe ovat, 5-10(-12) x 4-11 cm boyutlarında, tepede akuminat, serrat, dişlerin tepesi aristat, altta soluk yeşil, alt yüzeyde orta damar koltuğundaki tüyler hariç her iki yüzeyde çıplak, yaprak sapı 3-4 cm, çıplak. Simozlar 2-3(-6) çiçekli, görünüş olarak sarkık değil. Brakteler çıplak. Meyve 7-9 mm, çok hafifçe çıkıntılı, kabuk ince, kolay kırılabilir (99).

Çiçek Açma Dönemi : Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık alanlar; 280-1500 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Artvin, Bolu, Çanakkale, Giresun, Gümüşhane, İzmir, Kars, Kastamonu, Samsun, Trabzon, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Serhat Köyü (Kaz Dağı'ndan getirilip köyde yetiştirilen bitkiden alınan örnek), 280 m, 28.IV.2004, G. Bulut, MARE 9527.

Yöresel Adı : İhlamur

Yöresel Kullanılışı :

- a) Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Serhat).
- b) Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, barsak enfeksiyonlarına karşı kullanılır (Serhat).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Fambur, Felenbur, Filanbur, İlamur, İllamur, İhlamur, Süğnük, Sügüllük, Süğünük, Süngülük, Sülük, Süynük (31, 48, 88, 111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin soğuk algınlığı tedavisinde kullanıldığı daha önce kaydedilmiştir (15, 21, 31, 48, 86, 88).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Hemoroidlere karşı (38, 86), göğüs yumuşatıcı olarak (48, 86), nefes darlığına karşı (15), bademcik hastalıklarının tedavisinde (15), öksürüğe karşı (31, 88), boğaz ağrılarının giderilmesinde (21, 48), yatıştırıcı olarak (21, 48), terletici olarak (21), romatizma tedavisinde (15) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Müsilaj, flavonlar, uçucu yağ, tanen, lökoantosiyandin, şekerler, saponin (118, 121, 138).

6.1.178. *Typha latifolia* L.

2.5 m' ye kadar uzunlukta, kuvvetli gövdeli bitkiler. Yaprak laminası 6–16 mm genişlikte. Dişi ve erkek spikalar aralıksız veya 0.5–2.5 cm'lik bir bölüm ile birbirinden ayrı. Dişi spika 9–28 cm, 2.5–3 cm çapında. Olgunlukta kahverengi, pulsuz. Stigmalar lanseolat–ovat. Erkek spika dişiden biraz uzun, 11–35 cm x 12–17 mm; pullar ipliksi, basit. Anterler 2.5–3.5 mm. Polen taneleri tetratlar halinde. Meyva 1–1.5 mm, açılan meyve tipinde, tüyler 25–52 adet, 7–11 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Ekim (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Sulak, nemli yerler, akarsu kenarları, göl kıyısı, hendekler; 0-1850 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Ankara, Bursa, Edirne, Eskişehir, Hakkari, İstanbul, Kahramanmaraş, Kayseri, Kırklareli, Konya, Malatya, Sakarya, Van (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Ezine-Bayramiç yolu, 100 m, 13.VII.2004, G. Bulut, MARE 9645. Bayramiç, Ezine-Bayramiç yolu, 100 m, 13.VII.2004, G. Bulut, MARE 9646.

Yöresel Adı : —

Yöresel Kullanılışı :

- a) Çiçek süs olarak kullanılır (Ahmetçeli).
- b) Yapraklar semer yapımında dolgu maddesi kullanılır (Ahmetçeli).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Kamış, Saz (111).

6.1.179. **Celtis australis* L.

20(-25) m'ye kadar uzunlukta ağaçlar. Genç sürgünler kadifemsi. Yapraklar 4-12(-15) x (2-)3-4(-5) cm boyutlarında, ovat-lanseolattan lanseolta kadar değişen şekillerde, tabanda asimetrik, çoğunlukla uzun akuminat, keskince serrat, üst yüzde skabrit, alt yüzde kadifemsi ve kahverengimsi-yeşil veya grimsi-yeşil. Sap 1.5(-2) cm'ye kadar uzunlukta. Drupa 9-12 mm

R.113. *Celtis australis* çapında, kahverengimsiden siyahımsıya kadar değişen renklerde. Pedisel 3.5 cm'ye kadar uzunlukta, sonraki internodyumdan daha uzun. Çekirdek ağımsı-pürüzlü (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mart-Mayıs (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller :Antalya, Aydın, Balıkesir, Bilecik, Bursa, Denizli, Mersin, Rize, Samsun, Sinop, Trabzon, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, ilçe merkezi, 110 m, 14.VII.2004, G. Bulut, MARE 9656. Bayramiç, Kutluoba Köyü, 180 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10535.

Yöresel Adı : Tespih ağacı, Yemiç, Yimiç

Yöresel Kullanılışı :

- Olgunlaşan meyveleri yenir (Kutluoba).
- Meyveler tespih yapımında kullanılır (Bayramiç merkezi, Beşikköy).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Çıtlak, Çıtlık, Çitlembik, Çitlemek, Çitlenbek, Çitlenbik, Dardağan, Ilıç, Kara çıtlık (30, 41, 68, 111, 112).

6.1.180. *Conium maculatum* L.

Gövdeler 30-200 cm uzunluğunda, çizgili, çıplak, çoğunlukla mor noktalı otsu bitkiler. Taban yaprakları 4-pennat/ternata kadar parçalı, yaprak sapı 60 cm'ye kadar uzunlukta; uç segmentler eliptik, 0.5-1 cm, çoğunlukla pennatisekt. Umbellalar 8-14 ışınlı, brakteler ve brakteoller 3-6, yapraksı yaklaşık 3 mm. Meyveler yaklaşık 2.5 x 1.5 mm boyutlarında, boyuna çukıntılar düz veya az çok sinuat ve aralıklı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Ağustos (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Yerleşim alanları çevresi, sulak, nemli yerler, ormanlık alanlar; 0-2400 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Ankara, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Diyarbakır, Erzincan, Gaziantep, Gümüşhane, Hakkari, İçel, İstanbul, Kars, Kütahya, Kırklareli, Samsun, Sinop, Sivas, Trabzon, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Üzümlü Köyü, 180 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9497.

Yöresel Adı : Ördekkalemi

Yöresel Kullanılışı :

- a) Kuru gövdesinden fırıldak yapılır (Üzümlü).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ağı otu, Ağu otu, Baldıran, Devetabanı, Hırhındırık, Hırhındirik, Körek, Şesiye otu, Yılanotu (111, 112).

6.1.181. *Daucus carota* L.

İki yıllık, gövdesi çoğunlukla dallanmış, 10-200 cm uzunlukta, setoz, hispit veya az çok çıplak bitkiler. Yapraklar (1-)2-3 pennat, parçalar çok değişken dentat, pennatifit veya pennatisekt, tüylü veya çıplak, nadiren etli. Işınlar (8-)10 veya daha çok sayıda, çoğunlukla meyve zamanında içe doğru kıvrık. Brakteler 1-2 pennatisekt, çoğunlukla çiçek ve meyve halinde geri kıvrık. Petaller beyaz, pembemsi veya sarımsı. Umbellanın merkezindeki çiçekler bazen verimsiz ve indirgenmiş. Meyve 2-4 mm; sekonder çıkıntılardaki dikenler tabanda birbiriyle birleşik değil, merikarbin genişliğinden daha kısa (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Yerleşim alanları çevresi, ekilmemiş tarlalık alanlar, tarlalar, çayırlar; 0-2000 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Adapazarı, Ankara, Antalya, Amasya, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bolu, Diyarbakır, Edirne, Elazığ, Erzurum, Giresun, Hakkari, Hatay, İstanbul, İzmir, Kars, Kastamonu, Kırklareli, Kocaeli, Manisa, Mardin, Mersin, Muğla, Ordu, Samsun, Sinop, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Van, Zonguldak (99).

Yöresel Adı : Arnamus otu, Kokar ot, Mayasıl otu

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Gedik Köyü, 310 m, 29.IV.2004, G. Bulut, MARE 9554. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE 9685. Bayramiç, Evciler Köyü, Ayazma mesire yeri, 520 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10218. Bayramiç, Evciler Köyü, Ayazma mesire yeri, 500 m, 05.VII.2006, G. Bulut, MARE 10443.

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Külcüler).
- b) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, hemoroidlere karşı kullanılır (Gedik).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Boldo, Çakalboğan, Çocukboğan, Eşek otu, Havuç, Hıltan, Kaymak otu, Keldimen, Kokar ot, Pıtırac otu, Taraklık, Tepeli ot (29, 55, 111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Anthelmentik olarak (57), midevi olarak (55), gaz söktürücü olarak (55), egzama tedavisinde (81), kadın hastalıklarının tedavisinde (82) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ, sabit yağ, reçine, karotol, flavonlar, kumarinler, alkaloid (dausin), karatotoksin, mannit (116, 118, 127, 146).

6.1.182. *Ferulago macrosciadia* Boiss. et Bal.

Çıplak çok yıllık bitkiler. Çiçekli gövdeler 30-60 cm, silindirik, oluklu. Yapraklar 3(-4) pennat, dıştan linear, 8-30 x 0.8-2 cm boyutlarında, çıplak; loblar setalı, 2-3 mm, yeşil. Çiçek kurulu panikulat-korimboz; ışınlar 8-14, eşit değil, 5-7 cm, kenarlar yükselici; brakteler linear-subulat, 4-5 mm, az çok zarımsı, sarımsı; meyve sapları uzamış, 3-6 mm, brakteoller braktelerden küçük. Meyveler genişçe eliptik-dairemsi, 10-12.5 x 7-9 mm boyutlarında, tabanda retus, sırttaki boyuna çıkıntılar ipliksi, yan kanatlar 1.5-2.5 mm genişliğinde; sırt ve ara bölgedeki salgı kanalları fazla (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çalılık alanlar, orman açıklıkları; 500-1400 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Balıkesir, Bilecik, Bursa, Kütahya, Manisa, Uşak. Endemik (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü, 1080 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10170.

Yöresel Adı: Kedikuluğu

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitki hayvan (koyun, keçi) yemi olarak kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Kedikuluğu (111).

6.1.183. *Foeniculum vulgare* Miller

1–1.8 m'ye kadar uzunlukta, dik, çıplak, mavimsi–yeşil, belirgin anason kokulu, çok yıllık bitkiler. Gövdeler yuvarlak, ince çıkıntılı, dallanmış. Taban yaprakları dıştan üçgenimsi veya üçgenimsi–ovat, 3–4 pennat 30 x 15 cm'ye kadar (veya daha fazla) uzunlukta; uçtaki segmentler filiform, 40 x 0.5 mm'ye kadar uzunlukta; yaprak sapı geniş, okreaya benzer; gövde yaprakları az sayıda, tabandakilere benzer fakat daha küçük. Işımlar 8–15, eşit değil 10–40 mm. Brakteler ve brakteoller yok. Pediseller 1–7 mm. Çiçekler her kısmi umbellada 18–25 adet; petaller sarı. Meyve ovoid–oblong, 4–4.5 x 0.5 mm boyutlarında, çıplak, belirgin çıkıntılı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ekilmemiş tarlalık alanlar, orman açıklıkları, tarla kenarları, çayırılık yerler; 0-1200 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Artvin, Bursa, Çanakkale, Hatay, İstanbul, İzmit, Kastamonu, Kırklareli, Manisa, Muğla, Samsun, Sinop, Trabzon, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 16.VII.2004, G. Bulut, MARE 9670.

Yöresel Adı: Erezene

Yöresel Kullanılışı:

- a) Yapraklı genç sürgünleri yağda soğanla birlikte kavruarak (yumurta da katılabilir) yemek yapılır (Beşikköy, Evciler, Üzümlü).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Arapsacı, Bokluk otu, Cumhuri, Çumra, Erezene, Ezertere, Isıra, İrezdene, Mayana, Meletüre, Meyana, Muyana, Raziyan, Rezdane, Rezdene, Rezen, Rezene, Sıra, Sırta, Sincibil, Sincilip, Yabani rezene (111, 112).

6.1.184. *Lagoecia cuminoides* L.

6-40 cm uzunlukta, gövdesi silindirik, çizgili, içi dolu bitkiler. Alt yaprakları dıştan darca oblong veya eliptik, 3-18 x 0.5-3 cm boyutlarında, 18 çift foliolü, folioller ovat, kenarları dentattan derince parçalıya kadar değişen şekillerde, skabrit, her diş aristalı. Umbellalar küresel, yaklaşık 9-18 mm çapında. Işınlar çok sayıda, 1-2 mm. Brakteler 8-10. Brakteoller yaklaşık 4, braktelere benzer. Sepaller tabanda birleşik, meyve halindeyken kalıcı, 2-4 mm. Meyve yaklaşık 1.5 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Çalılık alanlar, çayırılık yerler, yol kenarları; 0-1100 m (99).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Burdur, Çanakkale, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Manisa, Mardin, Mersin, Muğla, Siirt, Urfa, Tekirdağ (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Alikabaklar Köyü, 200 m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10046.

Yöresel Adı: Pülüskün

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitkiden hazırlanan infüzyon, dahilen, karın ağrısının giderilmesinde kullanılır (Alikabaklar).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Peynir otu (111).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı : Bitkinin Bayramiç yöresindeki kullanımına benzer bir yöresel kayda literatürde rastlanmamıştır.

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Bu bitkinin tedavide başka bir yöresel kullanım kaydına rastlanmamıştır.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Uçucu yağ (127) .

6.1.185. *Laser trilobum* (L.) Borkh.

50-120 cm uzunluğunda, çıplak, mavimsi-yeşil çok yıllık bitkiler. Alt yapraklar dıştan genişçe ovat, 25-45 x 16-25 cm boyutlarında, segmentler genişçe ovat veya az çok dairemsi, 3-7 x 2.5-6.5 cm boyutlarında, ince ve belirgin olarak ağımsı damarlı, derince veya az derince üç loblu, loblar krenat-dentat, mukronat. Işıklar 12-25, eşit veya değil, 4-10 cm. Brakteler 0-2, ovat-lanseolat, 2 cm'ye kadar uzunlukta. Brakteoller yaklaşık 5 adet. Pediseller 8-20, az çok eşit, 3-12 mm. Meyve her küçük umbellada 6-10, 7-8 x 3-4 mm boyutlarında, yan çıkıntıları az çok kanatlı (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık çalılık alanlar; 0-1800m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adapazarı, Afyon, Ankara, Artvin, Balıkesir, Bolu, Bursa, Çoruh, Edirne, Erzincan, Gümüşhane, Isparta, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Konya, Kütahya, Muğla, Samsun, Sivas (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, Ayazma mesire yeri, 520 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10211. Bayramiç, Evciler Köyü, Ayazma mesire yeri, 500 m, 05.VII.2006, G. Bulut, MARE 10448.

Yöresel Adı: Kimyon, Yabani kimyon

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyveleri kurutulduktan sonra öğütülüp baharat olarak kullanılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Dağ kimyonu, Kefe kimyonu, Sıra (111, 112).

6.1.186. *Oenanthe pimpinelloides* L.

Dik dallanmış çıplak gövdelerinin içi dolu köşeli çizgili 100 cm'ye kadar uzunlukta çok yıllık bitkiler. Kökler gövdenin tabanından uzakta ovoid yumrulu. Taban yaprakları ovat-üçgenimsi, 3-4 pennat, 22 x 10 cm boyutlarında; uçtaki segmentler ovat, loblu veya dentat, çok nadiren linear, 11 x 8 mm boyutlarında. Gövde yapraklarının uçtaki segmentleri linear. Umbellalar uçta veya yaprakların karşısında. Işınlar 6-15, az çok eşit, 2.5 cm'ye kadar uzunlukta, meyve zamanında kalınlaşmış. Brakteeler (0-)1-5, 11 x 0.5 mm boyutlarında. Brakteoller 12-20, 6 x 0.3 mm boyutlarında. Küçük umbellalar 30-60 çiçekli. Meyve silindirik, 3-4 mm; stilus 3 mm; stilopodyum düz-konik (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Sulak, nemli yerler, bataklık alanlar; 0-1300 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Amasya, Bolu, Çanakkale, Edirne, İçel, İstanbul, İzmir, Muğla, Rize, Ordu Sakarya, Trabzon, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9520.

Yöresel Adı : Kazayağı

Yöresel Kullanılışı :

- a) Genç sürgünleri, yağda soğanla birlikte kavrulup yemek yapılır (Evciler).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Deli maydanoz, Frenk maydanozu, Gazyak, Güre maydanoz, Kara kazyak, Kazayağı, Kazyak (111).

6.1.187. *Urtica dioica* L.

Yaygın köklü, 30–150 cm uzunluğunda, çok yıllık otlar. Yapraklar genişçe ovattan darca lanseolata kadar değişen şekillerde, 4–11 x 3–10 cm boyutlarında, kenarlar keskin ve kabaca dentat, akuminat. Dioik. Erkek ve dişi çiçek kurulu birbirine benzer şekilde, yaklaşık 8 cm'ye kadar uzunlukta, çok dallanmış. Dişi çiçekler belirgin, morumsu, fırça şeklinde stigmali; periant segmentlerinin içteki çifti olgunlukta yaklaşık 1.5 mm'ye kadar büyüme gösterir, ovat, tüm yüzeyi üzerinde piloz (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Eylül (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Yerleşim alanları çevresi, ormanlık alanlar, gölge dere yatakları, nehir kenarları; 300-2700 m (99).

Türkiye' deki Yayılışı : Adana, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bitlis, Bolu, Çanakkale, Elazığ, Erzurum, Gaziantep, Giresun, Hakkari, Isparta, İstanbul, İzmir, Kars, Kırklareli, Konya, Muğla, Niğde, Trabzon (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9511. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 17.VI.2004, G. Bulut, MARE 9622. Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 850 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10148. Bayramiç, Evciler Köyü, 350 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10564. Bayramiç, Karaköy, 300 m, 28.VI.2007, E. Tuzlacı, G. Bulut, MARE 10918.

Yöresel Adı : Deli ısırgan, Isırgan

Yöresel Kullanılışı :

- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, kanserden korunmak amacıyla kullanılır (Çatalçam, Evciler, Üzümlü).
- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, hemoroidlere karşı kullanılır (Karaköy).
- Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, kaşıntılı deri hastalıkları tedavisinde karşı kullanılır (Karaköy).
- Yaprakları tuzla ovulduktan sonra içine un ve su katılıp tavada pişirilerek “çırpma”(bir çeşit krep) yapılır (Evciler, Söğütgediği). (R 114).

R. 114. *Urtica dioica* bitkisinden yapılmış
çırpma

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Acı ısırgan, Bırkı, Büyük ısırgan, Cızlağan, Çinçar, Dalağan, Dalağaz otu, Dalan, Dalayan, Daldiken, Deli ısırgan, Dicirgen, Dikenli ısırgan, Dılan, Gazık, Gergezk, Gezerek, Gerzin, Geznik, Isırğa, Isırgan, Isırgan otu, Iskırdan, Istırgan, Koprıga, Koprıva, Kuprıva, Sırğan, Vıcırgan, Yığınç (16, 20, 25, 29, 30, 31, 32, 33, 36, 40, 47, 55, 61, 62, 63, 70, 71, 73, 83, 87, 88, 111, 112).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Bitkinin kanserden korunmak amacıyla kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (79).
- b) Bitkinin hemoroidlere karşı kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (11, 15, 21, 31, 33, 38, 42, 47, 48, 53, 56, 57, 63, 71, 74, 76, 79, 82, 86).
- c) Bitkinin deri hastalıkları tedavisindeki kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (63, 74, 83).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Kan şekerini düşürmek amacıyla (10, 11, 15, 25, 33, 36, 37, 57, 63, 69, 70, 71, 74, 75, 82), kansızlığa karşı (14, 57, 82, 83), kan sulandırıcı olarak (34, 86), kan dindirici olarak (76), demir eksikliğine karşı (55), burun kanamalarına karşı (43), mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (11, 31, 32, 69, 53, 57, 75, 79, 80, 83, 88), mide ağrısının giderilmesinde (35, 50, 62, 70), iştah açıcı olarak (35), midevi olarak (34, 86), mide bulantısına karşı

(47), ülser tedavisinde (32, 42, 53, 76, 80), mide kanseri tedavisinde (83, 86), mide-barsakdaki gaz sancısının giderilmesinde (42), karın ağrısının giderilmesinde (31, 35), gastrointestinal kanserleri tedavisinde (71), ishale karşı (73), kabızlığa karşı (31, 47, 63), barsak parazitlerini yok edici olarak (13), barsak hastalıklarının tedavisinde (11, 86), iç hastalıklarının tedavisinde (63), karaciğer yetmezliğine karşı (63), sarılık tedavisinde (82), böbrek kumu ve taşlarını düşürmek amacıyla (36, 42, 47, 58, 65, 69, 71), iltihaplı böbrek hastalıklarının tedavisinde (15, 79), böbrek ağrısının giderilmesinde (11, 86), nefrit tedavisinde (47), sistit tedavisinde (42), prostat tedavisinde (11, 15, 47, 83), idrar yolları hastalıklarının tedavisinde (21, 36, 42, 48, 63, 74), diüretik olarak (15, 70), romatizma tedavisinde (10, 12, 14, 15, 17, 27, 29, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 43, 47, 53, 62, 63, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 79, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 120), eklem ağrılarının giderilmesinde (11), kol ve bacak ağrılarının giderilmesinde (25), kırık-çıkık tedavisinde (27), bel ağrısının giderilmesinde (74), kas gevşetici olarak (9), siyatik tedavisinde (76, 58), vücuttaki berelerin tedavisinde (15), iltihaplı yara tedavisinde (11, 63, 69), kuvvet verici olarak (20, 86), sağlığı koruyucu olarak (34, 76), kanser tedavisinde (15, 16, 17, 20, 21, 23, 25, 27, 32, 34, 37, 40, 47, 48, 53, 55, 61, 63, 69, 70, 71, 74, 75, 80, 82, 86, 88), felç tedavisinde (70), kalp yetmezliği tedavisinde (14), kalp hastalıklarının tedavisinde (32, 34, 43, 70), tansiyon düşürücü olarak (34, 36, 47, 70), varis tedavisinde (47), damar hastalıklarının tedavisinde (11, 86), damar tıkanmasına karşı (47), kolesterol düşürücü olarak (71), akciğer hastalıklarının tedavisinde (47, 86), kandaki zehirli maddelerin atılımında (14), soğuk algınlığı tedavisinde (34, 42, 62, 70, 86), güneş ve soğuk alejilerine karşı (86), baş ağrısının giderilmesinde (86), bronşit tedavisinde (11, 44, 70, 72), astım tedavisinde (11, 71), balgam söktürücü olarak (47), nefes darlığına karşı (31, 35, 36, 42), ses kısıklığına karşı (69), egzama tedavisinde (12, 21, 42, 48, 63, 70), mantar tedavisinde (34, 69, 70, 75, 86), iltihaplı yaraların tedavisinde (47), yara tedavisinde (12, 21, 48, 63, 81), çıban tedavisinde (42), alerji tedavisinde (12), E vitamini noksanlığında (14), afrodisyak olarak (14), kadın hastalıkları tedavisinde (34, 35, 70), kadınlarda kısırlık tedavisinde (31), abortif olarak (63), ağrı kesici olarak (47), ödem giderici olarak (47), bıyık-saç-sakal dökülmelerine karşı (15, 86), kellik tedavisinde (47), saç bakımında (32), guatr tedavisinde (32), yılan sokmasına karşı (33) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Potasyum, kalsiyum ve silisik asit tuzları, organik asitler, histamin, asetil kolin, C vitamini, flavonlar, lignanlar, kumarinler, terpenler (116, 118, 119, 121, 122, 125, 127, 144).

6.1.188. *Urtica pilulifera* L.R. 115. *Urtica pilulifera*

Basit veya uzun yükselici dallı, 30-77 cm uzunluğunda, bir yıllık monoik otlar. Yapraklar genişçe ovattan üçgenimsi-ovata kadar değişen şekillerde, 8 x 7 cm'ye kadar boyutlarda, akut veya küt, keskince ve kabaca dentat. Erkek çiçekler sık demetler halinde, dişi çiçekler çoğunlukla yaklaşık 1.25 cm çapında küresel başlar halinde, ince, yaprak koltuğundaki pedunküller üzerinde tek (nadiren çift), periant segmentlerinin içteki çifti meyve zamanında çok büyür, yaklaşık 4 mm'ye kadar uzunlukta, kukullat, sıkça piloz ve setoz (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Yerleşim alanları çevresi, ekilmemiş tarlalık alanlar, çit kenarları; 0-365 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Aydın, Çanakkale, Hatay, İçel, İstanbul, İzmir, Konya, Muğla, Samsun (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Yukarı Palamutoba Köyü, 350 m, 07.V.2007, G. Bulut, MARE 10575.

Yöresel Adı : Isırgan

Yöresel Kullanılışı :

- a) Körpe toprak üstü kısımlarından börek yapılır (Yukarı Palamutoba).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Cızgan, Dalağan, Dala, Dalgan, Deli ısırgan, Dığlan, Dılan, Gidişken, Isırgan, Isırgan otu, Kara ısırgan otu, Taşaklı cızgan, Taşaklı ısırgan (40, 60, 111, 112)

6.1.189. *Urtica urens* L.

10-60 cm uzunluğunda; dallanmış gövdeli tek yıllık monoik otlar. Yapraklar ovat veya eliptik, keskin ve kabaca dentat, tepede obtus veya kısaca akuminat. Spikalar yaklaşık 1 cm'ye kadar uzunlukta, sık, yaprak koltuğunda, alt kısmında seyrek, üst kısmında sıkışık yapılı, erkek ve dişi çiçekler çok sayıda. Dişi çiçeklerin periant segmentlerinin içteki çifti meyve zamanında büyür, kenarlar boyunca piloz, orta kısmında az çok çıplak, kordat-ovat, yaklaşık 2 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Haziran (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ekilmemiş tarlalık alanlar, yerleşim alanları çevresi; 0-1000 m (99).

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Antalya, Aydın, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Isparta, İçel, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Muğla, Niğde, Sivas (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Çavuşköy, 100 m, 25.IV.2004, G. Bulut, MARE 9483. Bayramiç, Evciler Köyü, 300 m, 26.IV.2004, G. Bulut, MARE 9510. Bayramiç, Pınarbaşı Köyü, 160 m, 13.VI.2004, G. Bulut, MARE 9582. Bayramiç, Alikabaklar Köyü, 200m, 23.V.2005, G. Bulut, MARE 10048. Bayramiç, Çatalçam Köyü, 220 m, 11.XI.2006, G. Bulut, MARE 10456. Bayramiç, Daloba Köyü, 300 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10545. Bayramiç, Zeytinli Köyü, 120 m, 07.V.2007, G. Bulut, MARE 10588.

Yöresel Adı : Akıllı ısırgan, Isıran, Isırgan

Yöresel Kullanılışı :

- a) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, günde 2 bardak dolusu içilerek, ağrı kesici olarak kullanılır (Çavuşköy).
- b) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Çavuşköy, Daloba).
- c) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen kanser tedavisinde kullanılır (Evciler, Güzeltepe, Külcüler).

- d) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, bağışıklık sistemini güçlendirici olarak kullanılır (Pınarbaşı, Yeniceköy).
- e) Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, sabahları aç karnına 1 bardak dolusu içilerek, idrar yolları hastalıklarının tedavisinde kullanılır (Çatalçam).
- f) Toprak üstü kısımları haşlanıp yemek yapılır (Alikabaklar, Çavuşköy, Zeytinli).
- g) Toprak üstü kısımları yağda soğanla birlikte kavrulup (yumurta da katılabilir) yemek yapılır (Ağaçköy, Alikabaklar, Çavuşköy, Evciler, Pınarbaşı, Türkmenli, Yeniceköy, Zeytinli).
- h) Yaprakları tuzla ovulduktan sonra içine un ve su katılıp tavada pişirilerek “çırpma” (bir çeşit krep) yapılır (Çatalçam, Çavuşköy, Pınarbaşı, Söğütgediği, Yeniceköy, Zeytinli).
- i) Toprak üstü kısımlarından börek yapılır (Alikabaklar, Çavuşköy, Kutluoba, Türkmenli, Üzümlü, Yeniceköy, Zeytinli).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Cızgan, Çinçar, Dalağan, Dalağaz otu, Dalan, Dalgan, Dığlan, Dılan, Dicirgen, Gezerek, Geznek, Geznik, Gerzin, Isırgan, Isırgan otu, Küçük ısırgan otu, Sırgan, Yığınç (33, 62, 73, 111).

Bitkinin tedavi alanında yurdumuzdaki benzer kullanılışları :

- a) Bitkinin ağrı kesici olarak kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (76).
- b) Bitkinin kanser tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (9, 15, 27, 67, 74).
- c) Bitkinin idrar yolları hastalıklarının tedavisinde kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (42, 74).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Romatizma tedavisinde (9, 15, 33, 57, 62, 73, 74, 76), adele ağrısının giderilmesinde (80), bel ağrısının giderilmesinde (74), siyatik tedavisinde (74), vücuttaki berelerin tedavisinde (15), yara tedavisinde (81), iltihap kurutucu olarak (9), egzama tedavisinde (9, 42, 74), kansızlığa karşı (57), mide-barsak sancısının giderilmesinde (42), mide ülseri tedavisinde (42), hemoroidlere karşı (15, 38, 42, 57), ishale karşı (73), karaciğer hastalıklarının tedavisinde (9), kan şekerini düşürmek amacıyla (15), böbrek taşlarını düşürmek amacıyla (65), iltihaplı böbrek hastalıklarının tedavisinde (15, 42), diüretik

olarak (15), prostat tedavisinde (15), aşırı adet kanamalarına karşı (80), saç dökülmesine karşı (15), akciğer hastalıklarının tedavisinde (9), bronşit tedavisinde (73), soğuk algınlığı tedavisinde (42), nefes darlığına karşı (42), baş ağrısının giderilmesinde (9, 50), hayvan sağlığında (9) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : Potasyum tuzları, organik asitler, histamin, asetil kolin, C vitamini, kalsiyum ve silisik asit tuzları, flavonlar (118, 119, 121, 125, 127).

6.1.190. *Vitex agnus-castus* L.

1-3 m uzunluğunda, çok dallanmış, kısaca tomentoz-kanasent, çalılar, nadiren küçük ağaçlar. Yapraklar palmat, 5(-7)-foliollü, folioller çoğunlukla tam, 3.5-15 x 0.5-2.8 cm boyutlarında, bazen daha geniş veya belirgin olarak dentat, akut, her iki ucuna doğru daralmış, sapsız veya en azından uçtaki foliol saplı, üstte donuk yeşil, altta beyaz-tomentoz; saplar uzun, alttaki yaprak sapları yaklaşık 4 cm'ye kadar uzunlukta. Çiçek kurulu oldukça yoğun, simoz kurullar yoğun, çoğunlukla az çok küresel, az çok sapsız. Kaliks 3 mm, dış kısmında sıkça tomentoz ve hafifçe damarlı, dişleri genişçe üçgenimsi, iç yüzeyinde

R. 116 . *Vitex agnus-*

castus

belirgin damarlı. Korolla soluk leylak renginden maviye kadar değişen renklerde veya beyazımsı yaklaşık 8 mm, tüp belirgin olarak kaliksin dışına taşmış. Drupa küresel, siyah veya kırmızımsı, 3-4 mm (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran-Eylül (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Sulak, nemli yerler, dere yatakları, alüvyonlu topraklar; 0-750 m (99, 110)

Türkiye'de Kayıtlı Olduğu İller : Adana, Amasya, Antalya, Aydın, Bolu, Bursa, Çanakkale, Giresun, Hatay, İçel, İzmir, Muğla, Samsun, Trabzon, Zonguldak (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Köylü, 200 m, 13.VI.2004, G. Bulut, MARE 9577. Bayramiç, Ezine-Bayramiç yolu, 100 m, 13.VII.2004, G. Bulut, MARE 9647. Bayramiç, Zeytinli Köyü, 120 m, 15.VII.2004, G. Bulut, MARE 9660.

Yöresel Adı : Ayıt

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon, sabahları aç karnına 1 bardak dolusu içilerek, egzama tedavisinde kullanılır (Üzümlü).
- b) Meyveleri doğrudan yutularak karın ağrısının giderilmesinde kullanılır (Zeytinli).
- c) Yaprakları ovalandıktan sonra bebeklerin karnı üzerine bir bezle sarılarak karın ağrısının giderilmesinde kullanılır (Ahmetçeli, Çatalçam, Saraycık).
- d) Yaprakları bir bezle başa sarılarak, haricen, baş ağrısının giderilmesinde kullanılır (Bezirgenler, Doğancıköy, Kutluoba, Yeniceköy, Yiğitler, Zeytinli).
- e) Yaprakları bir bezle vücuda sarılarak, haricen, ateş düşürücü olarak kullanılır (Çatalçam, Doğancıköy, Köylü, Palamutoba, Yeniceköy).
- f) Yaprakları ayakkabı içine konularak ayaklardaki çatlak ve yaraların tedavisinde kullanılır (Beşikköy).
- g) Genç sürgünlerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, egzama tedavisinde kullanılır (Üzümlü).
- h) Meyveleri dövülüp, dahilen, hayvanlarda kabızlığa karşı kullanılır (Söğütgediği).
- i) Düzgün dalları baston yapımında kullanılır (Alikabaklar, Bezirgenler, Çatalçam, Saraycık Köyü, Pıtireli, Üzümlü).
- j) İnce dalları sepet ve küfe yapımında kullanılır (Akpınar, Beşikköy, Çatalçam, Köylü, Karabrahimler, Kutluoba, Palamutoba, Türkmenli, Zeytinli).
- k) Dallarından sapan yapılır (Türkmenli).
- l) Yapraklı küçük bir sürgünü çocuklara nazarlık olarak asılır (Muratlar, Palamutoba, Tongurlu, Yeniceköy).
- m) Yapraklarından halı ve kilim ipliklerinin boyanmasında (kahverengi-sarı rengi verir) yararlanır (Yeniceköy).
- n) Yaprakları kurutulan armut dilimleri arasına koruyucu olarak konur (Kosuburnu, Külcüler).
- o) İnce sürgünleri ile susam meyvelerinin demetleri bağlanır, meyveler kurutulduktan sonra silkelenerek tohumları toplanır (Zeytinli).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Ayıbebesi, Acı ayıt, Ayıd, Ayıt, Beşparmak otu, Hayıd, Hayıt (30, 60, 68, 70, 111)

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki benzer kullanılışı :

- a) Karın ağrısının giderilmesinde bitkinin kullanıldığı daha önce literatüde kaydedilmiştir (19, 57, 80).
- b) Baş ağrısının giderilmesinde bitkinin kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (19, 27).
- c) Bitkinin ateş düşürücü olarak kullanıldığı daha önce literatürde kaydedilmiştir (19, 72, 80).

Bitkinin yurdumuzda, tedavi alanındaki diğer kullanılışları : Mide rahatsızlıklarının giderilmesinde (57, 60, 70), mide ağrısının giderilmesinde (50, 72), mide ekşimesine karşı (79), mide bulantısının giderilmesinde (27), ishale karşı (27), müshil olarak (60), bağırsak sancısının giderilmesinde (70, 79), sistit tedavisinde (70), diüretik olarak (80), böbrek hastalıklarının tedavisinde (70), kadın hastalıkları tedavisinde (82), soğuk algınlığı tedavisinde (57, 80), öksürük kesici olarak (42), nefes darlığına karşı (42), kulak ağrısının giderilmesinde (19), arı sokmalarına karşı (57), alerji tedavisinde (79), bağnat hastalığının tedavisinde (79), kan şekerini düşürmek amacıyla (42), kalp sıkışmasına karşı (18), damar sertliği tedavisinde (17, 42), romatizma tedavisinde (79), ayak ağrısının giderilmesinde (50), vücut ağrılarının giderilmesinde (80), mantar tedavisinde (82), ayak kokmasını önleyici olarak (56, 79), uykusuzluğa karşı (80), hayvan sağlığında karın şişliğinin giderilmesinde (80), hayvan sağlığında idrar zorluğuna karşı (79, 80), hayvan sağlığında karın sancısının giderilmesinde (79, 80) kullanıldığı kaydedilmiştir.

Bitkide Bulunan Başlıca Kimyasal Maddeler : İridoitler, uçucu yağ, acı madde, alkaloid, reçine, diterpenler, flavonlar, yağ asitleri (116, 118, 121, 127).

6.1.191. *Viola tricolor* L.

Tek yıllık otlar. Gövdeler 20 cm'ye kadar uzunlukta, dallanmış, tüy örtüsü geri kıvrık tüylerden oluşur. Yapraklar oblong-spatulat, krenat, akut. Stipulalar lanseolat, pennatifit, lanseolat segmentli. Pediseller üst kısmında brakteoller taşırlar. Sepaller lanseolat. Korolla sepalleri aşmış, alt petal 15-18 mm, krem, sarı, pembe, mavi veya hepsinin karışımı halinde (99).

Çiçek Açma Dönemi : Haziran–Ağustos (99, 110).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ormanlık alanlar, akarsu kenarları; 0-2200 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Amasya, Balıkesir, İzmir, Kars, Kırklareli, Rize, Samsun (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü üstü, 1080 m, 04.VII.2005, E. Tuzlacı, G. Bulut, D. Alparslan, MARE 10176.

Yöresel Adı : Hercai, Yabani menekşe

Yöresel Kullanılışı :

- a) Bitki saksılara dikilerek süs olarak kullanılır (Evciler Köyü).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Hercai menekşe, Menekşe (111, 112).

6.1.192. **Vitis vinifera* L.

Gövdeleri uzun, odunsu, tırmanıcı, yaprakları karşılıklı tendrilli dioik bitkiler. Yapraklar düşücü, palmat loblu, tabanda kordat, kabaca dentat, erkek bitkinin yaprakları çoğunlukla dişi bitkilerden daha derince loblu, gençken alt yüz çoğunlukla tomentoz. Çiçekler hermafrodit, büyük. Meyve 6-22 mm, tatlı, yeşil, sarı, kırmızı veya siyahımsı mor renkte ve az tohumlu (bazen yok) uzun gagalı (99).

R. 117. *Vitis vinifera*

Çiçek Açma Dönemi : Nisan-Mayıs.

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Yurdumuzda yetiştirilen bir bitkidir.

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Kaz Dağı, Evciler Köyü, 300 m, 05.V.2007, G. Bulut, MARE 10562. Bayramiç, Çavuşköy, 100 m, 06.V.2007, G. Bulut, MARE 10568.

Yöresel Adı : Asma, Üzüm

Yöresel Kullanılışı :

- Meyveleri yenir (Ahmetçeli, Beşikköy, Çavuşköy, Evciler, Tongurlu, Üçyol, Üzümlü).
- Meyvelerinden pekmez yapılır (Ahmetçeli, Beşikköy, Çavuşköy, Evciler, Tongurlu, Üçyol, Üzümlü).
- Yapraklarından dolma yapılır (Ahmetçeli, Beşikköy, Çavuşköy, Evciler, Tongurlu, Üçyol, Üzümlü).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : Asma, Çivek, Deliasma, Lazüzümü, Üzüm (28, 29, 40, 55, 111).

6.1.193. *Peganum harmala* L.R.118. *Peganum harmala*

30-70 cm uzunluğunda, odunlu kısımdan yükselen sağlam gövdeli, dik çok yıllık çıplak otlar. Yapraklar alternan, küçük düşücü stipulalı, düzensiz parçalı, linear, lanseolat veya darca eliptik segmentli. Çiçekler tek, çoğunlukla yapraklar karşısında. Sepaller linear, yeşil, yaprak segmentlerine benzer ve bazen düzensiz olarak parçalı ve sepallerin arasında küçük bir epikaliks vardır. Petaller beyaz, eliptik, çoğunlukla hafifçe sepalleri aşar, 10-13(-19) mm. Kapsula hafifçe saplı, genişçe obovoid veya küremsi, lokulisit, yaklaşık 8x8 mm boyutlarında (99).

Çiçek Açma Dönemi : Mayıs-Temmuz (99).

Yetiştirme Ortamı ve Bulunduğu Yükseklik : Ekilmemiş tarlalık alanlar, yerleşim alanları çevresi, stepik alanlar, tuzlu topraklar; 0-1500 m (99, 110).

Türkiye’de Kayıtlı Olduğu İller : Amasya, Bolu, Çanakkale, Denizli, Elazığ, Erzincan, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kars, Kastamonu, Kayseri, Konya, Mardin, Niğde, Urfa, Van (99).

Herbaryum Örneği Kayıtları : Bayramiç, Saraycık Köyü, 350 m, 30.IV.2004, G. Bulut, MARE 9565. Bayramiç, Dağahmetçe Köyü, 420 m, 14.VI.2004, G. Bulut, MARE 9604. Bayramiç, Kutluoba Köyü, 180 m, 28.VI.2004, G. Bulut, MARE 10108.

Yöresel Adı : Üzerlik

Yöresel Kullanılışı :

- a) Meyveli dalları evlerin içine veya giriş kısmına asılarak nazarlık olarak kullanılır (Ahmetçeli Köyü, Bayramiç merkezi, Bezirgenler Köyü, Çavuşköy, Dağahmetçe Köyü, Karaibrahimler Köyü, Kutluoba Köyü, Saraycık Köyü, Üçyol Köyü).
- b) Tohumları yakılarak tütsü yapılır (Bayramiç merkezi, Beşikköy, Dağahmetçe Köyü, Karıncalı Köyü, Koşuburnu Köyü, Kutluoba Köyü, Osmaniye Köyü, Üzümlü Köyü, Yanıklar Köyü).

Ek Literatür Bilgisi

Bitkinin yurdumuzda kaydedilen yerli adları : İlezik, Nazar otu, Süzerlik, Üzellik, Üzerlik, Üzerlik otu, Üzerrik, Üzeriyh, Yabani sedef otu, Yüvezlik, Yüzellik, Yüzerlik (28, 29, 40, 46, 55, 62, 68, 85, 110, 111).

6. 2. TEDAVİDE YARARLANILAN ÖZEL BİTKİSEL KARIŞIMLAR

Karışım 1: *Cupressus sempervirens* var. *sempervirens* kozalakları ve *Pinus brutia*'nın çirasından hazırlanan dekoksasyon, gargara yapılarak diş ağrısının giderilmesinde kullanılır (Külcüler).

Karışım 2: *Abies nordmanniana* subsp. *equi-trojani* kozalak pulları ile *Tilia argentea*'nın çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, bronşit tedavisinde kullanılır (Evciler).

Karışım 3: *Pinus brutia*'nın reçinesi *Cistus creticus*'un yaprakları, *Asphodelus aestivus*'un kökü, *Alkanna tinctoria* subsp. *tinctoria*'nın kökü, balmumu ve zeytinyağı ile birlikte kaynatılıp merhem haline getirilir. Bu merhem haricen el ve ayaklardaki kesik ve çatlakların tedavisinde kullanılır (Koşuburnu).

Karışım 4: *Pinus brutia*'nın reçinesi, *Asphodelus aestivus*'un doğranmış kökleri ve balmumu ile birlikte merhem haline getirilip haricen ciltteki yaraların tedavisinde kullanılır (Bayramiç merkezi).

Karışım 5: *Pinus brutia*'nın reçinesi ve *Hypericum perforatum*'un çiçekli dalları zeytinyağ içinde bir müddet bekletildikten sonra bu zeytinyağı merhem haline getirilip haricen, elde oluşan yara ve çatlakların tedavisinde kullanılır (Evciler).

Karışım 6: *Cerasus avium*'un meyvelerinin sapsarı ile *Zea mays* subsp. *mays*'ın stiluslarından hazırlanan dekoksasyon, böbrek kumunu ve taşıyı düşürmek amacıyla kullanılır (Evciler, Üzümlü).

Karışım 7: *Hypericum perforatum*'un çiçekli dalları ile *Sideritis trojana*'nın toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Evciler).

Karışım 8 : *Origanum vulgare* subsp. *hirtum*'un toprak üstü kısımları ile *Melissa officinalis*'in toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide bulantısının giderilmesinde kullanılır (Kutluoba).

Karışım 9 : *Origanum vulgare* subsp. *hirtum*'un toprak üstü kısımları ile *Tilia argentea*'nın çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Evciler Köyü).

Karışım 10 : *Sideritis trojana*'nın toprak üstü kısımları ile *Tilia argentea*'nın çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen, soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Alakeçi, Yeşilköy).

6. 3. BİTKİLERİN YÖRESEL ADLARI

Bayramiç yöresinde yaptığımız araştırmalar esnasında saptadığımız yöresel bitki adları topluca Tablo 1’de bitkilerin Latince adlarına göre alfabetik olarak sunulmuştur. Buna göre Bayramiç yöresinde yetişen veya yetiştirilen 277 bitkiye ait toplam 354 bitki adı belirlenmiştir. Tablodaki 188 bitkinin yöresel adı bu çalışma ile Bayramiç yöresinden ilk kez saptanmış olup bunlara yöre ile ilgili literatürde (56) rastlanmamıştır. Bunlardan 131’sinin yöresel adı aynı zamanda Çanakkale ilinden de ilk kez kaydedilmiş ve bunlara da ilgili literatürde (19, 27, 56) rastlanmamıştır.

Tablo 1. Bayramiç’te saptadığımız yöresel bitki adları I:Latince-Türkçe (Bayramiç’den ilk kez kaydedilen bitkiler bold, Çanakkale yöresinden ilk kez kaydedilen bitkiler ise yanına (+) konularak belirtilmiştir).

	Bitkinin Latince Adı	Bitkinin Yöresel Adı
	<i>Abies nordmanniana</i> (Stev.) Spach subsp. <i>equitrojani</i> (Aschers.et Sint. ex Boiss.) Coode et Cullen	Andız çam, Kazdağı Köknarı
	<i>Achillea nobilis</i> L. subsp. <i>sipylea</i> (O. Schwarz) Bässler	Kabe fesleğeni, Mayasıl otu
(+)	<i>Achillea nobilis</i> L. subsp. <i>neilreichii</i> (Kerner) Formánek	Mayasıl otu
(+)	<i>Actinidia chinensis</i> Planch.	Kivi
	<i>Adenocarpus complicatus</i> (L.) Gay	Sıyırğı
	<i>Alcea pallida</i> Waldst. et Kit.	Gülfatma
	<i>Alcea rosea</i> L.	Fatmacık otu
(+)	<i>Allium ampeloprasum</i> L.	Yabani sarımsak
(+)	<i>Allium cepa</i> L.	Soğan
(+)	<i>Allium porrum</i> L.	Pırasa
	<i>Allium sativum</i> L.	Sarımsak
	<i>Allium scorodoprasum</i> L. subsp. <i>rotundum</i> (L.) Stearn	Deli sarımsak, Yabani sarımsak
	<i>Alnus glutinosa</i> L. subsp. <i>glutinosa</i>	Kabakızıl, Kızıl ağaç
	<i>Amaranthus retroflexus</i> L.	Kızılbacak, Kocabaş otu
	<i>Amygdalus communis</i> L.	Badem
	<i>Anchusa undulata</i> L. subsp. <i>hybrida</i> (Ten.) Coutinho	Sığırdili
	<i>Anethum graveolens</i> L.	Dere otu

	Tablo 1'in devamı	
(+)	<i>Anthemis aciphylla</i> Boiss. subsp. <i>aciphylla</i>	Papaçya,Papatya
(+)	<i>Anthemis austriaca</i> Jacq.	Papatya
	<i>Anthemis tinctoria</i> L. var. <i>tinctoria</i>	Papatya, Sarı papatya
	<i>Anthyllis hermanniae</i> L.	Poruk
(+)	<i>Antirrhinum majus</i> L.	Aslanağzı
(+)	<i>Arachis hypogaea</i> L.	Yer fıstığı
	<i>Arbutus andrachne</i> L.	Ak davulgu, Ak dolgu, Davulgu, Deli dolgu
	<i>Arbutus unedo</i> L.	Akıllı dolgu, Davulgu, Dolgu, Kara davulgu, Kara dolgu
(+)	<i>Arbutus x andrachnoides</i> Link	Davulgu
(+)	<i>Armeniaca vulgaris</i> Lam.	Kayısı
	<i>Arundo donax</i> L.	Kalemlik
	<i>Asparagus aphyllus</i> L. subsp. <i>orientalis</i> (Baker) P.H.Davis	Pınarbaşı filizi
	<i>Asphodelus aestivus</i> Brot.	Hıdırellezkamçısı, Nünü
(+)	<i>Asplenium- adiantum-nigrum</i> L.	Mayasıl otu
(+)	<i>Avena sativa</i> L.	Yulaf
(+)	<i>Avena wiestii</i> Steudel	Deli yulaf
(+)	<i>Beta trojana</i> Pamuk. apud. Aellen	Pazı
(+)	<i>Brassica olearacea</i> L.var. <i>acephala</i> DC.	Kara lahana
(+)	<i>Brassica oleracea</i> L. var. <i>botrytis</i> L.	Karnabahar
(+)	<i>Brassica oleracea</i> L. var. <i>capitata</i> L.	Lahana
(+)	<i>Briza maxima</i> L.	Tavşanküpesi
(+)	<i>Bromus hordeaceus</i> L. subsp. <i>molliformis</i> (Lloyd) Maire et Weiller	Kılcan ot
(+)	<i>Bromus tectorum</i> L.	Batak otu, İğilcan otu, İlcan otu
	<i>Campanula lyrata</i> Lam. subsp. <i>lyrata</i>	İnekmemesi
(+)	<i>Capsicum annuum</i> L.	Biber
	<i>Carduus nutans</i> L. subsp. <i>falcato-incurvus</i> P.H.Davis	Diken, Eşek diken
	<i>Carpinus betulus</i> L.	Kara gürgen
	<i>Carthamus dentatus</i> Vahl	Kızıl diken
	<i>Castanea sativa</i> Miller	Kestane
(+)	<i>Celtis australis</i> L.	Yemiç, Yimiç, Tespih ağacı

	Tablo 1'in devamı	
	<i>Centaurea solstitialis</i> L. subsp. <i>solstitialis</i>	Çakır diken, Çakırca, Çakırca diken, Gelindili
	<i>Centaurea urvillei</i> DC. subsp. <i>urvillei</i>	Yandak diken
	<i>Cephalanthera rubra</i> (L.) L.C.M Richard	Çam çiçeği
(+)	<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench	Kiraz
(+)	<i>Cerasus vulgaris</i> Miller	Vişne
	<i>Ceterach officinarum</i> DC.	Altın otu
	<i>Chamaecytisus hirsutus</i> (L.) Link	Kara sıyrığı
(+)	<i>Cheiranthus cheiri</i> L.	Şebboy, Zambak
(+)	<i>Cicer arietinum</i> L.	Nohut
	<i>Cicer montbreii</i> Jaub. et Spach	Deli nohut, Nohutluk, Yabani fiğ
	<i>Cistus creticus</i> L.	Pamuklar
(+)	<i>Cistus salviifolius</i> L.	Pamuklar
(+)	<i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum et Nakai	Karpuz
	<i>Clematis vitalba</i> L.	Deli asma
	<i>Cnicus benedictus</i> L. var. <i>benedictus</i>	Diken
(+)	<i>Conium maculatum</i> L.	Ördekkalemi
(+)	<i>Convolvulus arvensis</i> L.	Bağlık otu, Kaplumbağa otu
	<i>Corylus avellana</i> L. var. <i>avellana</i>	Deli fındık, Yabani fındık
(+)	<i>Corylus colurna</i> L.	Fındık
(+)	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. subsp. <i>azarella</i> (Gris.) Franco	Dikenli orman
	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. subsp. <i>monogyna</i>	Yemişen
(+)	<i>Cucumis melo</i> L.	Kavun
(+)	<i>Cucumis sativus</i> L.	Salatalık
(+)	<i>Cucurbita maxima</i> L.	Bal kabağı
(+)	<i>Cucurbita pepo</i> L.	Doğurgan kabak
	<i>Cupressus sempervirens</i> L. var. <i>sempervirens</i>	Selvi
	<i>Cydonia oblonga</i> Miller	Ayva
(+)	<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers var. <i>villosus</i> Regel	Ayrık otu
(+)	<i>Cytinus hypocistis</i> L. subsp. <i>kermesinus</i> (Guss.) Wettst.	Balcık, Kırmızı kızılçık
	<i>Datisca cannabina</i> L.	Çirişlik
	<i>Daucus carota</i> L.	Arnamus otu, Kokar ot, Mayasıl otu
(+)	<i>Daucus carota</i> L.	Havuç

	Tablo 1'in devamı	
	<i>Daucus guttatus</i> Sm.	Arnamus otu
(+)	<i>Diospyros kaki</i> L.	Trabzon hurması
	<i>Dorycnium graecum</i> (L.) Ser.	Deli yonca, Yonca
	<i>Dracunculus vulgaris</i> Schott	Kabarcık, Yılan burçağı, Yılan mısırı, Yılankamçısı, Yılankılıcı
	<i>Dryopteris pallida</i> (Bory) Fomin	Su eğreltisi
	<i>Ecballium elaterium</i> (L.) A. Rich.	Deli bostan
	<i>Elaeagnus angustifolia</i> L.	İğde
	<i>Epilobium angustifolium</i> L.	Kızılbacak, Kocabaş
	<i>Epilobium hirsutum</i> L.	Sazak otu, Tüylü ot
	<i>Equisetum ramosissimum</i> L.	Sulak otu, Tespih otu
	<i>Equisetum telmateia</i> Ehrh.	Çam otu
(+)	<i>Erica arborea</i> L.	Püren
	<i>Erica manipuliflora</i> Salisb.	Püren
	<i>Erodium ciconium</i> (L.) L.'Hérit.	Kocakarığnesi, Saat çiçeği
	<i>Euphorbia amygdaloides</i> L. var. <i>amygdaloides</i>	Sütleğen, Sütlen
	<i>Euphorbia nicaeensis</i> All. subsp. <i>glareosa</i> (Pallas ex Bieb.) A. Radcliffe -Smith	Sütleğen, Sütlen
(+)	<i>Euphorbia seguieriana</i> Necker subsp. <i>seguieriana</i>	Sütleğen
(+)	<i>Fagus orientalis</i> Lipsky	Gürgen, Kayın
	<i>Ferulago macrosciadia</i> Boiss. et Bal.	Kedikuluğu
	<i>Ficus carica</i> L. subsp. <i>carica</i>	İncir, Yemiş
	<i>Foeniculum vulgare</i> Miller	Erezene
	<i>Fragaria vesca</i> L.	Dağ çileği, Yabani çilek
	<i>Genista carinalis</i> Gris.	Kırtıl
	<i>Geranium purpureum</i> Vill.	Ebedön, Leylekgagası
	<i>Hedera helix</i> L.	Sarmaşık, Sarmaşlık
(+)	<i>Helianthus annuus</i> L.	Ay çiçeği
(+)	<i>Helianthus tuberosus</i> L.	Yer elması
(+)	<i>Herniaria hirsuta</i> L.	Sabun otu
(+)	<i>Hibiscus esculentus</i> L.	Bamya
(+)	<i>Holcus lanatus</i> L.	Tüylü gıygın
(+)	<i>Hordeum sativum</i> Pers.	Arpa

	Tablo 1'in devamı	
	<i>Hyoscyamus niger</i> L.	Diş otu
(+)	<i>Hypericum montbretii</i> Spach	Kantaron
(+)	<i>Hypericum olympicum</i> L. subsp. <i>olympicum</i>	Sarı çiçek
	<i>Hypericum perforatum</i> L.	Kantaron
	<i>Hypericum triquetrifolium</i> L.	Çobanyastığı, Kızılıcık
	<i>Inula britannica</i> L.	Sarı çiçek
(+)	<i>Iris germanica</i> L.	Maruz, Süsen
	<i>Juglans regia</i> L.	Ceviz, Koz
(+)	<i>Juncus effusus</i> L.	Azma otu, Kova, Saz
(+)	<i>Juncus inflexus</i> L.	Azma otu, Saz
(+)	<i>Juniperus excelsa</i> Bieb. subsp. <i>excelsa</i>	Dikensiz ardıç
	<i>Juniperus foetidissima</i> Willd.	Kara ardıç
	<i>Juniperus oxycedrus</i> L. subsp. <i>oxycedrus</i>	Ardıç, Bodur ardıç, Dikenli ardıç
(+)	<i>Lactuca sativa</i> L. var. <i>crispa</i> L.	Kıvırcık salata
(+)	<i>Lactuca sativa</i> L. var. <i>longifolia</i> Lam.	Marul
	<i>Lagenaria siceraria</i> (Mol.) Standl. var. <i>clavata</i> Ser.	Susak
(+)	<i>Lagoecia cuminoides</i> L.	Pülüskün
(+)	<i>Lapsana communis</i> L. subsp. <i>pisidica</i> (Boiss. et Heldr.) Rech. fil.	Sütlü ot
(+)	<i>Lapsana communis</i> L. subsp. <i>intermedia</i> (Bieb.) Hayek	Sütlü ot
	<i>Laser trilobum</i> (L.) Borkh.	Kimyon, Yabani kimyon
	<i>Laurus nobilis</i> L.	Defne, Haryerpa, Nefte
	<i>Lavandula stoechas</i> L. subsp. <i>stoechas</i>	Dedeburnu, Karabaş otu, Karaburun, Morbaş
(+)	<i>Lepidium sativum</i> L. subsp. <i>sativum</i>	Tere
	<i>Lonicera etrusca</i> Santi var. <i>etrusca</i>	Dokuzdon
(+)	<i>Lycopersicon esculentum</i> Miller	Domates
(+)	<i>Malus sylvestris</i> Miller subsp. <i>mitis</i> (Wallr.)Monsf.	Elma
	<i>Malva sylvestris</i> L.	Develik, Ebe gümece
(+)	<i>Malva nicaeensis</i> All.	Develik, Ebe gümece
(+)	<i>Mathiola incana</i> (L.) R. Br.	Şebboy, Zambak
(+)	<i>Matricaria chamomilla</i> L. var. <i>chamomilla</i>	Ak papaçya, Papaçya, Papatya
(+)	<i>Matricaria chamomilla</i> L. var. <i>recutita</i> (L.) Grierson	Papaçya, Papatya

	Tablo 1'in devamı	
(+)	<i>Melia azedarach</i> L.	Tespah ağacı
	<i>Melissa officinalis</i> L.	Arı otu, Limon çiçeği, Limon otu, Oğul otu
	<i>Mentha longifolia</i> (L.) Hudson subsp. <i>thyphoides</i> (Briq.) Harley var. <i>thyphoides</i>	Nane
	<i>Mentha spicata</i> L. subsp. <i>spicata</i>	Nane
	<i>Mentha spicata</i> L. subsp. <i>tomentosa</i> (Briq.) Harley	Deli nane, Yabani nane
(+)	<i>Mentha pulegium</i> L.	Deli nane
	<i>Micromeria juliana</i> (L.) Benth. ex Reichb.	Kekik, Taş kekiği
(+)	<i>Micromeria myrtifolia</i> Boiss. et Hohen.	Yeşil çay
	<i>Minuartia juniperina</i> (L.) Maire et Petitm.	Hanımsiltesi, Hanımyastığı
	<i>Morus alba</i> L.	Kara dut
	<i>Myrtus communis</i> L. subsp. <i>communis</i>	Mersin, Murt
(+)	<i>Nerium oleander</i> L.	Ağıdalı, Zakkum
(+)	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	Tütün
	<i>Notobasis syriaca</i> (L.) Cass.	Diken
(+)	<i>Oenanthe pimpinelloides</i> L.	Kazayağı
	<i>Olea europaea</i> L. var. <i>europaea</i>	Zeytin
	<i>Onopordum illyricum</i> L.	Kocabaş otu
	<i>Origanum majorana</i> L.	Mercanköşk
	<i>Origanum onites</i> L.	Kekik
	<i>Origanum vulgare</i> L. subsp. <i>hirtum</i> (Link) Ietswaart	Güve otu, Kekik, Kak otu
(+)	<i>Ornithopus compressus</i> L.	Keçiboynuzu, Keditırnağı, Koçboynuzu, Pıtırak otu
	<i>Orobancha minor</i> Sm.	Kazık
	<i>Paeonia mascula</i> (L.) Miller subsp. <i>arietina</i> (Anders.) Cullen et Heywood	Ay gülü, Dağ zambağı, Dağ zombacı
	<i>Paliurus spina-christi</i> L.	Çaltı
	<i>Papaver pilosum</i> Sibth. et Sm. subsp. <i>strictum</i> (Boiss. et Bal.) Wendt ex Kadereit	Dağ gelinciği
	<i>Papaver rhoeas</i> L.	Gelincik
	<i>Peganum harmala</i> L.	Üzerlik
(+)	<i>Pelargonium graveolens</i> L'Hér. et Aiton	Hıtır, Mis çiçeği
(+)	<i>Persica vulgaris</i> Miller	Şeftali

	Tablo 1'in devamı	
(+)	<i>Petroselinum crispum</i> (Miller) A.W.Hill	Maydanoz
(+)	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Fasülye
	<i>Phillyrea latifolia</i> L.	Kuzu pırnar, Kuzu pıynar, Pıynar, Pırnar
(+)	<i>Phragmites australis</i> (Cav.) Trin. ex Steudel	Saz
	<i>Pinus brutia</i> Ten.	Çam, Kızıl çam
	<i>Pinus nigra</i> J.F. Arnold subsp. <i>nigra</i> var. <i>caramanica</i> (Loudon) Rehder	Kara çam
(+)	<i>Pinus pinea</i> L.	Fıstık çamı, Kürnar
(+)	<i>Pistacia terebinthus</i> L. subsp. <i>palaestina</i> (Boiss.) Engler	Çetlemik
	<i>Pistacia terebinthus</i> L. subsp. <i>terebinthus</i>	Çetlemik, Deli çetlemik
(+)	<i>Pistacia vera</i> L.	Akıllı fıstık, Antep fıstığı
(+)	<i>Pisum sativum</i> L.	Bezelye
	<i>Plantago major</i> L. subsp. <i>intermedia</i> (Gilib.) Lange	Damar otu
	<i>Platanus orientalis</i> L.	Çınar
	<i>Plumbago europaea</i> L.	Serkele
(+)	<i>Polystichum setiferum</i> (Forsk.) Waynar	Taş eğreltisi
(+)	<i>Populus nigra</i> L. subsp. <i>nigra</i> cv. "İtalica"	Kavak
(+)	<i>Populus tremula</i> L.	Deli kavak, Titrek kavak, Yaban kavağı.
(+)	<i>Portulaca oleracea</i> L.	Semiz otu
(+)	<i>Prunella vulgaris</i> L.	Acı fesleğen
	<i>Prunus spinosa</i> L. subsp. <i>dasyphylla</i> (Schur) Domin	Güvem, Gövem
	<i>Prunus divaricata</i> Ledeb. subsp. <i>divaricata</i>	Dağ eriği, Erik
(+)	<i>Prunus x domestica</i> L.	Erik
	<i>Pteridium aquilinum</i> (L.) Kuhn	Akıllı eğrelti, Eğrelti
(+)	<i>Punica granatum</i> L.	Nar
	<i>Pyrus amygdaliformis</i> Vill. var. <i>amygdaliformis</i>	Ahlat, Alat
(+)	<i>Pyrus communis</i> L. subsp. <i>sativa</i> (DC.)Hegi	Armut
	<i>Quercus cerris</i> L. var. <i>cerris</i>	Çalı, Meşe, Kızıl meşe, Sarı çalı
	<i>Quercus coccifera</i> L.	Dikenli pırnar, Dikenli pıynar
	<i>Quercus frainetto</i> Ten.	Ak meşe, Bastırma çalısı, Meşe
(+)	<i>Quercus ithaburensis</i> Decne. subsp. <i>macrolepis</i> (Kotshy)Hedge et Yalt.	Meşe

	Tablo 1'in devamı	
(+)	<i>Quercus infectoria</i> Oliver subsp. <i>infectoria</i>	Çalı, Kobar çalı, Kobar meşesi, Meşe
	<i>Quercus petraea</i> (Mattuschka) Liebl. subsp. <i>iberica</i> (Steven ex Bieb.) Krassiln.	Ballık çalısı, Ballık meşesi
	<i>Raphanus raphanistrum</i> L.	Turp otu
(+)	<i>Rhododendron luteum</i> Sweet	Ağı çiçeği
	<i>Rhus coriaria</i> L.	Somak
	<i>Rosa canina</i> L.	Deli gül, Kuşburnu, İt gülü, Yabani gül
	<i>Rosa pulverulenta</i> Bieb.	Deli gül, İç gülü, İt gülü, Şeytan gülü
	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	Biberiye, Biberyane
	<i>Rubia tinctorum</i> L.	Boya otu, Kökboya
	<i>Rubus canescens</i> DC. var. <i>canescens</i>	Böğürtlen, Karamık, Karantı
(+)	<i>Rubus canescens</i> DC. var. <i>glabratus</i> (Gordon) Davis et Meikle	Böğürtlen, Karamık, Karantı
	<i>Rubus discolor</i> Weihe et Nees	Böğürtlen, Karamık, Karantı
	<i>Rubus sanctus</i> Schreber	Böğürtlen, Karamık, Karantı
(+)	<i>Rubus idaeus</i> L.	Ahududu
	<i>Rumex pulcher</i> L.	İlabada
	<i>Rumex acetosella</i> L.	Kuzukulağı
	<i>Rumex crispus</i> L.	İlabada
(+)	<i>Rumex tuberosus</i> L. subsp. <i>tuberosus</i>	Kuzukulağı
	<i>Ruta chalepensis</i> L.	Kokar sedef, Sedef otu
	<i>Salix alba</i> L.	Söğüt
(+)	<i>Salix caprea</i> L.	Soyurgan
	<i>Salvia fruticosa</i> Miller	Ada çayı, Moşapla, Moşaplı
	<i>Salvia tomentosa</i> Miller	Ada çayı, Hoşafı, Moşafı, Moşapla
	<i>Sambucus ebulus</i> L.	Sultan otu
(+)	<i>Sambucus nigra</i> Miller	Münever
	<i>Scirpoides holoschoenus</i> (L.) Sojak	Kova
	<i>Scolymus hispanicus</i> L.	Akçakız, Zerdali diken
	<i>Sedum telephium</i> L. subsp. <i>maximum</i> (L.) Krockner	Çıban çiçeği
(+)	<i>Sesamum indicum</i>	Susam
	<i>Sideritis perfoliata</i> L.	Fenerli çay, Fincan çayı, Kandil çayı, Kandilli çay
	<i>Sideritis trojana</i> Bornm.	Kazdağı çayı, Tüylü çay

	Tablo 1'in devamı	
(+)	<i>Solanum melongena</i> L.	Patlıcan
(+)	<i>Solanum nigrum</i> L. subsp. <i>schultesii</i> (Opiz) Wessely	Kara üzüm
(+)	<i>Solanum tuberosum</i> L.	Patates
	<i>Sonchus asper</i> (L.) Hill subsp. <i>glaucescens</i> (Jordan) Ball	Eşekhelvası, Sütü ot, Yumuşak diken
(+)	<i>Sonchus oleraceus</i> L.	Eşekhelvası
(+)	<i>Sorbus torminalis</i> (L.) Crantz var. <i>torminalis</i>	Geyik elması
(+)	<i>Sorghum bicolor</i> (L.) Moench cv. dochra	Süpürge otu
	<i>Spartium junceum</i> L.	Katırkuyruğu
(+)	<i>Spinacia oleracea</i> L.	Ispanak
(+)	<i>Stachys cretica</i> L. subsp. <i>lesbiaca</i> Reichb. fil.	Deli ada çayı
(+)	<i>Stellaria media</i> (L.) Vill. subsp. <i>media</i>	Kuş otu
	<i>Styrax officinalis</i> L.	Tespik, Tespilik
	<i>Tamus communis</i> L. subsp. <i>cretica</i> (L.) Kit Tan	Acıfiliz, Filiz, Gavur börülcesi, Sarmaşıkfilizi
(+)	<i>Tanacetum parthenium</i> (L.) Schultz	Papatya
	<i>Teucrium chamaedrys</i> L. subsp. <i>lydium</i> O. Schwarz	Mayasıl otu
	<i>Teucrium polium</i> L.	Mayasıl otu
	<i>Thymbra spicata</i> L. var. <i>spicata</i>	Kekik, Kır kekiği, Kır çayı
(+)	<i>Thymus longicaulis</i> C. Presl subsp. <i>chaubardii</i> (Boiss. et Heldr. ex Reichb. fil.) Jalas var. <i>chaubardii</i>	Taş kekiği
(+)	<i>Thymus zygoides</i> Griseb. var. <i>zygoides</i>	Taş kekiği
(+)	<i>Thymus zygoides</i> Griseb. var. <i>lycaonicus</i> (Čelak.) Ronniger	Kekik, Kır çayı, Taş kekiği
(+)	<i>Tilia rubra</i> DC. subsp. <i>caucasica</i> (Rupr.) V. Engler	Ihlamur
	<i>Tilia argentea</i> Desf. ex DC.	Ihlamur
(+)	<i>Trifolium arvense</i> L. var. <i>arvense</i>	Tüylü baş tırfil, Ürün dirfili
(+)	<i>Trifolium nigrescens</i> Viv. subsp. <i>petrisavii</i> (Clem.) Holmboe	Yabani yonca
(+)	<i>Trifolium spumosum</i> L.	Dirfil
(+)	<i>Trigonella foenum-graecum</i> L.	Boy otu, Oya
(+)	<i>Triticum sativum</i> Lam.	Buğday

	Tablo 1'in devamı	
(+)	<i>Tulipa sylvestris</i> L.	Lale
(+)	<i>Tussilago farfara</i> L.	Kırkpınar otu
	<i>Urtica dioica</i> L.	Deli ısırgan, Isırgan
	<i>Urtica pilulifera</i> L.	Isırgan
	<i>Urtica urens</i> L.	Akıllı ısırgan, Isırgan, Isıran
(+)	<i>Verbascum parviflorum</i> Lam.	Balık otu
(+)	<i>Verbascum sinuatum</i> L. var. <i>sinuatum</i>	Balık otu
	<i>Vicia cracca</i> L. subsp. <i>stenophylla</i> Vel.	Efenk
	<i>Vicia ervillia</i> (L.) Willd	Burçak
(+)	<i>Vicia faba</i> L.	Bakla
(+)	<i>Vicia grandiflora</i> Scop. var. <i>grandiflora</i>	Fiğ
(+)	<i>Vicia villosa</i> Roth subsp. <i>eriocarpa</i> (Hauskn.) P.W. Ball	Fiğ otu
(+)	<i>Vigna sinensis</i> (L.)Endl.	Börülce
(+)	<i>Viola gracilis</i> Sibth. et Sm.	Dağ menekşesi
	<i>Viola tricolor</i> L.	Hercai ,Yabani menekşe
(+)	<i>Viscum album</i> L. subsp. <i>album</i>	Yellimkara
	<i>Vitex agnus-castus</i> L.	Ayıt
	<i>Vitis vinifera</i> L.	Asma, Üzüm
(+)	<i>Zea mays</i> L. subsp. <i>mays</i>	Darı, Mısır

Bayramiç yöresinde yaptığımız araştırmalar esnasında saptadığımız yöresel bitki adları topluca alfabetik olarak ve Latince karşılıkları ile birlikte Tablo 2'de sunulmuştur. Bu tabloda yer alan 354 yöresel bitki adından 244'ü bu çalışma ile Bayramiç yöresinden ilk kez saptanmış olup bunlara yöre ile ilgili literatürde (56) rastlanmamıştır. Bunlardan 202'si aynı zamanda Çanakkale ilinden de ilk kez kaydedilmiş ve bunlara da ilgili literatürde (19, 27, 56) rastlanmamıştır.

Tablo 2 : Bayramiç'te saptadığımız yöresel bitki adları II: Türkçe-Latince (Bayramiç'den ilk kez kaydedilen bitkiler bold, Çanakkale yöresinden ilk kez kaydedilen bitkiler ise yanına (+) konularak belirtilmiştir).

	Bitkinin Yöresel Adı	Bitkinin Latince Adı
(+)	Acı fesleğen	<i>Prunella vulgaris</i>
	Acıfiliz	<i>Tamus communis</i> subsp. <i>cretica</i>
	Ada çayı	<i>Salvia fruticosa</i> , <i>S. tomentosa</i>
(+)	Ağ çiçeği	<i>Rhododendron luteum</i>
(+)	Ağıdalı	<i>Nerium oleander</i>
	Ahlat	<i>Pyrus amygdaliformis</i> var. <i>amygdaliformis</i>
(+)	Ahududu	<i>Rubus idaeus</i>
	Ak davulgu	<i>Arbutus andrachne</i>
(+)	Ak meşe	<i>Quercus frainetto</i>
(+)	Ak papaçya	<i>Matricaria chamomilla</i> var. <i>chamomilla</i>
	Akçakız	<i>Scolymus hispanicus</i>
	Ak dolgu	<i>Arbutus andrachne</i>
	Akıllı dolgu	<i>Arbutus unedo</i>
(+)	Akıllı eğrelti	<i>Pteridium aquilinum</i>
(+)	Akıllı fıstık	<i>Pistacia vera</i>
(+)	Akıllı ısırgan	<i>Urtica urens</i>
	Andız çam	<i>Abies nordmanniana</i> subsp. <i>equi-trojani</i>
	Alat	<i>Pyrus amygdaliformis</i> var. <i>amygdaliformis</i>
	Altın otu	<i>Ceterach officinarum</i>
(+)	Antep fıstığı	<i>Pistacia vera</i>
	Ardıç	<i>Juniperus oxycedrus</i> subsp. <i>oxycedrus</i>
(+)	Arı otu	<i>Melissa officinalis</i>
(+)	Armut	<i>Pyrus communis</i> subsp. <i>sativa</i>
(+)	Arnamus otu	<i>Daucus carota</i> , <i>D. guttatus</i>
(+)	Arpa	<i>Hordeum sativum</i>
(+)	Aslanağzı	<i>Antirrhinum majus</i>
(+)	Asma	<i>Vitis vinifera</i>
(+)	Ay çiçeği	<i>Helianthus annuus</i>

	Tablo 2'nin devamı	
	Ay gülü	<i>Paeonia mascula</i> subsp. <i>arietina</i>
	Ayıt	<i>Vitex agnus-castus</i>
	Ayrık otu	<i>Cynodon dactylon</i> var. <i>villosus</i>
	Ayva	<i>Cydonia oblonga</i>
(+)	Azrak otu	<i>Juncus effusus</i> , <i>J. inflexus</i>
(+)	Badem	<i>Amygdalus communis</i>
(+)	Bağlık otu	<i>Convolvulus arvensis</i>
(+)	Bakla	<i>Vicia faba</i>
(+)	Bal kabağı	<i>Cucurbita maxima</i>
(+)	Balcık	<i>Cytinus hypocistis</i> subsp. <i>kermesinus</i>
(+)	Balık otu	<i>Verbascum parviflorum</i> , <i>V. sinuatum</i> var. <i>sinuatum</i>
	Ballık çalısı	<i>Quercus petraea</i> subsp. <i>iberica</i>
	Ballık meşesi	<i>Quercus petraea</i> subsp. <i>iberica</i>
(+)	Bamya	<i>Hibiscus esculentus</i>
(+)	Bastırma çalısı	<i>Quercus frainetto</i>
(+)	Batak otu	<i>Bromus tectorum</i>
(+)	Bezelye	<i>Pisum sativum</i>
(+)	Biber	<i>Capsicum annuum</i>
	Biberiye	<i>Rosmarinus officinalis</i>
(+)	Biberyane	<i>Rosmarinus officinalis</i>
	Bodur ardıç	<i>Juniperus oxycedrus</i> subsp. <i>oxycedrus</i>
(+)	Boy otu	<i>Trigonella foenum-graecum</i>
	Boya otu	<i>Rubia tinctorum</i>
	Böğürtlen	<i>Rubus canescens</i> var. <i>canescens</i> , <i>R. canescens</i> var. <i>glabratus</i> , <i>R. discolor</i> , <i>R. sanctus</i>
(+)	Börülce	<i>Vigna sinensis</i>
(+)	Buğday	<i>Triticum sativum</i>
(+)	Burçak	<i>Vicia ervillia</i>
	Çakır diken	<i>Centaurea solstitialis</i> subsp. <i>solstitialis</i>
(+)	Çakırca	<i>Centaurea solstitialis</i> subsp. <i>solstitialis</i>
(+)	Çakırca diken	<i>Centaurea solstitialis</i> subsp. <i>solstitialis</i>
	Çalı	<i>Quercus cerris</i> var. <i>cerris</i> , <i>Q. infectoria</i> subsp. <i>infectoria</i>

	Tablo 2'nin devamı	
	Çaltı	<i>Paliurus spina-christi</i>
	Çam	<i>Pinus brutia</i>
	Çam çiçeği	<i>Cephalanthera rubra</i>
	Çam otu	<i>Equisetum telmateia</i>
	Çetlemik	<i>Pistacia terebinthus</i> subsp. <i>palaestina</i> , <i>Pistacia terebinthus</i> subsp. <i>terebinthus</i>
	Çıban çiçeği	<i>Sedum telephium</i> subsp. <i>maximum</i>
	Çınar	<i>Platanus orientalis</i>
	Çirişlik	<i>Datisca cannabina</i>
(+)	Çobanyastığı	<i>Hypericum triquetrifolium</i>
	Dağ çileği	<i>Fragaria vesca</i>
	Dağ eriği	<i>Prunus divaricata</i> subsp. <i>divaricata</i>
	Dağ gelinciği	<i>Papaver pilosum</i> subsp. <i>strictum</i>
(+)	Dağ menekşesi	<i>Viola gracilis</i>
	Dağ zambağı	<i>Paeonia mascula</i> subsp. <i>arietina</i>
	Dağ zombağı	<i>Paeonia mascula</i> subsp. <i>arietina</i>
(+)	Damar otu	<i>Plantago major</i> subsp. <i>intermedia</i>
(+)	Darı	<i>Zea mays</i> subsp. <i>mays</i>
	Davulgu	<i>Arbutus andrachne</i> , <i>A. x andrachnoides</i> , <i>A. unedo</i>
(+)	Dedeburnu	<i>Lavandula stoechas</i> subsp. <i>stoechas</i>
	Defne	<i>Laurus nobilis</i>
(+)	Deli ada çayı	<i>Stachys cretica</i> subsp. <i>lesbiaca</i>
	Deli asma	<i>Clematis vitalba</i>
	Deli bostan	<i>Ecballium elaterium</i>
	Deli çetlemik	<i>Pistacia terebinthus</i> subsp. <i>terebinthus</i>
(+)	Deli dolgu	<i>Arbutus andrachne</i>
	Deli fındık	<i>Corylus avellana</i> var. <i>avellana</i>
	Deli gül	<i>Rosa canina</i> , <i>R. pulverulenta</i>
	Deli ısırgan	<i>Urtica dioica</i>
(+)	Deli kavak	<i>Populus tremula</i>
(+)	Deli nane	<i>Mentha pulegium</i> , <i>M. spicata</i> subsp. <i>tomentosa</i>
(+)	Deli nohut	<i>Cicer montbreii</i>
	Deli sarımsak	<i>Allium scorodoprasum</i> subsp. <i>rotundum</i>

	Tablo 2'nin devamı	
	Deli yonca	<i>Dorycnium graecum</i>
(+)	Deli yulaf	<i>Avena wiestii</i>
(+)	Dere otu	<i>Anethum graveolens</i>
	Develik	<i>Malva nicaeensis, M. sylvestris</i>
	Diken	<i>Cnicus benedictus</i> var. <i>benedictus</i> , <i>Notobasis syriaca</i> , <i>Carduus nutans</i> subsp. <i>falcato-incurvus</i>
	Dikenli ardıç	<i>Juniperus oxycedrus</i> subsp. <i>oxycedrus</i>
(+)	Dikenli orman	<i>Crataegus monogyna</i> subsp. <i>azarella</i>
	Dikenli pınar	<i>Quercus coccifera</i>
(+)	Dikenli pınar	<i>Quercus coccifera</i>
(+)	Dikensiz ardıç	<i>Juniperus excelsa</i> subsp. <i>excelsa</i>
(+)	Dirfil	<i>Trifolium spumosum</i>
	Diş otu	<i>Hyoscyamus niger</i>
(+)	Doğurgan kabak	<i>Cucurbita pepo</i>
	Dokuzdon	<i>Lonicera etrusca</i> var. <i>etrusca</i>
	Dolgu	<i>Arbutus unedo</i>
(+)	Domates	<i>Lycopersicon esculentum</i>
	Ebedön	<i>Geranium purpureum</i>
	Ebe gümeçi	<i>Malva nicaeensis, M. sylvestris</i>
	Efenk	<i>Vicia cracca</i> subsp. <i>stenophylla</i>
	Eğrelti	<i>Pteridium aquilinum</i>
(+)	Elma	<i>Malus sylvestris</i> subsp. <i>mitis</i>
	Erezene	<i>Foeniculum vulgare</i>
	Erik	<i>Prunus divaricata</i> subsp. <i>divaricata</i> , <i>P. x domestica</i>
	Eşek dikeni	<i>Carduus nutans</i> subsp. <i>falcato-incurvus</i>
(+)	Eşekhelvası	<i>Sonchus asper</i> subsp. <i>glaucescens</i> , <i>S. oleraceus</i>
(+)	Fasülye	<i>Phaseolus vulgaris</i>
(+)	Fatmacık otu	<i>Alcea rosea</i>
(+)	Fenerli çay	<i>Sideritis perfoliata</i>
(+)	Fındık	<i>Corylus colurna</i>
(+)	Fıstık çamı	<i>Pinus pinea</i>
(+)	Fiğ	<i>Vicia grandiflora</i> var. <i>grandiflora</i>
(+)	Fiğ otu	<i>Vicia villosa</i> subsp. <i>eriocarpa</i>

	Tablo 2'nin devamı	
(+)	Filiz	<i>Tamus communis</i> subsp. <i>cretica</i>
(+)	Fincan çayı	<i>Sideritis perfoliata</i>
	Gavur börülcesi	<i>Tamus communis</i> subsp. <i>cretica</i>
	Gelincik	<i>Papaver rhoeas</i>
	Gelindili	<i>Centaurea solstitialis</i> subsp. <i>solstitialis</i>
(+)	Geyik elması	<i>Sorbus torminalis</i> var. <i>torminalis</i>
	Gövem	<i>Prunus spinosa</i> subsp. <i>dasyphylla</i>
	Gülfatma	<i>Alcea pallida</i>
(+)	Gürgen	<i>Fagus orientalis</i>
	Güve otu	<i>Origanum vulgare</i> subsp. <i>hirtum</i>
	Güvem	<i>Prunus spinosa</i> subsp. <i>dasyphylla</i>
	Hanımsiltesi	<i>Minuartia juniperina</i>
	Hanımyastığı	<i>Minuartia juniperina</i>
(+)	Haryerpa	<i>Laurus nobilis</i>
(+)	Havuç	<i>Daucus carota</i>
	Hercai	<i>Viola tricolor</i>
	Hıdırellezkamçısı	<i>Asphodelus aestivus</i>
(+)	Hıtr	<i>Pelargonium graveolens</i>
(+)	Hoşafılama	<i>Salvia tomentosa</i>
	Ihlamur	<i>Tilia argentea</i> , <i>T. rubra</i> subsp. <i>caucasica</i>
(+)	Isıran	<i>Urtica urens</i>
	Isırgan	<i>Urtica dioica</i> , <i>U. pilulifera</i> , <i>U. urens</i>
(+)	İspanak	<i>Spinacia oleracea</i>
	İç gülü	<i>Rosa pulverulenta</i>
	İğde	<i>Elaeagnus angustifolia</i>
(+)	İğilcan otu	<i>Bromus tectorum</i>
	İlabada	<i>Rumex crispus</i> , <i>R. pulcher</i>
(+)	İlcan otu	<i>Bromus tectorum</i>
	İncir	<i>Ficus carica</i> subsp. <i>carica</i>
	İnekmemesi	<i>Campanula lyrata</i> subsp. <i>lyrata</i>
	İt gülü	<i>Rosa canina</i> , <i>R. pulverulenta</i>
	Kabakızıl	<i>Alnus glutinosa</i> subsp. <i>glutinosa</i>
	Kabarcık	<i>Dracunculus vulgaris</i>

	Tablo 2'nin devamı	
	Kabe fesleğeni	<i>Achillea nobilis</i> subsp. <i>sipylea</i>
(+)	Kak otu	<i>Origanum vulgare</i> subsp. <i>hirtum</i>
	Kalemlik	<i>Arundo donax</i>
	Kandil çayı	<i>Sideritis perfoliata</i>
(+)	Kandilli çay	<i>Sideritis perfoliata</i>
	Kantaron	<i>Hypericum perforatum</i> , <i>Hypericum montbretii</i>
(+)	Kaplumbağa otu	<i>Convolvulus arvensis</i>
	Kara ardıç	<i>Juniperus foetidissima</i>
	Kara çam	<i>Pinus nigra</i> subsp. <i>nigra</i> var. <i>caramanica</i>
	Kara davulgu	<i>Arbutus unedo</i>
	Kara dolgu	<i>Arbutus unedo</i>
	Kara dut	<i>Morus alba</i>
	Kara gürgen	<i>Carpinus betulus</i>
(+)	Kara lahana	<i>Brassica oleracea</i> var. <i>acephala</i>
	Kara sıyırğı	<i>Chamaecytisus hirsutus</i>
(+)	Kara üzüm	<i>Solanum nigrum</i> subsp. <i>schultesii</i>
	Karabaş otu	<i>Lavandula stoechas</i> subsp. <i>stoechas</i>
(+)	Karaburun	<i>Lavandula stoechas</i> subsp. <i>stoechas</i>
	Karamık	<i>Rubus canescens</i> var. <i>canescens</i> , <i>R. canescens</i> var. <i>glabratus</i> , <i>R. discolor</i> , <i>R. sanctus</i>
	Karantı	<i>Rubus canescens</i> var. <i>canescens</i> , <i>R. canescens</i> var. <i>glabratus</i> , <i>R. discolor</i> , <i>R. sanctus</i>
(+)	Karnıbahar	<i>Brassica oleracea</i> var. <i>botrytis</i>
(+)	Karpuz	<i>Citrullus lanatus</i>
	Katırkuyruğu	<i>Spartium junceum</i>
(+)	Kavak	<i>Populus nigra</i> subsp. <i>nigra</i> cv. "İtalica"
(+)	Kavun	<i>Cucumis melo</i>
(+)	Kayın	<i>Fagus orientalis</i>
(+)	Kayısı	<i>Armeniaca vulgaris</i>
(+)	Kazdağı köknarı	<i>Abies nordmanniana</i> subsp. <i>equi-trojani</i>
(+)	Kazayağı	<i>Oenanthe pimpinelloides</i>
	Kazdağı çayı	<i>Sideritis trojana</i>
	Kazık	<i>Orobanche minor</i>

	Tablo 2'nin devamı	
(+)	Keçiboynuzu	<i>Ornithopus compressus</i>
	Kedikuluğu	<i>Ferulago macrosciadia</i>
(+)	Keditırnağı	<i>Ornithopus compressus</i>
	Kekik	<i>Micromeria juliana, Origanum onites, O. vulgare</i> subsp. <i>hirtum, Thymbra spicata</i> var. <i>spicata, Thymus zygoides</i> var. <i>lycaonicus</i>
	Kestane	<i>Castanea sativa</i>
(+)	Kılcan ot	<i>Bromus hordeaceus</i> subsp. <i>molliformis</i>
(+)	Kır kekiği	<i>Thymbra spicata</i> var. <i>spicata</i>
(+)	Kır çayı	<i>Thymbra spicata</i> var. <i>spicata, Thymus zygoides</i> var. <i>lycaonicus</i>
(+)	Kırkpınar otu	<i>Tussilago farfara</i>
(+)	Kırmızı kızılçık	<i>Cytinus hypocistis</i> subsp. <i>kermesinus</i>
	Kırtıl	<i>Genista carinalis</i>
(+)	Kıvırcık salata	<i>Lactuca sativa</i> var. <i>crispa</i>
	Kızıl ağaç	<i>Alnus glutinosa</i> subsp. <i>glutinosa</i>
	Kızıl çam	<i>Pinus brutia</i>
(+)	Kızıl meşe	<i>Quercus cerris</i> var. <i>cerris</i>
	Kızılback	<i>Amaranthus retroflexus, Epilobium angustifolium</i>
(+)	Kızılçık	<i>Hypericum triquetrifolium</i>
(+)	Kızıl diken	<i>Carthamus dentatus</i>
	Kimyon	<i>Laser trilobum</i>
(+)	Kiraz	<i>Cerasus avium</i>
(+)	Kivi	<i>Actinidia chinensis</i>
(+)	Kobar çalı	<i>Quercus infectoria</i> subsp. <i>infectoria</i>
(+)	Kobar meşesi	<i>Quercus infectoria</i> subsp. <i>infectoria</i>
(+)	Kocabaş	<i>Epilobium angustifolium</i>
(+)	Kocabaş otu	<i>Amaranthus retroflexus, Onopordum illyricum</i>
	Kocakarığnesi	<i>Erodium ciconium</i>
(+)	Koçboynuzu	<i>Ornithopus compressus</i>
	Kokar ot	<i>Daucus carota</i>
	Kokar sedef	<i>Ruta chalepensis</i>
(+)	Kova	<i>Scirpoides holoschoenus, Juncus effusus</i>

	Tablo 2'nin devamı	
	Koz	<i>Juglans regia</i>
	Kökboya	<i>Rubia tinctorum</i>
(+)	Kuş otu	<i>Stellaria media</i> subsp. <i>media</i>
	Kuşburnu	<i>Rosa canina</i>
	Kuzukulağı	<i>Rumex acetosella</i> , <i>R. tuberosus</i> subsp. <i>tuberosus</i>
	Kuzu pırnar	<i>Phillyrea latifolia</i>
(+)	Kuzu pıynar	<i>Phillyrea latifolia</i>
(+)	Kürnar	<i>Pinus pinea</i>
(+)	Lahana	<i>Brassica olearacea</i> var. <i>capitata</i>
(+)	Lale	<i>Tulipa sylvestris</i>
	Leylekgagası	<i>Geranium purpureum</i>
(+)	Limon çiçeği	<i>Melissa officinalis</i>
	Limon otu	<i>Melissa officinalis</i>
(+)	Marul	<i>Lactuca sativa</i> var. <i>longifolia</i>
(+)	Maruz	<i>Iris germanica</i>
	Mayasıl otu	<i>Asplenium- adiantum-nigrum</i> , <i>Achillea nobilis</i> subsp. <i>neilreichii</i> , <i>A. nobilis</i> subsp. <i>sipylea</i> , <i>Teucrium chamaedrys</i> subsp. <i>lydium</i> , <i>T. polium</i> , <i>Daucus carota</i>
(+)	Maydanoz	<i>Petroselinum crispum</i>
	Mercanköşk	<i>Origanum majorana</i>
	Mersin	<i>Myrtus communis</i> subsp. <i>communis</i>
	Meşe	<i>Quercus cerris</i> var. <i>cerris</i> , <i>Q. frainetto</i> , <i>Q. infectoria</i> subsp. <i>infectoria</i> , <i>Q. ithaburensis</i> subsp. <i>macrolepis</i>
(+)	Mısır	<i>Zea mays</i> subsp. <i>mays</i>
(+)	Mis çiçeği	<i>Pelargonium graveolens</i>
(+)	Morbaş	<i>Lavandula stoechas</i> subsp. <i>stoechas</i>
(+)	Moşafıa	<i>Salvia tomentosa</i>
	Moşapıa	<i>Salvia fruticosa</i> , <i>S. tomentosa</i>
	Moşapıı	<i>Salvia fruticosa</i>
(+)	Murt	<i>Myrtus communis</i> subsp. <i>communis</i>
(+)	Münever	<i>Sambucus nigra</i>
	Nane	<i>Mentha longifolia</i> subsp. <i>thyphoides</i> var. <i>thyphoides</i> , <i>M. spicata</i> subsp. <i>spicata</i>

	Tablo 2'nin devamı	
(+)	Nar	<i>Punica granatum</i>
(+)	Nefte	<i>Laurus nobilis</i>
(+)	Nohut	<i>Cicer arietinum</i>
	Nohutluk	<i>Cicer montbreii</i>
	Nünü	<i>Asphodelus aestivus</i>
	Oğul otu	<i>Melissa officinalis</i>
(+)	Oya	<i>Trigonella foenum-graecum</i>
(+)	Ördekkalemi	<i>Conium maculatum</i>
	Pamuklar	<i>Cistus creticus, C. salviifolius</i>
	Papaçya	<i>Anthemis aciphylla</i> subsp. <i>aciphylla</i> , <i>Matricaria chamomilla</i> var. <i>chamomilla</i> , <i>M. chamomilla</i> var. <i>recutita</i>
	Papatya	<i>Anthemis tinctoria</i> var. <i>tinctoria</i> , <i>Matricaria chamomilla</i> var. <i>chamomilla</i> , <i>M. chamomilla</i> var. <i>recutita</i> , <i>Anthemis aciphylla</i> subsp. <i>aciphylla</i> , <i>A. austriaca</i> , <i>Tanacetum parthenium</i>
(+)	Patates	<i>Solanum tuberosum</i>
(+)	Patlıcan	<i>Solanum melongena</i>
(+)	Pazı	<i>Beta trojana</i>
(+)	Pınarbaşı filizi	<i>Asparagus aphyllus</i> subsp. <i>orientalis</i>
(+)	Pırasa	<i>Allium porrum</i>
	Pırnar	<i>Phillyrea latifolia</i>
(+)	Pıtırak otu	<i>Ornithopus compressus</i>
(+)	Pıynar	<i>Phillyrea latifolia</i>
(+)	Poruk	<i>Anthyllis hermanniae</i>
(+)	Pülüskün	<i>Lagoecia cuminoides</i>
(+)	Püren	<i>Erica manipuliflora, E. arborea</i>
(+)	Saat çiçeği	<i>Erodium ciconium</i>
(+)	Sabun otu	<i>Herniaria hirsuta</i>
(+)	Salatalık	<i>Cucumis sativus</i>
(+)	Sarı çalı	<i>Quercus cerris</i> var. <i>cerris</i>
	Sarı çiçek	<i>Hypericum olympicum</i> subsp. <i>olympicum</i> , <i>Inula britannica</i>
	Sarı papatya	<i>Anthemis tinctoria</i> var. <i>tinctoria</i>
	Sarımsak	<i>Allium sativum</i>
	Sarmaşık	<i>Hedera helix</i>

	Tablo 2'nin devamı	
	Sarmaşlık	<i>Hedera helix</i>
	Sarmaşıkfilizi	<i>Tamus communis</i> subsp. <i>cretica</i>
(+)	Saz	<i>Phragmites australis</i> , <i>Juncus effusus</i> , <i>J.inflexus</i>
	Sazak otu	<i>Epilobium hirsutum</i>
	Sedef otu	<i>Ruta chalepensis</i>
	Selvi	<i>Cupressus sempervirens</i> var. <i>sempervirens</i>
(+)	Semiz otu	<i>Portulaca oleracea</i>
(+)	Serkele	<i>Plumbago europaea</i>
	Sığırdili	<i>Anchusa undulata</i> subsp. <i>hybrida</i>
	Sıyırğı	<i>Adenocarpus complicatus</i>
(+)	Soğan	<i>Allium cepa</i>
	Somak	<i>Rhus coriaria</i>
(+)	Soyurgan	<i>Salix caprea</i>
	Söğüt	<i>Salix alba</i>
	Su eğreltisi	<i>Dryopteris pallida</i>
(+)	Sulak otu	<i>Equisetum ramosissimum</i>
	Sultan otu	<i>Sambucus ebulus</i>
(+)	Susam	<i>Sesamum indicum</i>
(+)	Susak	<i>Lagenaria siceraria</i> var. <i>clavata</i>
(+)	Süpürge otu	<i>Sorghum bicolor</i> cv. <i>dochra</i>
(+)	Süsen	<i>Iris germanica</i>
	Sütleğen	<i>Euphorbia seguieriana</i> subsp. <i>seguieriana</i> , <i>E. amygdaloides</i> var. <i>amygdaloides</i> , <i>E. nicaeensis</i> subsp. <i>glareosa</i>
	Sütlen	<i>Euphorbia amygdaloides</i> var. <i>amygdaloides</i> , <i>E. nicaeensis</i> subsp. <i>glareosa</i>
(+)	Sütlü ot	<i>Sonchus asper</i> subsp. <i>glaucescens</i> , <i>Lapsana communis</i> subsp. <i>intermedia</i> , <i>L. communis</i> subsp. <i>pisidica</i>
(+)	Şebboy	<i>Cheiranthus cheiri</i> , <i>Mathiola incana</i>
(+)	Şeftali	<i>Persica vulgaris</i>
	Şeytan gülü	<i>Rosa pulverulenta</i>
(+)	Taş eğreltisi	<i>Polystichum setiferum</i>

	Tablo 2'nin devamı	
(+)	Taş kekiği	<i>Micromeria juliana</i> , <i>Thymus longicaulis</i> subsp. <i>chaubardii</i> var. <i>chaubardii</i> , <i>Thymus zygioides</i> var. <i>lycaonicus</i> , <i>T. zygioides</i> var. <i>zygioides</i>
(+)	Tavşanküpesi	<i>Briza maxima</i>
(+)	Tere	<i>Lepidium sativum</i> subsp. <i>sativum</i>
(+)	Tespik otu	<i>Equisetum ramosissimum</i>
(+)	Tespik ağacı	<i>Melia azedarach</i> , <i>Celtis australis</i>
	Tespik	<i>Styrax officinalis</i>
(+)	Tespilik	<i>Styrax officinalis</i>
(+)	Titrek kavak	<i>Populus tremula</i>
(+)	Trabzon hurması	<i>Diospyros kaki</i>
(+)	Turp otu	<i>Raphanus raphanistrum</i>
(+)	Tütün	<i>Nicotiana tabacum</i>
(+)	Tüylü baş tırfil	<i>Trifolium arvense</i> var. <i>arvense</i>
(+)	Tüylü çay	<i>Sideritis trojana</i>
(+)	Tüylü gıygın	<i>Holcus lanatus</i>
(+)	Tüylü ot	<i>Epilobium hirsutum</i>
(+)	Ürün dirfili	<i>Trifolium arvense</i> var. <i>arvense</i>
(+)	Üzerlik	<i>Peganum harmala</i>
(+)	Üzüm	<i>Vitis vinifera</i>
(+)	Vişne	<i>Cerasus vulgaris</i>
(+)	Yaban kavağı	<i>Populus tremula</i>
	Yabani çilek	<i>Fragaria vesca</i>
(+)	Yabani fındık	<i>Corylus avellana</i> var. <i>avellana</i>
(+)	Yabani fiğ	<i>Cicer montbreii</i>
(+)	Yabani gül	<i>Rosa canina</i>
(+)	Yabani kimyon	<i>Laser trilobum</i>
	Yabani menekşe	<i>Viola tricolor</i>
(+)	Yabani nane	<i>Mentha spicata</i> subsp. <i>tomentosa</i>
	Yabani sarımsak	<i>Allium ampeloprasum</i> , <i>A. scorodoprasum</i> subsp. <i>rotundum</i>
(+)	Yabani yonca	<i>Trifolium nigrescens</i> subsp. <i>petrisavii</i>

	Tablo 2'nin devamı	
	Yandak dikenini	<i>Centaurea urvillei subsp. urvillei</i>
(+)	Yellimkara	<i>Viscum album subsp. album</i>
(+)	Yemiç	<i>Celtis australis</i>
	Yemiş	<i>Ficus carica subsp. carica</i>
	Yemişen	<i>Crataegus monogyna subsp. monogyna</i>
(+)	Yer elması	<i>Helianthus tuberosus</i>
(+)	Yer fıstığı	<i>Arachis hypogaea</i>
(+)	Yeşil çay	<i>Micromeria myrtifolia</i>
	Yılan burçağı	<i>Dracunculus vulgaris</i>
	Yılan mısırı	<i>Dracunculus vulgaris</i>
	Yılankamçısı	<i>Dracunculus vulgaris</i>
	Yılankılıcı	<i>Dracunculus vulgaris</i>
(+)	Yimiç	<i>Celtis australis</i>
(+)	Yonca	<i>Dorycnium graecum</i>
(+)	Yulaf	<i>Avena sativa</i>
(+)	Yumuşak diken	<i>Sonchus asper subsp. glaucescens</i>
(+)	Zambak	<i>Cheiranthus cheiri, Mathiola incana</i>
(+)	Zakkum	<i>Nerium oleander</i>
	Zerdali dikenini	<i>Scolymus hispanicus</i>
	Zeytin	<i>Olea europaea var. europaea</i>

Bir cinsin 2 veya daha fazla türüne veya farklı cinslere ait türlere aynı yöresel adın verildiği yukarıdaki listede görülmektedir. Bunlar genellikle birbirine görünüş bakımından benzer olan bitkilerdir.

“Bayramiç yöresinde etnobotanik araştırmalar sonucunda saptanan bitkiler ve kullanılışları” başlıklı bulgular bölümünde yer almayan ancak yalnız yöresel adı belirlenen yabancı bitkiler ile yörede yetiştirildiğini saptadığımız diğer bitkiler aşağıda topluca sunulmuştur. Bunların herbaryum örneklerinin numaraları (çok bilinen bazı bitkiler dışında) parantez içinde belirtilmiştir:

Actinidia chinensis

Allium cepa

Alcea pallida (MARE 10225)

Allium scorodoprasum

Alcea rosea (MARE 10453)

subsp. *rotundum* (MARE 10158)

Allium ampeloprasum (MARE 10451)

Allium porrum

Anethum graveolens
Antirrhinum majus L.
Anthemis aciphylla
 subsp. *aciphylla* (MARE 10956)
Anthemis austriaca (MARE 11007)
Armeniaca vulgaris
Arundo donax
Avena sativa
Brassica oleracea var. *acephala*
Brassica oleracea var. *botrytis*
Brassica oleracea var. *capitata*
Capsicum annuum
Carduus nutans subsp. *falcato-incurvus*
 (MARE 10190)
Centaurea urvillei
 subsp. *urvillei* (MARE 10188)
Cerasus vulgaris
Cheiranthus cheiri
Cicer arietinum
Citrillus lanatus
Convolvulus arvensis
 (MARE 10075, 10555)
Corylus colurna (MARE 9624, 10438)
Crataegus monogyna subsp. *azarella*
 (MARE 10573)
Cucumis melo
Cucumis sativus
Cucurbita maxima
Datisca cannabina (MARE 10230)
Daucus guttatus (MARE 9632)
Diospyros kaki (MARE 9665)
Epilobium angustifolium (MARE
 10153)
Epilobium hirsutum (MARE 10205,
 10433)
Equisetum ramosissimum (MARE
 10995)
Equisetum telmateia (MARE 10920)
Erica arborea (MARE 10923)
Erodium ciconium (MARE 10539)
Euphorbia amygdaloides
 var. *amygdaloides* (MARE 10154,
 10912)
Euphorbia nicaeensis subsp. *glareosa*
 (MARE 10160, 10193)
Fagus orientalis (MARE 10954)
Helianthus annuus
Helianthus tuberosus
Hibiscus esculentus
Holcus lanatus (MARE 10445)
Hordeum sativum
Hypericum montbretii (MARE 10144)
Hypericum olympicum
 subsp. *olympicum* (MARE 10090)
Inula britannica (MARE 10197)
Iris germanica
Lactuca sativa var. *crispa*
Lactuca sativa var. *intermedia*
Lapsana communis subsp. *pisidica*
 (MARE 10441)
Lapsana communis subsp. *intermedia*
 (MARE 10944)
Lonicera etrusca var. *etrusca*
 (MARE 10982)
Lycopersicon esculentum
Mathiola incana
Nicotiana tabacum
Onopordum illyricum (MARE 11009)
Orobanche minor (MARE 10188)
Papaver pilosum subsp. *strictum*

(MARE 10187)	<i>Spinacia oleracea</i>
<i>Persica vulgaris</i>	<i>Tanacetum parthenium</i>
<i>Petroselinium crispum</i>	(MARE 10949, 10959)
<i>Phaseolus vulgaris</i>	<i>Thymus zygoides</i> var. <i>zygoides</i>
<i>Pistacia vera</i> (MARE 10043)	(MARE 10960)
<i>Pisum sativum</i>	<i>Triticum sativum</i>
<i>Polystichum setiferum</i> (MARE 10976)	<i>Vicia cracca</i> subsp. <i>stenophylla</i>
<i>Populus tremula</i> (MARE 10977)	(MARE 10128)
<i>Quercus petraea</i> subsp. <i>iberica</i>	<i>Vicia ervillia</i>
(MARE 10147)	<i>Vicia faba</i>
<i>Rhododendron luteum</i> (MARE 9562)	<i>Vicia grandiflora</i> var. <i>grandiflora</i>
<i>Salix caprea</i> (MARE 10889, 10885)	(MARE 10565)
<i>Sedum telephium</i>	<i>Vicia villosa</i> subsp. <i>eriocarpa</i>
subsp. <i>maximum</i> (MARE 10278)	(MARE 10074)
<i>Sesamum indicum</i>	<i>Vigna sinensis</i>
<i>Solanum melongena</i>	<i>Viola gracilis</i> (MARE 10961)
<i>Solanum teberosum</i>	
<i>Sorghum bicolor</i> (L.) Moench	
cv. <i>dochra</i> (MARE 10469)	

Yöredeki araştırmalarımız esnasında rastlanmayan ancak literatürde (56) yöresel adı belirtilen bitkiler aşağıda sunulmuştur:

Ranunculus marginatus D'Urv.: ay otu

Tribulus terrestris L. : Deveekelten, Dikenli pıtırak, Köygöçüren, Köykaldıran

Plantago lanceolata L. : Sinirli ot

Opoponax hispidus (Friv.) Gris. : Mayasıl otu

Bayramiç'de yetişen bitkilerden aşağıda listesi sunulan 16 bitkinin yöresel adına literatürde rastlanmamış olup bunların yöresel adları ilk kez bu çalışmada kaydedilmiştir.

Anthemis aciphylla subsp. *aciphylla* : Papaçya, Papatya

Beta trojana : Pazı

Bromus hordeaceus subsp. *molliformis* : Kılcan ot

Daucus guttatus : Arnamus otu

Euphorbia seguieriana subsp. *seguieriana* : Sütleğen

Herniaria hirsuta : Sabun otu

Lapsana communis subsp. *intermedia* : Sütli ot

Lapsana communis subsp. *pisidica* : Sütli ot

Ornithopus compressus : Keçiboynuzu, Keditırnağı, Koçboynuzu, Pıtırak otu

Pyrus communis subsp. *sativa* : Armut

Solanum nigrum subsp. *schultesii* : Kara üzüm

Stachys cretica subsp. *lesbiaca* : Deli ada çayı

Thymus longicaulis subsp. *chaubardii* var. *chaubardii* : Taş kekiği

Trifolium arvense var. *arvense* : Tüylü baş tırfıl, Ürün dirfili

Trifolium spumosum : Dirfil

Vicia grandiflora var. *grandiflora* : Fiğ

Yurdumuzda başka taksonlara bu yöresel adlardan bazılarının (papatya, pazı, sütleğen, dirfil ve taş kekiği gibi) verildiği de konu ile ilgili literatürde görülmektedir.

6.4. BİTKİLERLE İLGİLİ BAZI YÖRESEL FOLKLORİK BİLGİLER

Bayramiç yöresinden derlenen ve bitkilerle ilgili olan çeşitli folklorik bilgiler aşağıda sunulmuştur. Kendi derlediklerimiz dışındakilerin yanında literatürü belirtilmiştir. Bilgilerin derlendikleri köyler parantez içinde ayrıca bildirilmiştir.

Maniler :

Ah bu fasulye kaç lira
Hem kaynasın hem oynasın
Kaynanamın göbeği oynasın (Serhat)

* * *

Bahçelerde marul
Sular akar harıl harıl
İnce bele sıkı sarıl (Üçyol).

* * *

Elma attım denize
Geliyor yüze yüze
Selam söyle düğün sahibine
..... (neye ihtiyaç varsa örneğin tavuk)
getirsin bize (Evciler)

* * *

Ocak başında kutu
Herkes yarı ile mutlu
Gelinler tatlı yesin
Kaynanalar semiz otu (Evciler)

* * *

Burçak tarlasında gelin olması
Aman ne zormuş burçak yolması
(Bezirgenler)

* * *

Elma toplarım elma
Alırım üçer, beşer,
Yar aklıma geldikçe,
Elmalar yere düşer (Çırpılar, 95).

* * *

Şu dağlar bağ olur mu?
Kara üzüm ağ olur mu?
Komşu kızı sevenin,
Yüreğinde yağ olur mu? (Gedik, 95).

* * *

Zeytinlikte gezerim,
Zeytinleri ezerim.
Şu fabrika yolunda,
Garip garip gezerim (Kutluoba, 95).

* * *

Çınar dibinden gittim
Çınar tahtası biçtim.
Ayrılık şerbetini,
Yar doldurdu ben içtim (Koşuburnu,
95).

* * *

Ayvanın irisine,
Ben yandım birisine.

Beni çoban yapsınlar,
Kızların sürüsüne (Evciler, 95).

Yağlıyı saçakladım,
Karpuzu bıçakladım.
Yarı koynumda sanıp,

Elma armut yer misin?
Bu cihanda bir misin?
Dünyada yaktın beni,
Ahirette çeker misin? (Evciler, 95).

* * *

Bayramiç'e giderken
Sıra sıra yulaflar
Gizli buluştuk yarım
Nerden çıktı bu laflar (95).

* * *

Dere boyundan söğütü
Keserek kuruturum,
Yarım senin sevdanı
Ölürsem unuturum (95).

* * *

Bizim bahçe yeşillik
İçi dolu yemişlik,
Kız ben seni almazsam
Haram olsun şu gençlik (95)

Bostan ekdim üç ocak
Üç ocaktan ne olacak?
Alma Devlet yarimi,
Bir askerden ne olacak? (95).

Yastığı kucakladım (Evciler, 95).

Armutu taşlayalım,
Dibinde kışlayalım.
Akşam oldu gün battı,
Şenliğe başlayalım (Tongurlu, 95)

* * *

Dalda armut sallanır
Sallandıkça ballanır.
Bayramiç'in kızları,
Ölmüş oğlanı canlandırır (95).

* * *

Zeytin attım sepete,
Yar oturmuş tepede.
Zeytin kökün kurusun,
Gidelim memlekete (95).

Bahçede sarı güller
Bülbül kafeste inler,
Benim gönlümde sensin,
Senin gönlünde kimler (95).

Bayramiç Şarkısı :

Bayramiç'in dağları
Üzüm vermez bağları
Üzüm verse bağları
Evlenir oğlanları

Bitkilerle ilgili özdeyişler :

Yulaf gözleri gibi aklımdan geçip gidiyor (Çatalçam).

Çama çıkan keçinin çama çıkan oğlağı olur (Çatalçam).

Çama çıkan keçinin ağaca bakan oğlağı olma (95).

Kiraz ayında yaptırdım ben bu hanı (95).

Bilmeceler :

Bayramiç yöresinden derlediğimiz bitkilerle ilgili bilmeceler:

Alçacık dallı, yemesi ballı (Cevap : Kiraz)

Alçacık boyu var, kadifeden donu var (Cevap : Patlıcan)

Yer altında sakallı dede (Cevap : Pırasa)

Oya motifleri :

Bayramiç yöresinde yapılan oyalarda çeşitli bitki motiflerine rastlanmıştır.

Bunlardan bazılarının fotoğrafları aşağıda sunulmuştur :

R. 119. Bitki motifli örtü ve yastıklar

R. 120. Bitki motifi işlemeli
özel giysi

R. 121. Bitki motifli oya

Bitkilerle İlgili Gözlemler, Gelenekler ve İnanışlar

Crataegus monogyna subsp. *monogyna* (Yemişen) : Dikeninin vücuda battığı yerin çok ağrıdığı ve acısının uzun süre geçmediği belirtilmiştir (Evciler).

Convolvulus arvensis (Bağlık otu, Kaplumbağa otu) : Bu bitkiyi özellikle kaplumbağların çok yediği gözlemlenmiştir (Evciler).

Hypericum triquetrifolium (Çobanyastığı, Kızılcık) : Bu bitkiyi çok yiyen hayvanlarda kaşıntı olduğu gözlemlenmiştir (Pınarbaşı).

Quercus cerris var. *cerris* (Çalı, Kızıl meşe, Meşe, Sarı çalı) : Meyvelerinin çok olduğu yıl kışın uzun geçeciğine inanılır (Karaköy).

Salix alba (Söğüt) : Kaz Dağı'nın Evciler Köyü üstünde Düden Mevkii'nde yer alan gölcükte boğulan bir kadının anısına Türkmenlerin geleneksel olarak her yıl ağustos ayında gelerek bu gölcük kenarında yetişen söğüde ip ve mendil bağladığı belirtilmiştir (Evciler).

Salvia tomentosa (Ada çayı, hoşafı, moşafı, moşapla) : Bitkiyi koyun ve keçilerin yemediği gözlemlenmiştir (Evciler).

Platanus orientalis (Çınar) : Bu ağacın altından eskiden hasta çocuklar üç kere geçirildiğinde hastalığın iyileşeceğine inanılmış (Evciler).

Pelargonium graveolens (Hıtır, Mis çiçeği) : Eskiden bayanların nişanlığına her cuma bu bitkinin çiçekli dallarından (menekşe de eklenir) gönderme geleneği varmış. Karşılığında çiçeği gönderene şeker yollanmış (Ahmetçeli, Çavuşköy, Evciler, Pınarbaşı, Yeniceköy).

7. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bayramiç yöresinde yaptığımız etnobotanik araştırmalarla ilgili olarak yöreden toplam 364 bitki örneği toplanmıştır. Bu bitkilerin teşhisleri sonucunda yörede toplam 193 taksona ait bitkiden çeşitli amaçlarla yararlanıldığı saptanmıştır. Bulgular bölümünde yer alan bu bitkilerden 161'ı yörede doğal olarak bulunan 32'si ise yörede yetiştirilen bitkilerdir. Yetiştirilen bitkilerden bazıları (*Tilia argentea*, *Tilia rubra* subsp. *caucasica*) aynı zamanda yörede doğal olarak da bulunmaktadır.

Literatürde (56) kullanılışı belirtilen 8 bitkinin (*Abies nordmanniana* subsp. *equi-trojani*, *Ceterach officinarum*, *Dracunculus vulgaris*, *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas*, *Pinus brutia*, *Rosa canina*, *Rubia tinctorum* ve *Teucrium chamaedrys* var. *lydium*) dışında bulgular bölümünde yer alan 185 bitkinin etnobotanik bakımdan kullanılışı Bayramiç yöresinden ilk kez kaydedilmiştir.

Literatürde (19, 27, 56) kullanılışı belirtilen 73 bitkinin dışında bulgular bölümünde yer alan 120 bitkinin etnobotanik bakımdan kullanılışı Çanakkale yöresinden ilk kez kaydedilmiştir. Bunlar liste halinde aşağıda sunulmuştur:

<i>Achillea nobilis</i> subsp. <i>neilreichii</i>	<i>molliformis</i>
<i>Achillea nobilis</i> subsp. <i>sipylea</i>	<i>Bromus tectorum</i>
<i>Adenocarpus complicatus</i>	<i>Campanula lyrata</i> subsp. <i>lyrata</i>
<i>Alkanna tinctoria</i> subsp. <i>tinctoria</i>	<i>Carpinus betulus</i>
<i>Alnus glutinosa</i> subsp. <i>glutinosa</i>	<i>Castanea sativa</i>
<i>Anagallis arvensis</i> var. <i>arvensis</i>	<i>Celtis australis</i>
<i>Anthemis tinctoria</i> var. <i>tinctoria</i>	<i>Cephalanthera rubra</i>
<i>Arachis hypogaea</i>	<i>Cerasus avium</i>
<i>Arbutus andrachne</i>	<i>Chamaecytisus hirsutus</i>
<i>Arbutus x andrachnoides</i>	<i>Cicer montbretii</i>
<i>Arbutus unedo</i>	<i>Cichorium pumilum</i>
<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	<i>Cistus salviifolius</i>
<i>Avena wiestii</i>	<i>Clematis vitalba</i>
<i>Beta trojana</i>	<i>Conium maculatum</i>
<i>Briza maxima</i>	<i>Corylus avellana</i> var. <i>avellana</i>
<i>Bromus hordeaceus</i> subsp.	<i>Cucurcита pepo</i>

Cynodon dactylon var. *villosus*
Cytinus hypocistis subsp. *kermesinus*
Dorycnium graecum
Dryopteris pallida
Erica manipuliflora
Euphorbia seguieriana subsp.
 seguieriana
Ferulago macrosciadia
Fragaria vesca
Genista carinalis
Geranium purpureum
Hedera helix
Herniaria hirsuta
Juncus effusus
Juncus inflexus
Juniperus foetidissima
Juniperus excelsa subsp. *excelsa*
Lagoecia cuminoides
Laser trilobum
Lepidium sativum subsp. *sativum*
Malus sylvestris subsp. *mitis*
Malva nicaeensis
Matricaria chamomilla var. *recutita*
Melia azedarach
Mentha longifolia subsp. *thyphoides*
 var. *thyphoides*
Mentha pulegium
Mentha spicata subsp. *tomentosa*
Micromeria myrtifolia
Minuartia juniperina
Nerium oleander
Oenanthe pimpinelloides
Origanum vulgare subsp. *hirtum*
Ornithopus compressus
Paeonia mascula subsp. *arietina*
Pelargonium graveolens
Phragmites australis
Pinus nigra subsp. *nigra* var.
 caramanica
Pinus pinae
Pistacia terebinthus subsp.
 terebinthus
Pistacia terebinthus subsp. *palaestina*
Platanus orientalis
Populus nigra subsp. *nigra* cv.
 italica
Portulaca oleracea
Prunella vulgaris
Prunus divaricata subsp. *divaricata*
Prunus x domestica
Pteridium aquilinum
Punica granatum
Pyrus communis subsp. *sativa*
Quercus cerris var. *cerris*
Quercus frainetto
Quercus infectoria subsp. *infectoria*
Quercus ithaburensis subsp.
 macrolepis
Rhus coriaria
Rosa pulverulenta
Rubus canescens var. *canescens*
Rubus canescens var. *glabratus*
Rubus discolor
Rubus idaeus
Rumex acetosella
Rumex tuberosus subsp. *tuberosus*
Salix alba
Salvia tomentosa
Sambucus ebulus
Sideritis perfoliata

<i>Sideritis trojana</i>	<i>Trifolium arvense</i> var. <i>arvense</i>
<i>Silene vulgaris</i> var. <i>vulgaris</i>	<i>Trifolium nigrescens</i> subsp. <i>petrisavii</i>
<i>Solanum nigrum</i> subsp. <i>schultesii</i>	<i>Trifolium spumosum</i>
<i>Sonchus oleraceus</i>	<i>Trigonella foenum-graecum</i>
<i>Sorbus torminalis</i> var. <i>torminalis</i>	<i>Tulipa sylvestris</i>
<i>Spartium junceum</i>	<i>Tussilago farfara</i>
<i>Stachys cretica</i> subsp. <i>lesbiaca</i>	<i>Typha latifolia</i>
<i>Stellaria media</i> subsp. <i>media</i>	<i>Verbascum parviflorum</i>
<i>Styrax officinalis</i>	<i>Verbascum sinuatum</i> var. <i>sinuatum</i>
<i>Tamus communis</i> subsp. <i>cretica</i>	<i>Viola tricolor</i>
<i>Thymus longicaulis</i> subsp. <i>chaubardii</i>	<i>Viscum album</i> subsp. <i>album</i>
var. <i>chaubardii</i>	
<i>Thymus zygoides</i> var. <i>lycaonicus</i>	<i>Zea mays</i> subsp. <i>mays</i>
<i>Tilia rubra</i> subsp. <i>caucasica</i>	

Bulgular bölümünde yer alan 28 bitkinin kullanımına etnobotanik ile ilgili literatürde rastlanmamıştır. Bunlar liste halinde aşağıda sunulmuştur:

<i>Achillea nobilis</i> subsp. <i>sipylea</i>	<i>Herniaria hirsuta</i>
<i>Adenocarpus complicatus</i>	<i>Laser trilobum</i>
<i>Anagallis arvensis</i> var. <i>arvensis</i>	<i>Minuartia juniperina</i>
<i>Avena wiestii</i>	<i>Ornithopus compressus</i>
<i>Bromus hordeaceus</i> subsp. <i>molliformis</i>	<i>Paeonia mascula</i> subsp. <i>arietina</i>
<i>Beta trojana</i>	<i>Rosa pulverulenta</i>
<i>Campanula lyrata</i> subsp. <i>lyrata</i>	<i>Solanum nigrum</i> subsp. <i>schultesii</i>
<i>Cephalanthera rubra</i>	<i>Stachys cretica</i> subsp. <i>lesbiaca</i>
<i>Chamaecytisus hirsutus</i>	<i>Thymus longicaulis</i> subsp. <i>chaubardii</i>
<i>Cicer montbretii</i>	var. <i>chaubardii</i>
<i>Dorycnium graecum</i>	<i>Trifolium arvense</i> var. <i>arvense</i>
<i>Ferulago macrosciadia</i>	<i>Trifolium nigrescens</i> subsp. <i>petrisavii</i>
<i>Genista carinalis</i>	<i>Trifolium spumosum</i>
<i>Geranium purpureum</i>	<i>Tulipa sylvestris</i>
	<i>Viola tricolor</i>

Bayramiç yöresinde bitkiler en çok sırasıyla halk ilacı (90 takson), besin (68 takson), hayvan yemi (27 takson), çay (17 takson), süs (15 takson), yakacak (14 takson),

süpürge (9 takson), baston (9 takson), baharat (9 takson), çit (6 takson) ve boya (6 takson) olarak kullanılmaktadır.

Bulgular bölümünde her bitki ile ilgili etnobotanik araştırma sonuçları topluca verildiğinden bu bölümde ayrıca belirli kullanım alanları kapsamında, sonuçlarla ilgili değerlendirmeler yapılması uygun görülmüştür. Böylece belirli alanlarda yararlanılan tüm bitkilerin topluca görülebilmesi sağlanmış olmaktadır.

Bulgularımızla ilgili değerlendirme ve karşılaştırmalar bitkilerin kullanılış amaçlarına göre gruplandırılarak aşağıda sunulmuştur.

Tedavide Kullanılan Bitkiler :

Bayramiç yöresinde toplam 90 taksona ait bitkiden tedavi alanında yararlanıldığı saptanmıştır. Bunlar alfabetik olarak, liste halinde aşağıda sunulmuştur:

<i>Abies nordmanniana</i> subsp. <i>equi-trojani</i>	<i>*Elaeagnus angustifolia</i>
<i>Achillea nobilis</i> subsp. <i>neilreichii</i>	<i>Euphorbia seguieriana</i>
<i>Achillea nobilis</i> subsp. <i>sipylea</i>	subsp. <i>seguieriana</i>
<i>Alkanna tinctoria</i> subsp. <i>tinctoria</i>	<i>Ficus carica</i> subsp. <i>carica</i>
<i>*Allium sativum</i>	<i>Hedera helix</i>
<i>Anthemis tinctoria</i> var. <i>tinctoria</i>	<i>Hyoscyamus niger</i>
<i>Asphodelus aestivus</i>	<i>Hypericum perforatum</i>
<i>Asplenium adiantum nigrum</i>	<i>*Juglans regia</i>
<i>Centaurea solstitialis</i> subsp. <i>solstitialis</i>	<i>Juniperus foetidissima</i>
<i>*Cerasus avium</i>	<i>Juniperus oxycedrus</i> subsp. <i>oxycedrus</i>
<i>Ceterach officinarum</i>	<i>Lagoecia cuminoides</i>
<i>Cistus creticus</i>	<i>*Laurus nobilis</i>
<i>Cistus salviifolius</i>	<i>Lavandula stoechas</i> subsp. <i>stoechas</i>
<i>Clematis vitalba</i>	<i>*Lepidium sativum</i> subsp. <i>sativum</i>
<i>Cnicus benedictus</i> subsp. <i>benedictus</i>	<i>Malva nicaeensis</i>
<i>Crataegus monogyna</i> subsp. <i>monogyna</i>	<i>Malva sylvestris</i>
<i>*Cupressus sempervirens</i>	<i>Matricaria chamomilla</i> var. <i>chamomilla</i>
var. <i>sempervirens</i>	<i>Matricaria chamomilla</i> var. <i>recutita</i>
<i>*Cydonia oblonga</i>	<i>Melissa officinalis</i>
<i>Daucus carota</i>	<i>Mentha longifolia</i> subsp. <i>thyphoides</i>
<i>Dracunculus vulgaris</i>	var. <i>thyphoides</i>
<i>Ecballium elaterium</i>	<i>Mentha pulegium</i>
	<i>Mentha spicata</i> subsp. <i>spicata</i>

<i>Mentha spicata</i> subsp. <i>tomentosa</i>	<i>Rubus sanctus</i>
<i>Micromeria juliana</i>	<i>Rumex crispus</i>
<i>Micromeria myrtifolia</i>	<i>Ruta chalepensis</i>
* <i>Morus alba</i>	* <i>Salvia fruticosa</i>
* <i>Nerium oleander</i>	<i>Salvia tomentosa</i>
* <i>Olea europaea</i> var. <i>europaea</i>	<i>Sambucus ebulus</i>
* <i>Origanum majorana</i>	<i>Sambucus nigra</i>
<i>Origanum onites</i>	<i>Sideritis perfoliata</i>
<i>Origanum vulgare</i> subsp. <i>hirtum</i>	<i>Sideritis trojana</i>
<i>Paliurus spina-christi</i>	<i>Stachys cretica</i> subsp. <i>lesbiaca</i>
<i>Papaver rhoeas</i>	<i>Tamus communis</i> subsp. <i>cretica</i>
<i>Phillyrea latifolia</i>	<i>Teucrium chamaedrys</i> subsp. <i>lydium</i>
<i>Pinus brutia</i>	<i>Teucrium polium</i>
<i>Pinus nigra</i> subsp. <i>nigra</i> var. <i>caramanica</i>	<i>Thymbra spicata</i> var. <i>spicata</i>
<i>Pinus pinea</i>	<i>Thymus longicaulis</i> subsp. <i>chaubardii</i>
<i>Plantago major</i> subsp. <i>intermedia</i>	var. <i>chaubardii</i>
<i>Platanus orientalis</i>	<i>Thymus zygioides</i> var. <i>lycaonicus</i>
<i>Plumbago europaea</i>	* <i>Tilia argentea</i>
<i>Pteridium aquilinum</i>	* <i>Tilia rubra</i> subsp. <i>caucasica</i>
<i>Pyrus amygdaliformis</i>	<i>Tussilago farfara</i>
subsp. <i>amygdaliformis</i>	<i>Urtica dioica</i>
<i>Rosa canina</i>	<i>Urtica urens</i>
* <i>Rosmarinus officinalis</i>	<i>Viscum album</i> subsp. <i>album</i>
<i>Rubus canescens</i> var. <i>canescens</i>	<i>Vitex agnus-castus</i>
<i>Rubus canescens</i> var. <i>glabratus</i>	* <i>Zea mays</i> subsp. <i>mays</i>

Bunların 72'si yörede yabani olarak bulunan 18'i ise yörede yetiştirilen bitkidir.

Bulgular bölümünde yer alan bitkilerden yurdumuzda tedavi alanında herhangi bir kullanımına literatürde rastlanmayanlar aşağıda liste halinde sunulmuştur :

Achillea nobilis subsp. *sipylea*

Euphorbia seguieriana subsp. *seguieriana*

Lagoecia cuminoides

Sideritis trojana

Stachys cretica subsp. *lesbiaca*

Thymus longicaulis subsp. *chaubardii* var. *chaubardii*

Bayramiç'in bulunduğu Çanakkale ili ile Bayramiç'e komşu Balıkesir ili kapsamındaki yörelerde (19, 27, 56, 76, 82) halk ilacı olarak kullanılan bitkiler ve bunların kullanılışları ile ilgili bir karşılaştırma yapılmış ve bunun sonucunda saptadığımız ortak bitkiler ile varsa bunların benzer kullanılışları Tablo 3'de sunulmuştur. Bu tablo çalışmamızın bulgular bölümündeki değerlendirmeler kapsamında hazırlanmıştır. Ayrıca benzer kullanılışı olan bitkilerin kullanılan kısımları, ilgili literatürden de yararlanılarak karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

Tablo 3: Bayramiç, Ezine (27), Bozcaada (19), Kazdağı (56), Gönen (76) ve Balıkesir (82) yörelerinde geleneksel halk ilacı olarak kullanılan ortak bitkiler ve bunların karşılaştırması.

Bitkinin Latince Adı	Bitkinin Kayıtlı Olduğu Yöre	Bitkinin Benzer Kullanılışı	Bitkinin Kullanılan Kısmı	Bitkinin Bayramiç Yöresinde Kullanılan Kısmı
<i>Abies nordmanniana</i> subsp. <i>equi-trojani</i>	Kaz Dağı	Benzer kullanılışı yok		
<i>Allium sativum</i>	Ezine Bozcaada	Kulak ağrısı (27) Kulak ağrısı (19)	Soğancıkları Soğancıkları	Soğancıkları Soğancıkları
<i>Asphodelus aestivus</i>	Ezine Gönen Balıkesir	Hemoroid (27) Hemoroid (76) Egzama (82)	Kökleri Kökleri —	Kökleri Kökleri
<i>Asplenium adiantum-nigrum</i>	Gönen	Benzer kullanılışı yok		
<i>Centaurea solstitialis</i> subsp. <i>solstitialis</i>	Ezine Bozcaada	Sıtma (27) Sıtma (19)	Toprak üstü kısımları Kapitulumları	Toprak üstü kısımları Toprak üstü kısımları
<i>Ceterach officinarum</i>	Kaz Dağı Balıkesir	Benzer kullanılışı yok		
<i>Cistus creticus</i>	Kaz Dağı Gönen	Kesik (56) Kesik (76)	Yaprakları Yaprakları	Yaprakları Yaprakları

Tablo 3'ün devamı				
<i>Cistus salviifolius</i>	Kaz Dağı Gönen	Kesik (56) Kesik (76)	Yaprakları Yaprakları	Yapraklar Yapraklar
<i>Cnicus benedictus</i> var. <i>benedictus</i>	Ezine	Böbrek kumu ve taşını düşürmek için (27)	Yaprakları	Topraküstü kısımları
<i>Crataegus monogyna</i> subsp. <i>monogyna</i>	Gönen	Benzer kullanılışı yok		
<i>Cupressus sempervirens</i> var. <i>sempervirens</i>	Ezine	Benzer kullanılışı yok		
<i>Cydonia oblonga</i>	Gönen, Ezine, Bozcaada	Benzer kullanılışı yok		
<i>Daucus carota</i>	Balıkesir	Benzer kullanılışı yok		
<i>Dracunculus vulgaris</i>	Ezine Balıkesir Ezine Gönen Balıkesir	Egzama (27) Egzama (82) Hemoroid (27) Hemoroid (76) Hemoroid (82)	Yumrusu — Meyveleri Yumrusu —	Yumrusu Meyveleri Meyvesi
<i>Ecballium elaterium</i>	Ezine Ezine Bozcaada Bozcaada Gönen Balıkesir	Romatizma (27) Sinuzit (27) Sinuzit (19) Sarılık (19) Sarılık (76) Sarılık (82)	Meyve suyu Meyve suyu Meyve suyu Meyve suyu Meyve suyu —	Meyvesi Meyve suyu Meyve suyu Meyve suyu Meyve suyu
<i>Elaeagnus angustifolia</i>	Gönen	Böbrek kumu ve taşını düşürmek için (76)	Yaprakları	Meyvesi
<i>Ficus carica</i> subsp. <i>carica</i>	Ezine Gönen	Siğil (27) Egzama (76)	Sütü Yaprakları	Sütü Yaprakları
<i>Hyoscyamus niger</i>	Ezine Balıkesir	Diş ağrısı (27) Diş ağrısı (82)	Tohumları —	Tohumları

Tablo 3'ün devamı				
<i>Hypericum perforatum</i>	Ezine	Cilt yaraları (27)	Çiçekli dalı	Çiçekli dalı
	Kaz Dağı	Cilt yaraları (56)	Çiçekli dalı	Çiçekli dalı
	Gönen	Cilt yaraları (76)	Çiçekli dalı	Çiçekli dalı
	Gönen	Romatizma (76)	Çiçekli dalı	Çiçekli dalı
	Kaz Dağı	Romatizma (56)	Çiçekli dalı	Çiçekli dalı
	Ezine	Mide rahatsızlıkları (27)	Çiçekli dalı	Çiçekli dallı
<i>Juglans regia</i>	Gönen	Benzer kullanılışı yok		
<i>Juniperus oxycedrus</i> subsp. <i>oxycedrus</i>	Gönen	Romatizma (76)	Kozalakları	Kozalakları
	Gönen	Nefes darlığı (76)	Kozalakları	Kozalakları
<i>Laurus nobilis</i>	Ezine	Nefes darlığı (27)	Yaprakları	Yaprakları
<i>Lavandula stoechas</i> subsp. <i>stoechas</i>	Ezine	Mide ağrısı (27)	Çiçekli kısımları	Toprak üstü kısımları
	Ezine	Kolesterolü düşürmek için (27)	Çiçekli kısımları	Toprak üstü kısımları
	Kaz Dağı	Kalp hastalığı (56)	Toprak üstü kısımları	Toprak üstü kısımları
	Gönen	Kalp hastalığı (76)	Toprak üstü kısımları	Toprak üstü kısımları
	Balıkesir Gönen	Kalp hastalığı (82) Damar sertliği (76)	— Toprak üstü kısımları	Toprak üstü kısımları
<i>Malva nicaeensis</i>	Gönen	Benzer kullanılışı yok		
<i>Malva sylvestris</i>	Bozcaada	Çocuk düşürücü (19)	Kökü	Kökü
<i>Matricaria chamomilla</i> var. <i>chamomilla</i>	Ezine	Benzer kullanılışı yok		
<i>Matricaria chamomilla</i> var. <i>recutita</i>	Gönen	Benzer kullanılışı yok		
<i>Melissa officinalis</i>	Gönen	Kalp hastalığı (76)	Çiçekli dalları	Yaprakları

Tablo 3'ün devamı				
<i>Mentha pulegium</i>	Gönen, Balıkesir	Benzer kullanılışı yok		
<i>Mentha spicata</i> subsp. <i>spicata</i>	Bozacada	Benzer kullanılışı yok		
<i>Mentha spicata</i> subsp. <i>tomentosa</i>	Gönen	Benzer kullanılışı yok		
<i>Micromeria juliana</i>	Ezine, Balıkesir	Benzer kullanılışı yok		
<i>Micromeri myrtifolia</i>	Kaz Dağı	Benzer kullanılışı yok		
<i>Morus alba</i>	Ezine	Benzer kullanılışı yok		
<i>Nerium oleander</i>	Kaz Dağı, Balıkesir	Benzer kullanılışı yok		
<i>Olea europaea</i> var. <i>europaea</i>	Ezine Bozcaada	Yara (27) Tansiyon düşürücü (19)	Meyvesi Yaprakları	Meyvesi Yaprakları
<i>Origanum majorana</i>	Ezine	Mide ağrısı (27)	Yapraklı ve çiçekli kısımları	Yapraklı ve çiceklisimler
<i>Origanum onites</i>	Ezine, Balıkesir	Benzer kullanılışı yok		
<i>Origanum vulgare</i> subsp. <i>hirtum</i>	Gönen, Balıkesir	Benzer kullanılışı yok		
<i>Paliurus spina-christi</i>	Ezine, Gönen, Balıkesir	Benzer kullanılışı yok		
<i>Papaver rhoeas</i>	Ezine	Yatıştırıcı (27)	Genç sürgünü	Genç sürgünü
<i>Phillyrea latifolia</i>	Ezine	Göz hastalıkları (Hayvan sağlığı27)	Yaprakları	Yaprakları
	Gönen	Göz hastalıkları (Hayvan sağlığı 76)	Yaprakları	Yaprakları
<i>Pinus brutia</i>	Ezine	Mide ülseri (27)	Reçinesi	Reçinesi

Tablo 3'ün devamı				
<i>Plantago major</i> subsp. <i>intermedia</i>	Ezine	Yara (27)	Yaprakları	Yaprakları
<i>Platanus orientalis</i>	Gönen	Böbrek kumu ve taşını düşürmek için (76)	Meyveleri	Meyveleri
<i>Plumbago europaea</i>	Ezine	Benzer kullanılışı yok		
<i>Pyrus amygdaliformis</i> var. <i>amygdaliformis</i>	Ezine	Benzer kullanılışı yok		
<i>Rosa canina</i>	Ezine	Soğukalgınlığı(27)	Meyvesi	Meyvesi
<i>Rosmarinus officinalis</i>	Ezine	Soğuk algınlığı (27)	Çiçekli kısımları	Çiçekli kısımları
	Bozcaada	Soğuk algınlığı (19)	Çiçekli kısımları	Çiçekli kısımları
<i>Rubus canescens</i> var. <i>canescens</i>	Gönen	Benzer kullanılışı yok		
<i>Rubus sanctus</i>	Bozcaada	Kan şekerini düşürmek için (19)	Yaprakları	Genç yapraklı sürgünleri
	Balıkesir	Kan şekerini düşürmek için(82)	—	
<i>Ruta chalepensis</i>	Bozcaada	Çocuk düşürücü (19)	Kökü	Yaprakları
	Bozcaada	Ateş düşürücü (19)	Çiçekli dalları	Çiçekli dalları
	Ezine	Ateş düşürücü (27)	Çiçeklidalları	Çiçekli dalları
<i>Salvia fruticosa</i>	Ezine, Bozcaada, Gönen, Balıkesir	Benzer kullanılışı yok		
<i>Salvia tomentosa</i>	Gönen	Benzer kullanılışı yok		
<i>Sambucus ebulus</i>	Gönen	Romatizma (76)	Yaprakları	Yaprakları

Tablo 3'ün devamı				
<i>Sambucus nigra</i>	Ezine	Benzer kullanılışı yok		
<i>Sideritis perfoliata</i>	Balıkesir	Benzer kullanılışı yok		
<i>Teucrium chamaedrys</i> subsp. <i>lydium</i>	Gönen, Kaz Dağı	Benzer kullanılışı yok		
<i>Teucrium polium</i>	Bozcaada	Hemoroid (19)	Toprak üstü kıyıları	Toprak üstü kıyıları
	Balıkesir	Hemoroid (82)	—	
	Bozcaada	Egzama (19)	Toprak üstü kıyıları	Toprak üstü kıyıları
	Balıkesir	Egzama (82)	—	
<i>Thymbra spicata</i> var. <i>spicata</i>	Ezine	Mide ağrısı (27)	Çiçekli kıyıları	Toprak üstü kıyıları
	Ezine	Kan şekerini düşürmek için (27)	Çiçekli kıyıları	Toprak üstü kıyıları
	Balıkesir	Kan şekerini düşürmek için (82)	—	
<i>Tilia argentea</i>	Ezine	Soğuk algınlığı (27)	Çiçekleri	Çiçekleri
<i>Tussilago farfara</i>	Gönen	Yara (76)	Yaprakları	Yaprakları
<i>Urtica dioica</i>	Gönen	Hemoroid (76)	Meyvesi	Toprak üstü kıyıları
	Balıkesir	Hemoroid (82)	—	
<i>U. urens</i>	Ezine	Kanser (27)	Yaprakları	Toprak üstü kıyıları
	Gönen	Ağrı kesici (76)	Kökü	Toprak üstü kıyıları
<i>Viscum album</i> subsp. <i>album</i>	Balıkesir	Benzer kullanılışı yok	—	

Tablo 3'ün devamı				
<i>Vitex agnus-castus</i>	Ezine	Baş ağrısı (27)	Yaprakları	Yaprakları
	Bozcaada	Baş ağrısı (19)	Yaprakları	Yaprakları
	Ezine	Karın ağrısı (27)	Meyve ve yaprakları	Yaprakları
	Bozcaada	Karın ağrısı (19)	Yaprakları	Yaprakları
	Bozcaada	Ateş düşürücü (19)	Yaprakları	Yaprakları

Bu tabloda yer alan 66 bitkiden 36'sının kullanılış amacı Bayramiç yöresindeki bulgularımızla benzerdir. Bunlardan hem kullanılış amacı hem de kullanılan kısmı aynı olanların sayısı 29 olup bu bitkiler aşağıda liste halinde sunulmuştur.

- Allium sativum* : Ezine, Bozcaada
Asphodelus aestivus : Ezine, Gönen
Centaurea solstitialis subsp. *solstitialis* : Ezine
Cistus creticus : Kaz Dağı, Gönen
Cistus salviifolius : Kaz Dağı, Gönen
Dracunculus vulgaris : Ezine
Ecballium elaterium : Ezine, Bozcaada, Gönen
Ficus carica subsp. *carica* : Ezine, Gönen
Hyoscyamus niger : Ezine
Hypericum perforatum : Ezine, Kaz Dağı, Gönen
Juniperus oxycedrus subsp. *oxycedrus* : Gönen
Laurus nobilis : Ezine
Lavandula stoechas subsp. *stoechas* : Kaz Dağı, Gönen
Malva sylvestris : Bozcaada
Olea europaea var. *europaea* : Ezine, Bozcaada
Origanum majorana : Ezine
Papaver rhoeas : Ezine
Phillyrea latifolia : Ezine, Gönen
Pinus brutia : Ezine
Plantago major subsp. *intermedia* : Ezine
Platanus orientalis : Gönen
Rosa canina : Ezine
Rosmarinus officinalis : Ezine, Bozcaada

Ruta chalepensis : Bozcaada, Ezine

Sambucus ebulus : Gönen

Teucrium polium : Bozcaada

Tilia argentea : Ezine

Tussilago farfara : Gönen

Vitex agnus-castus : Ezine, Bozcaada

Bayramiç ve yakın çevresinde hem kullanım amacı hem de kullanılan kısmı aynı olan 29 bitki bulunması bu bitkilerin kullanım yaygınlığının bir kanıtıdır.

Tablo 3'de yer alan 30 bitkinin ise Bayramiç ve komşu yörelerde benzer kullanılışı bulunmamaktadır.

Daha önce Kaz Dağı yöresinde yapılan çalışma (56) kapsamında Bayramiç'e ait 10 köy (Bayramiç'den ayrılan Alanköy bu sayıya katılmamıştır) araştırma alanı içinde belirtilmiş ve bu çalışmada 8 köyden 11 bitkiye ait geleneksel halk ilacı bilgisi verilmiştir. Bunlardan çalışmamızın bulgular bölümünde yer almayanları tedavideki kullanılışları ile birlikte aşağıda sunulmuştur:

Equisetum telmateia (Bitki diüretik olarak kullanılır. Bu bitki araştırmalarımız esnasında yöreden toplanmış ancak kullanılışı ile ilgili bilgi sağlanamamıştır).

Opopanax hispidus (Kökleri hemoroide karşı kullanılır).

Plantago lanseolata (Kökleri astım tedavisinde kullanılır).

Tribulus terrestris (Bitki böbrek taşı düşürmek amacıyla kullanılır. Araştırmalarımız esnasında bu bitkinin Evciler Köyü'nde kalp damarlarının tıkanıklığına karşı kullanıldığı belirlenmiş, ancak bitkinin örneği sağlanamadığından bu bitki bulgular bölümüne katılmamıştır).

Bayramiç yöresinde halk ilacı olarak kullanılan bitkiler, kullanılışlarına göre topluca değerlendirilmiş ve tedavideki kullanım amaçlarına göre aşağıda belirtilen şekilde gruplandırılmıştır (karışımlar K harfi ile gösterilmiştir).

Mide rahatsızlıklarının giderilmesinde : *Abies nordmanniana* subsp. *equi-trojani*, *Pinus brutia*, *Matricaria chamomilla* var. *recutita*, *Hypericum perforatum*, *Mentha pulegium*, *Micromeria juliana*, *Origanum vulgare* subsp. *hirtum*, *Salvia fruticosa*, *Sideritis perfoliata*, *Sideritis trojana*, *Thymus longicaulis* subsp. *chaubardii* var. *chaubardii*, *Laurus nobilis*, *Asphodelus aestivus*, *Urtica urens*, K 7

Karın ağrısına karşı : *Matricaria chamomilla* var. *chamomilla*, *Matricaria chamomilla* var. *recutita*, *Rosmarinus officinalis*, *Salvia tomentosa*, *Sideritis trojana*, *Lagoecia cuminoides*, *Vitex agnus-castus*

Mide ağrısına karşı : *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas*, *Mentha spicata* subsp. *spicata*, *Origanum majorana*, *Origanum onites*, *Rosmarinus officinalis*, *Stachys cretica* subsp. *lesbiaca*, *Thymbra spicata* var. *spicata*, *Thymus zygoides* var. *lycaonicus*

Mide bulantısına karşı : K 8

Mide ülseri tedavisinde : *Pinus brutia*

Hazmettirici : *Cydonia oblonga*

İshale karşı : *Platanus orientalis*, *Paliurus spina-christi*

Barsak enfeksiyonuna karşı : *Tilia rubra* subsp. *caucasica*

Barsak yumuşatıcı : *Sideritis trojana*

Soğuk algınlığı tedavisinde : *Anthemis tinctoria* var. *tinctoria*, *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas*, *Micromeria myrtifolia*, *Origanum majorana*, *Rosmarinus officinalis*, *Sideritis perfoliata*, *Thymbra spicata* var. *spicata*, *Rosa canina*, *Tilia argentea*, *Tilia rubra* subsp. *caucasica*, K 9, K 10

Bronşit tedavisinde : *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus*, *Abies nordmanniana* subsp. *equi-trojani*, *Pinus pinea*, *Sideritis perfoliata*, *Paliurus spina-christi*, *Crataegus monogyna* subsp. *monogyna*, K 2

Nefes darlığına karşı: *Pinus nigra* subsp. *nigra* var. *caramanica*, *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas*, *Laurus nobilis*, *Olea europaea* var. *europaea*, *Platanus orientalis*

Öksürük tedavisinde : *Sambucus nigra*, *Matricaria chamomilla* var. *recutita*, *Malva nicaeensis*, *Papaver rhoeas*, *Cydonia oblonga*

Boğaz ağrısına karşı : *Rosmarinus officinalis*, *Salvia fruticosa*, *Sideritis trojana*, *Tilia argentea*

Sinüzit tedavisinde : *Ecballium elaterium*

Romatizma tedavisinde : *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus*, *Nerium oleander*, *Dracunculus vulgaris*, *Sambucus ebulus*, *Ecballium elaterium*, *Tamus communis* subsp. *cretica*, *Hypericum perforatum*, *Mentha longifolia* subsp. *thyphoides* var. *thyphoides*, *Mentha spicata* subsp. *tomentosa*, *Clematis vitalba*

Hemoroidlere karşı : *Asplenium adiantum-nigrum*, *Dracunculus vulgaris*, *Achillea nobilis* subsp. *neilreichii*, *Achillea nobilis* subsp. *sipylea*, *Juglans regia*, *Teucrium polium*, *Asphodelus aestivus*, *Daucus carota*, *Urtica dioica*

Egzama tedavisinde : *Pteridium aquilinum*, *Dracunculus vulgaris*, *Juglans regia*, *Teucrium chamaedrys* subsp. *lydium*, *Teucrium polium*, *Asphodelus aestivus*, *Ficus carica* subsp. *carica*, *Plumbago europaea*, *Vitex agnus-castus*

Yara tedavisinde : *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus*, *Pinus nigra* subsp. *nigra* var. *caramanica*, *Tussilago farfara*, *Hypericum perforatum*, *Olea europaea* var. *europaea*, *Plantago major* subsp. *intermedia*, *Rubus canescens* var. *glabratus*, K 4

Ayak ve eldeki çatlakların ve yaraların tedavisinde : *Pinus brutia*, *Dracunculus vulgaris*, *Vitex agnus-castus*, K 3, K 5

Kesik tedavisinde : *Pinus brutia*, *Cistus creticus*, *Cistus salviifolius*, K 3

Yanık tedavisinde : *Pinus brutia*, *Rubus sanctus*, K3

Deri hastalıklarında (kaşıntılı) : *Urtica dioica*

Çıban tedavisinde : *Ecballium elaterium*

Kepeğe karşı : *Matricaria chamomilla* var. *chamomilla*

Saç dökülmesine karşı : *Cupressus sempervirens* var. *sempervirens*

Sigil tedavisinde : *Ficus carica* subsp. *carica*

Böbrek kumu ve taşını düşürmek amacıyla : *Hedera helix*, *Cnicus benedictus* subsp. *benedictus*, *Elaeagnus angustifolia*, *Malva nicaeensis*, *Platanus orientalis*, K 6

Diüretik : *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus*, *Zea mays* subsp. *mays*, *Cerasus avium*

Böbrek rahatsızlıklarının giderilmesinde : *Ceterach officinarum*, *Hedera helix*, *Sideritis trojana*

İdrar yolu hastalıklarında : *Urtica urens*

Kalp hastalıklarının tedavisinde : *Matricaria chamomilla* var. *recutita*, *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas*, *Melissa officinalis*, *Rosmarinus officinalis*, *Paliurus spinachristi*

Tansiyon düşürücü : *Juniperus foetidissima*, *Allium sativum*, *Olea europaea* var. *europaea*, *Crataegus monogyna* subsp. *monogyna*

Kolesterol düşürücü : *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas*, *Rosmarinus officinalis*

Damar sertliğine karşı : *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas*

Burun kanamalarına karşı : *Ficus carica* subsp. *carica*

Kan şekerini düşürmek amacıyla : *Origanum vulgare* subsp. *hirtum*, *Thymbra spicata* var. *spicata*, *Thymus zygoides* var. *lycaonicus*, *Rubus canescens* var. *canescens*, *Rubus sanctus*, *Daucus carota*

Guatr tedavisinde : *Lepidium sativum* subsp. *sativum*, *Juglans regia*, *Rumex crispus*

Ateş düşürücü : *Olea europaea* var. *europaea*, *Ruta chalepensis*, *Vitex agnus-castus*

Baş ağrısına karşı : *Dracunculus vulgaris*, *Salvia fruticosa*, *Vitex agnus-castus*

Diş ağrısına karşı : *Hyoscyamus niger*, K 1

Ağrı kesici : *Urtica urens*

Kulak ağrısına karşı : *Allium sativum*

Menstruasyon dönemindeki ağrıların giderilmesinde : *Hypericum perforatum*

Kanser tedavisinde : *Dracunculus vulgaris*, *Urtica dioica*, *Urtica urens*

Bağışıklık sistemini güçlendirici : *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas*, *Urtica urens*

Kanserden korunmak için : *Urtica dioica*

Menstruasyon düzenleyici : *Viscum album* subsp. *album*

Çocuk düşürücü : *Malva nicaeensis*, *Malva sylvestris*, *Ruta chalepensis*

Akrep-böcek sokmasına karşı : *Ficus carica* subsp. *carica*, *Plantago major* subsp. *intermedia*, *Pyrus amygdaliformis* var. *amygdaliformis*

Arı sokmasına karşı : *Allium sativum*, *Ficus carica* subsp. *carica*

Göz hastalıkları tedavisinde : *Elaeagnus angustifolia*, *Olea europaea* var. *europaea*

Sıtma tedavisinde : *Centaurea solstitialis* subsp. *solstitialis*, *Euphorbia seguieriana* subsp. *seguieriana*

Diş eti hastalıklarında : *Origanum vulgare* subsp. *hirtum*

Kemik gelişimini arttırmak amacıyla : *Olea europaea* var. *europaea*

Pamukçuk tedavisinde : *Morus alba*

Sarılık tedavisinde : *Ecballium elaterium*

Şişliklere karşı : *Olea europaea* var. *europaea*

Vücuttaki eziklerin tedavisinde : *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus*

Yatıştırıcı : *Papaver rhoeas*

Hayvan sağlığında kullanılan bitkiler : *Pinus brutia*, *Dracunculus vulgaris*, *Phillyrea latifolia*, *Vitex agnus-castus*

Yukarıdaki listeye göre yörede bitkilerden en çok mide rahatsızlıklarının giderilmesinde, soğuk algınlığına karşı, romatizma tedavisinde, hemoroidlere karşı, egzama ve bronşit tedavisinde yararlanıldığı saptanmıştır.

Bayramiç yöresinde bitkiler, yurdumuzun diğer birçok yöresinde olduğu gibi çoğunlukla infüzyon ve dekoksasyon halinde kullanılmaktadır.

Tedavide kullanılan bazı bitkiler karışımlar halinde de kullanılmaktadır. Bunlar tedavide yararlanan özel bitkisel karışımlar bölümünde ayrıca sunulmuştur. Bu bölümde 10 adet karışım yer almaktadır.

Yörede en çok bilinen ve tedavide yaygın kullanımı olan bitkilerin başlıcaları şunlardır : *Pinus brutia*, *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus*, *Hypericum perforatum*, *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas*, *Origanum majorana*, *Origanum vulgare* subsp. *hirtum*, *Sideritis trojana*, *Allium sativum*, *Olea europaea* var. *europaea*, *Phillyrea latifolia*, *Cydonia oblonga*, *Tilia argentea*, *Vitex agnus-castus*.

Bazı halk ilaçlarının hazırlanışı esnasında bal, zeytinyağı, tavuk suyu ve balmumu gibi bitkisel ürünler veya bitkisel olmayan çeşitli yardımcı maddeler katılmaktadır.

Yörede halk ilacı olarak kullanılan bazı bitkilerin olumsuz etkilerinin olduğu ve dikkatli kullanılması gerektiği çalışmalarımız esnasında kaydedilmiştir. *Nerium oleander*, *Mentha spicata* subsp. *tomentosa*, *Tamus communis* subsp. *cretica*, *Plumbago europaea* ve *Clematis vitalba* bitkilerinin ciltte uzun süre tutulmasının yaralara neden olacağı, *Ecballium elaterium* meyvelerinden elde edilen suyun fazla miktarda kullanılmasının soluk alma gücüne neden olması dolayısıyla sakıncalı olduğu, *Euphorbia seguieriana* subsp. *seguieriana* ile ilgili halk ilacına bitkinin sütünün fazla katılması halinde zehirlenmeye yol açacağı ve *Ruta chalepensis* bitkisinin kullanımının aşırı kanamaya neden olması dolayısıyla sakıncalı olduğu uyarılarında bulunulmuştur.

Halk ilacı olarak yararlanan bitkiler hakkındaki bilgiler, özellikle bu bitkileri kullanan kişilerden sağlanmaya çalışılmış, bu kişilere ulaşmanın mümkün olmadığı durumlarda, o kimsenin yakınlarıyla görüşülmüştür. Görüşmelerimiz esnasında, bitkilerle tedavide çoğunlukla olumlu sonuç alındığı halk tarafından belirtilmiştir.

Tedavide yararlanan bitkilerle ilgili bilgiler Anabilim Dalımız'da hazırlanan ve araştırmalarımızda kullandığımız anket formları kapsamında derlenmiştir. "Bitkisel

Halk İlaçları Araştırma Formu I' (Anket Formu 1) ile ilgili olarak yörede 130 kişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşülen kişilerin çoğunluğu elli yaşın üzerindedir.

Çalışmalarımız esnasında aynı zamanda "Bitkisel Halk İlaçları Araştırma Formu II (Anket Formu 2) kapsamında, Bayramiç'de bitkilerin kullanım yaygınlığı belirlenmeye çalışılmıştır. Ankete katılan 80 kişiden 72'si (%90'ı) tedavide bitkilerden yararlandığını, 8'i (%10'u) ise yararlanmadığını belirtmiştir. Bu sonuca göre halk arasında bitkilerle tedavinin günümüzde de geniş çapta sürdürülmekte olduğu anlaşılmaktadır. Yörede modern sağlık kuruluşlarının olmasına rağmen, halk ilaçları ile tedavinin geçerliliğini koruduğu anket sonuçları ile doğrulanmıştır. Özellikle ilçe merkezine uzak Kaz Dağı eteklerinde yer alan köylerde (Evciler, Beşikköy, Karaköy) yaşayan kimselerin halk ilaçlarını çok daha fazla kullandıkları da belirlenmiştir.

Centaurea solstitialis subsp. *solstitialis* bitkisi ile tedavi edilen sıtma gibi yörede günümüzde pek ratlanmayan bazı hastalıklarla ilgili uygulamaların da zamanla azaldığı bir gerçektir.

Besin Olarak Kullanılan Bitkiler :

Bayramiç yöresinde yurdumuzun bilinen birçok sebze, meyve ve tahıl bitkileri çeşidine rastlamak mümkündür. Bununla birlikte yörede yetiştirilen bitki çeşitleri arasında yıldan yıla değişkenlik de görülebilir. Zamanla ekimi ortadan kalkmış olanlar olduğu gibi yörede ekimine yeni başlananlar da olabilmektedir.

Bu çalışmamızda yörede yetiştirilen bitkilerle ilgili özel bir sınırlandırma yapılarak yalnız yöresel halk kültürü bakımından önemli olduğunu düşündüğümüz ve belirtilmesinde yarar gördüğümüz bitkilere bulgular bölümünde yer verilmiştir. Bunlar yörede besin kaynağı olarak yararlanılan yabani bitkilerle birlikte topluca aşağıda (yörede yetiştirilen bitkiler * ile belirlenmiştir) sunulmuştur. Bunlardan birçoğu yurdumuzun çeşitli yörelerinde besin kaynağı olarak değerlendirilmektedir.

**Allium sativum*

Beta trojana

Amaranthus retroflexus

Campanula lyrata subsp. *lyrata*

**Amygdalus communis*

Castanea sativa

Anchusa undulata subsp. *hybrida*

Celtis australis

**Arachis hypogaea*

**Cerasus avium*

Arbutus unedo

Cichorium pumilum

Asparagus aphyllus subsp. *orientalis*

Corylus avellana subsp. *avellana*

<i>*Cucurbita pepo</i>	subsp. <i>amygdaliformis</i>
<i>*Cydonia oblonga</i>	<i>*Pyrus communis</i> subsp. <i>sativa</i>
<i>Cynodon dactylon</i> var. <i>villosus</i>	<i>Raphanus raphanistrum</i>
<i>Cytinus hypocistis</i> subsp. <i>kermesinus</i>	<i>Rosa canina</i>
<i>*Elaeagnus angustifolia</i>	<i>Rosa pulverulenta</i>
<i>Ficus carica</i> subsp. <i>carica</i>	<i>Rubus canescens</i> var. <i>canescens</i>
<i>Foeniculum vulgare</i>	<i>Rubus canescens</i> var. <i>glabratus</i>
<i>Fragaria vesca</i>	<i>Rubus discolor</i>
<i>Geranium purpureum</i>	<i>*Rubus idaeus</i>
<i>*Juglans regia</i>	<i>Rubus sanctus</i>
<i>*Lepidium sativum</i> subsp. <i>sativum</i>	<i>Rumex acetosella</i>
<i>*Malus sylvestris</i> subsp. <i>mitis</i>	<i>Rumex crispus</i>
<i>Malva nicaeensis</i>	<i>Rumex pulcher</i>
<i>Malva sylvestris</i>	<i>Rumex tuberosus</i> subsp. <i>tuberosus</i>
<i>*Morus alba</i>	<i>Solanum nigrum</i> subsp. <i>schultesii</i>
<i>Myrtus communis</i> subsp. <i>communis</i>	<i>Sonchus asper</i> subsp. <i>glaucescens</i>
<i>Notobasis syriaca</i>	<i>Sonchus oleraceus</i>
<i>Oenanthe pimpinelloides</i>	<i>Sorbus torminalis</i> var. <i>torminalis</i>
<i>*Olea europaea</i> var. <i>europaea</i>	<i>Stellaria media</i> subsp. <i>media</i>
<i>Paliurus spina-christi</i>	<i>Styrax officinalis</i>
<i>Papaver rhoeas</i>	<i>Tamus communis</i> subsp. <i>cretica</i>
<i>*Pinus pinea</i>	<i>Urtica dioica</i>
<i>Portulaca oleracea</i>	<i>Urtica pilulifera</i>
<i>Prunus divaricata</i> subsp. <i>divaricata</i>	<i>Urtica urens</i>
<i>Prunus spinosa</i> subsp. <i>dasyphylla</i>	<i>*Vitis vinifera</i>
<i>*Prunus x domestica</i>	<i>*Zea mays</i> subsp. <i>mays</i>
<i>Pteridium aquilinum</i>	
<i>*Punica granatum</i>	
<i>Pyrus amygdaliformis</i>	

Burada yer alan bitkilerden doğrudan yararlanıldığı gibi bu bitkiler çeşitli yemekler, salatalar, börekler yapılarak da değerlendirilmektedir. Bazı meyveler ise kurutularak veya reçel, marmelat halinde çoğunlukla yetiştirme mevsimleri dışında da ayrıca değerlendirilmektedir.

Amaranthus retroflexus, *Anchusa undulata* subsp. *hybrida*, *Asparagus aphyllus* subsp. *orientalis*, *Foeniculum vulgare*, *Malva sylvestris*, *Paliurus spina-christi*, *Papaver*

rhoeas, *Pyrus amygdaliformis* subsp. *amygdaliformis*, *Raphanus raphanistrum*, *Rubus sanctus*, *Rumex crispus*, *Rumex pulcher*, *Sonchus asper* subsp. *glaucescens* ve *Urtica pilulifera* dışındaki bitkilerin besin alanında kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Hayvan yemi olarak kullanılan bitkiler :

Bayramiç yöresinde hayvanların yediği birçok bitki bulunmakla birlikte halk tarafından özellikle besleyici olduğuna inanılan, hayvanlara taze veya kurutulmuş olarak yedirilen bitkiler ile hayvanların çok severek yediği halk tarafından gözlemlenen bitkiler değerlendirilmeye alınmıştır. Bulgular bölümünde yer alan bu bitkiler topluca aşağıda sunulmuştur :

<i>Adenocarpus complicatus</i>	<i>Ornithopus compressus</i>
<i>Arbutus x andrachnoides</i>	<i>Paliurus spina-christi</i>
<i>Arbutus andrachne</i>	<i>Phillyrea latifolia</i>
<i>Avena wiestii</i>	<i>Quercus cerris</i> var. <i>cerris</i>
<i>Bromus tectorum</i>	<i>Quercus coccifera</i>
<i>Centaurea solstitialis</i> subsp. <i>solstitialis</i>	<i>Quercus frainetto</i>
<i>Chamaeyctisus hirsutus</i>	<i>Scolymus hispanicus</i>
<i>Cicer montbretii</i>	<i>Sonchus asper</i> subsp. <i>glaucescens</i>
<i>Clematis vitalba</i>	<i>Styrax officinalis</i>
<i>Dorycnium graecum</i>	<i>Trifolium arvense</i> var. <i>arvense</i>
<i>Ferulago macrosciadia</i>	<i>Trifolium nigrescens</i> subsp. <i>petrisavii</i>
<i>Genista carinalis</i>	<i>Trifolium spumosum</i>
<i>Hypericum triquetrifolium</i>	<i>Zea mays</i> subsp. <i>mays</i>
<i>Notobasis syriaca</i>	

Bu bitkilerin hayvan yemi olarak kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Çay olarak kullanılan bitkiler :

Bayramiç yöresinde çeşitli kısımları çay olarak kullanılan ve bulgular bölümünde adı geçen bitkiler aşağıda sunulmuştur. Bunların hepsi güzel kokulu bitkiler olup bunlardan *Abies nordmanniana* subsp. *equi-trojani* ve *Sideritis trojana* Kaz Dağ'larında bulunan, yöreye özgü bitkilerdir. *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas*,

Micromeria juliana, *Origanum vulgare* subsp. *hirtum*, *Sideritis perfoliata*, *Sideritis trojana* ve *Tilia argentea* bitkilerinin çay olarak kullanılan kısımlarının yöre pazarında satıldığına rastlanmıştır.

<i>Abies nordmanniana</i>	* <i>Rosmarinus officinalis</i>
subsp. <i>equi-trojani</i>	<i>Rosa canina</i>
<i>Lavandula stoechas</i> subsp. <i>stoechas</i>	<i>Rosa pulverulenta</i>
<i>Matricaria chamomilla</i> var. <i>recutita</i>	* <i>Salvia fruticosa</i>
<i>Melissa officinalis</i>	<i>Salvia tomentosa</i>
<i>Micromeria juliana</i>	<i>Sideritis perfoliata</i>
* <i>Origanum majorana</i>	<i>Sideritis trojana</i>
<i>Origanum onites</i>	<i>Thymbra spicata</i> var. <i>spicata</i>
<i>Origanum vulgare</i> subsp. <i>hirtum</i>	* <i>Tilia argentea</i>

Origanum majorana, *Salvia fruticosa*, ve *Sideritis perfoliata* dışındaki bitkilerin bu alanda kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Süs olarak kullanılan bitkiler:

Bulgular bölümünde yer alan ve Bayramiç yöresinde süs olarak kullanılan bitkiler aşağıda topluca sunulmuştur. Çocuklara süs olarak takılan *Pistacia* türleri dışında diğerleri ev süslemesinde kullanılan bitkilerdir.

<i>Abies nordmanniana</i>	<i>Minuartia juniperina</i>
subsp. <i>equi-trojani</i>	<i>Paeonia mascula</i> subsp. <i>arietina</i>
<i>Avena wiestii</i>	<i>Papaver rhoeas</i>
<i>Briza maxima</i>	<i>Pistacia terebinthus</i> subsp. <i>palaestina</i>
<i>Bromus hordeaceus</i> subsp. <i>molliformis</i>	<i>Pistacia terebinthus</i> subsp. <i>terebinthus</i>
<i>Bromus tectorum</i>	<i>Tulipa sylvestris</i>
<i>Cephalanthera rubra</i>	<i>Typha latifolia</i>
* <i>Lagenaria siceraria</i> var. <i>clavata</i>	<i>Viola tricolor</i>

Yukarıda bitkilerin süs amacıyla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Yakacak olarak kullanılan bitkiler :

Bayramiç yöresinde yakacak olarak kullanılan başlıca bitkiler aşağıda sunulmuştur. Bunlar çoğunlukla yörede bol bulunan ve yakacak olarak değerlendirmeye uygun olan bitkilerdir.

Arbutus andrachne

Arbutus x andrachnoides

**Juglans regia*

Juniperus oxycedrus subsp. *oxycedrus*

**Morus alba*

**Olea europaea* var. *europaea*

Paliurus spina-christi

Phillyrea latifolia

Pinus brutia

Platanus orientalis

Quercus cerris var. *cerris*

Quercus coccifera

Quercus infectoria subsp. *infectoria*

Quercus ithaburensis subsp. *macrolepis*

Ayrıca *Amygdalus communis* meyve kabukları ateş tutuşturucu olarak değerlendirilmektedir.

**Olea europaea* var. *europaea* ve *Quercus coccifera* dışındaki bitkilerin yakacak olarak kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Süpürge yapımında kullanılan bitkiler :

Bayramiç yöresinde doğrudan süpürge olarak veya özel olarak (demet haline getirilip saplı veya sapsız) süpürge yapımında kullanılan ve bulgular bölümünde yer alan bitkiler aşağıda topluca sunulmuştur:

Anthyllis hermanniae

Castanea sativa

Cistus creticus

Cistus salviifolius

Erica manipuliflora

Myrtus communis subsp. *communis*

Phillyrea latifolia

Pinus brutia

Spartium junceum

Bayramiç yöresinde ayrıca süpürge yapımında kullanılan *Sorghum bicolor* cv. dochra (Süpürge otu) bitkisinin ekimi yapılmaktadır.

Anthyllis hermanniae bitkisi dışındaki bitkilerin süpürge yapımında kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Baston yapımında kullanılan bitkiler :

Bayramiç yöresinde baston yapımında yararlanılan ve bulgular bölümünde yer alan bitkiler topluca aşağıda sunulmuştur:

<i>Arbutus unedo</i>	<i>*Olea europaea</i> var. <i>europaea</i>
<i>Castanea sativa</i>	<i>Paliurus spina-christi</i>
<i>Corylus avellana</i> subsp. <i>avellana</i>	<i>Platanus orientalis</i>
<i>Juniperus excelsa</i> subsp. <i>excelsa</i>	<i>Vitex agnus-castus</i>
<i>Juniperus oxycedrus</i> subsp. <i>oxycedrus</i>	

Yukarıdaki bitkilerin baston yapımında kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Baharat olarak kullanılan bitkiler :

Bayramiç yöresinde tat, koku ve lezzet verici olarak kullanılan ve bulgular bölümünde yer alan bitkiler topluca aşağıda sunulmuştur:

<i>Dryopteris pallida</i>
<i>Laser trilobum</i>
<i>*Laurus nobilis</i>
<i>Origanum onites</i>
<i>Origanum vulgare</i> subsp. <i>hirtum</i>
<i>*Pelargonium graveolens</i>
<i>Prunella vulgaris</i>
<i>*Rosmarinus officinalis</i>
<i>Rhus coriaria</i>

Rosmarinus officinalis dışındaki bitkilerin baharat olarak kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Çit yapımında kullanılan bitkiler :

Bayramiç yöresinde çit yapımında kullanılan ve bulgular bölümünde yer alan bitkiler topluca aşağıda sunulmuştur :

<i>Castanea sativa</i>	<i>Phillyrea latifolia</i>
<i>Juniperus oxycedrus</i> subsp. <i>oxycedrus</i>	<i>Quercus cerris</i> var. <i>cerris</i>
<i>Paliurus spina-christi</i>	<i>Quercus coccifera</i>

Bu bitkilerin dalları avlu, bahçe ve tarla sınırları oluşturmak için çoğunlukla üst üste konularak veya çit sırığı (*Castanea sativa*) olarak kullanılmaktadır.

Yukarıdaki bitkilerin çit yapımında kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Boyamada kullanılan bitkiler :

Bayramiç yöresinde halı, kilim ve yün giysilerin boyanmasında kullanılan ve bulgular bölümünde yer alan bitkiler aşağıda topluca sunulmuştur :

Alnus glutinosa subsp. *glutinosa*

Quercus infectoria subsp. *infectoria*

Juglans regia

Rubia tinctorum

Quercus cerris var. *cerris*

Vitex agnus-castus

Rubia tinctorum dışındaki bitkilerin bu alanda kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Nazarlık olarak kullanılan bitkiler : **Allium sativum*, *Peganum harmala*, *Pistacia terebinthus* subsp. *palaestina*, *Pistacia terebinthus* subsp. *terebinthus*, **Olea europaea* var. *europaea*, *Vitex agnus-castus*.

Peganum harmala dışındaki bitkilerin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Oyuncak olarak kullanılan bitkiler : *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus*, **Lagenaria siceraria* var. *clavata*, *Ornithopus compressus*, *Papaver rhoeas*, *Pinus brutia*, **Zea mays* subsp. *mays*.

Papaver rhoeas dışındaki bitkilerin oyuncak olarak kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Koku verici olarak kullanılan bitkiler : **Cupressus sempervirens* var. *sempervirens*, **Elaeagnus angustifolia*, **Origanum majorana*, *Spartium junceum*, **Trigonella foenum-graecum*.

Bu bitkilerin koku verici olarak kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Takı (kolye, küpe ve bilezik) yapımında kullanılan bitkiler : *Briza maxima*, *Pinus brutia*, *Paeonia mascula* subsp. *arietina*, *Silene vulgaris* var. *vulgaris*, **Trigonella foenum-graecum*.

Bu bitkilerin bu alanda kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Güvelerden koruyucu bitkiler : **Cupressus sempervirens* var. *sempervirens*, *Origanum onites*, *Origanum vulgare* subsp. *hirtum*, *Myrtus communis* subsp. *communis*.

Bu bitkilerin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Kaşık ve kepçe yapımında kullanılan bitkiler : *Arbutus x andrachnoides*, *Arbutus andrachne*, **Lagenaria siceraria* var. *clavata*, *Platanus orientalis*.

Bu bitkilerin bu alanda kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Tespah yapımında kullanılan bitkiler : **Celtis australis*, **Melia azedarach*, *Styrax officinalis*.

Bu bitkilerin tespih yapımında kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Tokaç yapımında kullanılan bitkiler : *Pinus brutia*, *Platanus orientalis*, *Salix alba*.

Bu bitkilerin tokaç yapımında kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Sapan yapımında kullanılan bitkiler : *Phillyrea latifolia*, *Pinus brutia*, *Pinus nigra* subsp. *nigra* var. *caramanica*, *Vitex agnus-castus*.

Bu bitkilerin sapan yapımında kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Sarımsak, soğan ve susam bağlamada kullanılan bitkiler : *Juncus effusus*, *Juncus inflexus*, *Scirpoides holoschoenus*, *Vitex agnus-castus*.

Bu bitkilerin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Besinleri koruyucu olarak kullanılan bitkiler : *Origanum vulgare* subsp. *hirtum*, **Laurus nobilis*, *Vitex agnus-castus*.

Bu bitkilerin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Çardak yapımında kullanılan bitkiler : *Phragmites australis*, *Pinus brutia*, *Quercus cerris* var. *cerris*.

Bu bitkilerin bu alanda kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Mobilya yapımında kullanılan bitkiler : *Alnus glutinosa* subsp. *glutinosa*, **Cupressus sempervirens* var. *sempervirens*, *Platanus orientalis*.

Bu bitkilerin bu alanda kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Sebze-meyve kasası yapımında kullanılan bitkiler : *Alnus glutinosa* subsp. *glutinosa*, *Pinus brutia*, *Platanus orientalis*.

Bu bitkilerin bu alanda kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Sepet ve küfe yapımında kullanılan bitkiler : *Castanea sativa*, *Pinus brutia*, *Salix alba*, *Vitex agnus-castus*.

Bu bitkilerin bu alanda kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Sürme olarak kullanılan bitkiler : **Amygdalus communis*, **Juglans regia*, *Paliurus spina-christi*.

Paliurus spina-christi'nin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Balık avlamada kullanılan bitkiler : *Verbascum parviflorum*, *Verbascum sinuatum* var. *sinuatum*.

Bu bitkilerin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Ev yapımında kullanılan bitkiler : *Castanea sativa*, **Populus nigra* subsp. *nigra* cv. *italica*.

Bu bitkilerin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Gelin tacı yapımında kullanılan bitkiler : *Matricaria chamomilla* var. *chamomilla*, *Matricaria chamomilla* var. *recutita*.

Bu bitkilerin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Kürek ve balta sapı yapımında kullanılan bitki : *Carpinus betulus*, *Pinus brutia*.

Bu bitkilerin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Oya yapımında veya oya motifi olarak kullanılan bitkiler : *Anagallis arvensis* var. *arvensis*, *Ecballium elaterium*.

Bu bitkilerin bu alanda kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Ekmeğin teknesi yapımında kullanılan bitkiler : *Pinus brutia*, *Platanus orientalis*.

Bu bitkilerin bu alanda kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Mangal kömürü elde edilmesinde kullanılan bitki : **Olea europaea* var. *europaea*, *Quercus coccifera*.

Bu bitkilerin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Mezar üzerine konulan bitkiler : *Paliurus spina-christi*, *Pinus brutia*.

Bu bitkilerin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Semer yapımında kullanılan bitkiler : *Platanus orientalis*, *Typha latifolia*.

Bu bitkilerin bu alanda kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Sırık olarak kullanılan bitkiler : *Pinus brutia*, *Corylus avellana* var. *avellana*.

Bu bitkilerin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Saç rengini açmada kullanılan bitkiler : *Anthemis tinctoria* var. *tinctoria*.

Bu bitkilerin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Takke yapımında kullanılan bitkiler : *Juncus effusus*, *Juncus inflexus*.

Bu bitkilerin takke yapımında kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Arıların kovana gelmesini sağlamak için kullanılan bitki : *Melissa officinalis*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Bal kovanlarını koruyucu bitki : *Pteridium aquilinum*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Bebeklerin ilk yıkama suyuna katılan bitkiler : *Pinus brutia*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Çamaşır yıkanmasında kullanılan bitki : *Quercus cerris* var. *cerris*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Çatı üzerine konularak hayvanların çıkmasını engelleyen bitki : *Paliurus spinachristi*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Elektrik-telefon direği yapımında kullanılan bitki : *Pinus brutia*.

Bu bitkinin bu alanda kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Ellik yapımında kullanılan bitki : *Platanus orientalis*.

Bu bitkinin ellik yapımında kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Fırıldak yapımında kullanılan bitki : *Conium maculatum*.

Bu bitkinin fırıldak yapımında kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Halı silkeleme sopası olarak kullanılan bitki : *Platanus orientalis*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Hasır yapımında kullanılan bitki : *Scirpoides holoschoenus*.

Bu bitkinin bu alanda kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Kavanoz olarak kullanılan bitki : **Lagenaria siceraria* var. *clavata*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Kılıç (dokuma iplikleri ayırıcı) yapımında kullanılan bitki : *Pinus brutia*.

Bu bitkinin kılıç yapımında kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Kına yerine kullanılan bitki : *Carthamus dentatus*.

Külü kullanılan bitkiler : *Quercus cerris* var. *cerris*.

Bu bitkinin külünün kullanılması Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Maşa yapımında kullanılan bitki : *Pinus brutia* .

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Maşrapa olarak kullanılan bitki : **Lagenaria siceraria* var. *clavata*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Merdiven yapımında kullanılan bitki : *Pinus brutia* .

Bu bitkinin merdiven yapımında kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Mezar taşı yerine kullanılan bitki : *Pinus brutia*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Nalın yapımında kullanılan bitki : *Platanus orientalis* .

Bu bitkinin nalın yapımında kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Hayvanlar için su ve yem kabı (oluk) yapımında kullanılan bitki : *Pinus brutia*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Oturak yapımında kullanılan bitki : *Pinus brutia*.

Bu bitkinin oturak yapımında kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Ölü yıkama suyuna katılan bitki : **Olea europaea* var. *europaea*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Pineyit yapımında kullanılan bitki : *Pinus brutia*.

Bu bitkinin pineyit yapımında kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Sabun yerine kullanılan bitki : *Herniaria hirsuta*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Saç boyamada kullanılan bitki : *Quercus cerris* var. *cerris*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Sakız yapımında kullanılan bitki : *Pinus brutia*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Salıncak yapımında kullanılan bitki : *Pinus brutia*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Silah kabzası yapımında kullanılan bitki : **Juglans regia*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Şapkaya özel amaçla takılan bitki : **Laurus nobilis*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Testi ağzına ve çam şişeye tıkaç olarak kullanılan bitki : *Pinus brutia*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Tokmak yapımında kullanılan bitki : *Platanus orientalis*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Tütsü olarak kullanılan bitki : *Peganum harmala*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Uçurtma yapımında kullanılan bitki : **Populus nigra* subsp. *nigra* cv. *italica*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Yastağaç yapımında kullanılan bitki : *Pinus brutia*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Yatak olarak kullanılan bitki : *Hypericum triquetrifolium*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Yoğurt mayası olarak kullanılan bitki : *Ficus carica* subsp. *carica*.

Bu bitkinin bu amaçla kullanılışı Çanakkale yöresinde ilk kez kaydedilmektedir.

Bayramiç Yöresinde Yetiştirilen Bitkiler

Bulgular bölümünde yer alan bitkilerden yörede yetiştirildiğini saptadıklarımız yöresel adları ile birlikte topluca aşağıda sunulmuştur:

<i>Allium sativum</i> : Sarımsak	<i>Nerium oleander</i> : Ağıdalı, zakkum
<i>Amygdalus communis</i> : Badem	<i>Olea europaea</i> var. <i>europae</i> : Zeytin
<i>Arachis hypogaea</i> : Yer fıstığı	<i>Origanum majorana</i> : Mercanköşk
<i>Celtis australis</i> : Tespih ağacı, yemiç, yimiç	<i>Pelargonium graveolens</i> : Hıtır, mis çiçeği
<i>Cerasus avium</i> : Kiraz	<i>Pinus pinea</i> : Fıstık çamı, Kürnar
<i>Cucurbita pepo</i> : Doğurgan kabak	<i>Populus nigra</i> subsp. <i>nigra</i> cv. <i>italica</i> : Kavak
<i>Cupressus sempervirens</i> var. <i>sempervirens</i> : Selvi	<i>Prunus x domestica</i> : Erik
<i>Cydonia oblonga</i> : Ayva	<i>Punica granatum</i> : Nar
<i>Elaeagnus angustifolia</i> : İğde	<i>Pyrus communis</i> subsp. <i>sativa</i> : Armut
<i>Juglans regia</i> : Ceviz	<i>Rosmarinus officinalis</i> : Biberiye, biberyane
<i>Lagenaria siceraria</i> var. <i>clavata</i> : Susak	<i>Salvia fruticosa</i> : Adaçayı, moşapla, moşaplı
<i>Laurus nobilis</i> : Defne	<i>Tilia argentea</i> : Ihlamur
<i>Lepidium sativum</i> subsp. <i>sativum</i> : Tere	<i>Tilia rubra</i> subsp. <i>caucasica</i> : Ihlamur
<i>Malus sylvestris</i> subsp. <i>mitis</i> : Elma	
<i>Melia azedarach</i> : Tespih ağacı	
<i>Morus alba</i> : Kara dut	

Trigonella foenum-graecum : Boy
otu, oya

Vitis vinifera : Asma, üzüm
Zea mays subsp. *mays* : Darı, mısır

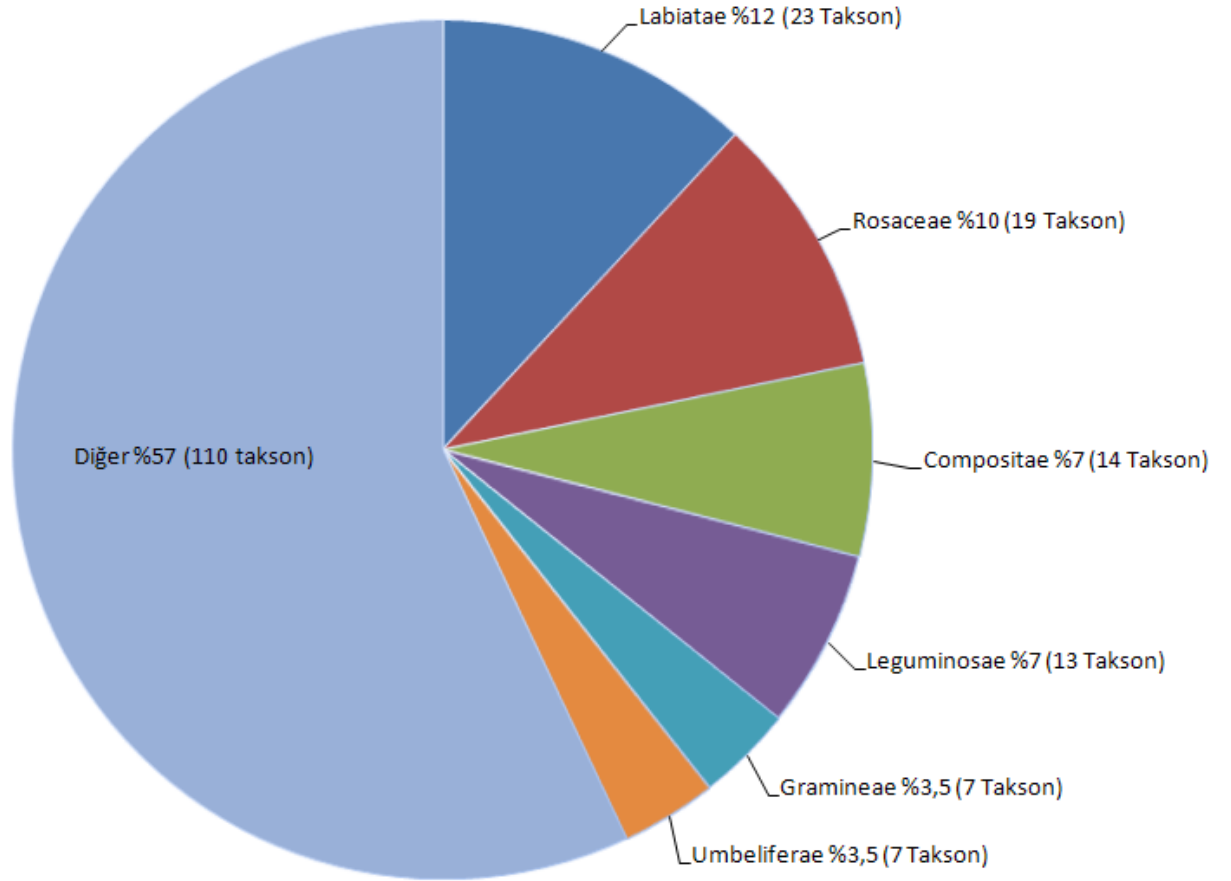
Bulgular bölümünde yer almayan ancak araştırmalarımız sırasında yörede yetiştirilmiş olarak gördüğümüz bazı bitkiler yöresel adları ile birlikte ayrıca bir liste halinde aşağıda sunulmuştur :

Actinidia chinensis : Kivi
Allium cepa : Soğan
Allium porrum : Pırasa
Antirrhinum majus : Aslanağzı
Armeniaca vulgaris : Kayısı
Anethum graveolens : Dere otu
Avena sativa : Yulaf
Brassica oleracea
var. *acephala* : Karalahana
Brassica oleracea
var. *botrytis* : Karnıbahar
Brassica olearacea
var. *capitata* : Lahana
Capsicum annum : Biber
Cerasus vulgaris : Vişne
Cheiranthus cheiri : Şebboy, zambak
Cicer arietinum : Nohut
Citrillus lanatus : Karpuz
Corylus colurna : Fındık
Cucumis melo : Kavun
Cucumis sativus : Salatalık
Cucurbita maxima : Balkabağı
Daucus carota : Havuç
Diospyros kaki : Trabzon hurması
Helianthus annuus : Ayçiçeği
Helianthus tuberosus : Yerelması
Hibiscus esculentus : Bamyası
Hordeum sativum : Arpa
Iris germanica : Maruz, Süsen

Lactuca sativa. var. *longifolia* : Marul
Lactuca sativa var. *crispa* : Kıvırcık
Lycopersicon esculentum : Domates
Mathiola incana : Şebboy, Zambak
Nicotiana tabacum : Tütün
Persica vulgaris : Şeftali
Petroselinum crispum : Maydanoz
Phaseolus vulgaris : Fasulye
Pistacia vera : Akıllı fıstık,
Antep fıstığı
Pisum sativum : Bezelye
Sesamum indicum : Susam
Spinacia oleracea : Ispanak
Solanum melongena : Patlıcan
Solanum tuberosum : Patates
Sorghum bicolor cv. *dochra* :
Süpürge otu
Triticum sativum : Buğday
Vicia ervillia : Burçak
Vicia faba : Bakla
Vigna sinensis : Börülce

Bitkilerin Familyalara Göre Dağılımı :

Bulgular bölümünde en çok bitki içeren ilk 6 ailya sırasıyla *Labiatae* (23 takson), *Rosaceae* (19 takson), *Compositae* (14 takson), *Leguminosae* (13 takson), *Gramineae* (7 takson) ve *Umbelliferae* (7 takson)'dir. Bunların yüzdeleri Şekil 2'de belirtilmiştir. Bu bitkiler toplam sayının % 43'ünü oluşturmaktadır.

Şekil 2: Bayramiç yöresinde etnobotanik yönden en çok takson içeren ailyalar

Araştırmaya Ek Bazı Bilgiler :

Bu çalışmada esas olarak Pteridophyta ve Spermatophyta bölümleri kapsamındaki bitkilerle ilgili bilgiler derlenmiş olmakla birlikte araştırmalarımız esnasında ayrıca *Lactarius deliciosus* (yöresel adı: melki) mantarının yörede toplanıp yemeğinin yapıldığı da saptanmıştır. Yörede bol bulunan bu mantar aynı zamanda yetiştiği dönemde pazarlarda da satılmaktadır.

R.122. *Lactarius deliciosus*

Ticari amaçla toplandığını saptadığımız *Hypericum perforatum*, *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas*, *Origanum vulgare* subsp. *hirtum*, *Micromeria juliana*, *Sideritis perfoliata* ve *Sideritis trojana* türlerinin yörede yok olma tehlikesi bulunmaktadır.

Sonuç:

Bayramiç yöresinde yaptığımız etnobotanik araştırmalarda yöre halkının yaşamında rolü olan bitkiler ile ilgili birçok bilgi derlenmiştir. Çeşitli alanlara ait bu bilgilerden bazıları yalnız yaşlılardan öğrenebilen ve zamanla yok olması muhtemel bilgilerdir. Bazı bitkilerin yörede kullanılışlarının çeşitli nedenlere bağlı olarak eski önemini yitirdiği çalışmalarımız esnasında belirlenmiştir. Modern yaşamın bazı kolaylıkları ve olanakları Bayramiç köylerine kadar geleneksel yaşamın değişiminde etkili olmuştur. Folklorik kullanışı olan bazı araç ve gereçlerin yerini bol ve kolay sağlanabilenlerin aldığı bir gerçektir. Bununla birlikte çalışmamızın bulgular bölümünde yer alan birçok geleneksel kullanımın zamanımızda da geçerli olduğu araştırmalarımız esnasında belirlenmiştir.

Bayramiç yöresinde bitkilerle ilgili halk kültürünün günümüzdeki durumu bu çalışmada bilimsel kanıtlarıyla birlikte ayrıntılı olarak sunulmuş ve böylece bu konudaki bilgilerin gelecek kuşaklara unutulmadan aktarılması sağlanmıştır.

8. EKLER

9. KAYNAKLAR

1. Alexiades, M. N.: Selected Guidelines for Ethnobotanical Research : A Field Manual. New York, 1996.
2. Given, D.R.: Harris, W.: Techniques and Methods of Ethnobotany. Lincoln, New Zealand, 1994.
3. Martin, G. J.: Ethnobotany. Chapman & Hall, University Press, London, 1995.
4. Schultes, R. Evans, Reis, S. V., Ethnobotany Evolution of a Dicipline. Chapman & Hall, London, 1995.
5. Akerele O.: WHO Guidelines for assessment of herbal medicines, Fitoterapia, LXIII, 99:110, 1992.
6. Alpınar, K., Saçlı, S.: Türkiye'deki Etnobotanik çalışmalar hakkında bir bibliyografya. Ed. Coşkun M., IX. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı, (Ankara, 22-24 Mayıs 1996), Bildiri Kitabı, s. 157-166, Ankara,1997.
7. Sadıkoğlu N.: Cumhuriyet Dönemi Türk Etnobotanik Araştırmalar Arşivi. İ.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998 (Danışman : Prof. Dr. K. Alpınar).
8. Abay G., Kılıç A.: Pürenbeleni ve Yanıktepe (Mersin) yörelerindeki bazı bitkilerin yöresel adları ve etnobotanik özellikleri, Ot Sistemik Botanik Dergisi, 8, 2: 97-104, 2001.
9. Akalın E., Alpınar K.: Tekirdağ 'ın tıbbi ve yenilen bitkileri hakkında bir araştırma. Ege Üniversitesi Eczacılık Fak. Derg., (2)1:1-11, 1994.
10. Akçiçek E., Vural M.: Kumalar dağı (Afyon) ve çevresindeki bazı bitkilerin yöresel adları ve etnobotanik özellikleri, Ot Sistemik Botanik Dergisi, (10) 2: 151-162, 2003,.
11. Alparslan, D. F.: Babaeski (Kırklareli) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri. M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003 (Danışman: Prof. Dr. E. Tuzlacı).
12. Alparslan D. F., Tuzlacı E.: The folk medicinal plants of the European part of Turkey. Ed. Ertuğ F., Proceedings of the IV. International Congress of Ethnobotany (ICEB 2005), s. 201-204, İstanbul, 2006.

13. Alpınar K.: Amasya Yöresi Bitkilerinin Yerli Ad ve Tıbbi Kullanışları. *Bitki*, (6)3: 243-249,1979.
14. Aslan A.: Ege Bölgesi Bazı Halk İlaçları Üzerinde Etnofarmakognozik Bir Değerlendirme. Yüksek Lisans Tezi, İ.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2002 (Danışman : Prof. Dr. A. Mat).
15. Arslan, Ö.: Dereli (Giresun) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri. M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005 (Danışman: Prof. Dr. E. Tuzlacı).
16. Bağcı Y.: Aladağlar (Yahyalı, Kayseri) ve çevresinin etnobotanik özellikleri. *Ot Sistematiği Botanik Dergisi*, (7) 1: 89-94, 2000.
17. Başer K.H.C., Honda G., Miki W.: Herb Drugs and Herbalists in Turkey, Institute for the Study of Languages and Cultures of Asia and Africa. *Studia Culturae Islamicae* 27, Tokyo, 1986.
18. Başer K.H.C., Tümen G., Malyer H., Kırimer N., Plant used for common cold in Turkey. *Proceedings of the IV. International Congress of Ethnobotany (ICEB 2005)*, s. 133-137, İstanbul, 2006.
19. Bulut E.G., Tuzlacı E.: An ethnobotanical study in Bozcaada (Çanakkale-Turkey). Ed. Ertuğ F., *Proceedings of the IV. International Congress of Ethnobotany (ICEB 2005)*, s. 201-204, İstanbul, 2006.
20. Çubukçu B., Özhatay N.: Anadolu Halk İlaçları Hakkından Bir Araştırma. III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları : 86, Seminer, Kongre Bildirileri Dizisi: 23, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1987.
21. Çubukçu B., Melikoğlu G.:Giresun İli Halk İlaçları. *Geleneksel ve Folklorik Droglar Dergisi*, 6(1):1-104, 1999.
22. Çubukçu B., Atay M., Sarıyar G., Özhatay N.: Aydın İli Halk İlaçları. *Geleneksel ve Folklorik Droglar Dergisi*, 1(1):1-58, 1994.
23. Duran A.: Akseki (Antalya) ilçesindeki bazı bitkilerin yerel adları ve etnobotanik özellikleri. *Ot Sistematiği Botanik Dergisi*, (5)1: 72-92, 1998.
24. Duran A., Satıl F.: Tümen G., Balıkesir Yöresinde yenen yabancı meyveler ve etnobotanik özellikleri. *Ot Sistematiği Botanik Dergisi*, (8) 1: 87-94, 2001.

25. Elçi B., Erik S.: Gdl (Ankara) ve evreinin etnobotanik zellikleri. Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi, (26) 2: 57-64, 2006.
26. Elçi Tarıkahya B., Erik S., Berkman Z.: Some anticarcinogenic plants and their uasge in the Gdl district (Ankara-Turkey). Ed. Ertuğ F., Proceedings of the IV. Intenational Congress of Ethnobotany (ICEB 2005), s. 147-149, İstanbul, 2006.
27. Emre, G.: Ezine (Çanakkale) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri. M.. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003 (Danışman: Prof. Dr. E. Tuzlacı).
28. Ertuğ F.: Plants used in domestic handicrafts in Central Turkey. Ot Sistematik Botanik Dergisi, (6) 2: 57-68, 1999.
29. Ertuğ F.: An Ethnobotanical Study in Central Anatolia (Turkey). Economic Botany 54 (2): 155-182, 2000.
30. Ertuğ F., Tümen G., Çelik A.: Buldan (Denizli) Etnobotanik Alan Araştırma Raporu 2002 yılı alışması. Türkiye Bilimler Akademisi, TBA-TKSEK Türkiye Kültür Envanteri Pilot Bölge alışmaları, 76-87, 2003.
31. Ezer N., Avcı K.: Çerkeş (Çankırı) yöresinde kullanılan halk ilaçları. Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi, 24 (2) : 67-80, 2004.
32. Ezer N., Arısan . M.: Folk Medicines in Merzifon (Amasya, Turkey). Turk. J. Bot. 30:223-230, 2006.
33. Fujita T., Sezik E., Tabata M., Yeşilada E., Honda G., Takeda Y., Tanaka T., Takaishi Y.: Traditional Folk Medicine in Turkey VII. Folk Medicine in Middle and West Black Sea Regions. Economic Botany 49(4) : 406-422, 1995.
34. Genç E. G.: Çatalca Yöresinde Etnobotanik Bir alışma. İ.. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003 (Danışman : Prof. Dr. N. Özhatay).
35. Gençler zkan A.M., Karabaş S.: Küre Dağları'nın Bilgisi-Ulus, Aşaaıçeri, Ulus Matbaası, 30-56, İstanbul, 2006.
36. Gençler zkan A.M.: Traditional medicinal plants used in Pınarbaşı area (Kayseri-Turkey). Turkish J. Pharm. Sci.; 2 (2): 63-82, 2005.
37. Gümüş İ.: Ağrı yöresinde yetişen bazı faydalı bitkilerin yerel adları ve kullanılışları. Tr. J. of Botany 18: 107-112, 1994.
38. Grhan G., Ezer N.: Halk arasında hemoroit tedavisinde kullanılan bitkiler I, Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi (24) 1: 37-55, 2004.

39. Işık S., Gönüz A., Arslan Ü., Öztürk M.: Afyon (Türkiye) ilindeki bazı türlerin etnobotanik özellikleri. *Ot Sistematik Botanik Dergisi* (2)1: 161-166, 1995.
40. Kahraman A., Tatlı A.: Umarbaba dağı (Eşme-Uşak) ve çevresindeki bazı bitkilerin mahalli adları ve etnobotanik özellikleri. *Ot Sistematik Botanik Dergisi*, (11) 2: 147-154, 2004.
41. Keskin M., Alpınar K.: Kışlak (Yayladağı-Hatay) hakkında etnobotanik bir araştırma. *Ot Sistematik Botanik Dergisi*, (9) 2: 91-100, 2002.
42. Koçak S.: Karaman Yöresinde Etnobotanik Bir Çalışma. İ. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1999 (Danışman : Prof. Dr. N. Özhatay).
43. Koçoğlu Keklik T., Çubukçu B., Özhatay N.: Konya ve Karaman İli Halk İlaçları. *Geleneksel ve Folklorik Droglar Dergisi*, 3(1):1-71, 1996.
44. Koçyiğit, M. : Yalova İlinde Etnobotanik Bir Çalışma. İ. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005 (Danışman : Prof. Dr. N. Özhatay).
45. Koşar M., Koyuncu M., Başer K.H.C.: Folk use of some wild and cultivated *Allium* species in Turkey. Ed. Ertuğ F., Proceedings of the IV. The International Congress of Ethnobotany (ICEB 2005), s. 87-90, İstanbul, 2006.
46. Köse Y.B., Ocak A., Duran A., Öztürk M.: Eskişehir kent florasına ait bazı bitkilerin tıbbi kullanımları ve Türkçe yerel adları. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20: 115-130, 2005.
47. Kültür Ş.: Medicinal plants used in Kırklareli Province (Turkey). *Journal of Ethnopharmacology* 111: 341-364, 2007.
48. Melikoğlu G., Çubukçu B.: Giresun İli Halk İlaçları. Ed. Çubukçu B., Sarıyar G., Mat A., VIII. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı (19-21 Mayıs 1989, İstanbul), Bidiri Kitabı, cilt II, s. 251-255, İstanbul Üniversitesi Yayınları No:3733, Eczacılık Fakültesi Yayınları No: 64, İstanbul, İstanbul, 1990.
49. Novellino D., Ertuğ Z.F.: "Baskets of the world" the social significance of plaited crafts. Ed. Ertuğ F., Proceedings of the IV. The International Congress of Ethnobotany (ICEB 2005), s. 678-680, İstanbul, 2006.
50. Özaydın S., Dirmenci T., Tümen G., Başer K.H.C.: Plants used as analgesic in the folk medicine of Turkey. Ed. Ertuğ F., Proceedings of the IV. International Congress of Ethnobotany (ICEB 2005), s. 167-171, İstanbul, 2006.

51. Özçelik H.: Akseki Yöresinde Doğal olarak yetişen bazı faydalı bitkilerin yerel adları ve kullanılışları. Doğa TU Botanik D. (11) 3:316-321,1987.
52. Özdemir E.: Niğde-Aladağlar'ın Batısında Etnobotanik Bir Araştırma. İ. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005 (Danışman : Prof. Dr. K. Alpınar).
53. Özgen U., Coşkun M.: Ilıca (Erzurum) İlçesine bağlı köylerde halk ilacı olarak kullanılan bitkiler. Ed. Gürkan E., Tuzlacı E., XIII. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı (İstanbul, 20-22 Eylül 2000), Bildiri Kitabı, s. 135-144, İstanbul, 2001.
54. Özgen U., Kaya Y., Coşkun M.: Ethnobotanical studies in the villages of the district of Ilıca (Province Erzurum) Turkey. Economic Botany 58(4): 691-696, 2004.
55. Öztürk M., Dinç M.: Nizip (Aksaray) bölgesinin etnobotanik özellikleri. Ot Sistematik Botanik Dergisi, (12)1: 93-102, 2005.
56. Saçlı S. : Kaz Dağı (Balıkesir/Çanakkale) Kazdağı Çevresinde Tıbbi Amaçla Kullanılan Bazı Bitkiler Üzerinde Morfolojik Araştırmalar. İ. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1996 (Danışman : Prof. Dr. N. Özhatay).
57. Sadıkoğlu, E.: Koçarlı (Aydın) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri. M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003 (Danışman: Prof. Dr. E. Tuzlacı).
58. Sadıkoğlu N., Alpınar K.: Etnobotanik Açısından Bartın. Ed. Gürkan E., Tuzlacı E., XIII. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı (İstanbul, 20-22 Eylül 2000), Bildiri Kitabı, s. 87-100, İstanbul 2001.
59. Satıl F., Dirmenci T., Tümen G.: The trade of wild plants that are named as thyme (kekik) collected from Kazdağ. Ed. Ertuğ F., Proceedings of the IV. International Congress of Ethnobotany (ICEB 2005), s. 201-204, İstanbul, 2006.
60. Sayar A., Güvensen A., Özdemir F., Öztürk M.: Muğla (Türkiye) ilindeki bazı türlerin etnobotanik özellikleri. Ot Sistematik Botanik Dergisi, (2) 1: 151-160, 1995.
61. Sezik E., Zor M. Yeşilada E.: Traditional Medicine in Turkey II. Folk Medicine in Kastamonu. Int. J. Pharmacognosy, (30)3: 233-239, 1992.
62. Sezik E., Yeşilada E., Tabata M., Honda G., Takaishi Y., Tetsuro F., Tanaka T., Takeda Y.: Traditional Folk Medicine in Turkey VIII. Folk Medicine in East

- Anatolia;Erzurum, Erzincan, Ağrı, Kars, Iğdır Provinces. *Economic Botany* 51(3): 195-211, 1997.
63. Sezik E., Yeşilada E., Honda G., Takaishi Y., Takeda Y., Tanaka T.: Traditional medicine in Turkey X: Folk medicine in central Anatolia. *Journal of Ethnopharmacology*, 75 : 95-115, (2001)
 64. Sürmeli B., Sakçalı S., Öztürk M., Serin M.: Kilis ve çevresinde halk hekimliğinde kullanılan bitkiler. Ed Gürkan E., Tuzlacı E., XIII. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı (İstanbul, 20-22 Eylül 2000), Bildiri Kitabı, s. 211-220, İstanbul 2001.
 65. Şar S., Asil E.: İç Anadolu Bölgesi'nde Böbrek Taşlarına Karşı Kullanılan Halk İlaçları. *Ankara Ecz. Fak. Der.* (15) 1: 58-68 1985.
 66. Şar S., Asil E.: İç Anadolu Bölgesi'nde Hemoroid Tedavisinde Kullanılan Halk İlaçları. *Ankara Ecz. Fak. Der.* (18) 1: 8-23, 1988.
 67. Şar S., Tanker M. Asil E.: İç Anadolu Bölgesi'nde Baş Ağrılarına Karşı Kullanılan Halk İlaçları, *Ankara Ecz. Fak. Der.* (14)1: 67-80, 1984.
 68. Şenol, S.G., Seçmen Ö., Uğurlu E.: Some ethnobotanical uses in the rural areas of Ödemiş, Tire, Kiraz (İzmir-Turkey). Ed. Ertuğ F., *Proceedings of the IV. International Congress of Ethnobotany (ICEB 2005)*, 605-608, İstanbul, 2006.
 69. Şimşek I., Aytekin F., Yeşilada E., Yıldırım Ş.: Ankara, Gölbaşı'nda yabancı bitkilerin kullanılış amaçları ve şekilleri üzerinde bir araştırma. *Ot Sistematik Botanik Dergisi*, (8)2: 105-120, 2001.
 70. Şimşek I., Aytekin F., Yeşilada E., Yıldırım Ş.: Anadolu'da halk arasında bitkilerin kullanılış amaçları üzerinde etnobotanik bir çalışma. Eds. Başer K.H.C., Kırmır N. XIV. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı (Eskişehir, 29-31 Mayıs 2002), Bildiri Kitabı, s. 434-457, Eskişehir, 2004.
 71. Şimşek I., Aytekin F., Yeşilada E., Yıldırım Ş.: An Ethnobotanical Survey of the Beypazarı, Ayas and Güdül District towns of Ankara Province (Turkey). *Economic Botany* (58) 4 : 705-720, 2004.
 72. Tabata M, Honda G., Sezik E.: A Report on Traditional Medicine and Medicinal Plants in Turkey. Faculty of Pharmaceutical Sciences Kyoto University, 1988.

73. Tabata M., Sezik E., Honda G., Yeşilsada E., Fukui H., Goto K., Ikeshiro Y.: Traditional Medicine in Turkey III. Folk Medicine in East Anatolia, Van and Bitlis Provinces. *Int. J. Pharmacognosy*, (32) 1: 3-12, 1994.
74. Tuzlacı, E., Erol, M. K.: Turkish folk medicinal plants, Part II: Eğirdir (Isparta). *Fitoterapia*, 70: 593- 610, 1999.
75. Tuzlacı, E., Tolon, E.: Turkish folk medicinal plants, Part III: Şile (İstanbul). *Fitoterapia*, 71: 673-685, 2000.
76. Tuzlacı, E., Aymaz Eryaşar, P.: Turkish folk medicinal plants, Part IV: Gönen (Balıkesir). *Fitoterapia*, 72: 323-343, 2001.
77. Tuzlacı E.: Datça Yarımadası (Muğla) Florası ve Bu Yörede Halkın Yararlandığı Bitkiler. Ed Başer K.H.C., Kırımer N., XIV. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı (Eskişehir, 29-31 Mayıs 2002), Bildiri Kitabı, s. 394-416, Eskişehir, 2004.
78. Tuzlacı E.: Baba Dağı (Muğla) Florası ve Fethiye Yöresinde Halkın Yararlandığı Bitkiler Hakkında Bir Ön Araştırma. Ed. Başer K.H.C., Kırımer N., XIV. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı (Eskişehir, 29-31 Mayıs 2002), Bildiri Kitabı, s. 417-426, Eskişehir, 2004.
79. Tuzlacı, E.: Bodrum'da Bitkiler ve Yaşam. Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul, (2005).
80. Tuzlacı E.: Şifa Niyetine Türkiye'nin Bitkisel Halk İlaçları. Alfa Yayınları, 2006.
81. Tümen G., Malyer H., Başer K.H.C., Özyaydın S.: Plants used in Anatolia for wound healing. Ed. Ertuğ F., Proceedings of the IV. International Congress of Ethnobotany (ICEB 2005), s. 217- 221, İstanbul, 2006.
82. Tümen G., Sekendiz O.: Balıkesir ve Merkez Köylerinde Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkiler. Ed. Çubukçu B., Sarıyar G., Mat A., VIII. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı (İstanbul, 19-21 Mayıs 1989), Bildiri Kitabı, cilt II, s. 347-354, İstanbul Üniversitesi Yayınları No:3733, Eczacılık Fakültesi Yayınları No: 64, İstanbul, 1990.
83. Uzun, E., Sarıyar G., Adsersen A., Karakoç B., Ötük G., Oktayoğlu E., Pırıldar S.: Traditional medicine in Sakarya province (Turkey) and microbial activities of selected species. *Journal of Ethnopharmacology*, 95: 287-296, 2004.

84. Vural H.: Bilecik İli Bazı Halk İlaçları Üzerine Farmakognozik Araştırmalar. İ.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2004 (Danışman : Prof. Dr. G. Sarıyar).
85. Vural M., Karavelioğulları A., Polat H.: Çiçekdağı (Kırşehir) ve çevresinin etnobotanik özellikleri. *Ot Sistematik Botanik Dergisi*, (4) 1: 117-124, 1997.
86. Yazıcıoğlu, A., Tuzlacı, E.: 1996. Folk medicinal plants of Trabzon (Turkey). *Fitoterapia*, 67(4): 307-318, 1996.
87. Yeşil Y.: Kürecik (Akçadağ/Malatya) Bucağında Etnobotanik Bir Araştırma. İ. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007 (Danışman : Doç. Dr. E. Akalın).
88. Yeşilada E., Sezik E., Honda G., Takaishi Y., Takeda Y, Tanaka T.: Traditional medicine in Turkey IX: Folk medicine in northwest Anatolia. *Journal of Ethnopharmacology*, 64: 195-210, 1999.
89. Yıldırım, Ş.: Munzur Dağları'nın yerel bitki adları ve bunlardan bazılarının kullanışları. *Doğa Bilim Dergisi*, 593-597, 1985.
90. Yıldırım, Ş.: Local names of some plants from Munzur Dağları (Erzincan-Tunceli) and the uses of a few of them (II). *Ot Sistematik Botanik Dergisi*, 1(2): 43-46, 1994.
91. Yıldırım, Ş., Koca A.: Uses of some Turkish *Asparagus* and *Tamus* species as food. Ed. Ertuğ F., Proceedings of the IV. International Congress of Ethnobotany (ICEB 2005), s. 91-92, İstanbul, 2006.
92. Yıldırım, Ş.: Bolkar Dağlarının yerel bitki adları ve tıbbi bitkileri. Ed. Şener B., VI. Bitkisel İlaç Hammadeleri Toplantısı (Ankara 16-19 Mayıs 1986), Bildiri Kitabı, s. 279-285, Ankara, 1987.
93. Yücel E., Yılmaz G.: Consumption of some *Rumex* species as food in Turkey. Ed. Ertuğ F., Proceedings of the IV. Th. International Congress of Ethnobotany (ICEB 2005), s. 93-94, İstanbul, 2006.
94. Gürkan E., Tuzlacı E., Doğanca S.: The Past, Present and the Future of Traditional Medicine in Türkiye. *Mar. Üniv. Ecz. Der.*, (1-2): 151-158, 1995.
95. Başaran C.: Geçmişten günümüze Bayramiç. T.C. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, Ankara, 2002.

96. Koç T. : Bayramiç (Çanakkale) çevresinin (Kaz Dağı kuzeyi) yerçekli özellikleri. Bayramiç Sempozyumu 2007, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, 145-150, 2007.
97. Özhatay N., Byfield A., Atay S.: Türkiyenin 122 Önemli Bitki Alanı. Doğal Hayatı Koruma Vakfı Yayınları, s. 73-76, İstanbul, 2005.
98. Kaz Dağı Göknarı ve Türkiye Florası Uluslar arası Simpozyumu Bildirileri (20-28 Ekim 1973 İstanbul). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları İ.Ü. Yayın No:1924, O.F. Yayın No:209, İstanbul, 1973.
99. Davis P.H.: Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Ed: Davis P.H., Vol. 1-9, Edinburgh University Press, Edinburgh, 1965-1985.
100. Davis P.H., Mill R.R., Tan K.:Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol. 10, Edinburgh University Press, Edinburgh, 1998.
101. Güner A., Özhatay N., Ekim T., Başer K.H.C.: Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol. 11, Edinburgh University Press, Edinburgh, 2000.
102. Atabay M. : 1950-1951'de Bayramiç'e gelen Bulgaristan göçmenleri, Bayramiç Sempozyumu 2007, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, 67-74, 2007.
103. Berker S., Yıldız H., Bulut M., Tekinay A.: Bayramiç ilçesi (Çanakkale) içsu kaynakları ve su ürünleri üretim potansiyeli. Bayramiç Sempozyumu 2007, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları, 173-180, 2007.
104. Krohn J., Krohn K.: Halk Bilimi Yöntemi. Türk Dil Kurumu Yayınları, Yayın No :651, Ankara, 2004.
105. Sezer L.: Halk Bilimi ve Derleme Metodları. Kurmay Yayınları, Ankara, 2005.
106. Bailey L.H.: The Standart Cyclopedia of Horticulture. Vol. 1, s. 542, The Mcmillan Company, New York, 1941.
107. Baytop A. :İngilizce–Türkçe Botanik Klavuzu. İstanbul Üniversitesi Basımevi ve Film Merkezi, İstanbul, 1998.
108. Fiori A.: Iconographia Florae Italicae, Firenze, 1993 (Reprint, Bologna 1981).
109. Lawrence G.H.M.: Taxonomy of Vascular Plants. Macmillan Publishing Co., Inc., New York, 1951.
110. Tuzlacı E.:Dekoratif Türkiye Bitkileri. Alfa Yayınları, İstanbul, 2007.
111. Tuzlacı E.: Türkiye Bitkileri Sözlüğü. Alfa Yayınları, İstanbul,2006.

112. Baytop T.: Türkçe Bitki Adları Sözlüğü. Türk Dil Kurumu Yayınları, Yayın No:578, Ankara, 2007.
113. Akcoş Y., Ezer N.: Triterpenic Saponins from *Rubus sanctus* Schreber. Acta Pharmaceutica Turcica, Vol. 44, 227-233, 2002.
114. Alpınar K., Meriçli A.H.: Flavonoids of *Dracunculus vulgaris* Schott leaves, Acta Pharmaceutica Turcica, Vol. XXIX, 115-116, 1987.
115. Al- Said M., M. Tariq, M.A.Al-Yahya, S. Rafatullah, O.T. Ginnavi and A.M. Ageel: Studies on *Ruta chalepensis*, an ancient medicinal herb still used in traditional medicine. Journal of Ethnopharmacology 28: 305-312, 1990.
116. Barnes J., Anderson L. A. and Phillipson J. D.: Herbal Medicines a Guide for Healthcare Professionals. Pharmaceutical Press, London, 2002.
117. Başer K.H.C., N. Kırimer: New Compounds from Plants of Turkey. Eskişehir, 2002.
118. Baytop T.: Türkiye’de Bitkilerle Tedavi Geçmişte ve Bugün. Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, 1999.
119. Bisset N.G., Wichtl M., Herbal Drugs and Phytopharmaceuticals, Medpharm Scientific Publishers Stuttgart, 1994.
120. Cingi M. İ., Kırimer N, Sarıkardaşoğlu., İ., Cingi C., Başer K.H.C.: *Origanum onites* ve *Origanum minutiflorum* uçucu yağlarının farmakolojik etkileri. Ed. Başer K.H.C., IX. Bitkisel İlaç Hammadeleri Toplantısı (Eskişehir, 16-19 Mayıs 1991), Bildiri Kitabı, s. 10-15, Eskişehir, 1992. .
121. Çubukçu B., Meriçli A., Mat A., Sarıyar G., Sütlüpnar N., Meriçli F.: Fitoterapi Yardımcı Ders Kitabı. İstanbul Üniversite Yayın No: 4311, Eczacılık Fakültesi Yayın No : 79, İstanbul, 2002.
122. Duke J. A.: Handbook of Medicinal Hebs. CRC Press, Inc., Florida, 1991.
123. Duke J.A., Ayensu E.: Medicinal Plants of China. Reference Publications, Inc., USA., vol. 1, 1985.
124. Duke J.A., Ayensu E.: Medicinal Plants of China. Reference Publications, Inc., USA., vol. 2, 1992.
125. Gürkan E., Öndersev D., Ulusoylu M., Göztaş Z., Dinçşahin N.: Bitkisel Tedavi. Marmara Üniversitesi Yayın No:699, Eczacılık Fakültesi Yayın No: 19, İstanbul, 2003.

126. Gürbüz İ., Yeşilada E.: Evaluation of the anti-ulcerogenic effect of sesquiterpene lactones from *Centaurea solstitialis* L. subsp. *solstitialis* by using various in vivo and biochemical techniques. Journal of Ethnopharmacology 112: 284-291 2007.
127. Hegnauer R.: Chemotaxonomie Der Pflanzen I-IX. Birkhäuser Verlag, Basel, 1962-1990.
128. Imperato F.: A flavanone glycoside from fronds of *Ceterach officinarum*. Phytochemistry, (22)1: 312-313, 1983.
129. Kırimer N., Cingi M., Öztürk N., Aydın S., Özkul H., Başer K.H.C.: *Salvia sclarea*, *Salvia fruticosa* ve *Dorystoechas hastata* uçucu yağlarının farmakolojik etkileri. Ed. Başer K.H.C., IX. Bitkisel İlaç Hammadeleri Toplantısı (Eskişehir, 16-19 Mayıs 1991), Bildiri Kitabı, s. 382-387, Eskişehir, 1992.
130. Meriçli A.H.: Türkiye’de yetişen *Matricaria chamomilla* türüne ait örneklerin kamazulen yönünden araştırılması. İstanbul Ecz., Fak. Mec., 21:63, 1985.
131. Meriçli A.H.: The Lipophilic compounds of a Turkish *Matricaria chamomilla* variety with no chamazulene in the volatile oil. Int. J. Crude Drug Res., (28)2: 145-147, 1990.
132. Meriçli A.H., Korkmaz Y.: Uçucu yağında kamazulen taşımayan bir *Matricaria chamomilla* var. *recutita* örneğinin flavonoid bileşikleri. Acta Pharmaceutica Turcica, Vol. XXXIV: 71-73, 1992.
133. Özek T., Kırimer N., Başer K.H.C.: *Micromeria myrtifolia* uçucu yağının bileşimi. Ed. Başer K.H.C., IX. Bitkisel İlaç Hammadeleri Toplantısı (Eskişehir, 16-19 Mayıs 1991), Bildiri Kitabı, s. 298-306, Eskişehir, 1992.
134. Özkal N., Atasü E.: Doğal Bileşiklerin Etkilerine Örnekler. Ed. Başer K.H.C., IX. Bitkisel İlaç Hammadeleri Toplantısı (Eskişehir, 16-19 Mayıs 1991), Bildiri Kitabı, s. 188, Eskişehir, 1992.
135. Öztürk B., Karamenderes C., Haznedaroğlu Z., Ülkü Karabay N., Zeybek U.: *Sideritis perfoliata* L. Bitkisinin Uçucu Yağ Bileşenleri ve Antibiyotik Aktivitesi. Ed. Gürkan E., Tuzlacı E., XIII. Bitkisel İlaç Hammadeleri Toplantısı (İstanbul, 20-22 Eylül 2000), Bildiri Kitabı, s. 149-157, İstanbul, 2001.
136. Sakar M. Koray, Ercil D., Olma E., Feliciano F.: Diterpenoids of *Abies nordmanniana* subsp. *equi-trojani*. Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi (16)1: 11-16, 1996.

137. Sharaf M., El Ansari M.A., Saleh N.A.M.: Flavone glycosides from *Mentha longifolia*. *Fitoterapia* 70 : 478-483, 1999.
138. Tanker M., Tanker N.,: Farmakognozi. cilt I ve II, Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları No: 65: 66, Ankara, 1998.
139. Tanker M., İlisulu F.: *Thymbra spicata* L. uçucu yağı üzerinde bir araştırma. Ed. Başer K.H.C., IV. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı (Eskişehir, 27-29 Mayıs 1982), Bildiri Kitabı, s. 99-100, Eskişehir, 1983.
140. Tanker N.: *Nerium oleander* ve kimyasal yapısı. Ed. Tanker M., Sezik E., VII. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı Bildirileri, Bitkilerin Kansere Tedavisindeki Yeri ve *Nerium Oleander* Semineri, s. 205-210, Ankara, 1988.
141. Tanrıverdi H., Özek T., Beis S. H., Başer K.H.C.: *Laurus nobilis* L. yaprak ve meyve uçucu yağlarının bileşimi, Ed. Başer K.H.C., IX. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı, (Eskişehir, 16-19 Mayıs 1991), Bildiri Kitabı, s. 253-257, Eskişehir, 1992.
142. Tosun F.: *Plantago* (L.) Türlerinin Kimyasal İçeriği ve Tedavide Kullanımı. Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi (15) 1: 23-32, 1995.
143. Ulusoylu M., Gürkan E., Tuzlacı E.: A Pentacyclic Triterpenoid from *Rubus sanctus*. *Acta Pharmaceutica Turcica*, 46:185-188, 2004.
144. WHO Monographs on Selected Medicinal Plants, Vol 1, World Organization Geneva, 1999.
145. WHO Monographs on Selected Medicinal Plants, Vol. 2, World Organization Geneva, 2002
146. Yen Hsu H., Chen Y.P, Shen S. J., Hsu C. S., Cheu C. C., Chang H. C.: *Oriental Materia Medica*. Oriental Healing Arts Institute, Long Beach, CA, 1986.

10. ÖZGEÇMİŞ

1979 yılında İstanbul’da doğdum. 1996’da Kadıköy Kız Lises’nden 2000 yılında ise Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Biyoloji Öğretmenliği Bölümü’nden mezun oldum. 2003 yılında Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmasötik Botanik Anabilim Dalı’nda “Ezine (Çanakkale) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri” başlıklı yüksek lisans tezini tamamladım. 2003’den beri bu anabilim dalında araştırma görevlisi olarak çalışmaktayım.

C V

GİZEM EMRE BULUT
EMRE_GIZEM@YAHOO.COM

PERSONAL DETAILS

Date of birth: 01.04.1979, İSTANBUL

EDUCATION

- 1993 - 1996 Kadıköy High School, İstanbul
- 1996-2000 Marmara University, Atatürk Faculty of Education, Teaching of Biology Department, İstanbul
- 2001-2003 Marmara University, Faculty of Pharmacy, Pharmaceutical Botany Department, MSc

WORK EXPERIENCE

- 2003 - Marmara University, Faculty of Pharmacy, Pharmaceutical Botany Department, Researcher Assistant

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne;

Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü **Farmasötik Botanik Anabilim Dalı** çerçevesinde yürütülmüş olan bu çalışma, aşağıdaki jüri tarafından **Doktora tezi** olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi : 22 / 02 / 2008.

İMZA

Tez Danışmanı : Prof.Dr.Ertan TUZLACI
Üniversitesi : Marmara

.....

Üye : Prof.Dr.Neriman ÖZHATAY
Üniversitesi : İ.Ü.

.....

Üye : Doç.Dr.Emine AKALIN
Üniversitesi : İ.Ü.

.....

Üye : Prof.Dr.Elçin GÜRKAN
Üniversitesi : Marmara

.....

Üye : Prof.Dr. Ali Hikmet MERİÇLİ
Üniversitesi : İ.Ü.

.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun 06 / 03 / 2008 tarih ve 4... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr.Sevim ROLLAS
Müdür